BORIS SPEKKE

SUOMI TÄNÄÄN

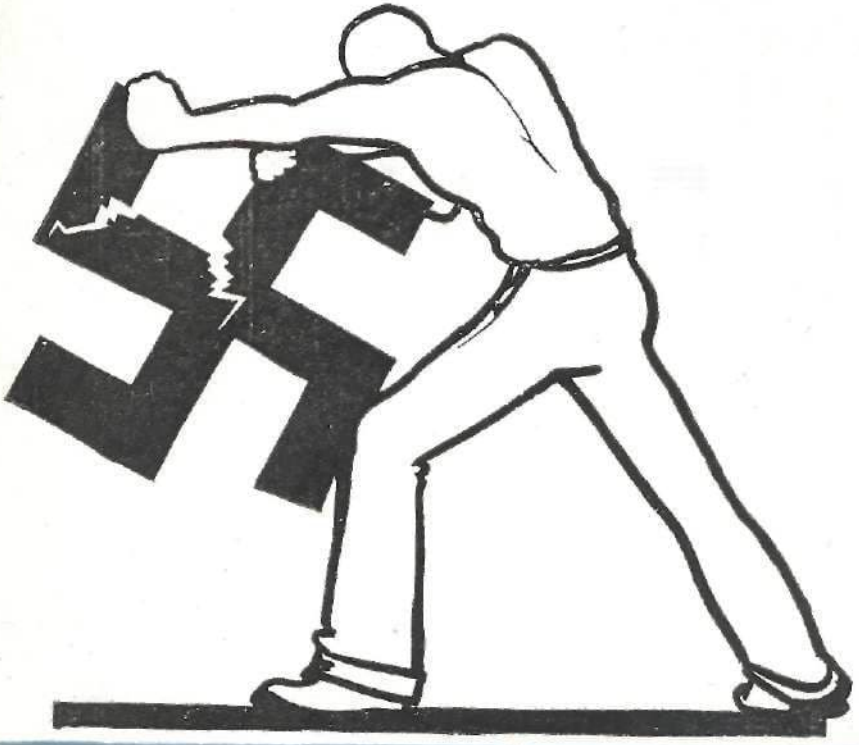

KIRJA 1933

BORIS SPEKKE

SUOMI TÄNÄÄN

MATKAKUVAUSPIIRTOJA

SUOMENTANUT
HELMI PEUHKURI

1933
VALTION KUSTANNUSLIIKE KIRJA
LENINGRAD

Printed in USSR

Типография „Кирьяпая“, Ленинград, Харьковская, 9.

MATKALLE

Huhtikuisen päivän hämärtäessä lähestyi juna raja-asemaa, Valkeasaarta. Matkani oli Suomea kohti. Koskaan aikaisemmin en ollut siellä ollut, tiesin siitä vain sen, mitä olin kuullut kerrottavan.

Paljon olin kuullut sen lumoavista villeistä maisemista, tavattomasta puhtaudesta, kukoistuksesta.

Jouduin olemaan tässä pienessä, todella kauniissa maassa pitemmän ajan. Matkustin sen ristiin rastiin, kohtasin useita henkilöitä monilta aloilta, eri luokista ja eri yhteiskunta-asteilta. Tarkastelin sen elämää ja oloja nykyhetken todellisuudessa. Kaikesta, mitä näin, kuulin, luin — haluan kertoa tässä kirjassa. Se on kokonaisuudessaan kokoonpantu matkakuvauksista, keskustelujen muistiinpanoista, nähdystä ja vaikutelmista. Tiedän, että moniaat kohdat saattavat vaikuttaa irrallisilta, epätäydellisiltä, vaadittaisiin enemmän muokkausta, selvityksiä, täydellisempää analyysia. Kerron vain sen, minkä ehdin ja kykenin näkemään. Suomessa ei tällä kertaa ole kovinkaan helppoa nähdä sitä, mikä kiinnostaa vastatullutta ihmistä.

Maa on nykyisin fasistidiktatuurin lukon takana. Vapaa, elävä ajatus ja sana on tukahdutettu, alaspainettu. Työtätekevä väestö, elää fasististen vankilamuurien veristen lakien alaisena, ohranan ja fasistijoukkioiden mielivallan ja oikeudenkäytön alituisen uhan alla. Kaikkialla ja kaikkia seuraa ohranan kätyrin herkeämätön, silmälläpito. Ei ole helppoa päästä tutustumaan työn raatajain elämään, tunte-

maan sitä. Vielä vaikeampi on päästä kanssakäymiseen heidän kansaan. Se uhkaa heitä vapauden menettämisellä.[1])

Valkeasaari — raja-asema neuvostopuolella. Neljänkymmenen minuutin pysähdys. Puna-armeijalainen sillan tällä puolen hymyili iloisesti ja vei kätensä reippaasti lakinreunaan, kun jäähyväisiksi heilautin hänelle kättäni.

Juna kulki sillan ylitse. Vilahti puna-valkoinen juova ja me saavuimme Suomen porvarillisen tasavallan alueelle. Katselin ulos akkunasta, kun selkäni takaa äkkiä kuului ääni:

«Esittäkää passinne, olkaa hyvä». Se oli rajavartioston (tai ohranan) edustaja.

Rajajoki. Ensimmäinen asema Suomen puolella. Astuin asemalaiturille. Aivan vastapäätä vaunun ovea seisoi suomalainen santarmi. Aivan niin, ehta elävä santarmi — roteva, syötetty, pullisilmineen ja hiljaa liikkuvine pitkine viiksineen. Hän kiilasi minuun pullisilmiensä ankaran ja tarkkaavaisen katseen.

Se oli ensimmäinen Suomen edustaja, jonka kohtasin suomalaisella maaperällä.

Santarmi Rajajoella. Kuinka usein kuukausien kuluttua, matkustellessani ympäri maata ja tutustuessani sen väestön elämään, palasikaan mieleeni tuo luonteenomainen, vanttera olio harmaassa santarmipuvussa ja ratsusaappaissa. Se oli porvarillisen Suomen valtiovallan elävä ruumiillistuma — fasistisantarmin ratsusaapas painoi lujasti maan anturansa alle...

[1]) Välttämätön ennakkohuomautus: niiden henkilöiden nimien sijasta, joiden kanssa jouduin kosketuksiin ja keskusteluihin, on erinäisten seikkojen vuoksi käytetty tekaistuja, joskus jätetty kokonaan pois.

PULAN JÄLKIÄ SEURAAMASSA

Kaukaisen Pohjolan maassa

Metsiä ja järviä. Verraton puhtaus. Väestön rehellisyys. —. Suomen omintakeiset tunnusmerkilliset piirteet.

Metsien ja järvien merkitys maalle ei rajoitu vain lumoavaan kauneuteen ja jylhään juhlallisuuteen, minkä ne luovat kaukaisen pohjolan pienelle maalle.

Metsät ja järvet — ne ovat a ja o Suomelle. Ne ravitsevat 9/10 koko maan väestöstä.

Metsät ja niihin nojautuva perituotanto on maan koko taloudellisen elämän tukikohta. Maan viennistä lankeaa puun ja perituotannon osalle 85—87 %. Lähes puolet teollisuusproletariaatin koko lukumäärästä tekee työtä puu- ja periteollisuudessa. Kaikilla muilla teollisuusaloilla on yleensä toisarvoinen osuus, ne ovat ikäänkuin lisänä puuteollisuudelle.

Samoin maatalouskin, johon kuuluu 2/3 koko väestöstä, on monin sitein sidottu puuteollisuuteen. Siltä maatalous ammentaa elinnesteensä, rahavaransa, sille se työntää liian ihmisvoimansa.

60—65 % maan koko metsäalueesta kuuluu tuhansina pikku metsäpalstoina talonpoikaistolle. Palstojen omistajat vuokraavat niitä metsänhakkuuseen, perien maksun kantoluvulta. Tämä on aina ollut suurena apuna Suomen niukassa ja epäkiitollisessa maataloustuotannossa.

Järvet suunnattomin sinipeilein levittäytyvät yli maan. Viimeisten tilastotietojen mukaan on Suomessa 60.000 järveä. Suurin osa niistä on arvokkaiden metsäalueiden lähettyvillä. Ne ovat luonnollisia, mukavia ja halpoja kuljetusväyliä maan perustuotteen — puun — uitossa.

Hiukan historiaa

V.v. 1923—1928 olivat tavattoman kukoistuksen aikaa Suomen talouselämässä. Metsät tekivät sen mahdolliseksi.

Yleismaailmalliselle kapitalismin sodanjälkeiselle väliaikaiselle ja suhteelliselle stabilisatiolle (vakaantumiselle) oli luonteenomaista kuumeinen rakennustoiminta, joka useimmissa kapitalistimaissa levittäytyi laajalle. Porvaristo pyrki lääkitsemään imperialistisen sodan aikana saamiaan kuolettavia haavoja.

Uudestaan rakennettiin kauaskantavien tykkien hävittämät kaupungit, laitokset, talot, rakennettiin uusia satumaisia palatseja ja loistohuviloita sotaryöväreille, keinottelijoille, jotka olivat rikastuneet kymmenien miljoonain taisteluissa kaatuneiden työtätekevien veren hinnalla.

Rakennustarpeiden hankinnan alalla kohosivat konjunktuurit huimaavasti. Puutavaran kysyntä kasvoi. Suomelle oli sodan aikana kasaantunut suuria metsävarastoja ja se saattoi tarjota puuta. Sen asema oli sitäkin edullisempi, kun SNTL, maailman puutavaramarkkinain vakituinen hankkija, oli poissa markkinoilta. Kansalaissota ja hävitys oli painanut jälkensä neuvostojen maahan, se otti ensi askeleitaan jälleenrakentamisen tiellä.

Suomella oli ennenkuulumaton menestys.

Ennen sotaa oli Suomen vuotuisen puutavaran viennin rajana 600—650 tuh. standarttia. V. 1926 vei Suomi ulos 1050 tuh. standarttia, v. 1927 — 1.200.000, v. 1928 — 1 milj. 300 tuh. standarttia.

Satumaisia määriä pikkumaan talouselämälle 3½ milj. asukaslukuineen. Suomi astui maailman puutavaran viejäin eturiveihin.

Uittopuun, tukkien, paperipuiden virtaa vastaan, joka liukui Suomen tuhatjärvien peilipintaa myöten, suuntautui kapitalistimaista Suomeen rauta- ja vesiteitä pitkin puhdas kulta leveänä virtana.

Päätä huimasi... Lujeni kapitalistinen ote. Kasvoi Suomen porvariston ahneus, luottamus omiin voimiinsa. Kehkeytyi legenda Suomen «prosperity»sta, pettävä käsitys iänikuisesta kukoistuksesta.

Sellainen valheellinen käsitys aiheutti suurta vahinkoa maan taloudelle. Muutamia vuosia kestäneen sattumalta kohonneen konjunktuurin aikana juopuivat tavallisesti tasaisten ja flegmaattisten suomalaisten porvarien mielet menestyksestä, sairastivat taloudellista optimismia.

Alkoi puutavaratuotannon luonnoton paisutus, kasvoi pörssikeinottelu ja harkitsematon vauhti, uusia teollisuuslaitoksia rakennettiin ilman tukikohtia, ilman riittävän vahvaa perustaa ja perspektiivejä, nopeasti kohosi itsenäisten tavaranviejäin lukumäärä, luotiin keinotekoisia epävarmoja suhteita, ilmalinnoja.

Puutavaran nopean menekin hopussa alkoi rantamailla sijaitsevien uitolle sopivampien metsien ryöstöhakkaus ja hävittäminen ilman luettelointia, määräperäisen uudelleentuottamisen turvaamista.

Liike-elämän alalta siirtyi päihtymys yksityiselämäänkin. Suomalainen porvari, tehtaanomistaja, pankkiiri, kulakki alkoi elää leveästi, kukkaron suu levällään...

Sitä kitkerämpi ja voimakkaampi oli pohmelo, jonka eteen Suomen porvaristo joutui keinotekoisten konjunktuurien riettaan ympyrän kierrettyään...

Yleismaailmallinen taloudellinen pula iski Suomeen lujasti, kärkevästi ja johdonmukaisesti. Isku oli kaksinkertainen:

Suomen talouden päätuotantoartikkelin — puutavarain konjunktuurit laskivat huimaavasti, kysyntä väheni, maailmanmarkkinat kapenivat.

Neuvostojen maa astui markkinoille taloudellisen elpymisensä koko mahdilla. Ja jo lyhyen ajan kuluttua Neuvostoliitto valloitti venäläisen puutavaraviennin entiset asemat maailman puutavaramarkkinoilla.

Suomen puutavaran vienti alkoi luisua alaspäin. Kahden vuoden, 1930 ja 1931, kuluessa laski se 1.200.000 standar-

tista 700 tuhanteen standarttiin — 40 prosentilla. Tarttuva on lamaantumisen esimerkki — erikoisesti kapitalististen pulien kaudella.

Johtavan alan jälkiä myöten kulki alaspäin myös toisarvoinen tuotanto.

Mainittuina vuosina ja v. 1932 oli lasku metallurgian alalla yli 50 %, tekstiiliteollisuudessa 45 %, ravintoainetuotannossa 32 %, rakennus- ja lasiteollisuudessa 60 % j.n.e; pitkä jono laskua, tappioita, tuhoa, laitosten, tehtaiden, pankkien ja kauppaliikkeiden konkursseja ja nurinmenoja.

*

Matkaamme metsätyökeskuksien, laivarakennuskeskuksien, kutomoteollisuuspiirien kautta, uittovesien sinipintoja pitkin.

Etelä-Karjalassa ja Pohjolassa oli laajimmat metsätyöt, suurin määrä sahoja, puutavaratuotantolaitoksia. «Puulle» rakentui kokonaisia kaupunkeja. Lauloivat suunnattomat konesahat, helisivät hakkuussa metsätyöläisten tuhannet kirveet, paukahtelivat remmit, paksuna valkopilvenä kohosivat ilmaan sahajauhot, höylänlastut, kajahtelivat kymmenientuhansien metsätyöläisten tiukan raikkaat äänet. Kokonaiset kaupungit, kunnat, piirit satatuhantisine väestöineen saivat elantonsa metsästä, metsäpalstojen vuokraamisesta, uitosta, muokkauksesta.

Painostava ja raskas hiljaisuus vallitsee nyt noissa entisissä työn mehiläispesissä.. Seisovat sahat, synkkinä vaieten liikuskelevat muutamin paikoin vielä työssä olevat työläisryhmät. Ovat jähmettyneet liikkumattomiksi kutomoteollisuuslaitokset ia laivatelakat.

Metsät ovat tietenkin paikallaan. Kauniit ovat niiden korkeat, ikuisesti vihreät juovat. Mutta synkkinä ja vaiteliaina ne seisovat. Levossa ovat sinijärvien vedet. Jalokivien lailla ne koristavat kaukaisen pohjolan jylhiä kiveliöitä. Mutta eloa vailla ovat nuo vedet ilman jokapäiväistä uurastustaan — uittoa, uittomiesten kuulakkaita ääniä, reippaan työn kiirivää kaikua.

Vinhaan ja vapaasti harppoo metsien ja järvien laakeuksien yli pula, juhlii työtätekevien nälän, työttömyyden, kurjuuden ja köyhtymisen muistojuhlaa.

Horjuvat perusteet

Suomen kansa on erittäin rehellistä. Rehellisyys on aina ollut suomalaisen väestön tunnusmerkillisenä piirteenä. Se ei ole kuitenkaan ollut esteenä sille, että maailman kriminaalitilastossa Suomella on ensi sija kriminaalirikosten lukumäärään nähden.

Suomen etusija tässä suhteessa lankeaa murhien osalle. Lukuisat murhat ovat osaksi olleet maan «raittiuden» seurauksena. Kahdentoista vuoden kuluessa, v. 1919 lähtien, oli Suomessa voimassa ankara kieltolaki. Yrittelijät käyttivät tätä asianhaaraa hyväkseen. Pirtun salakuljetus ja viinanpoltto oli tuottavaa hommaa. Sillä ansaittiin huimia omaisuuksia. Kansaa juovutettiin sikunamyrkyllä. Päihtyneenä suomalainen, joka tavallisesti on apaattinen ja hidas, muuttuu pedoksi. Pienimmästäkin aiheesta välähtää kuulu puukko ilmassa.

Yksityisomaisuuteen nähden on Suomen porvaristo osannut juurruttaa Suomen kansaan pyhän vavistuksen ja kunnioituksen. Mutta epäilemättä on rehellisyys sanan parhaassa merkityksessä ammoisista ajoin ollut Suomen työtätekevälle väestölle ominaista. Se on vississä määrin vastaavan kulttuuritason, samoin kuin raskaiden olosuhteiden, luontoa vastaan käytävän taistelun ankaran koulun heijastusta.

Vanhojen turistikirjain mukaan todistavat suomalaisten rehellisyyttä seuraavat esimerkit: raitiovaunussa ei ole konduktoreja eikä myöskään kontrollööreja, vaan kansalaiset laskevat tunnollisesti penninsä erikoiseen lippaaseen. Kirjojen mukaan ei ollut sellaista tapausta, että joku matkustajista olisi jättänyt laskematta penninsä lippaaseen.

Toisena todistuskappaleena suomalaisten rehellisyydestä olivat... asemaravintolat. Samaisten opaskirjojen mukaan

oli kaikkialla Suomen asemilla avonaiset ravintolat. Pitkille pöydille oli asetettu kaikenlaisia leikkeleitä, Voita, leipää, juomia. Matkustaja laskee erikoiseen lippaaseen yhden suomenmarkan ja siitä maksusta saa syödä mitä ja kuinka paljon hän haluaa, vaikka aamusta yöhön saakka. Ei ollut yhtään tapausta, että joku matkustajista olisi väärinkäyttänyt hänelle osotettua luottamusta.

Varkaus on samojen tietolähteitten kohteliaan selonteon mukaan harvinainen, miltei tuntematon sana Suomessa. Useissa kaupoissa oli tapana, että omistaja tai myyjä oli harvoin tavattavissa kaupassaan. Hän meni asioilleen moniksi tunneiksi, jättäen kaupan ja -kassan avoimeksi. Hänen poissaollessaan kävivät ostajat, itse mittasivat, punnitsivat tai suorastaan ottivat tarvitsemansa määrän tavaraa, jättivät kassaan asianmukaisen maksun, joka on merkittynä tavaroihin kiinnitetyissä lapuissa tai hintaluettelossa, ja menivät matkoihinsa,. Ja taaskin vakuuttavat kirjat, että petkuttamistapauksia ei ollut.

Raivoava pula kulki hädän karkeana luutana maan kaikilla kulmilla, luhistaen vakiintuneen elämänjärjestyksen, tavat, perusteet.*)

Raitiovaunuihin ovat jo kauan sitten ilmestyneet ei vain tarkat konduktöörit, mutta myöskin tarkastajat. Ja oli jo aikakin, sillä kerrotaan, että muutamat kansalaiset alkoivat unhoittaa laskea penninsä lippaaseen, jopa vaunusta lähtiessään pyrkivät viemään lippaankin mukanaan. Paljon on kansaa ollut työttömänä jo pitkän tuokion; he pyrkivät livahtamaan konduktorien ja tarkastajain ankaran silmän alta ja ajamaan raitiovaunulla jäniksenä — nälkä on heikentänyt väsyneet jalat ja pennit matkan maksuiksi ovat käden saavuttamattomissa.

*) Kirjoittajan saamat tiedot suomalaisten aikaisemmasta rehellisyydestä ovat vahvasti liioiteltuja eivätkä kaikissa kohdin vastaa tosiasioita. Myöskään ei "moraalinen luhistuminen" alkanut vasta nykyisen pulan aikana, vaan paljon aikaisemmin maailmansodan ja varsinkin v. 1918 vallankumousta seuranneen valkoisen terrorin aikana, vaikkakin pula tietysti on sitä kiihdyttänyt. — Toim.

Surullinen: kohtalo on tullut myöskin asemaravintolani ja ostajain rehellisyyteen perustuvan myynnin osaksi. Kaupungeissa, maanteillä, asemilla on joukottain työttömiä kulkureita, anojia. Tämä väki on aikoja sitten unohtanut porvarillisen moraali-idyllin, porvarillisen laillisuuden rajat.

Nälkä ajaa armahtamatta rikollisuuden viettävälle tielle. Varkaus on muutamille tullut ainoaksi keinoksi saada itselleen leipäpalasen, päästä tästä päivästä huomiseen. Niin leikkeleitä asemasalin pöydällä kuin pöytiä ja tuolejakin vartioi tarkasti ravintolan omistaja, keitetyn veden astiat ja tuopit on vahvasti kiinnitetty paikoilleen. Kaupoissa sekä isännät että myyjät pitävät tarkoin silmällä ostajia. He ovat kokemuksensa perustalla varmistautuneet siitä, että nykyinen ostaja saattaa viedä mukanaan sekä tavaran että kassankin.

Rikollisuus kasvaa uhkaavasti. Samoin ryöstöt. Onpa pääkaupungissakin, Helsingissä, erinäisissä paikoissa vaarallista liikkua yksinään hämärän tullen.

Varkaus on tullut aivan vitsaukseksi varakkaille väestökerroksille. Huvila-asutukset olivat tänä vuonna tulvillaan varkaita. Kalvikissa, lähellä Helsinkiä, toimi viime kesänä järjestyneesti suuri varastrusti. Se oli jakanut koko paikkakunnan eri osiin, joihin suunnitelmanmukaisesti ja järjestyksessä, yksi toisensa jälkeen, tehtiin varashyökkäyksiä. Asia päättyi huvila-asukkaiden pakoon.

Porvaristo ryhtyy toimenpiteisiin omaisuutensa suojelemiseksi. Rajoittaessaan mitättömiin työttömyysmäärärahat ja sulkiessaan köyhien ruokalat varojen puutteen verukkeella hallitseva luokka ei kitsastele järjestyksensä suojelijoita — poliisia ja ohranaa — palkatessaan. V. 1932 menobudjettia supistettiin 1/3:11a, valistusmäärärahoja supistettiin 18 %:11a, yhteiskunnallisiin tarpeisiin käytettäviä määrärahoja 34 %, työttömyysmäärärahoja ja yleisiä töitä työttömiä varten supistettiin, eläkkeen maksu vanhoille lopetettiin j.n.e. Mutta samaisena vuonna 1932 vahvistettiin määräys vakituisten poliisikaaderien huo-

mattavasta lisäämisestä, uuden 150 henkeä käsittävän varaosaston luomisesta poliisilaitokselle. Uusien poliisikaaderien ylläpitämiseen on määrätty lisämääräraha 1 milj. 250 tuh. mk.; ohranakaaderien lisäämistä varten on myönnetty 119 tuh. markan lisämääräraha.

Uusien poliisi- ja ohranakaaderien päätarkoituksena on taistella työläisten esiintymisiä, vallankumouksellisia leimahduksia vastaan.

Taistelu varasaineksia vastaan on poliisin toisarvoisena tehtävänä, sitäkin suuremmalla syyllä, kun viimemainittu usein itse osallistuu varkaiden, trokarien ja salakuljettajani toimintaan. Tätä todistavat parhaiten ne skandaalimaiset tosiasiat, joita pulpahteli ilmi kieltolain voimassaolon aikana Suomessa; poliisi- ja ohranapäälliköt olivat monissa paikoin henkilökohtaisesti viinanpolttaja- ja trokarisakkien johdossa.

Ei siinä ole mitään ihmeteltävää. Porvariston vartijalla, poliisilla ja ohranalla, on edessään esikuva — Suomen porvaristo ei ole koskaan ollut liialla rehellisyydellä pilattu. Suomalaisten kuulu rehellisyys oli työtätekevien — työläisten, talonpoikain, rahvaan — luonteenomaisena piirteenä. Hallitseva porvaristo — pankkiirit, kauppiaat, tehtailijat, maanomistajat — ovat hankkineet mainetta huimalla keinottelulla, petkutuksilla, väärennyksillä ja kavalluksilla.

Suomen rikostilastossa on petkutuksilla ja keinottelulla toinen kunniapaikka murhien jälkeen. Pulakausi tietenkin johti tämänlaatuisten rikosten lisääntymiseen. Väärennykset, petkutukset ja kavallukset kävivät jokapäiväisiksi ilmiöiksi. Jopa sellainenkin vaatimaton toisluokkainen porvarisperheen aines kuin sosialidemokraatit saa keitetyksi sensatiojuttuja; vasta puolisen vuotta sitten entinen Suomen sosdem puolueen puheenjohtaja ja sosdem hallituksen jäsen v. 1927 — Itkonen — teki monimiljoonaisen kavalluksen ja moniaita petkutuksia ja tällöin puijasi Suonen porvarillisen maailman huomattavimpia suurpuijareita.

Lapualaishyökkäyksen eepos yhä havainnollisemmin

esitti Suomen porvariston «rehellisyyttä». Lapualaiset esittivät koko maailmalle ennenkuulumattoman kriminaalirikosesimerkin: he osoittivat, että voi varastaa ei vain vieraita tavaroita ja varoja, vaan myöskin ihmisiä. Lapualaisrosvot muiluttivat, murjoivat ja murhasivat satoja työläisiä. Hävitettiin työväentaloja, järjestöjä, vallankumouksellisten lehtien toimituksia ja kirjapainoja, ryövättiin niiden omaisuus ja kassat. Tähän rikolliseen toimintaan osallistuivat toimekkaasti «laillisuuden ja järjestyksen» vartijat paikkakunnilla: poliisi, ohrana, rajavartiosto ja papit. Poliisipäälliköt ja papit usein johtivatkin lapualaisrosvojen hyökkäyksiä. Ja Suomen hallitseva porvaristo ja sen lehdistö julisti lapualaisten toimet isänmaallisiksi teoiksi ja maksoi niistä runsaalla kädellä. Sellaista on Suomen porvariston poliittinen rehellisyys, sellaiset sen taistelumetoodit poliittisia vastustajiaan vastaan.

Mitä tämä on? Tapojen turmelusta? Ei suinkaan. Porvarillisen Suomen tavat saavat luonnollisen loppunsa. Kapitalistiset pulat ovat aina sinä valonheittäjänä, joka räikeästi valaisee kapitalistisen systeemin kaiken mädännäisyyden, vastakohdat ja kestämättömyyden. Kuten muuallakin porvarillisessa maailmassa, pulakausi pienoisessa Suomessa paljasti hajoamisen syvyyden, osoitti kuinka pitkälle ovat mädäntyneet porvarillisen valtiollisuuden perusteet.

Köyhtymisen merkkejä

Pula on lyönyt leimansa elämän kaikkiin puoliin.

Vajaukset kaupunkien ja kuntain kassoissa ovat huimaavasti kasvaneet, muutamat kunnat ovat menneet konkurssiin, toiset ovat vararikon partaalla. Åbo Underrättelser lehti kirjoitti jo viime vuonna Kaarinan kunnan vararikosta. 11 kuntaa oli vararikon partaalla, 19 kuntaa kulki häviötä kohti. Asemasta pelastuakseen useat kaupunkien ja kuntien valtuustot turvautuivat koettuun keinoon — kohottivat paikallisveroja työtätekevien

maksettavaksi. Mutta sekin keino osottautui kelpaamattomaksi. Työttömyys on suunnattomasti kasvanut ja yhä kasvaa. On sellaisiakin kuntia, maaseutupaikkoja, joissa väestö kokonaisuudessaan on vailla työtä. Huomattava määrä laitoksia on joutunut vasaran alle. Samanlaiseen asemaan on joutunut tuhansia kyläyksikköjä. Köyhtyminen ja vararikko tulevat useimpien kaupunkien ja kuntien osaksi.

Aseman parantaminen korotettujen veromaksujen avulla osoittautui turhaksi luuloksi; sekä valtion- että kunnanverojen suoritus alenee yhtämittaisesti. Kaupunkien ja kuntien valtuustojen kassat ovat tyhjinä. Kaupunkien ja kuntien valtuustot ovat erottaneet paljon työläisiä ja osan henkilökuntaa. Kaupunkien ja kuntien talous joutuu kestämään ennenkuulumattoman raskaita koettelemuksia. Se heijastuu kaupunkien ja kylien ulkonäössä. Valtuustoilla ei ole varaa työläisten ylläpitämiseen, ei ole mahdollisuutta ylläpitää järjestystä kaupungeissa ja kylissä. Rautateiden tulot myöskin laskevat.

Autioituminen alkaa painaa leimansa kaupunkien ja kuntien katuihinkin ja yleisiin paikkoihin; helposti kiintyy huomio lakaisemattomiin katuihin ja toreihin ja jopa muidenkin yleisten paikkojen autiuteen ja likaisuuteen. Se pistää silmään vielä erikoisesti sen vuoksi, että se on tavatonta Suomen oloissa.

Pelastuakseen hävitykseltä ja nälältä on monien kuntien työtön väestö paennut monivuotisilta asuinpaikoiltaan.

Väestö on jättänyt talorähjänsä, talonpoikaistaloutensa. Laudotettuine akkunoineen ja ovineen seisovat ne satoina kalmanmerkkeinä kylissä ja kauppaloissa, huollottomiksi jätetyt työtätekevän väestön talopahaset ravistuvat ja tuhoutuvat. Joskus voi tavata kokonaisia pakoon lähteneen väestön jättämiä kuolleita kyläkuntia.

Yhä useammin tulee vastaasi köyhtymisen ja häviön jälkiä, sen taloudellisen pulan painamia, mitä maa jo nelisen vuotta on potenut.

Puristuskone toimimassa

Kun useissa maissa alotettiin parjauskamppailu «pakkotyöstä Neuvostoliitossa», ei Suomi jäänyt siinä läheskään viimeiselle paikalle. Sen lehdistö oli joka päivä ja vielä nytkin on joskus kirjavanaan «silminnäkijäin» kertomuksia pakkotyön «kauhuista» Neuvostoliitossa. Näiden valheiden piti antaa Englannin kovakalloisille «todenperäistä aineistoa» heidän neuvostovastaisille esiintymisilleen parlamentissa, joiden tarkoituksena taas osittain oli Neuvostoliiton poissysääminen Englannin markkinoilta, erikoisesti puutavaramarkkinoilta. Se oli edullista Suomen puuteollisuuden harjoittajille. Englannin markkinoille menee 42,1 % Suomen koko puutavaran viennistä, mutta viime vuonna on Neuvostoliitto ruvennut valtaamaan vakavan aseman Englannin puutavaramarkkinoilla.

Mutta tämän kamppailun päätarkoituksena oli peittää Suomen työläisten palkkoja vastaan järjestetty hyökkäys.

*

Jo v. 1929, s.o. talouspulan kehityksen ensi hetkistä lähtien, Suomen porvaristo ja kulakit ryhtyivät toimenpiteisiin pulan rasituksien siirtämiseksi kaupunki- ja maalaisköyhälistön niskoille. V. 1929 kuluessa alennettiin työpalkka useilla teollisuusaloilla 10—20 %. Mutta suurempia saavutuksia on porvaristo saanut v. 1930 ja v. 1931. Työläisten työpalkkaa alennettiin yhtaikaa kaikilla teollisuusaloilla: rakennusteollisuudessa 60 %, sahoilla 50—55 %, paperiteollisuudessa 40 %, metallialalla 17—60 %, nahka-

teollisuudessa 40 %, valtion laitoksissa ja rautateillä 40—60 %.

*

Erittäin luonteenomaisena keinona työpalkan alentamiseksi oli «työttömyysavustus». Jo edellisenä vuonna oli asetettu valtionkomitea harkitsemaan toimenpiteitä mainitun avustuksen järjestämistä varten. Harkintansa tuloksena komitea laati ohjeet, joissa m.m. määrättiin, että työpalkan työttömiä varten järjestetyillä työmailla tulee olla 20 % pienemmän kuin sekatyöläisten paikkanormi kyseessäolevalla paikkakunnalla. Ohjeessa ei määritelty minkäänlaista alinta rajaa työpalkalle. Tämä aiheutti työläisille raskaan tilanteen. Työläisten työpalkkaa on kaikkialla alennettu 60—70 % pulan edelliseen kauteen verraten. Mutta työttömille järjestetyissä töissä tulee työpalkan olla 20 % yleistä työpaikkatasoa alemman. Kun minkäänlaista alinta rajaa ei ollut, niin palkat yleisissä ja muissa työttömille järjestetyissä töissä luisuivat aivan mitättömän alhaiselle tasolle. Pikku esimerkki: kaupunginvaltuuston järjestämissä yleisissä töissä Tampereella maksoivat urakoitsijat työläisille vain 1½ markkaa tunnilta, siis 15 markkaa 10-tuntisesta työpäivästä.

Toisena työttömien avustustoimenpiteenä piti olla työttömien lähettäminen työhön yksityisille maanomistajille. Viimemainitut velvotetaan vain ruokkimaan työläisensä., Paikallisten kuntien tuli suorittaa lisämaksu työläisille työttömyysavustuksena.

Työttömät on toisin sanoen saatettu orjien asemaan, kulakit voivat riistää heitä kuinka paljon tahansa, suorittaen maksun vain ruokana. Kunnat taas suorittavat työläisille lisämaksun, mutta se tapahtuu hyväntekeväisyyden muodossa ja ymmärrettävästi vain siinä tapauksessa, jos kunnalla on varoja ja halua maksaa.

Samanlaisella vauhdilla käy hyökkäys työpalkkaa vastaan myös maatalouden linjalla. Kahden viime vuoden aikana on maatyöläisten työpalkka, joka ei koskaan ole

Suomessa ollutkaan korkea, alennettu kurjuustasolle. Vaikka alennus suoritettiinkin. henkilökohtaisesti, jokaisen suurmaanviljelijän ja kulakin oman harkinnan mukaisesti, niin oli sillä kuitenkin yleensä samantapainen ja systemaattinen luonne. Tänä vuonna ryhtyivät suurmaanviljelijät järjestetysti edelleen alentamaan maatalouden palkkatyöläisten elintasoa. Maanviljelijäin liitto asetti erikoiskomitean laatimaan uusia paikkanormeja maatyöläisille. Virallisesti komitea ehdotti alennuksen suoritettavaksi siten, että maatyöläisen täysi palkka, — luonnossa ja käteisellä — ei kohoaisi 20—25 markkaa korkeammaksi (60—70 kop.) päivässä. Työnjohtajien, karjakkojen ja karjapiikain palkat on ehdotettu alennettavaksi 20 %. Sitäpaitsi komitea, samalla kun sääsi mitättömän palkan rajattomasta työpäivästä, ennakolta jätti kulakeille oikeuden minä hetkenä tahansa yhä vähentää ennestäänkin pientä palkkaa.

Komitean päätös osoittautui tavattoman tuottoisaksi. Kukaan suurviljelijöistä ja kulakeista ei aikonutkaan noudattaa sitä. Maatyöläisten palkkaa alennettiin paikkakunnittain erikseen jokaisen isännän oman harkinnan mukaisesti. Päiväpalkka on keskimäärin 10—12 markkaa (28—30 kop.) Työläisnainen saa 8—10 markkaa. Tässä muutamia kuivia numeroita. Ne puhuvat siitä, minkälaiset ovat ehdot niillä onnenpojilla, joilla Suomessa on vielä työtä.

Kertomus viilari Toivon elämästä

Istumme siistissä kamarissa Hämeentien eräällä poikkikadulla (Hämeentie on eräs työläispiirin suurimpia katuja Helsingissä). Siinä asuu viilari Toivo L—t. Kaksikymmentä vuotta on hän ollut viilarina konerakennustehtaassa. Ikää on hänellä lähes 50 vuotta. Näöltään reipas, tukeva, kasvot luonteenomaiset suomalaiset, kuin kivestä veistetyt, jyrkkäpiirteiset. Huoneistoon kuuluu pikku huone ja keittiö. Siinä asuu 5 henkeä, — Toivo, hänen vaimonsa, poikansa, tyttärensä ja tyttärentytär.

Poika, 22-vuotias vaaleatukkainen jättiläinen, istuu myöskin kanssamme. Vasta viikko sitten pääsi hän linnasta, missä oli istunut 3 vuotta kommunistiseen nuorisoliittoon kuulumisensa vuoksi. Työtön hän on, ymmärrettävästi. Poliittisesti epäluotettavana hän on tuomittu pitkälliseen, kenties loputtomaan työttömyyteen.

*

Suomalainen porvari-yrittäjä, olipa hän teollisuudenhan joittaja tai kauppamies, noudattaa sangen ankaria sääntöjä. Ei hän kärsi työssään «punaista työläistä», vaikka viimemainittu ei olisikaan ollut tuomiolla, vaikka häntä vastaan ei olisikaan mitään todisteita. Riittää, jos työläinen tulee ohranan, poliisin merkkaamaksi tai epäilemäksi. Porvariston luokkakoneisto toimii täsmällisesti ja nopeasti. Ohrana tiedoittaa työnantajille hyvissä ajoin heidän työläistensä silmälläpidon tuloksista. Kun ohrana vain ilmoittaa työnantajalle, että sitä ja sitä työläistä on ruvettu pitämään silmällä, niin saa kyseessäoleva työläinen lopputilin ja sudenpassin. Poliittisen epäluotettavaisuuden takia erotettua työläistä ei yksikään laitos eikä mikään työnantaja ota työhönsä.

Talouspulan alkamisesta saakka on kaikissa laitoksissa suoritettu suunnitelmallista ja yhtämittaista kapinallisten työläisten poistamista työstä. Sitä suorittavat jokaisessa laitoksessa lapualaisista ja ohranoista muodostetut puhdistuskomiteat.

Vallankumouksellisten ainesten vaino ja panna kohdistuu paitsi itse epäluotettaviin työläisiin myös kaikkiin heidän läheisiinsä aina kolmanteen polveen saakka. Erikoisesti vihattuja ovat ne työläiset ja heidän perheensä, jotka osallistuivat työväen vallankumoukseen v. 1918. Fasistiset puhdistuskomiteat tonkivat arkistoja, järjestävät kuulusteluja ja hakevat todistajia selvittääkseen työläisten ja heidän omaistensa osuuden v. 1918 tapauksiin. Jos onnistutaan saamaan selville, että tuo tai tämä työläinen on jossakin

määrin osallistunut työväen vallankumoukseen, niin asia. on päätöksessä: sekä hän että hänen läheisensä, missä heidän työpaikkansa olleneenkaan, heitetään sangen pian ulos laitoksesta.

*

Samaisesta syystä erotettiin vuosi sitten viilari Toivon tytär tupakkatehtaasta, missä hän oli tehnyt työtä 10 vuotta yhtämittaa. Itse ei hän ollut osallistunut vallankumoukselliseen liikkeesseen. Mutta hänen miehensä oli ollut punakaartissa v. 1918 ja tapettiin taistelussa Viipurin luona. Kun viime vuonna tehtaalla ruvettiin toimeenpanemaan työvoiman supistuksia, heitettiin hänet ensimmäisenä ulos. Siitä saakka on hän 15-vuotisine tyttöineen ollut työttömänä, isänsä elätettävänä.

Toivo itse on sosialidemokraatti. Hän kuuluu vieläkin sosdem. puolueeseen ja maksaa säännöllisesti kuukausittain 4 markkaa jäsenmaksua puoluekassaan. Mutta kokouksissa ei hän ole lähes kahden vuoden aikana käynyt. «Mitään uutta ei siellä kuule» — selittää hän.

Hän on vielä työssä tehtaalla. Mutta peläten hän joka päivä odottaa kutäua tehtaan konttoriin lopputilille. «Minulla on vaarallinen perhe — tytär ja poika. Saavat siitä varmasti tiedon. Ja senjälkeen ei minua enää tehtaalle päästetä»...

Tästä kaikesta kertoi Toivo matkalla kotiinsa meidän yhteisen ystävämme, polkupyörämestarin luota, käsityöläisen, jonka luona olimme tutustuneet.

Toivo on nuoruudestaan saakka ollut innokas pyöräilijä. Niinkuin monilla suomalaisilla ammattitaitoisilla työmiehiilä, oli hänelläkin aikaisemmin pyörä, jolla ajoi työhönsä ja takaisin ja pyhäpäivinä teki pitkiä matkoja Helsingin ympäristöön, metsiin. Nyt ei Toivolla ole pyörää, jo aikoja sitten on hän myynyt sen täyttääkseen budgettiinsa syntyneitä reikiä.

— Ajattelin, että kun vaikea aika menee ohi, voin ostaa toisen. Olisin ostanut vanhan. Mutta nyt näen, että pyö-

rättä kuolen. Pula ei ota päättyäkseen. Tehdas on kaukana ja jalat väsyvät kävelemisestä. Sitäpaitsi pitää nousta aikaisemmin ehtiäkseen tehtaalle ajoissa.

Entä raitiovaunu?

— Se maksaa rahaa. Jos joka päivä ajaa edestakaisin, maksaa se 60 markkaa kuukaudessa. Se on suuri summa. Aikaisemmin, kun sain täyden palkan, saatoin niin tehdä, mutta nythän minulta on lyhennetty palkkaa puolella.

Suomalaisten tapaan juttelee Toivo tasaisesti, hitaasti, raskasajatuksisesti.

— Paljonko ansaitsette kuussa?

— Ansaitsen paljon nykyaikaan katsoen. Silmätkääpä tässä, hän vetää takin povitaskusta mustakantisen vahapäällyksisen muistikirjan, siirtyy lähemmäksi ja alkaa lyijykynällä tehdä laskelmia. Minulle maksetaan 5 mk. tunnilta. Työtä teen 8 tuntia päivässä. Se tekee 40 markkaa. Tehtaamme työskentelee 4 päivää viikossa, s.o. 17—18 päivää kuukaudessa. Siis kuukaudessa ansaitsen 700—720 markkaa. Meitä on 5 henkeä, kaikki aikuisia. Entä menot: ennen kaikkea verot — 70—80 markkaa kuukaudessa; asunto — 300 markkaa; muihin tarpeisiin — 350 markkaa, siis 70 markkaa kuussa. Leipäkilo maksaa 5 markkaa. Laskekaa — jos jokainen meistä syö vain 400 grammaa leipää päivässä, niin tuskin riittää. Mutta onhan pukeuduttavakin. Perheeni ei vuoden kuluessa ole syönyt lihaa; ravintonamme on vain leipä ja silakka ja musta kahvi. Käteni ovat ruvenneet vapisemaan työssä, kävellessäni jalat notkuvat alla ja hiki kirpoaa heikkoudesta. Laihdun laihtumistani. Mutta minun olisi pysyttävä pystyssä. Olen ainoa tienaamassa...

Vaiettuaan lisäsi hän: Uskotteko, että jo vuoteen en ole lehtiä lukenut. Useimmat eivät nykyisin lue, ei ole varaa lehden ostoon. Lapsenlapseni ei pääse ulos, ei ole jalkineita, vaan on hänen oltava sisällä yhtämittaa. Kun pakkaset tulevat, niin ei myöskään poikani pääse ulos. Hänen vankilassa ollessaan sairastui hänen vaimonsa, ja kun tarvittiin lääkkeitä, niin piti myydä hänen takkinsa ja pyhäpukunsa,

Nyt on hän miltei alasti, niissä samoissa työtamineissaan, missä hänet 2 vuotta sitten verstaassa vangittiin.

— Mutta, keskeytin, miksi myydä vaatteitanne? Eikö teillä ole maksutonta lääkärinhoitoa työläisiä varten? Eikö teillä makseta sairasvakuutusmaksuja?

Puhetoverini silmäili minua hämmästyneenä:

— Ilmaista lääkärinhoitoa! Sellaista ei meillä ole. Kaikesta on meidän pulitettava rahat. Mitään avustusta ei mistään jaeta. Ja mistä avustuksista voi olla puhe — eihän meillä ole kollektiivisia työsopimuksia eikä sairaskassoja. Sanovat, että muissa maissa on, mutta meillä ei ole. Sairastuttuaan ei työläinen saa penniäkään lääkärinhoitoa varten eikä hänelle korvata palkkaa sairausajalta. Jos sairastat muutaman päivän, niin se on erinomaista, sopiva erottamisen aihe. Työläisiä on nyt yllinkyllin.

— Kaupunginsairaalassa pitää maksaa 10 markkaa vuorokaudessa. Jos jätetään sairas kotiin, niin on maksettava lääkärille ja rohdoista. Apteekit ovat viime kuun aikana kohottaneet hinnat miltei kaksinkertaisiksi, mutta meille on samassa suhteessa alennettu palkkoja. Sairastakaa sitten.

— Ihminen kuolee, hänet on haudattava. Se maksaa 100 markkaa. Mistä otat rahat? Naapurini, työtön, kuoli. Jätti jälkeensä vaimon ja lapsen. Eikä penniäkään rahaa. Naapurit menivät köyhäinhoitolautakuntaan pyytäen, että vainaja haudattaisiin kunnan varoilla. Siellä ruvettiin tenäämään vastaan, vaadittiin joitakin papereita. Ruumis loikoi useamman päivän kunnan armoa odottaessa. Perhe, nälkäinen vaimo ja lapsi, nukkuivat samassa huoneessa, lattialla, ruumiin vieressä.

Numerot puhuvat

Toivon kautta tutustuin muutamiin työläisiin, keskustelin heidän kanssaan. Suoritin vissinlaisen «osittaistutkimuksen». Tässä sen tuloksia:

Muutamat «paremmassa asemassa» olevat laitokset piti-

vät työpalkan korkeammalla tasolla kuin muut — supistivat sitä vain 30—35 %. Ne sulkivat muutamia osastoja ja erottivat puolet työläisistä, mutta säilyttivät muissa osastoissa täyden työviikon.

Tämänkaltaisissa «onnellisissa» työpaikoissa ammattityöläisen ansio häilyy (ammattitaidosta riippuen) 4—7 markan välillä tunnissa. Ennen pulaa oli tuntipalkka näissä laitoksissa 6—10 mk. Työtä tehtiin 9—10 tuntia vuorokaudessa, nyt rajoittuu työaika 8 tuntiin tilauksien vähyyden takia. Hyvän työmiehen kuukausipalkka tekee:

Korkeasti ammattitaitoinen metalliviilari	— 900 mk.	— 1300 mk.
Sorvari	— 800 »	— 1200 »
Sekatyöläinen saa 2—2½ mk. tunnilta	— 300 »	— 600 »

Työläisperheen (3-henkisen) kuukausibudgetti on likipitäin seuraava:

Verot — 12—15% kuukausipalkasta (Suomen työläiset ja toimitsijat maksavat vuotuisesti veroina täyden kuukausipalkkansa). Ammattityöläisen palkasta tekee se keskimäärin — 120 mk.

Ravinto:	(Edellyttäen, että siihen kuuluu leipä, peruna, silakka ja kahvi, harvakseen lihaa; voi ja munat ehdottomasti poistettu ruokajärjestyksestä)	— 600 mk.
Asunto:	(riippuen paikasta ja huoneiden lukumääräst ä, mutta enintään kaksi huonetta)	— 450 mk.
Vaatetus:	(yhden päällysvaatekerran osto yhtä perheenjäsentä kohden kerran 4 vuodessa. 1 puku (leninki) 2 vuodessa, 1 pari jalkineita vuodessa, 2 alusvaatekertaa vuodessa.)	— 150 mk
	Kaikkiaan	— 1320 mk.

Ammattitaitoisen työläisen (jos hän onnekseen on työssä) 5-henkisen perheen menot ovat vähintäin 1320 mk. kuukaudessa. Jos otetaan kaksi saman ammattialan työläistä, korkeimmasta palkkaluokasta, esim. viilarin tai sorvarin,

ja sovellutamme heihin menosummia, niin saamme tuloksek-si että korkeimmassa (tällä kertaa Suomessa) mahdollisessa palkkaluokassa, s.o. 900—1300 mk., 3-henkisen työläisper-heen kuukausibudgettiin tulee ensimmäisessä tapauksessa 420 markan ja toisessa 20 markan vajaus, siis tulot ja me-not eivät käy yhteen. Menopuoleen ei tässä ole laskettu sellaisia menoja, kuin 1) Lääkärinhoito. Jos otetaan huo-mioon, että vuoden kuluessa ainakin yksi työläisperheen jäsenistä sairastuu ja on kutsuttava lääkäri taloon ja os-tettava jotakin kaikkein halvimmista lääkkeistä — niin tulee siitä vähintäin 20 mk. lisämeno kuukaudelle. 2) Las-ten kouluutus. Se vaatii sangen paljon — vähintään 3 % kuukausipalkasta (kysymys on kansakoulusta). Opiskelu yliopistossa on työläislapsille aivan saavuttamattomissa. Oppiaika suomalaisessa keski- ja korkeakoulussa on keski-määrin 15 vuotta, oppikirjat, koulumaksut, maksut labora-torioissa työskentelystä ovat tavattoman korkeat. Siten on-kin selvitettävissä se seikka, että työläisten lapsia on yli-opistoissa vain 3 %, siellä saavat oppia vain porvariston ja suurmaaporhojen lapset. 3) Menopuoleen ei ole sisäl-lytetty sellaisia pikkuasioita, kuin menot kulttuuritarpei-siin: lehtien ja kirjojen ostoon, teätterinäytäntöihin ja 4) Sellaisiin odottamattomiin tapauksiin, kuin syntymä ja kuolema.

*

Mutta nämä työläisryhmät ovat harvinaisia onnenpoikia nykyaikana. Heitä on hädin tuskin 10% koko työväen-luokasta. Muiden työläisten — esim. metsätyöläisten — palkat ovat kurjaa kurjemmat, heidän asemansa on ka-tastrofinen. Taloudellisissa julkaisuissa annettujen tietojen mukaan 60 % kaikista laitoksista työskentelee vain 4 päi-vää viikossa. Miltei puolella kaikista työlaitoksista on työtä vain 40-50 %; 90 % niistä on alentanut työläisten ja toimitsijain palkkaa 60-70 %. Samanaikaisesti eivät ravintotarpeiden hinnat ole suinkaan laskeneet, vaan päin-vastoin huomattavasti kohonneet. Suomen markan kurssi

on viime vuoden aikana laskenut enemmän kuin 40 %. Samalla ajalla on sokerin hinta kohonnut 20 %, lihan — 15 %, kahvin — 35 %.

Numerot puhuvat. Ne ovat huonona todistuksena Suomen porvarillisesta järjestyksestä.

Riistäjäin omia tunnustuksia

Kokoamani tiedot olen tarkistanut, tarkistanut luotettavien lähteiden — porvarillisten lehtien ja taloudellisten julkaisujen mukaan.

Pääkaupungin lehdet julkaisivat marraskuussa 1932 tietoja eri työläisryhmien palkoista eri piireissä. Lehdet luonnehtivat työläisten aseman katastroofimaiseksi ja työpalkat — kurjiksi. Ne tunnustavat, että työläisten palkkaa on maassa yleensä alennettu 60—70 %, ja että työpaikkataso on huomattavasti alempi toimeentulominimiä. Tässä lehtien antamia esimerkkejä.

Puuteollisuustyöläiset (työläisten peruskaaderit maassa; yhdessä paperityöläisten kanssa 40 % kaikista teollisuustyöläisistä). Nyt on lähes puolet sahalaitoksista keskeyttänyt työt. Yli 40 % puuteollisuustyöläisistä on työttömänä, t.s. tuomittu näkemään nälkää. Työssäolevien työpalkkaa on alennettu 60—75 %. Länsi-Suomessa ovat metsäherrat päättäneet maksaa työläisille yhden kuutiometrin hakkauksesta ja sahaamisesta 8—10 markkaa. Valkeakoskella (Hämeen läänissä) maksetaan samasta työstä 7 markkaa. Viime vuonna maksettiin samaisesta työstä samoissa piireissä 18—24 markkaan.

Suurella Valdhof ja Kot selluloosatehtaalla Käkisalmessa maksetaan vanhoille ammattityöläisille 2—3 markkaa tunnilta — 16—20 markkaa 8-tuntiselta työpäivältä, 480—600 markkaa kuukaudesta. Naistyövoimaa käytetään siellä laajasti: työläisnaisen työstä maksetaan vähemmän kuin miehen, vaikka hänen työnsä tuottavaisuus ei ole alempi kuin miesten. Naisille maksetaan 1—1½ markkaa tunnilta,

7-8 markkaa päivältä, 200—300 markkaa kuukaudelta (6-9 ruplaa kuukaudessa neuvostorahassa).

Uittotöissä Laatokalla ja Länsi-Suomessa maksetaan uittotyöläisille 5—7 markkaa päivässä, 150—200 markkaa kuukaudessa. Leipäkilo maksaa 5½—6 markkaa. Jos työläinen perheineen syö vaikkapa 1 — 1½ kiloa leipää päivässä, niin hänen kuukausipalkkansa hevin riittää pelkän leivän ostoon. Hänen perheineen pitäisi elää paljaan taivaan alla ja pukea itsensä puiden lehdillä.

Huomattava taloudellinen julkaisu «Suomen ulkomaankauppa», numerossa 12 maaliskuussa 1931 kirjoittaa:

«Kun Suomen kilpailukyky muihin maihin verrattuna on heikko, niin jouduttiin alentamaan suomalaisen väestön työpalkkaa ja elintasoa».

«Suomen puu», numerossaan 1, tammikuussa 1932 tulkitsee täsmällisemmin tuota tunnustusta. Suomen valtionpankin tilasto-osaston johtajan, tohtori Tudeerin artikkelissa sanotaan: «Tuotannon sovelluttamisessa alennettuun hintatasoon on Suomessa ennätetty pitemmälle, kuin enimmäkseen muissa maissa. Se on kylläkin vaatinut suuria uhreja, mutta se onkin antanut meille mahdollisuuden menestyksellisesti kilpailla muitten maitten kanssa».

Muita, yksinkertaisempia sanoja käyttäen Suomen porvarit ovat, saadakseen mahdollisuuden kilpailla muiden maiden samankaltaisten kapitalistien kanssa, «tuoneet uhrilahjaksi» työläistensä elintason, kolminkertaisesti alentaneet heidän työpalkkaansa, nelinkertaisesti tiukentaneet kapitalistisen riiston puristuskoneen vietereitä, heittäneet laidan yli, työn vara-armeijaan lähes 300.000 työläistä, tuominneet hivuttavaan nälkäkuolemaan satojatuhansia Suomen proletaareja vaimoineen ja lapsineen.

Suomen ruotsinkielinen sosialidemokraattinen lehti Arbetarbladet julkaisi marraskuun 2 päivänä 1932 seuraavan mielenkiintoisen taulukon:

TYÖPALKAT MUUTAMISSA MAISSA, MUKAANLUETTUNA SUOMI:

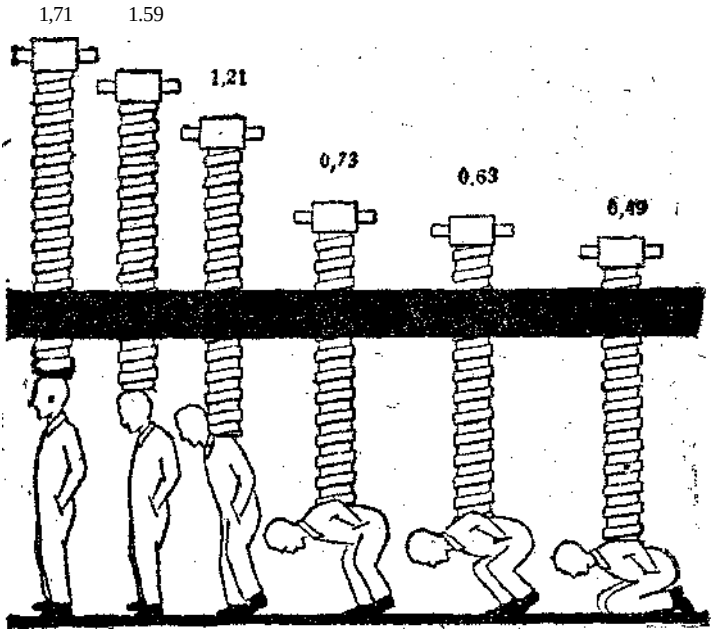

Ruotsin ja Suomen työläisten palkkasuhde on 1,71—0,49, s.o. Suomessa työläisten palkka on enemmän kuin 70 % alempi Ruotsin työläisten palkkaa. Jopa fasistisessa Italiassakin, missä työläisten palkat ovat erittäin alhaisella, tasolla, ne ovat kuitenkin miltei 30 % korkeammat kuin Suomessa.

Sosialifasistienkin on pakko puhua

V. 1932 lopussa käsiteltiin eduskunnassa sosialidemokraattien jättämää välikysymystä maassa vallitsevien työpalkkanormien johdosta.

Eduskuntavaalit ovat ovella.... Nykyisen eduskunnan määräaika menee umpeen tänä keväänä. Vaaleihin on valmistauduttava. Jotakin on tehtävä valitsijain pettämiseksi, sosialipetturien laskeneiden osakkeiden arvon kohottamiseksi. Kysymys työpalkasta on erinomainen keppihevonen, jolla voidaan kerätä pääomaa — saada valitsijat mukaansa vaaleihin. Se ei maksa mitään, ei ole millään tavalla uskallettua, fasistis-sosialistisen petturieduskunnan päätös on jo ennakolta ratkaistu. Mutta saahan pitää puheita, harjoittaa kaunomaalausta helppouskoisten asujanten, tiedottomien työläisten edessä — verhoutuneena työtätekevän väestön suojelijan kaapuun. Nämä näkökohdat ne olivat, jotka sanelivat sosialidemokraattien välikysymyksen eduskunnalle.

Eduskunnassa käytyjen keskustelujen aikana yleisön tiedoksi tulleet tosiasiat ansaitsevat huomiota.

*

Puhevuoro on sosialifasisteilla. Heidän on pakko puhua. Virallinen alustaja, sosialidemokraattisten ammattiliittojen edustaja Huttunen, lausui puheessaan:

«...Kun työväen palkkataso ei parhaimpinakaan aikoina, ole meillä ollut erikoisen korkea — sitä ei ole voinut verrata esim. läntisten naapurimaittemme työläisten palkkatasoon — niin on nykyinen palkkataso alapuolella kaiken kohtuuden. Puutavarateollisuudessa Pohjois-Karjalassa ja Keski-Suomessa, samoin kuin muissakin piireissä suoritettujen tutkimuksien mukaan on työpalkka katastroofimaisen alhainen: m.m. Kymi-yhtiön metsissä Suonenjoella on massapuiden hakkuupalkka 9—10 mk. kuutiometriltä, puolipuhtaaksi kuorittuna. Pieksämäellä samasta työstä 9 markkaa. Korkein työläisen palkka vaihtelee näillä laitoksilla 15—23 markkaan (42—64 kop.), valtion laitoksilla 17½ markkaa (45 kop.) samanlainen on työpaikkatilanne Keiteleellä, Pielavedellä, Tervossa, Kaavilla, Karttulassa, Kiuruvedellä jne. OY Ahlströmin metsätöissä, jonka laitok-

set tuottavat 25 % maan paperinviennistä, eivät työläisten palkat kohoa yli 12 markan päivässä (34 kop.). Työpäivä metsätöissä, kuten tunnettua, on rajoittamaton. (B.S.) Nurmeksessa on päiväpalkka myöskin 12 markan paikkeilla.

Forssassa ilmestyvä Forssan lehti kirjoittaa «25 paikallisen työlaitoksen tutkimuksessa on käynyt selville, että suurimmassa osassa on työläisten korkein viikkopalkka 62 markkaa, alhaisin 17 markkaa; toisissa korkein 68 mk. ja alhaisin 19 mk. viikossa. Työläisen tuntipalkka raskaasta työstä on 90 penniä (2½ kop.).»

17 ja 19 markkaa viikossa! 47 tai 53 kop. viikossa työläisen ja hänen perheensä ravitsemiseen. Se on hyvä todistus porvarilliselle järjestelmälle.

Monet työlaitokset tekevät työtä vain 3—4 päivää viikossa. Erikoisen alhainen on työpalkka valtion laitoksissa, valtion metsätöissä. Käyttäen työläisten (työttömien) — työtä ja säätäen heitä varten alennetut työpalkkanormit valtio edistää yleistä työpalkan alentumista.

Kuunnelkaamme edelleen: tuloksena sellaisista työpalkkanormeista nekin työläiset, joilla on työtä, samoin kuin heidän vaimonsa ja lapsensa, näkevät nälkää. Sangen monilla paikkakunnilla on suurin osa työssäolevista työläisistä köyhäinhoitolautakuntain huollettavina, nauttivat avustusta, jota tavallisesti jaettiin vain aivan köyhille.

Sellaisessa asemassa ovat esim. Ranuan kunta ja monet muut Pohjois-Suomen kunnat. Kunnat nostavat metakan. Työläisten kurjat nälkäpalkat, suunnaton työttömyys ovat johtaneet vero- ja muiden tulojen keskeytymisen. Monet, kunnat ovat joutuneet häviöön, ovat vararikon partaalla. Monien kuntain, joiden valtuustoissa on vain porvarisvaltuutettuja, on pakko hälyyttää työpaikkatilanteen johdosta. Pudasjärven, Mikkelin, Viipurin ja Suojärven kunnanvaltuutetut ovat panneet vastalauseensa yksityisillä ja valtion työlaitoksilla vallitsevan kurjan työpaikkatason johdosta. Se uhkaa suuresti kuntia.

*

Huttunen siteeraa ruotsalaisia lehtiä Suomen työläisten aseman johdosta.

Tukholman porvarislehdet kirjoittavat:

«Aikanaan pidettiin juuri Suomessa suurta ääntä neuvostodumpingista ja orjatyöstä Neuvostoliitossa.

Voiko muuksi kuin pakkotyöksi nimittää sitä asemaa, jossa nyt ovat Suomen työläiset, erikoisesti metsätöissä.

Eikö työläisten kurja palkkaus, jota nyt sovelletaan? Suomessa, ole juuri yksi dumpingin peruskeinoista, silläsen kautta suomalaiset tuottajat alentavat tuotantokustannuksia, alentavat hintoja, kilpailevat maailman markkinoilla.

Eivätkö ne olosuhteet, joissa nykyisin työskentelevät Suomen työläiset, ole juuri varsinaista pakollista orjatyötä».

*

Eduskunta käsitteli välikysymyksen ja kaikki ilmoitukset ja päätti:

«Eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen.»

*

Suomen sosialidemokraatti elok. 24 p. 1932 kirjottaa:

«Monien eri asioiden yhteydessä on osoitettu, että meidän maamme työnantajaluokka on erinomaisen hyvin osannut käyttää hyväkseen sitä vaikeata tilaa, johon työväestö taloudellisen pulakauden aikana on joutunut suureksi paisuneen työttömyyden johdosta. Turhaan ei valtioneuvoston työttömyysasioita käsittelemään asetetun asiantuntijalautakunnan mietinnössä kerrottu siitä, että vientiteollisuudenharjoittajat ovat todenneet mielihyvällä, että tuotantokustannukset Suomessa on voitu painaa niin alas, etteivät ainakaan tuotantokustannusten takia suomalaiset maailmanmarkkinoilla joudu kilpailussa vaikeuksiin, vaan päinvastoin alhaiset tuotantokustannukset asettavat suomalai-

set vientiteollisuudenharjoittajat sangen edulliseen asemaan esim. Skandinavian maiden vastaaviin teollisuudenharjoittajiin nähden. Turhaa oikeastaan onkin senvuoksi puhua venäläisestä dumpingista, kun itse ollaan siinä asemassa, että mesänomistajilta raaka-aine saadaan puoli ilmaiseksi ja työpalkat on painettu niin alas, että sen halvemmalla teettäminen tuskin tulee missään muuallakaan kysymykseen.»

«Asioita seuranneet muistanevat, että lapualaispiirien painostuksesta porvarillisten ryhmien suosiollisella avulla ajettiin eduskunnassa läpi n.s. työrauhalaki. …Tosiasiat ovat sellaiset, että työnantajain harjoittama työmaaterrori on meillä parin viimevuoden aikana kohonnut aivan huippuunsa. …Yleisesti on tunnettua, että lapualaisjohtaja Haarlan tehtailla ilman muuta riistetään kaikilta työläisiltä ammatillisen ja poliittisen järjestäytymisen oikeus ja marssitetaan maantielle jokainen sellainen työläinen, jonka tiedetään kuuluvan työväenjärjestöihin. Paperi- ja massateollisuudessa melkein pitkin linjaa harjoitetaan missä räikeämpää, missä hieman lievempää työmaaterroria samaan suuntaan. Onpa erään tunnetun kokoomuslaisen politiikon määräysvallan alaisessa tehtaassa menty niin pitkälle, että miehet on erotettu työpaikasta sentakia, että heidän on tiedetty ottaneen osaa sellaiseen kokoukseen, jossa asianomaisen ammattiliiton edustaja on käynyt asioita selvittelemässä. Useissa muissa paperi- ja massatehtaissa ei ole käytetty aivan näin räikeitä muotoja, mutta niissäkin on järjestelmällisesti pyritty erottamaan kaikki sellaiset henkilöt, joiden tiedetään kuuluvan jäseninä Suomen Ammattiyhdistysten Keskusneuvoston alaisiin tai sosialidemokraattisiin järjestöihin. Eräissä tehtaissa taas on käytännössä sellainen tapa, että pakotetaan työläiset liittymään jäseniksi lapualaisliikkeen lieveliikkeenä tunnettuun hedborgilaiseen järjestöön. Ellei kehotusta noudata, niin saa lähteä.»

TEHTAISSA JA TYÖPAIKOILLA

Lamakaudessa

Helsinki, Turku, Tampere, Kotka. Suomen suurimmat teollisuuskaupungit. Niihin ovat Suomen nuoren monopolistisen kapitalismin konsernit keskittyneet. Maan metalli-, tekstiili, laivarakennusteollisuus on niissä pystyttänyt suurimmat tehtaansa, verstaansa, varastonsa ja telakkansa. Nämä kaupungit ovat maan keskushermostoa.

Monien korttelien alueelle levittäytyy Helsingissä, Sörnäisten työläiskaupunginosassa, mahtava Maskin och Bro yhtymä (Kone- ja siltarakennusyhtymä). Se on vanhimpia firmoja — perustettu jo v. 1892. Siihen kuuluu suuri kone- ja moottoritehdas Helsingissä, Pieni Hietalahden telakka ja suuri laivatelakka Turussa Crichton Vulkan. Yhtymän tuotanto on laaturikasta: rautatie- ja raitiovaunuja, porakoneita, moottoreita, jättiläissuuruisia selluloosapatoja, varppausveneitä, jahteja, viime aikoina pulakaudella separaattoreita, emaljoituja teekannuja, kuppeja, maitokannuja, unitaaseja jne.

*

Huomattavimpaan helsinkiläiseen tehtaaseen, Kone- ja siltarakennustehtaalle, osuin päivällisaikaan.

Oppaanani oli eräs yhtymän pääjohtajia. Kuivahko, mutta sangen kohtelias ruotsalainen.

Tiiliset, suurimmalta osalta yksikerroksiset tehdasrakennukset levittäytyvät kokonaisten korttelien alalle ja tekevät mahtavan vaikutuksen. Rakennuksien välisen alan täyttävät sivuraiteet. Huomiota herättää se, että tehtaan

pihalla ei, kuten tavallista, lojunut rautaromua, jätteitä, ruostuvia kelpaamattomia osia jne.

Tähän nähden Suomen teollisuusharjoittajat ovat osanneet hankkia suuria saavutuksia: he utilisoivat kaikki jätteet. Ei yksikään kilo rautaromua mene hukkaan. He osaavat panna työläiset varjelemaan heidän tavaraansa.

Tähän aikaan olivat suuret rakennukset äänettömät ja miltei tyhjät. Osa työläisistä oli painunut lähellä oleviin kuppiloihin, kaikessa kiireessä vahvistamaan voimiaan halvalla ja huonolla ruualla — useimmiten paistetuilla silakoilla ja lasillisella kahvinsotkua. Toiset asettuivat pikku ryhminä tai yksitellen eri paikkoihin tehtaan pihassa tai työpajoissa — työpenkkien vierelle, työkalulaatikkojen luo. Tarkastelin, mitä työläiset syövät. Kaikki syövät ruokansa kuivana. Eniten näkee silakkaa, joillakin halpaa makkaraa, sangen harvoilla maitopullon.

Kaikki ovat mustia, nokisia; suoraan likaisen työn. äärestä ruuan kimppuun. Leipään painuvat mustat sormenjäljet. Eikö ole, missä pestä käsiä, vai eikö ole aikaa? Turhaan haeskelin pesuastioita, en nähnyt niitä missään.

Melkein kaikki tehtaan rakennukset, paitsi yhtä, on rakennettu ja varustettu kymmeniä vuosia sitten. Vanhat rakennukset, vanhentuneet laitteet. Kaikkialla uskomaton lika ja ilmanpuute. Ilmanvaihtolaitteita ei ole.

Vain yksi työpajoista, muutamia vuosia sitten rakennettu, eroittautuu edukseen muista siisteydellään ja uuden uutukaisella nykyaikaisella varustelullaan.

Oppaani selitti:

— Viime vuodet ovat pakottaneet meitä jonkin verran muuttamaan tuotannon luonnetta. Pula. On yritettävä soveltautua. Aikaisemmin valmistimme lokomotiiveja, rautatievaunuja, höyrykattiloita, paperitehtaiden koneistoja, siltojen runkoja. Sitten alkoivat vaikeudet. Ei ole täyttä kuormitusta tehtaalle, piti kokonaan sulkea muutamia osastoja, osa siirtää lyhennetyille työviikoille. Parhaimmillaan oli tehtaan tuotanto v. 1929; silloin oli laitoksiemme kokonaistuotanto 93.255 tuhatta markkaa. V. 1931 oli se vain

55.382 tuli. markkaa, lasku yli 40%. Suuri määrä työläisiä erotettiin; 1364 asemesta v. 1929 on meillä nyt työssä vain lähes 700. Ratkaistavanamme oli — joko kokonaan sulkea tehdas tai siirtyä osittaisesti muunlaisten tuotteiden valmistamiseen. Siirryttiin muutamien pikkutavarain valmistamiseen. Pystyssä on pysyttävä. Valmistamme emaljiastioita, kuppeja... —

Siirryimme toiseen rakennukseen.

— Tässä on separaattoriosasto. Se on vielä toiminnassa. mutta mahdollisesti joudumme sen sulkemaan; separaattoreita on varastoissamme suunnattomat määrät, mutta ostajia ei ole. Yhteen aikaan, taisi olla v. 1925, saatiin järjestetyksi separaattorien myynti Neuvostoliittoon. Myimme sinne 3½ tuh. kappaletta, mutta, sitten lakkasivat Neuvostot ostamasta meiltä. Alkoivat itse valmistaa niitä. Neuvostoliitto ostaa yhä vähemmän valmiita tavaroita. Meillä on käynnissä neuvottelut uusista tilauksista Neuvostoliittoon. Se ei olisi hullumpaa. Tiedättekö — sanoi vilkkaasti oppaani — minä kannatan kiinteätä taloudellista yhteyttä Suomen ja Neuvostoliiton välillä. Suomelle se on välttämätöntä, erikoisesti nyt, kun pula sitä tukahuttaa, kun ei ole tilauksia ja kun teollisuus luisuu alaspäin. Näiden kahden maan tulee olla taloudellisesti eroittamattomasti yhdistetyt, toisiinsa. Suomelle olisi se hyvä.

— Tuo on asiallinen kanta. Mutta teidän fantasti-aktivistinne taitavat olla eri mielipidettä.

— Ne ovat pikkujuttuja, lastenleikkiä.

— Pikkujuttuja. Entä selkkaukset Neuvostoliiton kanssa, propaganda neuvostoalueiden valtaamisen puolesta. Sanotteko sitä lastenleikiksi?

— Ne ovat ylioppilaspoikien tekosia. Kukaan ei niihin kiinnitä huomiotaan.

— Mutta nuo «poikaset» saavat aikaan kansainvälisiä selkkauksia.

— Heidät on jo taltutettu. Politiikan kurssi Neuvostoliittoon nähden on muuttunut. Vakavat ainekset ovat voittaneet. Me allekirjoitimme ensimmäisinä hyökkäämättö-

rnyyssopimuksen ja tahdomme solmia kauppasopimuksen. Kaikessa tapauksessa ruotsalaisten enemmistö on rauhallisten suhteiden kannalla Neuvostoliiton kanssa, taloudellisten siteiden solmimisen kannalla meidän suuren naapurimme kanssa...

Hyvästellessäni esitin oppaalleni vielä yhden kysymyksen:

— Kuinka on tällä kertaa tehtaanne kuormitettu ja pitkäksikö aikaa?

— Toiminnassa olevat osastot on kuormitettu 50 %. Työtä riittää 2—2½ kuukaudeksi. —

— Mikä senjälkeen neuvoksi?

— Sitä ei kukaan osaa sanoa.

*

Kun astuin ulos tehtaan portista, oli työpäivä juuri päättymässä. Tehtaan pillit puhalsivat. Ensin yksitellen, sitten kaksin, sitten yhtämittaisena jonona lappoi portista ulos kiirehtiviä työläisiä. Musta, nokinen joukko öljyyntyneissä työvaatteissaan, miehet lippalakeissa, naiset huivipäisinä.

Kaksi seikkaa pisti silmään: sekä työläiset että työläisnaiset olivat peseytymättä. Oli selvää, että he tulivat suoraan työpenkkien äärestä, nokisista, tukahuttavista työpajoista. Vain harvat olivat puetut puhtaisiin vaatteisiin, olivat työn jälkeen vaihtaneet pukua. Erikoisen räikeästi pisti silmään se, että monien työläisten vaatteet olivat kovin kuluneet, paikoittain repeytyneetkin, muutamilla paljas iho paistoi reikien läpi — heillä ei ollut alusvaatteita. Se on tavatonta, kun ottaa huomioon suomalaisten siisteyden ja puhtaudenrakkauden.

Halloo, kaveri. Auttakaa minua. Sanokaa, missä täällä voisi saada jotakin haukattavaa. — Näillä sanoilla liityin ohitseni menevään työläisryhmään.

Eräs ryhmästä — nuori, pitkä, purjekankaiseen työtakkiin pukeutunut poika, jonka. lakki oli työnnetty niskaan ja jonka takataskusta törrötti metrinmitta ja tappuravyyhti, katsahti minuun ja virkkoi lyhyeen:

— Tulkaa kanssamme, olemme ruokalaan menossa.

Muut eivät kiinnittäneet minuun mitään huomiota, eivät katsoneet sivulleen. Kaikki kulkivat vaieten, tasaisesti iskien raskaat korkonsa katuun.

Ensimmäisen kadun kulmauksessa, yksikerroksisen puutalon oven yllä huomasin haalistuneen kilven: «Ravintola». Nousimme ravistuneita portaita ja avasimme lasioven: nenään kirpasi ummehtunut löyhkä, jonkinlainen mädänneen, homeen ja pilaantuneen ruuan kitkerä sekotus. Tuo löyhkä on ominainen kolmannen luokan ravintoloille, kalustetuille huoneille ja kahviloille.

Sisällä vallitsi sanoinkuvaamaton kurjuus ja lika. Verraten suuressa huoneessa seisovat pikku pöydät kolmessa rivissä. Pöytäliinoista ei ole «hajuakaan», pöytiä peittää jokin musta ja reikäinen, mikä mahdollisesti joskus on kantanut vahakankaan nimeä. Huoneen oikeassa nurkassa on pitkä myymäpöytä, sille on asetettu vanhuuttaan kellastuneita sillejä, paistettua silakkaa, homekuorista makkaraa. Pöydän takana seisoo lihava nainen, nähtävästi ruokalan omistaja. Ruokala on täynnä työläisväkeä. Sakean piipunsavun läpi tuskin erottaa kasvoja.

Työläiset, joiden mukana tulin, siirsivät kaksi pöytää yhteen. Nuori työläispoika, jonka kanssa kävin puheisiin kadulla, Aarne nimeltään, kehoitti minua istumaan heidän pöytäänsä. Hän selitti minulle ruokalan tapoja.. Päivällinen valmistetaan yleinen: kaksi ruokalajia. Se maksaa 7 markkaa (lähes 19 kop. meidän rahassamme), siihen kuuluu musta leipä. Kun meille tuotiin ensimmäinen ruoka — jotakin sekaista sotkua — varoitti naapurini minua:

— Vellokaa hyvin lusikalla, katsokaa, eikö ole torakoita, sitä voi täällä sattua.

Yritin syödä. Se oli jotakin vastenmielistä, oksettavaa lientä. Sama toistui toiseen ruokaan päästessä: kivenkova

jänteinen lihapala, joka oli komeasti ristitty paahtopaistiksi. Työnsin lautaset luotani niihin tuskin kajoten.

Seitsemän markkaa. Se ei ole pieni maksu päivällisestä, jos otetaan huomioon, että se keskimäärin on puolet ammattityöläisen päiväpalkasta. Päivällinen saattaisi olla paljon parempi. Keskuksessa maksaa kunnollinen päivällinen 3—4 markkaa enemmän. Mutta keskukseen, jopa toisenluokan ruokaloihinkaan ei «sopimattomasti puettua työläistä» lasketa. Hänet poistetaan, jos hän yleensä rohkenee sinne pujahtaa.

*

Keskustelin nuoren työläisen kanssa. Hän on mittaajana N... tehtaalla. Hän on 23-vuotias, poikamies, mutta elättää vanhaa äitiään ja alaikäistä siskoaan. Isänsä, katonkattaja, kuoli muutama vuosi sitten tapaturmaisesti rakennuksella. Hän oli väsynyt, liukastui ja kompastuttuaan putosi kuudennesta kerroksesta alas kivikadulle. Rakennusyhtiö, missä hän oli monta vuotta ollut työssä, ei maksanut perheelle penniäkään. Yrittivät oikeuden kautta, mutta siitäkään ei ollut apua, menettivät vain viimeiset pennosensa.

Suomen oikeus on säilyttänyt keskiaikaiset perusteet: Oikeudenkäynti kestää vuosikaupalla ja tulee tavattoman kalliiksi: vain varakkailla on varaa käräjöidä.

— Paljonko ansaitsette kuukaudessa?

— Ansaitsen 3 markkaa tunnissa, 24—25 markkaa päivässä. Mutta jo lähes puoli vuotta teemme työtä vain 4 päivää viikossa, niin että viikossa ansaitsen alle 100 markan, lähes 400 markkaa kuukaudessa. —

— Mutta maksatte 7 markkaa päivällisestä, se tekee 200 markkaa kuussa.

— Syön täällä kerran tai kaksi viikossa. Minulla on äiti ja sisko — heidän on myöskin saatava ruokaa. Asumme hökkelissä kaupungin ulkopuolella, maksamme siitä 100 markkaa. Syömme paljasta leipää ja kahvia ja sittenkään eivät rahat riitä. Kahteen kuukauteen en ole maksanut

vuokraa. Kun häätävät, niin menemme juoksuhautoihin kaupungin ulkopuolelle — siellä asuu paljon meikäläisiä.

— Mitenkä muut työläiset tulevat toimeen?

— Samaten. Kaikki elämme koiranelämää. — Nuorukainen iski nyrkkinsä pöytään. — Niin, kuin koirat. Vielä siedämme. Mutta kauan ei tätä voi sietää. Kärsimyksemme petti v. 1918. Me muistamme sen. — Hän puhui äänekkäästi ja tulistuneena.

Hänen vieressään istuva vanhempi työläinen tyrkkäsi häntä kyynärpäällään ja osoitti silmillään sivulle: minä seurasin hänen katsettaan. Vähän kauempana meistä istui epäilyttävä tyyppi meihin päin kumartuneena.

— Kyttä… selitti Aarne minulle. — Kaikkialla maleksivat ne jälissämme. Tehtaalla on niitä koiria kokonainen. lauma. Useampi kyttä jokaista työläistä kohden. Senkin heittiö... — sähähti hän hampaittensa välistä.

*

Ovi aukeni hiljaa ja huoneeseen astui ryysyihin puettu nainen, hartioillaan repaleinen liina, kädessä suuri käärö. Vasta hänen lähestyttyään meidän pöytäämme huomasin, että se olikin rääsyihin kääritty lapsi. Nainen kulki pöydän äärestä pöydän ääreen kättänsä ojentaen. Hän oli niin kuihtunut, että oli mahdoton määritellä hänen ikäänsä. Kun hän lähestyi meidän pöytäämme, kääntyi eräs työläisistä hänen puoleensa.

— Miten ovat asiasi, Elli?

Nainen mumisi vastaukseksi jotakin, josta en saanut selvää.

Naapurini kertoi minulle hänen historiansa. Hän jäi joku aika sitten leskeksi; miehensä — hitsaaja — vilustui, sairastui keuhkokuumeeseen ja kuoli kahden päivän kuluttua. Vaimo jäi lapsineen rahattomaksi. Hän lähti kerjuulle. Kaikki pöydässäistujat antoivat vaimolle rahaa. Naapurini antoi hänelle 3 markkaa. — Aulis lahja — tunninpalkka. Se oli työväen solidaarisuutta.

Alkoi jo hämärtää, kun astuimme ulos ruokalasta. Hyvästeltyään lähti osa työläisistä toiselle suunnalle. Me Aarnen ja häntä rauhoitelleen vanhemman työläisen kanssa, menimme työläiskorttelin pääkadulle. Se oli kirkkaasti valaistu, mutta kansaa oli vähänlaisesti. Mutta sitä tiheämpään puikkelehti epäilyttäviä tyyppejä, edes ja takaisin asteli yksitellen ja parittain tukevia poliiseja sinisine pukuineen ja suurine valkoisin kokardein koristettuine lakkeineen. Yhden korttelin mitalla kohtasimme 5 poliisia.

Suomen kadut ovat sekä päivin että öin poliiseja ja kyttiä tulvillaan. Joka kadulla on niitä kymmeniä. Vähentäen työpalkkaa, tuomiten nälkään satoja tuhansia työttömiä,, rajoittaen mitättömiin yleiset työt työttömiä varten hankkii Suomen porvaristo varoja kokonaisen ohranakyttä- ja poliisiarmeijan ylläpitämiseen. Tämä on tunnusmerkillistä. Porvaristo tutisee kohtaloaan. Se ei ole vakuutettu turvallisuudestaan.

Vahvemmat telkeet yleissuomalaisen tyrmän oville! Enemmän vartijoita, raivosuita ohranoita, poliisiverikoiria! Vallankumouksen haamu kolkuttaa ovelle!

*

Ennätimme astua muutaman askeleen, lähestyimme siltaa. Yhtäkkiä Aarne huudahti:

— Olavi, Olavi ...

Enempää hän ei ennättänyt sanoa. Kolmas seuralaisemme, vanhempi työläinen sieppasi meitä molempia kädestä ja veti meidät syrjään. Sen hän teki ajoissa. Näin jotakin kummallista. Aivan jalkakäytävän viereen ajoi kiivaalla vauhdilla auto. Sen ovet aukesivat molemmin puolin ja ulos hyppäsi kaksi poliisia. Juoksuaskelin saavuttivat he katukäytävällä siviilipukuisen nuoren miehen, tarttuivat hänen käsiinsä, väänsivät ne selän taa ja raahasivat hänet auton luo. Tällöin liittyi heihin vielä kaksi poliisia ja muutamia siviilipukuisia. He tyrkkivät kiinniotettua, vaikka hän ei tehnytkään vastarintaa. Sitten tyrkättiin

hänet autoon, poliisit perässä, ovet sulkeutuivat, auto ajoi pois. Kaikki tämä tapahtui salaman nopeudella. Myöhemmin totuin tällaisiin näkyihin. Niitä tapahtui silmäini edessä miltei joka päivä, toisinaan useampiakin päivässä, eri kaduilla ja maan eri osissa.

Kun poliisit tyrkkäsivät sieppaamansa autoon, tahtoi Aarne riuhtaista itsensä irti, mutta hänen toverinsa piti hänestä lujasti kiinni. Aarne heilautti epätoivoisesti kättään:

— Ah, ei onnistuttu varoittamaan. Sieppasivat hänet, koirat.

Vanhempi työläinen selitti minulle tapahtuneen. Kiinniotettu oli heidän tehtaansa työläisiä, valuri. — «Hän työskentelee meikäläisten kanssa» — mies vilkutti minulle silmää — «maanalla. Häntä on koko ajan pidetty silmällä. Hän hoiti taitavasti työtänsä. Kolme päivää sitten yllättivät kytät hänet hänen tuodessaan julistuksia. Hänen onnistui riistäytyä irti heidän käsistään ja päästä pakoon. Häntä haettiin kotoa, tehtiin kotitarkastus, kytättiin tehtaalla, väijyttiin joka puolella. Mutta hän ei ollut mikään tyhmyri — ei tullut. Ja nyt joutui kiikkiin ...», päätti murheellisesti vanhus. «Huomasin hänet aivan viime minuutissa, näin, että jotakuta meidän edellämme kytätään. Ajattelin, että menemme edelle ja minä varoitan. Emme ennättäneet. Sääli poikaa. Mennään, Aarne, pitää ilmoittaa hänen äidilleen.» —

Sanoimme hyvästit.

*

Palasin kotia päivän vaikutelmien vallassa. Kuljin ensiluokkaisen hotellin—ravintola Tornin — ohitse. Suuri, uusityylinen rakennus korkeine tornineen, uiden valomeressä. Leveät peililasiset kaksoisovet selkoselällään. Ovien molemmin puolin seisoivat ovenvartijat kultakirjailluinne takkeineen. Oven eteen liukuivat autot yhtämittaisena, äänettömänä jonona. Niistä pyörähteli ulos ilmavia olioita nuorten ja vanhempien, frakkipukuisten ja sylinterihattuis-

ten herrojen seurassa, joillakin kasvot naamion peitossa. Valossa kylpevä sisäänkäytävä upotti sisäänsä elämän kiiltopukuisia valtiaspareja. Kadulle kantautui kaukaisia foxtrotin säveleitä.

Tornissa on naamiohuvit. Helliteltyjen ruusunpunaisten maailmannaisten tai yksinkertaisesti julkisten naisten hurjastelua, hakkailua, juopottelua, hyväilyjä ja suuteloita. Hallitseva luokka nauttii.

Mieleeni tulivat sinä hetkenä Aarnen sanat, että häntä ja hänen perhettään uhkaa häätö hökkelistä kaupungin ulkopuolelle, juoksuhautoihin. «Siellä on paljon meikäläisiä» — sanoi hän.

Miten käy sitten, kun eräänä kauniina päivänä lopulliseen epätoivoon saatetut Suomen työläiset, nälkään näntyvät kymmenettuhannet työttömät käsittävät, mitä heidän on tehtävä — lähtevät nälkäisten vaimojensa kanssa ulos juoksuhaudoista ja hökkeleistä, tekevät hyökkäyksen keskusta vastaan ja taasen, kuten jo kerran v. 1918, valtaavat sen, ottavat koko maan omiin käsiinsä, ja tällä kertaa lujasti ja kokonaan. Nyt käyvät he kokemuksien, luokkataistelun koulua. Porvaristo itse antaa heille julmia, säälimättömiä oppitunteja.

Miltä tulee silloin tuntumaan Tornissa mässäävistä frakkipukuisista herroista ja heidän uhkeista vstävättäristään. Ja se on tulossa. Herrat tietävät sen erinomaisesti itsekin. Senvuoksi ovat he niin säälimättömät vallankumouksellisen liikkeen vainossaan. Senvuoksi heidän vainokoiransa lakkaamatta metsästävät kaduilla eläviä ihmisiä, senvuoksi kaikki Suomen vankilat on ahdettu täyteen vallankumouksellisia työläisiä.

Hietalahdella

Helsingin pohjoisosassa, Hietalahden torin päässä on, Hietalahden laivarakennustelakka. Se on eräs Suomen suurimpia teollisuuslaitoksia. Siihen kuuluu maan ainoa kuivatelakka.

Senvuoksi on se kiinteästi sidottu maan kaikkiin laivarakennuslaitoksiin, samoin kuin merenkulkuun. Täällä kaikki uudet laivat, kauppa-, matkustaja- ja sotaveneet käyvät läpi viimeisen syntymisasteensa — runkonsa putsauksen ja maalauksen; tänne saapuvat pitkällistä korjausta varten, puhdistuakseen pohjaan ja kylkiin imeytyneestä paksusta lieju- ja merikasvikerroksesta vanhat veteraanit, teräsjättiläiset, valtamerilaivat ja kymmenet paikallisen liikenteen pikkulaivat.

Itse laitos on veteraani. Se on perustettu v. 1865, käynyt monien omistajien käsien läpi, kokenut monet uudistukset. V. 1900 lähtien telakka suoritti suuria tilauksia Venäjän sotilaallista meriasiain virastoa varten, valmistaen sitä varten ennenkaikkea hävittäjiä. Imperialistisen sodan kausi oli erittäin tuottava telakalle, silloin työskenteli se yksinomaan Venäjän sotatarpeiden tyydyttämiseksi. Telakka paisui silloin laajaksi, sinä aikana oli siellä työssä yli puolentoista tuhannen työläisen.

Johtokunnan vastaanottohuoneessa näytettiin minulle telakan tuotantoa esittäviä malleja ja albumeja koko sen toimiajalta. Yksinomaan venäläisiä laivoja. Venäläiset nimitykset vilahtelevat silmissä: R u s a 1 k a (Vedenneito), A 1 m a z (Timantti), J e r m a k k a , B a i k a l, V a r t i j a.....

Johtokunnan edustajalla on nähtävästi, paitsi hämmästyttävää muistia, myös suuri tiedonhalu: hän tietää, missä kukin telakalla rakennettu laiva on tällä hetkellä.

Työ tapahtuu telakalla suurimmaksi osaksi paljaan taivaan alla. Muutaman sadan metrin pinta-ala, joka kuuluu telakkaan, oli työssä tarvittavien tarveaineiden — pitkien raskaiden rautatankojen, paksujen rautalevykasojen, teräsosien, puutavaran peitossa. Korkeilla telineillä, kahdessa perättäisrivissä, seisoivat rakennuksella olevien kutterien rungot. Telakka valmisti suurta tilausta Neuvostoliittoa varten — 23 kutteria. Osa niistä oli jo melkein valmiina, puuosia lopeteltiin, toisilla taas oli työprosessi vasta alussa.

Ilma oli täynnä kummaa, kalsketta, jyskettä, korvia viil-

tävää poran kirskettä. Puhuminen oli vaikeaa, piti huutaa tullakseen kuulluksi.

— Tällä kertaa on telakkamme miltei kokonaan neuvostotelakka — sanoi johtokunnan edustaja. -— Olemme kuormitetut melkein yksinomaan neuvostotilauksilla. Ehdot ovat raskaat, mutta suoraan sanoakseni emme panisi pahaksemme, jos saisimme lisää tilauksia.

— Ettekö paitsi neuvostotilauksia suorita mitään muita töitä? —

— On joitakin pikkutöitä. Mutta telakka on kuormitettu vain 40 %. Meillä on vain lähes 400 työläistä työssä tällä hetkellä. Ennen sotaa oli meillä 1800 työläistä. Ilman neuvostotilauksia olisi ollut supistettava vielä enemmän.

Tarkastelin rakennuksella olevaa neuvostokutteria. Se oli miltei valmis. Ryhmä työläisiä teki viimeistelytöitä — puulaudoitusta, moottorien ja mittauslaitteiden asettelua. Puhuttelin työläisiä. He kyselivät, antaako neuvostovalta näiden tilauksien valmistuttua vielä työtä telakalle. Ellei saada uusia neuvostotilauksia, erotetaan vielä paljon työläisiä. Nyt pidetään heitä työssä vain neuvostotilausten takia.

Näitä työläisten hätäisiä kysymyksiä ja sanontoja kuulin monilla työpaikoilla. Työläiset seuraavat suurella levottomuudella päättymässä olevia tilauksia, hätäillen kyselevät, saadaanko vielä tilauksia. Raskas ristiriita porvarismaiden kapitalistisissa tehtaissa työskenteleville työläisille. Säälimättömän puristuskoneen riistäminä ja sortamina on heidän pakko toivoa tilauksia kapitalistiselle teollisuuslaitokselle. Sillä se on elämän ja kuoleman kysymys heille ja heidän perheilleen. Jos laitos saa tilauksia, onnistuu heidän perheineen vielä jatkaa puolinälkäistä oloaan; kun tilaukset päättyvät, on edessä kiertämätön eroittaminen, asunnosta häätö, nälkä.

Sillä hetkellä työskenteli Suomen teollisuuslaitoksissa neuvostotilausten täyttämisessä kaikkiaan lähes 2000 ammattityöläistä.

Se on suuri prosentti, kun otetaan huomioon Suomen

proletariaatin pienlukuisuus. Paitsi 23 kutteria Hietalahden telakalla, rakennettiin Turussa Chrichton Vu1kan telakalla 11 suurta ja 3 pienempää hinaajaa, Ares moottoritehtaalla 22 kpl. 300 ja 600 hevosvoimaista moottoria^ Andre Rosenqvistin tehtaalla 17 moottoria, 40, 12, ja 10 hevosvoimaisia, Kone- ja siltarakennustehtaalla 14 kattilaa, ja 6 porakonetta jne.

Neuvöstotilaukset olivat ankaran pulan, tilausten puutteen ja laitosten huomattavan alikuormituksen aikana suurena tukena Suomen mittasuhteiltaan verraten pienelle-metalliteollisuudelle. Työläiset tiesivät sen. Suomen teollisuudenharjoittajain oli pakko tunnustaa se. Se on suuressa määrässä selityksenä viime aikana huomioitavalle Suomen porvariston politiikan käänteelle Neuvostoliittoon nähden.

„Arabia"-tehdas

Kadulta katsoen ei voisi sanoa, että siinä sijaitsee suuri tehdas. Matalat rakennukset — muutamia kylki kylessä kyyhöttäviä, suurimmaksi osaksi yksikerroksisia kivitalopahasia ja lisärakennuksia, ullakkokerroksia, häkintapaisia komeroita. Tehdas on rakennettu viime vuosisadalla 100—150 työläistä varten. Nyt työskentelee siinä lähes 800. Huomattava enemmistö naisia. Arabian herrat osakkeenomistajat kitsastelivat, eivät rakentaneet uutta huoneistoa. Työläiset voidaan pakottaa tekemään työtä minkälaisissa ehdoissa tahansa. Paitsi yksinkertaista käyttötavaraa, — fajanssituotteita — valmistaa tehdas hienonhienoja taiteellisia töitä: maljakoita, pokaaleja, koruesineitä, komeita posliiniastiastoja, jotka kaunistavat uhkeita palatseja eri osissa maailmaa. Suurin osa tuotannosta viedään ulos. Miltei koko työprosessi, pieniä poikkeuksia lukuunottamatta, suoritetaan käsin. Työ on tarkkaa, se vaatii sekä hermojen että näön suunnatonta jännittämistä. Pieninkin epätäsmällinen liike — ja tuote menee hylkytavaraksi. Mutta jokainen pilattu kappale tulee työläisnaiselle

kalliiksi, hänen on se pahaisista palkkapennosistaan maksettava.

On tehtävä oikeutta A r a b i a n hallinnolle. Se on tehnyt kaikkensa saattaakseen sadat työläisnaisensa mitä. sietämättömimpiin, epäinhimillisiin oloihin. Olen elämässäni nähnyt aika paljon kurjia työpajoja, inhoittavia hygienisesti ja soveltumattomia, mutta A r a b i a n l a i s i a tehdashuöneustoja en sentään missään ole tavannut. Huoneet ovat niin matalat, että työläisnainen seisaallaan miltei kannattaa kattoa päällään. Jokaisen työhuoneosaston keskipinta-ala on 34—40 neliömetriä, niissä työskentelee 40—50 henkeä. Työhuoneisiin on ahdettu raaka-ainekasoja, useina kerroksina sijoitettu valmiit tuotteet. Ikkunat ovat niin pienet, että kaikkein aurinkoisimpinakin päivinä on niissä maanalaisten luolien puolihämärä. Mutta työ vaatii korkeinta tarkkuutta, se tehdään käsin, vanhanaikaisin kotitekoisin työvälinein, puupalikoin, savikupein, muotein. Valaistuksen puutteellisuuden saavat työläisnaiset korvata näön ja hermojen jännittämisellä. Se aiheuttaa näön heikkenemistä ja silmätauteja. Minulle kerrottiin, että muutamilla osastoilla 60 % naisista sairastaa silmätauteja, 8—10 vuoden jälkeen monet menettävät näkönsä.

Tärkeimpänä raaka-aineena tehtaalla on savi ja liitu. Siinä tai tässä muodossa ovat ne suurissa kasoissa useimmissa osastoissa muokkauksen alla. Ne täyttävät kaikkien osastojen ilman; ne liitelevät hienona savupilvenä kaikkialla, syöpyen keuhkoihin, silmiin, ihmisruumiin kaikkiin huokosiin. Ilmanvaihtolaitteita ei ole missään, ei ainoassakaan osastossa koko tehtaalla. Eikä niitä voisi laittaakaan; sitä varten pitäisi rakentaa uudestaan koko laitos.

Monilukuisten hienon hienojen työprosessien jälkeen tuotteet poltetaan suurissa 2—3 kerroksisissa uuneissa, jotka kuumennetaan 1200°. Uunien rungot, kerroksittain rakennetut, kulkevat useiden osastojen läpi. Huolimatta

ulkonaisesta eristyksestään ne, korkeimpaan rajaan saakka kuumennettuina, kuumentavat kovasti ilman huoneissa. Polton jälkeen, vissin määräajan kuluttua, otetaan tuotteet ulos niin kuumina, että ne saattavat yhdessä hetkessä polttaa rakoille sen, joka varomattomuudessaan menee niitä liian lähelle. Kaiken tämän johdosta on muutamissa osastoissa yhtämittainen, sietämätön kuumuus, ei koskaan alle 60°. Tomu, lika, kuuma ilma luovat ahdistavan ilmakehän.

Se on hirveätä. Kun olin kulkenut muutamien osastojen läpi, alkoi minua pyörryttää; lopetettuani läpikulun kivisti päätäni niin, että luulin sen menevän kappaleiksi; kuitenkin olin ollut sisällä huoneissa kaikkiaan vain 3—4 tuntia.

Alhaalla, sisäänmentäessä näytettiin minulle tuotannon alkuaste. Siellä sekotettiin raaka-aine suurissa altaissa.. Kosteata. Työläiset seisovat usein nilkkaansa myöten vedessä. Kädet ja jalat ovat yhtämittaa kosteat. Lattia on veden ja lian peitossa, vesi virtaa seiniä pitkin, katosta. Reumatismi on näiden osastojen työläisnaisten vakituisena vitsauksena. Sitä sairastavat kaikki. Kädet ja, jalat ovat vääntyneet, turvonneet, paisuneiden suonien verenkarvaisen köysiverkon peittämät.

Näin nuo työläisnaiset työn jälkeen. Mullanväriset kasvot, paisunut, huokoinen iho, kumaraisia, laihoja.

He ovat huonosti puettuja. Monet olivat repaleisissa vaatteissa, kehnoissa, rikkinäisissä jalkineissa, joista paljaat varpaat pilkistelivät; sukkia ei heillä ollut. Oli myöhäinen syksy, kadut olivat likaiset, liejuiset. Mutta huono ilma ei voi pelottaa A r a b i a n työläisnaista, — ulkona on aina puhtaampi, kirkkaampi ja, kaikessa tapauksessa, raittiimpi ilma kuin niissä vankiluolissa, missä hän joka päivä työtänsä tekee.

*

— Paljonko ansaitsette päivässä? — kysyin vanhahkolta työläisnaiselta eräässä osastossa.

— 10—12 markkaa.

— Paljonko miehenne ansaitsee?
— Olen ainoa elättäjä perheessä. Mieheni on kuollut.
— Onko teillä lapsia?
— Kaksi poikaa.

Kolmihenkinen perhe. Kuukausiansio 250—300 markkaa. Niin, tunnustettava on, että Arabian osakkeenomistajat eivät ole runsaskätisyyden eikä ihmisrakkauden rasittamia.

Keskustelin työläisnaisten kanssa kahdessa osastossa. Sain samanlaisen vastauksen. Keskiansio on 300—400 markkaa, korkein 600 mk. Mutta sellaisen palkan saadakseen pitää olla vastatullut, terve, hyvänäköinen ja omata nuoret, nopeat kädet. Harvoilla Arabian työläisnaisilla on nämä ominaisuudet: ne kuluvat nopeasti kapitalistisen riiston kidassa.

Eräässä suomalaisessa kylässä rikas kulakki näytteli minulle talouttaan. Näytti m.m. erinomaisen kivitallin, johon mahtui 6 työhevosta. Talli — suuri, valkaistu ja lasitettu, — paistoi puhtauttaan. Jokaista hevosta varten oli aidattu riittävän suuri tila. Lattia oli laskettu vahvoilla laudoilla, rehulaatikot olivat joka pilttuussa puhtaat kuin vasta tehdyt. Jokaisessa rehua laitoja myöten. Hevoset olivat ruokitut, puhtaat, niiden kyljet kiilsivät ja olivat sametinpehmeät. Muistin nuo hygieniset pilttuut, kun näin Arabian kauhistuttavan kiirastulen.

Naisparat. Ovatko he työkonia huonommat? Nähtävästi Arabian omistajat ovat sitä mieltä. Puhevuoro on nyt työläisnaisilla. He ottavat sen joskus.

*

Tarkastelin Arabian komeaa näytesalia. Suuri, kaunis huone. Ilmava ja valoisa. Kauniisti koristetuilla näytepöydillä ja jalustoilla näytteitä Arabian tuotannosta. Mikä loisto; mikä hieno taiteellinen työ. Uhkeita maljakoita taiteellisin muodoin ja värein. Itämaisin fantastisin kuvioin koristettuja astiastoja. Siroja, il-

mavia koruesineitä. Kullan välke, värien ja valovarjojen vaihteleva syvyys ilahduttavat silmää, kohottavat mieltä.

Ja kaiken tämän ovat aikaansaaneet kumarat, kuihtuneet työläisnaiset, ilman puutteessa tukehtuvat ja viimeiset voimansa ahtaissa, tukahuttavissa ja huonoilmaisissa häkeissä menettävät. Sain tietää, että suurin osa tuotannosta viedään ulkomaille, pääasiallisesti Etelä-Amerikan maihin. Tehdas valmisti paraikaa suurta ja kiireellistä tilausta Argentiinaan — komeita pöytä- ja teekalustoja, suurta määrää siroja koruesineitä.

«Kaukaisessa, aurinkoisessa Argentinassa» koristavat rikkaiden palatsien pöytiä ja pikkupöytiä, budoaarien toalettipöytiä Suomen työläisnaisten viimeisillä voimanrippeillään valmistamat kallisarvoiset tuotteet.

*

Ei kauan sitten julkaistiin tietoja A r a b i a n voitoista. Puhdas voitto v. 1930 oli 2.443.300 Smk.; v. 1931 oli se miljoonakahdeksansataakolmekymmentätuhatta markkaa. Viimeisten kahden vuoden aikana on tehdas tuottanut 4 miljoonaa 274 tuhatta markkaa voittoa. Jos tämä summa jaetaan A r a b i a n työläisnaisten lukumäärällä, niin saadaan tulokseksi, että jokainen työläisnainen on kahden viime vuoden aikana tuottanut firman omistajille 5.340 markkaa puhdasta voittoa kukin. Työläisnaisen keskimääräinen vuosipalkka on 3—3½ tuhatta markkaa. Suomen porvarit ovat täydellisesti opetelleet taidon pusertaa lisäarvoa työläisistä.

Alkuperäisen kasautumisen ritarin luolassa

Pieni nelikulmainen huone, korkeintaan 20 m^2. Kaksi pientä ikkunaa, niitä vastassa naapurirakennuksen korkea kiviseinä. Pitkin huoneen pituutta kaksi suurta työpöytää kokonaan tarveaineiden, nahan, viilekkeiden, pahvin, metalliosien, naulojen ja työkalujen peitossa. Mo-

lempien työpöytien ääressä työskentelee 18 työläistyttöä. Oikeassa nurkassa oven luona on suuri pyöreä rautauuni, siitä lähtevät yli koko huoneen, yli työpöytien, tai oikeammin työläisnaisten päiden yli kulkevat paksut sinkkijohdot. Niiden alapuolelle on vedetty vahvat rautavaijerit, joissa riippuu valmiita tuotteita: matka- ja käsilaukkuja, suojuksia, kukkaroita. Kuivaamo. Hiukan kauempana uunista on suunnaton syvä kaappi, oveton, ja täyteen ahdettu raaka-ainetta: nahkaa, pahvia, huopaa. Lattialla kasa ohuita lautoja, työssä tarvittavaa raaka-ainetta.

Olemme Herra Putkisen Matka-, käsilaukku- ja kukkarotehtaassa. Avoimen oven läpi eroitan .toisen huoneen nurkkauksessa valkoisella päällyksellä verhotun nojatuolin, fiikuksen vihreitä lehtiä. Siellä on huoneiston asuttu osa, siellä asuu itse isäntä vaimonsa, pitkän, kuivahkon, häijykasvoisen variksenpelättimen kanssa. Työpäivän kuluessa he .molemmat jakelevat työhuoneessaan määräyksiään, jakavat tarveaineita, tarkastavat jokaisen työläisnaisen työtä.

Kahdeksantoista henkeä tekee työtä tässä pienessä huoneessa, jonka seinät ja katto ovat lian ja noen peittämät. Rautauunia lämmitetään miltei lakkaamatta. Huonetta ei lainkaan tuuleteta — hento emäntä oh kylmänarka. Kun hänen miehensä pistääntyi ulos eikä kyllin pian sulkenut ovea jälkeensä, kirahti hän raivoissaan: «Senkin avohäntä, kuljet ovesta kuin veräjästä. Vilustuttaako minut tahdot!»

Putkinen osoittautui puheliaaksi. Liike oli aikaisemmin kuulunut hänen isännälleen, jonka kuoleman jälkeen, muutamia vuosia sitten, hän nai lesken ja tämän aarteen kautta pääsi liikkeen omistajaksi.

— Ennen minua oli tämä aivan pikku liike. Työläisiä oli kaiken kaikkiaan 3 henkeä. Nyt näette täällä lähes 20. Oikea tehdas, korosti hän ylpeästi rintaansa pullistellen. Kaksi vuotta sitten oli vieläkin enemmän, 30 työläistä. Ajat ovat nyt huonot, piti supistaa. Kunpa ei

olisi pulaa, niin olisin varmaan jo suuren tehtaan omistaja!

— Tekivätkö kaikki 30 työläistä työtä tässä samaisessa huoneessa?

— Tietenkin, tässähän on paljon tilaa. Minä saisin tähän sopimaan 50 henkeä. Oo, minulla on siinä suhteessa erikoinen taito. Osaan sovittaa työläisen sinne, minne toinen ei häntä saisi mitenkään sopimaan.

Sen voi kuvitella!

— Paljonko työläisenne ansaitsevat? Paljonko maksatte heille tunnilta?

— He tekevät työtä kuukauspalkalla. Vasta-alkajat saavat 150 mk. kuukaudessa. Harjaantuneemmat 175—200 mk. Parhaat 200 mk. saapa 2 kolmekinsataa markkaa kuukaudessa. Minun luonani ansaitaan hyvin. En vähällä tee vääryyttä ihmisille, senvuoksi työläiseni kunnioittavat minua. Minähän pelastan heidät työttömyydestä. Varmaankin kuolisivat he nälkään ilman minua.

Hän sanoi tämän aivan vakavissaan. Tuo alkuperäisen kasaantumisen nylkyri! Hän aivan tosissaan uskoi hyväntekeväisyyskutsumukseensa.

— Tiedättekö, jatkoi hän, ovellani käy joka päivä paljon miehiä ja naisia rukoillen työtä. He ovat valmiit tekemään työtä 100 mk. kuukausipalkalla. Mutta minä en voi heitä sijoittaa. Olen lakannut puhumastakin heidän kanssaan. Vaimoni hoitaa sen puolen. Hän osaa nopeammin selviytyä heistä.

— Pitkäkö on työpäivänne?

— Alamme työn kello 6 aamulla ja lopetamme kello 9 illalla. Kiireellisten tilauksien aikana istumme myöhempäänkin. Emme kukaan pidä niin tarkkaa lukua työajasta, kaikki ovat innostuneita työhön. Tarvittaessa jäävät työläiseni mielellään päättämään tilaustöitä.

Niin tietenkin, Herra Putkinen: työläisnaiset pitävät siitä, että heitä riistetään. He ovat onnellisia siitä, että heidän työpäivänsä kestää 10—15 tuntia, että heille

tuosta orjan raadannasta maksetaan 150—200 mk. (4—6 ruplaa) kuukaudessa.

— Näettekö tämän — Putkinen osoitti ylpeydellä johtoja ja vaijereita — kuivaamon. Minun oma keksintöni. Johdot on siten järjestetty, että ne lämpenevät uunista, niiden alla on vaijerit, joihin ripustamme tuotteet kuivumaan. Se on erittäin tärkeätä meidän työssämme. Huomaatteko, että vaijerit on johdettu aivan työläisten päiden yläpuolelle, työläisen ei tarvitse kohottautua paikaltaan tuotteita ripustaessaan. Hän kohottaa kätensä ylös, ripustaa valmiin tuotteen ja heti ryhtyy uutta valmistamaan.

Hän on todellakin kekseliäs, tuo pikku riistäjä ja sen vuoksi erikoisen säälimätön. Panin merkille vielä erään hänen keksintönsä. Naisille ei anneta ruoka-aikaa. Eväskääröt olivat jokaisen vieressä likaisella työpöydällä, kangas- ja nahkapalojen seassa. Naiset söivät työtään keskeyttämättä, vuoroon haukaten mustaa leipää, vuoroon pistellen tikkejä tai naputellen nauloja.

Siinä näemme aloittelevan porvarin pesän kasaantumisen ensimmäisellä asteella. Siinä hapeämättömät keinot varojensa, pääomansa lisäämiseksi, tie tehtaaseen, täydellisimpiin riistomuotoihin.

Nopeata ja armollista oikeudenkäyttöä

Eteläsataman torilla, lähellä hallia, keskellä kirkasta päivää paksu poliisi piti pieksäjäisiä. Hänen uhrinsa makasi katukäytävällä. Virkavallan edustaja oli täydessä virka-asussa, sinisessä virkapuvussa valkoisin käsinein. Hän pieksi uhriaan harkitusti, asiantuntemuksella. Iskut satelivat vauhdikkaasti, vuoroon saappaan kärellä vuoroon raskaalla t e r ä s r e u n u k s i s e l l a korolla. Miksi nyrkit saivat olla poissa tästä pelistä, on tuntematonta, eikö poliisi halunnut kumartua,vai eikö hän uskonut niin paljoa nyrkkiensä kuin raskaiden rauta-anturasaappait-

tensa iskutehoon. Paljon mahdollista, että suurimpana syynä oli pelko valkoisten käsineiden likaantumisesta.

Iskujen tahdissa heilui kumipamppu poliisin kupeella puolesta toiseen. Pieksetty ei tehnyt vastarintaa, ei huutanut. Hän makasi maassa vaieten kokoonkääriytyneenä, kiemurrellen, hätkähtäen joka iskusta, käsillään yrittäen suojella kasvojaan ja päätään iskuilta. Hänen lakkinsa oli lennähtänyt syrjään katukivitykselle.

— Mitä on tapahtunut, poliisi?

Fasistitasavallan urhea vartija hätkähti odottamattomasta sekaantumisesta. Hän käänsi, minuun päin raivoisan naamansa, mutta nähtyään hyvinpuetun henkilön ja mahdollisesti arvaten hänet korostuksesta ulkolaiseksi, teki kunniaa (porvarimaissa on poliisi ehdottomasti kohtelias «säädyllisille» ihmisille). Vastatessaan veti hän taskustaan nenäliinansa ja pyyhki punettuneilta kasvoiltaan valuvan hien. Hän hengitti raskaasti; työ ei ollut helppoa.

— Katsokaas, tuo heittiö pidätti tässä erästä herraa, joka kiirehti laivaan ja huvilalle perheensä luo. Laiva myöhästyi lähdössään häntä odotellessa, mutta tuo ihminen takertui hänen käsivarteensa eikä päästänyt häntä menemään, vaan vaati joitakin rahoja...

— Hän ei maksanut minulle kengistä, mitkä tein hänelle ja vaimolleen, — sanoi nyyhkyttäen yhä maassa makaava henkilö. — Jo puoli vuotta petkuttaa hän minua eikä halua maksaa. Olen työtön ja minulla on perhe, — huusi hän itkusuussa.

— Te voitte odottaa, — ärjahti poliisi hänelle. — Ei saa kadulla takertua ihmisiin ja heitä pidättää, kääntykää oikeuden puoleen.

Taas kohotti hän jalkansa nähtävästi uutta iskua varten, mutta katsahti sattumalta minuun ja laski jalkansa jälleen maahan.

Poliisi toteutti oikeamielistä porvarillista oikeutta. Kaduilla ei saa häiritä herrojen rauhaa, sitä ei porvarillinen oikeusjärjestys salli. Aivan toista on pieksää saappaan.

koroilla jotakin suutaria siitä, että hän julkeaa pyytää maksua työstään.

Koko tämä näytös tapahtui kaupungin keskuksessa vilkkaalla torilla. Vastapäätä, 30 askeleen päässä tapahtumapaikasta, on presidentin palatsi, presidentin, joka on Suomen tasavallan lakien korkein edustaja.

Tieteellinen väittely kumipatukasta

Tällainen oikeudenkäyttö ei ole harvinaista poliisille nykypäivien Suomessa. Sellaiset tapaukset ovat tavallisia kaupunkien kaduilla ja kylien raiteilla.

Suomen oikeuslaitos on laaja, kömpelö ja virkavaltainen ja ennen kaikkea kallis. Poliisinyrkin oikeus on nopea, sattuva ja radikaali. Se reageeraa joustavammin työtätekevien esiintymisiin. Porvari pitää sitä arvossa. Pulasta ja voittojen vähenemisestä huolimatta ei poliisien palkkaa ole millään paikkakunnalla alennettu, päinvastoin vuosi vuodelta pulan kiristyessä lisätään poliisikaadereita, miljoonin markoin korotetaan lisämäärärahoja poliisin ylläpitoa varten.

Lehtien tietämän mukaan käsitellään nyt porvarillisissa yhteiskuntapiireissä hartaasti kysymystä kumipatukkain,. joilla Suomen poliisit ovat asestetut, vaihtamisesta sapeleihin. Tästä kysymyksestä on käyty pitkällisiä väittelyitä. Lehdet pyhittävät sille kokonaisia palstamääriä. Suomen porvarillinen yhteiskunnallisuus on jakaantunut kahteen leiriin.

Vanhan totutun kumipatukan kannattajat ovat sitä mieltä, ettei sitä pidä vaihtaa. Se on koettu ase, sitä käytetään suuremmissa länsimaissa. Se on helppo kantaa ja käyttää. Suurissa väenkokouksissa voi sitä käyttää rohkeasti, ilman mitään varotoimenpiteitä. Mutta sen isku tekee kipeää, huumaa ja auttaa nopeasti hajalle mielenosoituskulkueet ja kokoukset (tietenkin työläisten).

Patukan vastustajat ja sapelin kannattajat julistavat: kumipatukka on aikansa elänyt. Nyt, erikoisesti pulakau-

tena, on tilanne kaikilla paikkakunnilla rauhaton, levoton. Kansa on hermostunutta, kimpaantunutta, röyhkeää. Viimeiset työväen mielenosoitukset (toukokuussa 1932) Turussa, missä työläiset ja työläisnaiset katukivien ja seipäiden avulla lähettivät käpälämäkeen poliisijoukot, jotka yrittivät hajoittaa mielenosoituksen, sekä monet käsikähmät työläisten ja poliisien välillä muissa paikoin osoittavat, etteivät työläiset pelkää kumipatukkaa. Tarvitaan vaikuttavampi keino. Parhain keino on — terävä sapeli. Se tulee pitämään kurissa levottomat ainekset. Sitäpaitsi, tuumivat ihmisrakkaat poliisiaseistuksen järkiperäistyttäjät, kiiltävä sapeli koristaa paremmin poliisien ulkonäköä, vaikuttaa mahtavalta.

Sanalla sanoen, Suomen tasavalta edistyy.

TAISTELU ELÄMÄSTÄ

Kohtauksia ja tosiasioita

Ikää on hänellä 84 vuotta. Ollut seppänä suurella konetehtaalla. Vanha on hän, kokonaan harmaa. Työläisten kertoman mukaan on hän erikoisesti vanhentunut viime. vuoden aikana. Käy kumarassa aivan kuin raskas vasara, jota hän joka päivä heiluttaa käsissään, olisi iskullaan lyönyt hänetkin maahan, koukistanut hänen yhä vieläkin voimakaslihaksisen ruumiinsa.

Tällä tehtaalla on hän tehnyt työtä jo 56 vuoden ajan. Hän kertoo:

Johtokunta tahtoi hänet erottaa, kutsuttiin konttoriin, kehoitettiin jättämään tehdas. Luvattiin eläke niin pitkälle kuin ikää riittää.

— He lupasivat maksaa minulle 300 mk. kuussa kuolemaani saakka, sanoi hän, — mutta minne menisin, mitä tekisin noilla pennosilla. Minun niskoillani on 10 henkeä — hän laskee sormin — eukko, 3 vanhimman tyttäreni lasta; hän on kuollut ja miehensä hävinnyt teille tiettymättömille, lapset ovat luonani. Sitäpaitsi poika vaimonsa ja 4 lapsensa kanssa. Jo 3 vuotta on hän ollut työttömänä, häntä on tuettava. Ansaitsen nykyisin 900 mk. kuussa, juuri ja juuri tulemme toimeen, mihinkä joutuisin 300 mk. varassa. Aikaisemmin ansaitsin enemmän, palkkaa on nyt vähennetty. Teen työtä siksi kunnes kontillani pysyn, — piippuaän poltellen ja alas painunein päin hän tuijotti maahaan.

— Huonoa on nyt työläisen elo, — sanoi hän hyvästellessään — ei ole mihinkään tällaisesta elämästä.

Tutun suomalaisen sanomalehtimiehen kanssa astuimme suureen lyhyttavarakauppaan hienolla Aleksanterin kadulla. Puhuttelin myyjätärtä, nuorta ruotsikkoa, joka esitteli tavaroita. Kysyin paljonko hän saa palkkaa.

— 500 mk.

— Paljonko maksatte asunnosta?

— 300 mk. kuussa.

Kun tulimme kadulle, kysyin seuralaiseltani: kuinka voi tuo tyttö elää ja tulla toimeen niillä 200 mk. (5:80 kop.) kuussa, jotka häneltä jäävät vuokra pois laskettuna.

Paitsi ravintoa tulee hänen pukeutua hyvin ja olla hyvän näköinen. Se vaatii sellaisia lisämenoja kuten kauneudenhoito, kampaamo y.m. — huomauttaa sanomalehtimies minulle — muutoin ei häntä siedetä liikkeessä. Häntä pidetään ei ainoastaan työn, vaan myöskin hänen nuoruutensa ja ulkonäkönsä vuoksi.

— Sitä vähemmin on ymmärrettävissä, kuinka hän kaiken tämän saa järjestetyksi pennipahasillaan.

— Oo, hänellä on lisäansioita, selitti kumppanini minulle yksinkertaisesti. — Ellei hän ole jonkin varakkaan henkilön ylläpidossa, ansaitsee hän iltaisin ravintoloissa. Niissä varakkaat järjestävät iltaisin kohtauksia, illastavat, lepäilevät. Vaikutelman täydentämiseksi tarvitaan tyttölapsia. Useimmiten kutsuvat he myyjättäriä. «Ausser Dienst» («virapelia») niin sanoakseni. He ovat kurssissa ja pistävät taskuihinsa sievoiset rahat.

— Onko näillä ilmiöillä laajempi luonne?

— Kyllä. Myyjättärien tavallinen kuukausipalkka on 5—600 mk. Ellei hänellä ole muita tulolähteitä, joutuu hän ansaitsemaan ruumiillaan.

Eräässä hallitusvirastossa kyselin pikkuvirkailijalta hänen taloudellista asemaansa. Hän kertoi minulle ilottoman historiansa.

Hän on naimisissa. 2 lasta, vanhin 13 vuotias. Vaimo

sairastaa keuhkotautia. Palkkaa saa hän 1200 mk. kuussa. Asunnosta maksaa 400 mk. Loppu ei tietenkään riitä elämiseen.

— Kuinka sitten selviydytte?

— Olen onnistunut hankkimaan kotitöitä, konekirjoitusta. Minulla on muutamia sellaisia tuttavia.

— Montako tuntia teette työtä päivässä keskimäärin?

— 13—14 tuntia, kotityöt mukaan luettuna.

Yksityisen osakeyhtiön konttoristi valitti, että konttorityöntekijäin keskuudessa lisääntyvä työttömyys vie leivän työssäolevilta. Lähes 40 % konttorityöntekijöistä on työttömänä. Työssä olevien palkkaa on alennettu 40—60 %. Riistoa on huomattavasti lisätty, työaikaa mielivältaisesti pidennetty. Hänen työpaikassaan viime vuoden aikana on kahteen eri otteeseen alennettu toimitsijain palkkoja. Nyt saa hän 700 mk. kuussa, kun vuosi sitten sai 1000 mk. Hänen perheeseensä kuuluu 4 henkeä: vaimo, poika ja vanha äiti. Lopputilin pelko on aina painamassa.

Siivoojavanhus ja lähetti samaisessa osakeyhtiössä saa 300 mk. kuussa. Hänellä on vaimo elätettävänään. Asuu kaupungin ulkopuolella, huonepahasestaan maksaa 100 mk.

— Miten tulette toimeen? Mitä syötte?

— Leipää, kahvia, joskus silakkaa.

Lahjakas, nuori taiteilija L.O. saapui Neuvostoliitosta vaimoineen ja pikku lapsineen. Hän oli syntyperältään suomalainen, mutta oli ollut poissa Suomesta lapsuudestaan saakka. Oli opiskellut ja työskennellyt Neuvostoliitossa. Synnyinmaansa oli häntä aina kiinnostanut. Hän

tahtoi paikanpäällä tutustua sen taiteeseen, oppia tuntemaan olot, tavat. Hänen haaveenaan oli työskennellä siellä, kantaa kortensa maansa taide-elämään. Ensimäisen sopivan tilaisuuden tarjoutuessa matkusti hän Suomeen perheineen.

Aluksi sai hän lämpimän vastaanoton. Häntä tutustutettiin maan elämän ulkonaiseen kuoreen, johdettiin salonkeihin, porvarilliseen seuraan, kutsuttiin vaikutusvaltaisten koteihin. Se ei kuitenkaan estänyt ohranaa lakkaamatta seuraamasta hänen, vaimonsa ja jopa nelivuotisen tyttönsäkin jokaista askelta. Öisin seisoivat ohranat hänen asuntonsa ovella, saattelivat häntä museoihin, tuntikaupalla seisoskelivat niiden asuntojen lähistöllä, minne hänet oli kutsuttu.

Kului kuukausi. Hän alkoi puhua työstä. Hänelle annettiin auliita lupauksia, tutustutettiin kustantajien, taiteellisten piirien mahtimiesten kanssa. Hänelle alettiin tarjota työtä: ehdotettiin kirjan kuvittamista, mutta ehdolla, että kuvista uhkuisi uskonnollinen mieli: paljon siL vekkäitä enkeleitä. Rikas taiteensuosija pyysi valmistamaan muutamia luonnoksia uuden talonsa koostamiseksi. Välttämätön ehto: niissä tulee olla enkeleitä kaavuissa, suutelevia paimentyttöjä ja poikia. Eräs pyysi häntä maalaamaan alastomia nymfejä verhoihin. Kaikki nämä ehdotukset hän hylkäsi, hän oli tottunut toisenlaiseen työhön. Hän ehdotti omaa tematiikkaansa, luonnosmallejaan ja Neuvostoliitosta tuotuja töitään. Työprosesseja, kuvia uskonnollisesta pimeydestä, kuvia kulakkien harjoittamasta maakylän riistosta, sosialististen rakentajain intomielestä j.n.e.

Taidearvostelijat tulivat kauhuihinsa, vimmastuivat:

Tämähän on vallankumousta! Neuvostopropagandaa! Niissä taloissa, joissa häntä oli aikaisemmin suosittu, kutsui isäntäväki tuttaviaan katsomaan elävää «bolshevikkia». Häntä ahdisteltiin kertomaan «GPU:n kauhuista», kyseltiin, miten Neuvostoliitossa syödään elävältään pikkupoikia, miten «sosialisoidaan naisia». Hän suuttui. Ker-

toi totuuden Neuvostoliitosta, työläisten, työtätekevien, sivistyneistön vapaista elämän ehdoista.

Ovet sulkeutuivat hänelle. Tutut lakkasivat häntä tuntemasta, eivät tervehtineet kadulla. Laskettiin liikkeelle huhu, että hän on vaarallinen agitaattori. Hänen varansa kuluivat loppuun. Kukaan ei halunnut ruveta puheisiinkaan työstä. Hän alkoi perheineen nähdä nälkää. Eräänä kauniina päivänä kehoitti asunnon isäntä häntä hankkimaan uuden asunnon. «Teidän kanssanne on liian levotonta, — selitti isäntä, — poliisi käy joka päivä talossa, kyselee teistä, kaksi kertaa poissaollessanne on ollut kotitarkastus. Minä pelkään. Olen rauhan ihminen. On vaarallista joutua poliisin kanssa tekemisiin.»

Lopullisesti tuskaantuneena L. O. kääntyi ulkoasiain ministeriön puoleen pyytäen antamaan hänelle paluuviisumin Neuvostoliittoon. Hän sai kieltävän vastauksena Viikot kuluivat. L. O. näki perheineen nälkää. He myivät kaiken, minkä omistivat, saadakseen lapsille ravintoa. L. O. joutui epätoivoon. Hän tahtoi päättää päivänsä. Sattumalta tapasi hän erään vanhan tuttavansa, jolta sai raha-apua. Sivuteitse L. O:n onnistui päästä Suomesta toiseen maahan ja sieltä Neuvostoliittoon.

Kohtasin hänet tuntia ennen matkalle lähtöään. Hän muistutti kuollutta.

— «Kirottu olkoon tämä maa» — huudahti hän katkerasti. — «Kirotut ne, jotka ovat tämän järjestyksen luoneet!»

Hän huitoi ilmaa nyrkeillään.

Kauppoja rivissä. Kauppojen paljous. Ne jatkuvat kokonaisina kortteleina, ovat ripoteltuina ympäri kaupunkia. Tilavat, siistit ja valoisat, komeasti kalustetut huoneistot. Taiteellisesti koristetut näyteikkunat. Mitä erilaisinten tavarain runsaus: valmiita vaatteita, jalkineita, naisten pukimia, viimeisiä Pariisin muotiuutuuksia, alusvaatteita, trikoota, herkkuja... Kaikki taiteellisesti ase-

tettuna, välkehtää värein, viettelee luokseen, ilahduttaa ostajan silmää.

Pistäännyn sisälle yhteen, toiseen, kolmanteen kauppaan — tyhjää. Käyn samoissa kaupoissa seuraavana ja sitä seuraavana päivänä — tyhjää. Samat omistajien, myyjien, kassanhoitajien kasvot. Seisoskelevat myymäläpöytien takana, nojailevat kukkuroillaan oleviin hyllyihin,, lepäilevät kädet ristissä. Muutamien kauppojen edessä seisoskelevat pitkin päivää sekä isännät että myyjät kadulla, vetelästi vaihtaen keskenään tai naapurien kanssa sanan silloin tällöin.

Ostajaa ei ole; oikeammin hän on kyllä olemassa. Mutta kauppaan hän ei käy. Hänellä ei ole siellä mitään tekemistä. Tuossa menee hän ohi, työtön ostaja, joka vähitellen alkaa unohtaa, miltä rahat näyttävät. Hänellä ei ole ollut rahaa pitkään aikaa. Hän pysähtyy kaupan ikkunan eteen, jossa on näytteillä hyvin tehtyjä talvitakkeja. Hän seisoo kauan ja tuijottaa niitä kylmästä väristen. Hän on puettu kehnoon puolitakkiin kylmästä huolimatta. Nyt jatkaa hän matkaansa. Pysähtyy sekatavarakaupan eteen, jonka näyteikkunaan on kasattu vuorittain sardiinilaatikoita, hehkuvan punaisia juustonkeriä, rasvaista, savustettua siankylkeä, makkaraa, sianliikkiöitä, maukkaita hedelmiä. Ostaja katsoo. Nälkä kuroo kurkkua, sylki tulee suuhun. Nopeasti, nopeasti pois ikkunan luota.

Seisaus. Sangen usein matkan varrella kauppojen välissä sattuvat alakuloisina aukeamina silmään tyhjät huoneustot «Vuokrattavana» ilmoituksineen. Ei kauan sitten sijaitsi niissä tavaran runsaudesta halkeamaisillaan olevia kauppoja. Omistajat ovat nyt joutuneet vararikkoon, tavarat myyty huutokaupalla. Siellä ja täällä on näyteikkunoissa silmäänpistäviä suurikokoisia ilmoituksia.: «Loppuunmyynti liikkeen lopettamisen vuoksi», tai «Tänään konkurssiloppuunmyynti, liikkeen kalusto myöskin myytävänä». Pääkaupungin lehdet ovat päivittäin tulvillaan vararikkoilmoituksia. Ne on sijoitettu pienin ruudukkein, puolitoista- kaksikymmentä riviä:

«Tänään tai huomenna, siellä ja siellä sen ja sen liikkeen vararikko. Myydään suuri varasto kutomotavaroita.»

«Sen ja sen konttorin konkurssiloppuunmyynnissä myydään kirjoituskoneita, huonekaluja, tulenkestäviä kassakaappeja».

«Siellä ja siellä sekatavarakaupan konkurssi, loppuunmyynti».

Episoodi

Istuimme nelisin suomalaisessa rautatievaunussa; minä, suomalainen insinööri, Unkarista saapunut kauppamies ja puolalainen, jonka ammatti on tuntematon. Matkustimme Keski-Suomessa. Ikkunain ohitse vilahtelivat harvaan asutun maaseudun maisemat, matalat syysoraslaakeat, sänkeään törröttävät pellot. Keskustelu kieppui kapitalistimaissa päivänpolttavan kysymyksen — taloudellisen pulan — ympärillä.

Unkarilainen johti puhetta. Hän oli vasta saapunut lännestä, ollut useissa Keski-Euroopan maissa. Suomeen houkutteli häntä vainu joistakin liikehommista, maassa kun vastikään oli kumottu kieltolaki ja maaperä alkoholimarkkinoille oli vielä tuore — se lupaili ansiomahdollisuuksia. Unkarilainen oli lakimies sivistykseltään, entinen upseeri, mutta nykyisin sekä ammatiltaan että vakaumukseltaan keinottelija. Hän kauppaa kaikkea mahdollista, kaikkea mikä on luvallista ja erikoisesti kaikkea luvatonta, valuuttaa, kokainia, maapalstoja, salakuljetettua pirtua, palosammutusletkuja ja legaalisia unkarilaisia viinejä. Hänen puheestaan ei saanut selvää, mikä tavara oli hänet Suomeen tuonut: salakuljetuspirtu vaiko unkarilainen kokaini. Kumpikin näistä tavaroista on tällä kertaa sekä edullista että käypää Suomen markkinoilla. Peruuttaessaan talouspulan painostuksesta maassa kieltolain ja säätäessään vapaan alkoholimyynnin tuottoisena lisänä valtion budjettiin Suomen viranomaiset eivät kuitenkaan

voineet kokonaan kieltäytyä tekopyhästä ulkokultaisuudesta. He määräsivät n.s. «mustat päivät», jolloin alkoholinmyynti on kielletty, niitä on kuukaudessa yli kymmenkunnan. Nämä valtion alkoholin «mustat päivät» ovat «valon päiviä» suomalaisille salapolttajille ja pirtun salakuljettajille. Pirtun salakuljetus rehoittaa yhä edelleenkin. Virosta, Ruotsista, Tanskasta, kaukaisen Tshekko-Slovakian ja ystävyyssuhteissa olevan Unkarin myötävaikutuksella saapuu Suomen rannikoille kokonaisia laivastoja kielletyssä pirtulastissa. Yön varjossa ja hallituksen rannikkovartioston, joka työskentelee yksissä tuumin salakuljettajien kanssa, aktiivisella avustuksella puretaan laivojen; lasti erikoisiin varastoihin ja paikallisten salakuljettajajärjestöjen välityksellä, joiden johdossa useasti on paikallinen poliisi tai ohranapäällikkö, salakuljetettu pirtu virtaa yli maan. On mahdollista, että unkarilainen edusti juuri tätä alaa kaupasta.

Mutta hän oli tyytymätön, valitti katkerasti talouspulan, tuottamia vaikeuksia, useissa maissa säädettyjä ennenkuulumattoman tiukkoja tullirajoituksia, jotka, kuten hän aivan oikein lausui, «polkevat kaikkia porvarillisen järjestyksen ja lainsäädännän perusteita».

Unkarilainen kertoi pulan jättämistä raskaista hävityksen, kurjuuden ja autiuden kuvista useissa maissa: Itävallassa, Tshekko-Slovakiassa, Rumaniassa ja Balkanin maissa, joista hän juuri oli saapunut.

— Jugoslaviassa ovat kylät niin köyhtyneet, että siellä unohdetaan, mitä on raha. On sellaisiakin kyliä, missä talonpojat moneen vuoteen eivät ole nähneet rahaa. He kulkevat avojaloin, repaleissa — kesän ja talven. Keskinäisissä suhteissa ovat he palanneet alkuperäis-talouteen — luonnolliseen tavaravaihtoon. Siten esim. tulitikkulaatikon ostamista varten muodostavat kolme talonpoikaisperhettä osakeyhtiön. Jokainen perhe antaa osakkeensa — kananmunan. Tulitikkulaatikosta maksetaan 3 kananmunaa. «Yhtiö» ostaa laatikon tulitikkuja ja jakaa sen sitten tasan «osakkaiden» kesken.

— Rumaniassa on kaupunkeja ja paikkakuntia, missä miltei kaikki asukkaat ovat työttömiä. Toimessa ovat vain poliisit ja santarmit, posti- ja muut valtionvirkailijat, palokunta ja papit. Mutta poliisitkin ja virkailijat saavat odottaa palkkaansa 5—6 kuukautta.

Unkarista puhuessaan mainitsi liikemies vain sivumennen hirttopuista ja juuri tapahtuneesta kahden kommunistitoimitsijan hirttämisestä. Mainitsi myöskin, että «vapaassa Unkarissa on vaarallista politikoida», sillä pelkästään peloittavan sanan — politiikka, vallankumous tai bolshevikit — lausuminen jossakin yleisessä paikassa johtaa vangitsemiseen ja santarmilaitokselle, mistä ulospäästäkseen tarvitaan monia kuukausia. Santarmit ja poliisit seuraavat kaikkialla asukkaiden jokaista askelta.

Unkarin taloudellisesta asemasta vaikeni liikemies vaatimattomasti. Verikoira Horthyn ja hänen santarmiensa kaameat varjot hallitsivat nähtävästi pelotetun unkarilaisen aivopahasia, jättämättä häntä täälläkään rauhaan.

— Mutta kaikkein nurinkurisinta, mitä saattaa olla, — sanoi keinottelija, — ovat tullivartiot, joita on satamäärin kaikilla rajoilla. Ne ovat oikeita rosvoja. Ajatella nyt, ettei ihminen saa viedä mukanaan omia rahojaan. Jokaiselle mitättömälle tullivirkailijalle on annettu oikeus loukata henkilöllistä vapautta, loukata omistusoikeutta. Hän saa kopeloida vieraassa kukkarossa, kuin omassaan. Valuuttasäännöstely. Se on häpeä. Vapauden, oikeuslainsäädännön pyhien perusteiden täydellinen maahan polkeminen. Minua lykästi, onnistuin viemään Unkarista ulos yli tuhannen dollaria. Saavuin Itävaltaan. Minulla oli siellä maksuja. Näyttäisi siltä, että se on itävaltalaisille edullista. Mutta itävaltalainen virkailija, jolle ilmoitin mukanani olevista dollareista, kimmastui ja järjesti kokonaisen kuulustelun. Miksi olin petkuttanut unkarilaisia tulliviranomaisia? Ikävyyksiä. Olin menettää rahat. Kaiken maailman sioille pitää minun tehdä tiliä rahoistani. Ennenkuulumatonta. Uskomatonta.» —

Unkarilainen puhui kiivaasti, nopeasti, huitoi käsillään ja ruiski sylkeä ympärille.

Puolalainen, jolla oli viekkaat ja laihat haukankasvot ja joka tähän saakka oli istunut vaieten ja keskusteluun sekaantumatta, ravisti päätään kuin kyllästyttävää kärpästä poisajaen ja yritti rauhoittaa tulistunutta ja pahoitettua unkarilaista:

— Tehän kovin kiivastuitte. Minkä vuoksi? Nämähän ovat väliaikaisia toimenpiteitä. Olemnre menossa parempiin aikoihin. Pula on jo päättymässä. Vielä hiukan aikaa ja maailma pääsee taas jaloilleen. — Puolalainen puhui tasaisesti ja rauhallisesti. Hänen silmänsä olivat alaslasketut, huulet ivahymyn väännöksessä.

- Oli vaikea saada selville, puhuiko hän ivaillen vaiko todella uskoi sanomaansa.

Unkarilainen, jolta puolalaisen sekaantuminen vei sanat suusta, jäi tollottamaan suu auki. Sitä mukaa, kun puolalainen jatkoi puhettaan, hänen kasvosuonensa yhä pullistuivat, kädet kävivät nyrkkiin, huulet höpöttivät jotakin.

— Mitä? Valetta! Riittää... huusi hän, kirkuen pingottuneella äänellä — Te... — hän kumartui puolalaisen puoleen. — Onko teillä pikkulapsia, kahdeksan tai yhdeksän vuotisia? Menkää ja kertokaa heille noita kaskujanne. Voi olla, että he uskovat tuota sepustusta. Kuilu ammottaa edessämme, mutta te... — hän jätti kesken sanottavansa, viittasi kädellään ja painui ulos vaunuosastosta. Hän nähtävästi pelkäsi, ettei jaksa pysyä säädyllisyyden rajoissa. Hän oli vilpitön, tuo unkarilainen keinottelija. Porvarillinen rahakukkaro ulvoo kivusta ja voimattomasta raivosta pulan pihtien puristuksessa...

Hiukan myöhemmin, seuraavalla pysäkillä, poistui puolalainenkin haukankasvoineen.

— Kimmastui, — lausui hymähtäen seuralaiseni, insinööri, edellätapahtuneesta kohtauksesta. — Mutta tuota Unkarin herraa on helppo ymmärtää: elämä on todella käynyt sangen vaikeaksi. Kaikkialla lamaannusta, tuotannon supistamista, työttömyyttä. Aloitevapautta pai-

nostetaan, rajoituslakeja säädetään. Onhan meilläkin jo saatettu valuuttasäännöstely voimaan. Toden teolla puhuen, mehän panemme miltei neuvostosysteemin voimaan ulkomaankaupan alalla. Sillä mitä muuta ovat kaikki nuo lait säännöstelystä. Meidän rahamme ei ole vakaata. Kaikki pelkäävät pitää sitä pussissaan. Monet pyrkivät viemään pääomansa maasta ulos.

Kaikkialla on tyytymättömyyttä. Meidänkin, vapaiden ammattien harjoittajien, keskuudessa sitä löytyy. Ajatelkaahan vain, opiskelet, luet 15—20 vuotta. Ja mikä on tulos? Suurin osa jää työttä. Kuluttavat tehtaiden tai virastojen kynnyksiä. Anovat työtä, ovat valmiit mihin ehtoihin tahansa. Minulle kertoi eräs ammattitovereistani, jolla on toimi suurella tehtaalla, että heidän luonaan käy sangen usein insinöörejä ja teknikkoja pyrkimässä työhön. Ovat valmiit tekemään mitä työtä tahansa. Mutta kieltää täytyy. Eihän voi sallia, että sivistynyt henkilö, joka on lopettanut kanssasi saman koulun, rupeaa sekatyöläiseksi. Se olisi vandalismia. Ja kuitenkin on tällaisia tapauksia olemassa. Esimerkiksi Hietalahden telakalla on insinööri työmiehenä. Ne onnenpojat, jotka tekevät ammattityötään, saavat alhaisia palkkoja. Työ on tullut entistään paljon vaikeammaksi. Ottakaamme esimerkiksi minut. Olen vanha insinööri. Ennen pulaa työskentelin päivisin keskimäärin 3—4 tuntia. Elin oikein hyvin. Nyt joudun tekemään 10 tuntia päivässä ja työtä, joka ajoittain aivan ällöttää.

Kaikkein ilkeintä on yleinen sekamelska. Vissinlainen kaaostila. Minäkin olin vastikään Euroopassa. Raskaan vaikutelman sain matkaltani. Kaikkialla painostava tunnelma, jännittynyt odotus. Ei ole varmuutta huomisesta päivästä. Odotetaan yhä raskaampaa. Näin ei voi kauan elää. Hermot eivät kestä. Sanovat, että tulee vallankumous. Tulkoon puolestani. Päättyyhän ainakin tämä kituminen ja ehkäpä siitä jotakin tuleekin.

Puhekumppanini sanoi tämän kaiken hiljaa, miltei valittaen.

— Meidän maallamme, — jatkoi hän hetken vaiettuaan, — on eräitä etuja suuriin Euroopan maihin nähden. Köyhyyden etu. Suurin osa väestöstä on meillä talonpoikaistoa. Se ei ole koskaan elänyt rikkaasti, on tottunut puutteeseen. Sen ruokana on aina ollut kauraleipä. Meillä ei ole ulkomaisia lainoja. Mutta nyt ovat monet talonpojat velkaantuneet, sotkeutuneet velkaverkkoon. Nyt joutuvat heidän tilansa vasaran alle. Se johtaa tyytymättömyyteen. Työläisten asiat ovat myöskin hullusti. Laaja työttömyys. Nälkää näkeviä. Kommunistit käyttävät sitä hyväkseen, lietsovat tyytymättömyyttä. Meillä käydään taistelua kommunisteja vastaan, mutta he jatkavat toimintaansa, kun poliisi yhden vangitsee, niin huomenna on jo kolme hänen tilallaan.

— Entä minkälaiset ovat perspektiivit?

— Supistamme. Tuonnin olemme rajoittaneet vähimpään mahdolliseen. Rajoitamme yhä edelleen, kiristämme suolivyötä. Jos tarvitaan, niin puemme itsemme eläinten nahkoihin — me suomalaiset olemme puutteen tuttuja.

Tarkastelin häntä. Hän oli hyvin ravittu, vaalittu, erittäin hyvin puettu. Sormissa välkkyivät jalokivisormukset. Turhaan yritin mielessäni pukea tämän herrasmiehen luonnonihmisen asuun nälän kuromine vatsoineen. Ei ottanut syntyäkseen.

Hänen mietelmänsä olivat sekavia, epäjohdonmukaisia. Mutta yleensä ne olivat mielenkiintoisia porvarillisen sivistyneistön edustajan suusta lähteneinä.

Juna hidasti kulkuaan. Lähestyimme matkamme päätepistettä.

Vanhassa, unohdetussa pääkaupungissa

Turku on Suomen vanhin kaupunki. Viime vuosisadan alkuun saakka oli se Suomen pääkaupunkina. Sen läpi virtaa suuri purjehduskelpoinen Aura-joki. Ja on Turku maan suurimpia teollisuus- ja kauppakeskuksia.

Siellä on paljon laiva- ja konerakennustehtaita. Tällä kertaa on Turussa 60 tuh. asukasta, joista suurin osa on tehtaiden työläisiä ja toimitsijoita.

Kadut ovat säännöllisiä, mutta tekevät huonon vaikutuksen — suurin osa rakennuksista on puusta, yksikerroksisia, ränsistyneitä. Katukäytävät ovat huonosti hoidetut, hyvin pölyistä kesällä ja paljon lokaa syksyllä. Väestö pukeutuu huonosti, köyhästi. Yleisvaikutus kaupungista on aidon maalaiskaupungin. Vain ne kadut, joiden varrella sijaitsevat suurimmat tehdaslaitokset, muistuttavat siitä, että sittenkin ollaan suuressa teollisuuskeskuksessa.

Turun laivatelakka Crichton Vulcan on maan ehkä suurin tehdaslaitos. Sen historia ulottuu miltei 200 vuotta taaksepäin. Vuoteen 1916 saakka telakka suoritti suuria tilauksia Venäjän meri- ja sota-asiain hallinnolle. Vuosien 1865—1915 aikana rakennettiin Venäjää varten 514 laivaa, 165 tuh. hevosvoimaisia. Telakalla on rakennettu ja on parhaillaan rakenteilla suurin osa Suomen sotalaivoista. Joku aika sitten päästettiin telakalta Suomen suurin sotalaiva, panssarilaiva Väinämöinen ja parhaillaan on rakenteilla samantyyppinen Ilmarinen.

Crichton Vulcan yhdistää asiallisesti kolme aikaisemmin itsenäistä telakkaa, nostovoima 2100, 1500 ja 60 bruttotonnia. Näille telakoille on keskittynyt suurin lukumäärä ammattitaitoisia työläisiä.

Telakalla on määräävä asema. Sen johtokunta — osakkeenomistajat — ovat kaupungin ja ympäristön keisareita ja jumalia. Kaupungin viranomaiset seisovat «smirnaa» heidän edessään. On helppo käsittää, kuinka oikeudettomassa asemassa ovat tämän mahtavan laitoksen työläiset.

Jättiläistelakka ulottuu monien korttelien alueelle Aurajoen rantamilla. Nostovipujen ja suunnattomien nostokurkien synnyttämä melu, kalske ja vinkuna huumaavat vastatulleen. Ulkonaisesti vaikuttaa se suurenmoiselta, vilkkaalta, kuumeiselta työltä.

Mutta pulan luiseva kantapää on tätäkin jättiläistä satuttanut, runnellut. Ennen pulaa oli työläisiä 1800, nyt on jälella ainoastaan 800. Työpalkkaa on alennettu 45—60 %. Telakan kuormitus on 40 %. Johtokunta valittaa lamaannuskautta.

Samanlainen on tilanne muillakin tehtailla. Erinomaisesti kunnostettu moottoritehdas A n d r e R o s e n q v i s t, joka valmistaa korkealaatuisia omarakenteisia moottoreita, on kuormitettu vain 50 %. Ennen pulaa oli työläisten lukumäärä 700—800, nyt 400 henkeä,

T u r u n v e n e v e i s t ä m ö, jonka tuotantokyky on 20 hinaajaa, on nyt kuormitettu vain 25 %. 600 normaaliajan työläisestä ori työssä nyt vain 250. Supistettu työviikko. 60 % alennetut työpalkat.

Kaikkialla valituksia, tyytymättömyyttä, epävarmuutta.

*

Työpäivä on päättynyt. Porteista, tehtaiden ja teollisuuslaitosten leveistä kidoista valuu virtanaan väsyneitä työläisiä. Öljyyntyneet työpuserot, työvaatteet. Kiirehtivät lautoille Aurajoen toiselle rannalle, päästäkseen kotiin työläiskaupunginosaan. Lautat ovat piskuiset, niitä on kaikkiaan kaksi. Odottavat muodostavat pitkän jonon. Kauan saavat seistä kotiinpääsyä odottaessaan.

Muutamat nuorukaiset lähtevät rantaan uimaan. Kaupunki ei ole järjestänyt työläisille lepo- ja huvittelupaikkaa. Ainoa nautinto on uinti. Joku aika sitten puhdistettiin osa rantaa uimassakävijöitä varten. Se on pieni, likaisella, kivensekaisella hiekalla peitetty alue. Ei ole koppeja, ei edes penkkejä riisuuntumista varten. Uimassakävijät riisuvat vaatteensa suoraan kostealle hiekalle.

*

Aseman lähellä, sillan toisella puolella on tori. Se on melkoisen kirjava näky. Puhdas, laaja tori, paljon eri-

värisiä kojuja. Kaikkien kojujen pöydillä suuret määrät kaikenlaista ruokatavaraa...

Mutta tori on miltei tyhjä. Vain myyjiä ja myyjättäriä. Toisinaan ei päivän pitkään myydä tavaraa penninkään edestä. Ei ole ostajia, väestö on köyhtynyt, varatonta. Työläisten palkka riittää juuri ja juuri leivän ostoon. Muut ruokatavarat — liha, voi, sokeri — ovat saavuttamatonta ylellisyystavaraa. Harvakseen pistääntyy joku ostaja pikkuostoksille: silakan, perunan ostoon. Kauppiaat valittavat: hampaat joutavat naulaan. Heillä ei ole millä elää, syövät tavaravarastojaan, mitään voittoja ei tule kassaan, monien on pakko myydä kojunsa, poistua torilta.

*

Kaupungin kaupat ovat tyhjillään. Monissa ei viikkomääriin ole nähty ostajia.

Pistäännyn pienehköön ruokatavarakauppaan työläiskaupunginosassa. Teen pikkuostoksen ja kysäsen omistajattarelta:

— Kuinka käy kauppa?

— Huonosti, erittäin huonosti. Ostajia ei ole. Kansa on köyhtynyt. Meillä on paljon työttömiä. Vielä puoli vuotta sitten myin päivässä 600-700 markan edestä, nyt saan tuon summan kokoon kahdessa viikossa. Se on häviö minulle — kaupan vuokra tulee minulle kuukaudessa kalliimmaksi, kuin myynnistä kertyvät rahat. Jos näin jatkuu, on minun suljettava kauppa. Mikä minulla on sitten edessä, elätettävänäni on neljä lasta.

Pistäännyin valmiiden vaatteiden kauppaan kaupungin keskuksessa. Koetellessani vaatteita kyselin isännältä, kuinka asiat luistavat.

— Hullusti. Olen veloissa korviani myöten. Viikkomääriin en saa myytyä penninkään edestä. Tavaraa on paljon, mutta ostajia puuttuu. Työttömyys. Tilasin tavaraa sesongin alkuun, mutta en rahanpuutteen takia voinut sitä saada ulos. Se loikoo varastossa rautatiellä.

Sesonki on jo ohitse. Mutta mitäpä minä sesongista! Jos olisin ajoissa saanutkin tavaran lunastetuksi, olisi se sittenkin jäänyt myymättä. Nyt kasvaa sakko sakolle, määräajat menevät umpeen, tavara myydään lunastamattomana. Kolmen kuukauden vuokra on maksamatta. Kohta kai joudun vararikkoon, — päätti hän katkerasti.

*

Eräässä talossa, jossa asuin jonkun aikaa, otettiin sairastuneen palvelijattaren tilalle väliaikainen. Hän oli keski-ikäinen nainen. Olin sattumalta seuraavan kohtauksen todistajana: kahden viikon kuluttua kutsui emäntä uuden palvelijansa ja maksoi hänelle tältä ajalta 100 markkaa. Vapisevin käsin otti nainen rahat ja alkoi itkeä. Hämmästynyt emäntä alkoi kysellä häneltä itkun syytä.

Kahteen vuoteen en ole nähnyt tällaista summaa, tämä on suuri päivä minulle, — sanoi hän nyyhkien. — Nyt saan joka päivä ruokaa, olen kylläinen. Perheeni on nähnyt nälkää, nyt saavat he joka päivä leipää.

Emäntä kertoi, että nainen oli pyytänyt häneltä lupaa saada joka päivä viedä mukanaan leivän ja ruuan jätteet, luut, kaikki keittiöjätteet ja jopa perunankuoretkin.

— Sillä tuotan suurta iloa naapureilleni meidän kortteliissamme. He näkevät nälkää, kuolevat nälkään.

Se ei ollut liioiteltua. Varmistuin siitä.

Kerran sain emännän avustuksella suostutetuksi palvelijattaren näyttämään minulle, miten työläisperheet elävät.

Päivän jo hämärtäessä suuntasimme askeleemme työläiskortteleihin.

Astuimme erääseen pienistä taloista. Matala, pieni koppi. Ikkunaruudut rikki, paperilla tukitut. Kattamaton pöytä, rautasänky sille heitettyine rääsyineen ja palli — siinä koko kalustus. Sängyssä loikova laiha nainen antaa lapselle rintaa. Lapsi imee ja itkee, kouristaen pikku kätösillään riippuvaa laihaa rintaa.

— Minulla ei ole maitoa, — selvitti nainen meille, — ravintonamme on silkka vesi, mutta eihän lapsi sitä ymmärrä, hän tahtoo syödä.

Lattialla kupsehti paitaressu, kolmivuotias poikanen. Vasta päästyäni paremmin selville ympäristöstäni huomasin nurkkaan piiloutuneen kolmannen lapsosen, kuusivuotiaan tyttösen. Hän oli niin laiha, että kasvoista eroitti vain suuret, suuret silmät.

— Mieheni lähti kolme viikkoa sitten pois kaupungista, työnhakuun, — kertoi nainen. Jo yli vuoden on hän työttömänä. En tiedä, missä hän on tällä hetkellä, mitään tietoja en ole hänestä saanut. Jäin tänne yksin lapsien kanssa.

— Millä tulette toimeen?

— Näemme nälkää. Lapsista pitää Olga huolta, — hän osoitti seuralaistani — hän tuo heille tuomisia, tukee... Minä... — hän viittasi toivottomasti kädellään, — kaikki olemme kuitenkin tuomitut häviöön.

*

Koputimme pimeän asunnon ovea. Kuului liikettä oven takaa.

— Kuka siellä? — kysyi heikko ääni.

— Minä vain, — vastasi Olga. — Miksi istutte pimeässä?

— Talon isäntä katkaisi johdot. Vaati maksua ja uhkasi huomenna poliisin avulla heittää meidät kadulle.

— Miten Jalmari jaksaa? — Jalmari on hänen miehensä, selitti Olga minulle —.

— Hän makaa aivan liikkumattomana, ei puhu mitään. ei enää tunne ketään. Lapset nukkuvat.

— Anna tästä lapsille ruokaa. Koeta ruokkia häntäkin, tässä on maitoa. — Olga antoi naiselle mukanaan tuomansa paketin.

— Hänen miehensä kuolee nälkään. Hän on jo kauan sairastanut keuhkotautia. Muutama kuukausi sitten jäi

hän työttä. Joutui vuoteen omaksi. Viisi lasta, kaikki polvenkorkuisia. Mihin hän joutuu orpojensa kanssa, — puheli Olga ulkona kadulla.

*

— Me vaadimme pikaista apua, työtä. Emme voi enää nähdä nälkää. Me sanomme teille jyrkästi: me odotamme vielä jonkin aikaa. Ellei meille anneta työtä eikä meitä auteta, niin autamme itse itseämme, omin kasimme. Murramme auki kauppojenne ja varastojenne ovet ja hankimme itsellemme ruokaa, — täten sanotaan julistuksessa, jonka Turun työttömät jonkin aikaa sitten jättivät Turun kaupungin hallinnolle.

Edelleen, edelleen.

Suomen Manchesterissa

Tampere on maan toinen teollisuuskaupunki, sitä sanotaankin Suomen Manchesteriksi. Se on kutomoteollisuuden keskus, minne on keskittynyt suurin osa puuvilla- ja verkatehtaista. On monia suuria metalliteollisuuslaitoksia. Kaupungilla on luonnolliset edellytykset teolliselle kehitykselleen. Se sijaitsee maan keskustassa ja on molemmin puolin järvien ympäröimä. Suurin osa kaupungin teollisuuslaitoksista saa ilmaista käyttövoimaa koskesta, jonka rannalla kaupunki sijaitsee.

Vanha venäläinen kynäilijä kuvailee orjallisen haltioituneena seuraavalla tavalla Tampereen teollista kehitystä:

«Vasta keisari Aleksanteri I huomasi mahdollisuuden käyttää hyväksi silloin vielä mitättömän ja tuntemattoman pikkukaupungin lähellä kohisten virranneen kosken putousvoimaa. Ja hänelle, keisarille, on Tampere kiitollisuuden velassa kukoistuksestaan. Seistessään pienellä kivisellä saarella kosken yläjuoksun puolella ja ihailles-

saan suurenmoista näkyä Aleksanteri I sanoi seuralaiselleen englantilaiselle Petersenille: «Vahinko, että tätä voimaa ei käytetä johonkin hyvään tarkoitukseen...»

«Nämä keisarin sanat, — kertoo orjamainen historian kirjoittaja, — kiinnittivät paikallisen hallinnon huomiota ja se katsoi velvollisuudekseen täyttää monarkin tahdon ja käyttää suunnatonta voimalähdettä teollisuuden palvelukseen.»

Sille paikalle, missä Aleksanteri I ajatuksen ilmilausui, pystytettiin jälkeenpäin muistopatsas, jossa oli kirjoitus: «Aleksanteri I, Venäjän keisari, Suomen Suuriruhtinas seisoessaan tällä kalliolla... oli ensimmäinen, joka käski, että pauhaavain aaltojen on palveltava ihmisiä. Ne laitokset, jotka sinä, kulkija, nyt näet rakennettuina lukemattomien ihmisjoukkojen hyödyksi, ylistävät äänekkäästi isänmaan isän muistoa, joka nyt on taivaissa.» Muistopatsaasta ei ole pitkiin aikoihin ollut merkkiäkään jälellä. Se on poistettu juuri niiden laitosten ja tehtaiden omistajien ja johtajien vaatimuksesta, jotka äänekkäästi «ylistivät isänmaan isän mainetta». Oletettavasti on itse isäkin jo kauan sitten mädännyt maan mullassa, minne Venäjän työväenluokka on lähettänyt viimeisenkin hänen verisistä jälkeläisistään.

Suomen porvarit ovat alistaneet kosken pauhaavat vedet käytettäväkseen Tampereen teollisuuslaitoksilla työskentelevien kymmenientuhansien proletaarien riistämistä varten.

Koski, jossa on kolme patoa, panee liikkeelle kolme jättiläistä, niiden joukossa on suuri yhdistetty laitos Tampereen pellava- ja rautateollisuus o/y, veturitehdas ja puuvillatehdas, paperi- ja verkatehtaat, asfalttitehdas ja Frenckelin kirjepaperitehdas. Nyt on koskella loma, sen käyttövoimasta käytetään korkeintaan 40 %. Sen käyttämät laitokset supistavat toimintaansa, sulkevat eri osastoja, supistavat työviikkoa, erottavat työläisiä. Pellava- ja rautateollisuus o/y laitokset on kuormitettu vain noin 55 %. Lokomotehdas on 1200 työläisestään

jättänyt vain 600. Tehdas valmistaa tällä kertaa neljän veturin tilausta silloin kun sen normaali tuotantokyky on 20.

Tampereella on lähes 50 tuh. asukasta, 60 % niistä työläisiä perheineen, lähes 30 % työläisistä on nyt työttömänä. Jos lasketaan mukaan perheet, niin saamme tulokseksi, että tässä pienessä kaupungissa on vähintään 10 tuhatta henkeä jäänyt kokonaan toimeentuloa vaille.

Tampere ei ole poikkeus, samanlainen on tilanne muissakin teollisuuskaupungeissa. Kävin niissä jokaisessa ja kaikkialla, pienin muunnoksin, pienin vivahduksin näin ja kuulin yhtä ja samaa: Kuopiossa, Viipurissa, Oulussa, Varkaudessa, Kotkassa ja Porissa — kaikkialla sama juttu.

Pula kuristaa maata, laitoksia suletaan, tälonpoikaistaloudet joutuvat vararikkoon, teollinen ja maataloudellinen elämä kuoleutuu.

Pulan koko paino laskeutuu raskaana taakkana työtätekevien työläisten, työtätekeväin talonpoikain ja heidän perheittensä kannettavaksi. Kasvaa työttömyys, tuhansittain ihmisiä heitetään kadulle ilman vähäisimpiäkään elinmahdollisuuksia.

S. O. S.[1])

Sos! Sos! Sos!

Tämä peloittava otsake oli Suomen Sosialidemokraatin eräässä numerossa koko sivun levyisenä. Ja tämän otsakkeen alla lyhyitä kuvauksia siitä, mitä tällä hetkellä tapahtuu eri paikkakunnilla, kaupunkien työläiskortteleissa ja kunnissa.

*

[1]) (Save our Souls) »Pelastakaa meidän sielumme" - tunnettu kansainvälinen hätämerkki, jota laivat ja ihmiset käyttävät onnettomuustapauksissa.

Kotka on eräs maan suurimpia teollisuuspiirejä Etelä-Suomessa. Siellä huusivat ennen suurten tehtaiden ja sahalaitosten pillit. Siellä kohisi elämä voimakkaana, nyt on siellä hiljaista ja kuollutta. Teollisuuslaitokset vaikenevat. Ympäristön kalliosaarille rakensivat Kotkan tehdastyöläiset kymmenien vuosien aikana vaatimattomat asuinmökkinsä. Nyt miltei jokaisesta työläisasunnon akkunasta pilkistää nälkä.

Isät ovat olleet työttöminä jo moniaita kuukausia, äidit eivät voi antaa laihtuneille lapsukaisilleen edes mustaa leivänpalasta. Epätoivoisia työläisryhmiä vaeltelee kallioilla tuijotellen murheellisina lahteen, joka aikaisemmin oli heidän ansiolähteensä. Kotkan kaatopaikoilla penkovat koirien, lailla parrottuneet, repaleiset miehet, ihmishahmot, hakevat ruuan jätteitä. Metsissä suuret joukot ihmisiä keräävät marjoja edes niillä täyttääkseen nälästä kurnivat vatsansa. Ne ovat jokapäiväisiä kuvia, ne ovat astuneet kuumeisen työn, työn valtimon iskujen tilalle. Se ei ole enään vain pulaa, siinä pilkistää esille hädän ja toivottomuuden kauhistuttavat kasvot, joiden kourissa työläiset kiemurtelevat.

Kotkan satamasta, miljoonamöljän laiturilta, kuljettaa moottorivene lahden yli Penninniemeen. Siellä, Kymin kyläkunnan alueella, sijaitsevat Puustisen, Perävarpin, Suullisniemen kylät.

Ensimmäisenä matkan varrella on Puustinen. Matalia hökkeliä, kuihtuneita kalpeita kasvoja. Eräässä perheessä kertoivat:

— Nuorukainen yritti meritse päästä Neuvostoliittoon, työnhakuun, mutta joutui merivartioston kynsiin, häntä kuulusteltiin pitkään, sitten palautettiin takaisin kotipaikalleen

— Miksi halusitte maasta pois?

— Jo 4 kuukautta olen työttömänä, nälkä vaivaa, äiti

myöskin tahtoisi syödä. Onko minun todellakin kuoltava tänne pirtin nurkkaan, — huutaa hän epätoivoissaan, —- miksi en voi päästä sinne, missä on työtä ja leipää?

Nuorukainen kertoi matkayrityksestään. Lähdettiin, matkalle yöllä. Eksyttiin ja jouduttiin Papinsaaren rantaan. Aamulla saarsi heidät suomalaisten rajavartiain joukko, joka komensi kädet ylös ja suoritti ruumiintarkastukseen; sitten lähdettiin kuljettamaan edelleen. Kaikki vangitut vietiin Lavansaareen, missä heidät sullottiin poliisilaitoksen kellariin, jota vartioi kiväärillä varustettu vartia. Kohdeltiin kuin eläimiä. Terijoelta passitettiin kotiin.

— Mitä aiotte nyt tehdä? Toivotteko löytävänne työtä?

Nuorukainen katsahtaa minuun hämmästyneenä…

— Työtä? Mistä täällä nyt olisi työtä?

*

Perävarpissa sijaitsevat O/Y Hallan asuinparakit, kasarmit. Ne on rakennettu laudoista, ovat tiheässä ryhmässä, ahtaat ja likaiset. Monissa parakeissa ei ole asukkaita — ovat lähteneet eri ilmansuuntiin. Kivistä tietä tulee vastaan pikku poika; vakavat ja, jähmettyneet elottomat kasvot, kuin vahakuvalla, niillä ilmeiset nälän jäljet. Hiljaisuus, painostava mieliala, mutta tässä hiljaisuudessa tuntuu aivan selvästi jännitystä. Eräillä portailla seisoo vanhemmanpuoleinen nainen kärsivä ilme kasvoillaan. Hän mittaa meitä epäilevin katsein.

— Päivää, minne naapurinne ovat hävinneet?

Nainen suoristautuu, kiilaa meihin katseensa ja ärjäisee vihaisesti:

— Heiltä loppui työ ja ruoka. Eihän voi jäädä näille kallioille ja elää yksinomaan selluloosan hajusta. He läksivät nälkää pakoon!

Pikkupoika pysähtyi viereemme. Eräs meistä yritti leikinlaskulla saada nuo kuihtuneet, kalpeat pikkukasvot hymyilemään. Turhaan…

*

Suullisniemi on tyypillinen työläiskylä. Kadut hiekoitetut, kiveämättömät. Rakennukset harmaita ja matalia. Tällä haavaa kaikkialla kuollut hiljaisuus. Syntyi sellainen vaikutelma kuin lähestyisi taistelukenttää sillä hetkellä, kun armeija epäjärjestyksessä perääntyy. Kesällä 1918, luokkasodan kukistamisen jälkeen, oli täällä samanlainen ja jännittynyt mieliala.

Pako. Se on sopiva sana näiden paikkakuntien tilan määrittelemiseksi. Kaikkialla matkan varrella näet autioita asukkaiden jättämiä asuntoja. Paljon työläisasuntoja, pikkumökkejä, jotka työläisväestö uutterasti ja suurella vaivalla on rakentanut, on nyt jätetty oman onnensa nojaan. Työläisperheet ovat lähteneet nälkää ja kuolemaa pakoon. Muutamissa hökkeleissä on ovet lukittu ja ikkunat laudoitettu. Pihoilla lojuvat liikuttavina orpoudessaan leikkikalut, joilla lapset olivat leikkineet, kunnes nälkä pani heidät unohtamaan leikit, pakoittaen yhä useammin pyytämään äidiltä leipää. Ja kerran yöllä tapahtui pako. Kokonaisin perhekunnin nousivat ihmiset ja varkaiden lailla piilotellen pakenivat taloistaan merelle, pimeyteen, tuntemattomaan kaukaisuuteen. Pienellä venepahasella he kymmenien onnettomuustoveriensa kanssa itsepäisesti, viimeisillä voimanrippeillään soutivat — tekivät matkaa..... Minne? Sinne, missä ainakin on luvassa leipää ja työtä.

Kahdeksanhenkinen perhe" — kuusi polvenkorkuista lasta. Isä ammatiltaan lämmittäjä, puoli vuotta sitten eroitettu työstä. Hänelle sanottiin kursailematta: pula. "Hän yritti satunnaista työtä. Turhaan. Nälkä tuli taloon. Jotakin oli tehtävä. Perheen ainoana omaisuutena on asunto, joka on rakennettu uutteran työn, monien vuosien kieltäymyksien ja puutteen hinnalla. Nyt seisoo se tyhjänä. Perhe on lähtenyt merelle. Matkan päämääränä Neuvostoliitto.

Naapurit kertovat, että viimeisen kahden vuorokauden aikana ei perheellä ollut kerrassaan mitään syötävää. Ei ollut lapsille murua suuhun antaa. Niin lähti perhe; taipaleellekin, pitkälle ja tuntemattomalle merimatkalle, ilman leivän hiventä

Kylän laidalla asui suutari. Hänen ansionsa riippui paikallisten asukkaiden ansioista, monia kuukausia istui hän työttä. Näki nälkää. Kerran illalla kuulivat naapurit suutarin mökistä kolinaa. He ajattelivat, että hän on vihdoinkin saanut jostakin työtä. Seuraavana aamuna naapurit huomasivat, että mökki oli tyhjä. Vain yhdessä nurkassa törröttivät suutarinkoneen jalat: koneen suutari oli hajoittanut osiin ja. ottanut mukaansa. Nälkäisine perheineen oli hän liittynyt niihin, jotka moottoriveneellä pakenivat merelle...

*

Kotkan ympäristöstä, saarilta, on paikallisten asukkaiden ilmoitusten mukaan kuukauden kuluessa paennut Neuvostoliittoon yli 600 henkeä. Suurin osa ei ole palannut. Kaiken todennäköisyyden mukaan ovat he onnellisesti saavuttaneet, matkansa päämäärän. Pelastuneet nälkäkuolemalta. Mutta monet ovat joutuneet tekemisiin merivartioston kanssa.

Eräs sellainen perhe otettiin kiinni ja passitettiin takaisin. Kalpea äiti, 4 pientä kuihtunutta lasta surullisin kasvoin, synkkä perheen pää.

Kysymyksiin vastailevat he haluttomasti. Onnistumme kuitenkin saamaan selville, että isä on ollut työttömänä yli vuoden ajan. Ammatiltaan on hän rakennustyöläinen. Irtaimisto, koko kotitalous on myyty — jälellä on vain rikkonaisia kuppeja ja ryysyt, joihin perhe on puettu. Lapset eivät voi käydä koulua. Syötävää ei ole. Isä oli

kuullut, että meren toisella puolen, Neuvostoliitossa, tarvitaan ammattitaitoista työvoimaa. Puhuttiin myös, että siellä on mitä syödä, työläiset eivät siellä näe nälkää. Eräänä yönä seurasi perhe monien naapuriensa esimerkkiä. Moottorivene eksyi merellä. Pysähdyttiin Penninsaareen. Aamulla kohtasi heidät aseistettu merivartiosto. Vangitsivat. Sitten alkoivat kuulustelut, piina, vankilan koppi yhdessä kriminaalirikollisten kanssa. Kuulustelussa käytettiin uhkauksia, vaadittiin niiden henkilöiden ilmiantamista, jotka olivat muka värvänneet heidät matkalle. Kieltäytyivät uskomasta, että värvääjänä olisi ollut nälkä. Kyselivät, miksi hän ei matkannut virallista tietä. Aivankuin he eivät olisi tienneet, että monet työläiset olivat yrittäneet tehdä sen, mutta että Suomen viranomaiset itsepäisesti kieltäytyivät työläisille antamasta passia Neuvostoliittoon.

— Herrat ovat sitä mieltä, että meidän on tänne kailioille kuoltava nälkään. Työtä he eivät meille anna. Mutta työnhakuun eivät myöskään päästä, sanoo hermostuneena ja vapisevin huulin nainen, neljän lapsen äiti.

Lapset istuivat repaleisina lattialla ja ahneesti nakertavat jostakin löytämäänsä perunaa.

*

«Kun kuljet noilla kallioilla, niin tahtomattasi tunnet, että voimassaoleva valtiojärjestys on mätä».

Tähän johtopäätökseen on sosialifasistisen lehden pakko päätyä työttömyyskauhujen painostamana.

Nämä johtopäätökset eivät merkitse työläisistä murehtimista eikä vallankumouksellista kutsua.

Suomen sosialifasistit vetoavat herroihinsa, varoittavat heitä ajoissa — «vaara on suuri, pelastakaa asemanne».

Mätä järjestelmä — työläisten säälimättömän riiston järjestelmä, työttömyyden, nälän ja kurjuuden järjestelmä — mätänee silmissä. Sen ja sen johtajien — fasistiporvariston ja heidän palvelijainsa sosialisovittelijain — paikka

on kaatopaikalla, siellä, missä nyt nälkäisten susilaumain tavoin penkovat työttömät, rääsyiset Suomen työläiset.

*

P e l a s t a k a a meidän sielumme!

Nälkäisten sortuvien työläisten huuto kantautuu pelloilta, kaupunkien kaduilta ja kylien kujilta, Suomenlahden länsirannalta.

Vielä tänään työläiset huutavat, anovat apua. Mutta on mahdollista, että jo huomenna he astuvat kaupunkien ja kylien kaduille. Ryntäävät rikkaiden kaupunginosiin ja panevat fasistiporvariston villinä ulvomaan kauhusta, parkumaan pelastusta.

Reunalla

Suomessa ei ole säännöllistä työttömyysrekisteröintiä, ei ole työpörssejä. Fasistivaltijaiden mielestä työttömien avustaminen on tarpeetonta ylellisyyttä. Työttömyysavustuksia jaetaan satunnaisesti ja hoitavat niiden jakoa kokonaisuudessaan kuntain köyhäinhoitolautakunnat. Jos työtön joskus saakin apua kunnalta, niin annetaan se hänelle, kuin almu, ansaitsematon hyvätyö.

Paljonko on nyt työttömiä Suomessa? Tämä. yksinkertainen kysymys voi saattaa ymmälle ne, jotka hoitavat maan tilastoa. Siihen ei itseasiassa ole oikeata vastausta, siitä voidaan puhua vain olettamuksella. Viralliset tilastotiedot (sosialiministeriön työosaston) määrittelevät työttömien lukumäärän 75 tuhanneksi, tosin alleviivataan, että nämä tiedot eivät läheskään vastaa todellisuutta, ovat pienemmät ja voivat vain suunnilleen osoittaa työttömyyden kehitystä. Talousjulkaisut, jotka käyttävät suorempaa kieltä, ylittävät huomattavasti viralliset numerot, määritellen työttömien lukumäärän 90—95 tuhanneksi. Lehdet menevät vieläkin pitemmälle mainiten työttömiä olevan 100—200 tuh.

Auktoriteettien mielipiteen mukaan on täysin työttömien lukumäärä nykyisin vähintään 300 tuh. Perheet mukaan laskettuna tekee se 600—700 tuh. — 20 % Suomen koko väestöstä eli yli 40 % aikuisesta väestöstä. T.s. joka kolmas henkilö työkelpoisesta väestä on työtön, mutta tästäkään ei vielä saa täyttä kuvaa. Sangen monet työlaitokset työskentelevät vain 3—4 työpäivää viikossa. Siis sekin työläisarmeija, joka vielä on työssä, on kuitenkin 2—3 päivää viikossa työttömänä.

*

Kaunopuheisempaa kieltä kuin tilasto puhuvat työttömyyden todellisesta laajuudesta ja suuruudesta työläiskorttelit. Kaupunkien keskuksia suojellaan tarkasti, etteivät kerjäläiset ja työttömät pääse niihin tunkeutumaan, mutta kaupunkien reunamat, työläiskorttelit ovat tulvillaan työtöntä väkeä. Murheellisina varjoina vaeltelevat siellä kaduilla, kaatopaikoilla, toreilla tuhannet työttömät, loikovat täyteen ahdetuissa yömajoissa tai vaieten ojentavat käsiään almua anoen.

Kerjääminen on tullut jokapäiväiseksi ilmiöksi kaupungissa ja maaseudulla. Lehdet kehoittavat taistelemaan tätä «uutta vitsausta» vastaan. Porvariston vankat syötetyt vartiat, poliisit, vainoavat kerjäläisiä kumipatukkoineen, saappaan iskuineen, laahaavat heitä poliisikamarille, mutta turhaan. Anelijain lukumäärä kasvaa. Päivällä he ovat arkoja, mutta iltaisin esiintyvät rohkeampina, ilmestyvät keskukseen, tarttuvat ohikulkijani käsivarteen ja pyytävät, joskus vaativat almua. Yhä useammin sattuu tapauksia, että rikkaiden asuntojen porraskäytäviin ilmestyy kahden kolmen hengen ryhmiä, soittavat vaativasti ovikelloa ja, kun heille avataan, esittävät lakoonisen vaatimuksen: «Leipää». Sitä tuodaan heille nopeasti ja vastaansanomatta. Nälkä alkaa käyttää uhkaavaa kieltä...

*

Prostitutio lisääntyy kaupungeissa. Nälkäkärsimykset ajavat työttömät naiset ja tytöt kadulle kaupittelemaan ruumistaan ja siten elämäänsä ylläpitämään. Illan hämärtäessä alkavat he hiipiä kaduilla hankkiakseen edes jonkin verran rahaa eläkseen ja usein myöskin pelastaakseen siten lapsensa nälältä. Jotkut yrittävät taistella välttyäkseen tästä alennustilasta: kaduille on ilmestynyt paljon naisia ja tyttöjä, jotka kaupustelevat pikkutavaraa, neuloja, tulitikkuja, lyijykyniä, kengännauhoja. Ohikulkijat tietävät, että se on eräs kerjäämistavoista. Antavat markan tai muutaman pennin koskematta «tavaraan». Mutta sellaiset almut ovat mitättömän pieniä, ei niistä elä myyjä. Edessä on väistämätön prostitueeratun tie... Kapitalistimaissa ei työttömällä naisella ole muuta ulospääsyä.

Nälästä ja työttömyydestä johtuvien itsemurhien lukumäärä kasvaa. Lehdet ilmoittavat:

Helsingissä mies ja vaimo — työläisiä — soutivat veneellä lahden keskelle, sitoivat toisensa nuorilla ja heittäytyivät veteen. Itsemurhan syynä — työttömyys ja pitkäaikainen nälkä.

Helsingissä työtön X päätti päivänsä hyppäämällä 4:nnen kerroksen ikkunasta. Oulussa työläinen K:nen ampui elokuun *7* p:nä ensin yksikuukautisen poikansa, sitten itsensä. Hän oli pitkän aikaa ollut työtön. Perhe oli säännöllisesti nähnyt nälkää. Hän teki lopun piinasta.

Torkolan kylässä, lähellä Vaasaa päätti päivänsä 22-vuotias renkipoika, joka 1½ vuoden ajan oli ollut työtön..

*

Työttömyys ulottuu ei vain teollisuus- vaan myöskin maätaloustyöläisiin. Se ulottuu myöskin n.s. «vapaan ammatin harjoittajiin». Suomi on jo kauan potenut spesialistien, henkisen työn tekijäin ylituotantoa. Väkiluvultaan pieni maa ei saata sijoittaa valtionvirastoihinsa, taloudellisiin järjestöihinsä ja laitoksiinsa tuhansia eri alo-

jen spesialisteja, joita korkeakoulut vuosittain valmistavat. Jo neljättä vuotta raivoava talouspula on yhä vaikeuttanut n.s. vapaiden ammattien harjoittajien tilannetta. Valtion järjestöt vähentävät henkilökuntaansa, sadat teollisuuslaitokset ovat joutuneet perikatoon, monet pankit, osakeyhtiöt ja muut taloudelliset järjestöt vararikkoutuneet, romahtaneet. Seurauksena on, että spesialistit — insinöörit, teknikot, agronoomit, lakimiehet y.m. ovat joutuneet työttömiksi ja katuja mittailemaan. Väestön maksukyky on rajattomasti alentunut, varojen puutteessa kääntyy väestö spesialistien, jopa lääkäreidenkin puoleen vain poikkeustapauksessa.

Kansakoulut, keski- ja ammattikoulut ovat usein tyhjinä sekä kaupunkien keskuksissa että kyläkunnissa. Verraten lukuisa opettaja-armeija jää työtä vaille.

Insinöörit, agronöomit, lääkärit, opettajat kuluttavat virastojen ja teollisuuslaitoksien kynnyksiä työn haussa. He ovat valmiit tekemään työtä vaikkapa sekatyöläisenä. Harvoin saavat he pyyntöihinsä myönteisen vastauksen.

Yli 60 % konttorihenkilökunnasta on nykyisin ilman työtä eikä heillä ole pienintäkään toivetta sen saamisesta ainakaan lähivuonna.

Teatterit sulkeutuvat, romahtelevat, elokuvateatterit ovat tyhjinä. Yhä uusia kaadereita, näyttelijöitä, musiikkereja, taidekoristelijoita, toimitsijoita liittyy työttömien armeijaan.

Spesialistien, opettajien, näyttelijäin, konttorityöntekijäin kesken käydään taistelua — kilpailua leipäpalasta, vaikkapa satunnaisestakin työnsaantimahdollisuudesta. Henkistä työtä harjoittavia ulkomaalaisia vastaan käydään kiivasta taistelua.

Konttorityöntekijäin liitto jätti hallitukselle vetoomuksen, missä vaadittiin kieltämään vastaanottamasta ulko-

maalaisia Suomen valtion virastojen ja yksityisten laitosten palvelukseen, työssä olevien ulkomaalaisten erottamista ja työttömien suomalaisten sijoittamista heidän tilalleen.

Samantapaisia vaatimuksia esittävät yhä itsepintaisemmin muutkin spesialistien yhtymät. Ne eivät jää huomiota vaille. Ulkomaalaisille työläisille ja spesialisteille asetetaan kaikenlaisia vaikeuksia työssä ja maassa oleskeluun nähden: heitä erotetaan työstä, kieltäydytään pidentämästä passin voimassaoloaikaa jne.

Suomen musiikkerien liiton hallinto jätti ulkoasiainministeriöön anomuksen, ettei ulkomaalaisille soittotaiteilijavierailijoille myönnettäisi maahanpääsyä. Vaatimusta perustellaan sillä, että suurin osa suomalaisista musiikkereista kärsii työttömyydestä. Kirjoittaessaan tästä vaativat lehdet «kulttuuriprotektionismin» säätämistä Suomessa.

Muutamat oikeistolaiset lehdet menevät vieläkin pitemmälle hakiessaan keinoja porvarillisen Suomen «kulttuurin ja sivistyksen pelastamiseksi». Lehdistö vaatii yhä itsepintaisemmin opetuksen supistamista, tieteellisten voimien tuottamisen rajoittamista, koulujen ja yliopistojen lukumäärän vähentämistä. Hallituskoplan mielestä on Suomen väestön opetus ja valistaminen erittäin pitkälle kehitettyä, se on välttämättömästi supistettava vähimpään mahdolliseen määrään — se on yleislääke maan kaikkia nykyisiä vitsauksia ja taloudellisia vaikeuksia vastaan. Kun kapitalistimaissa nykyisin on kehittymässä hyökkäys tekniikkaa ja koneita vastaan, niin on tämä vaatimus sen suomalaisena omalaatuisena ilmenemismuotona. Se kaikuu yhä voimakkaampana, yhä uhkaavampana. «Takaisin vandalismiin, pimeyteen, tietämättömyyteen. Alas opetus. Alas korkeakoulut, alas määrärahat taiteelle, musiikille, museoille ja muille kulttuuritarkoituksille!» — Ne ovat porvarillisen fasisti-Suomen tunnuslauseita.

*

Kaikkein vaatimattomimpien laskelmien mukaan elää 50 % Suomen väestöstä puolinälässä. Ainakin 30, % kärsii suoranaista nälkää — aivan säännöllisesti päivästä päivään. Nämä numerot eivät ole tuulesta temmattuja eivätkä liioteltuja. Jopa virallisenkin lehdistön, joka tavallisesti vaikenemalla sivuuttaa raskaan todellisuuden, on pakko tunnustaa, että tällä hetkellä raivoaa nälkä useilla paikkakunnilla. Kokonaiset kunnat ja lukemattomat kylät näkevät nälkää. Erikoisesti raivoaa nälkä pohjoisilla metsätyömailla, joilla työt nyt ovat kokonaan pysäyksissä. puutavaran viennin lamaannuttua.

Pikku yhteenveto

Pääkaupungin lehdistö on julkaissut tietoja työläisten tilasta eri työaloilla. Ne on laadittu sosialidemokraattisilta ammattiliitoilta saatujen tietojen perusteella. Syrjäyttäen tietojen kaavamaisuuden, jonka avulla hämätään työläisten todellinen asema, on alleviivattava, että näistäkin tiedoista saa melko synkän kuvan.

Metallityöläisten liitto ilmoitti, että metallityöläisten asema on nykyisin surullinen eikä lähitulevaisuudessa ole odotettavissa parannusta. Hallituksen suunnittelemat työt — siltojen ja laivojen rakentaminen, sotilasrakennustyöt-— eivät helpota tilannetta, koska useat muut työt metalliteollisuuden alalla jatkuvasti supistuvat. Monet metalliteollisuuslaitokset ovat kokonaan keskeyttäneet työn ja ne työläiset, jotka vielä ovat työssä, saavat mitätöntä palkkaa.

Ammattiliitto, johon kuuluvat kuljetus-, vaatetus- ja nahkatyöntekijät, ilmoitti, että kuluvana vuonna on ollut huomattavasti vähemmän sesonkitöitä kuin edellisinä vuosina. Satamissa käytetään suunnitelmallista terroria järjestyneitä työläisiä vastaan. Sitä on huomattavissa erikoisesti Kotkan ja Pohjanmaan satamissa. Vaatetusalalla on tilanne vaikea. Muutamilla vaatetustehtailla on kyllä-

kin työtä, mutta itse tuotanto on huomattavasti, vähentynyt.

Nahka- ja jalkinetyöntekijäin asema .on myöskin erittäin vaikea. Nahkatehtaat työskentelevät vain 4 päivää viikossa ja kuluneen kesän aikana laskettiin työläiset 2—3 kk. lomalle ilman työpalkkaa. Työehdot nahkatehtailla ovat syksystä lähtien yhä huonontuneet. Suuri jalkinetehdas Jyväskylässä on suljettu.

Kaikkein surkeimmassa asemassa ovat rakennustyöläiset. Uudisrakennustoiminta on miltei kokonaan lamassa. Vain joitakin korjaustöitä suoritetaan. Hallituskin rajoittaa valtion rakennustyöt minimiin. Kuvaavaa rakennustyöläisten vaikealle asemalle on se, että 50 % liiton jäsenistä ei suorita jäsenmaksujaan.

Polygraafityöntekijäin ammattiliiton jäsenistä on lähes 22 % työttömänä.

1/3 puujalostustyöntekijäin ammattiliiton jäsenistä on työttömänä.

Lämmittäjäin ja merimiesten unionista ilmoitettiin, että, merimiehiä on sangen paljon työttöminä- Esim. yksistään Helsingissä on heitä 400. Koko maassa työttömien merimiesten luku nousee yli 1000. Työttömyyden kasvu merimiesten keskuudessa johtuu myöskin siitä, että ulkomailta yhä useammin palautetaan suomalaisia merimiehiä kotimaahansa.

Työttömyys liiketyöläisten keskuudessa on sangen laaja.

Sanomalehtimiesten liitossa on tällä kertaa vähintään 40 työtöntä sanomalehtimiestä. Näyttelijäin liitossa on 160—170 liiton jäsenestä nyt työttömänä lähes 10 %.

Näiden numeroiden antama kuva käy vieläkin selvemmäksi kun otetaan huomioon, että ne kuvaavat sosialidemokraattisiin ammatillisiin järjestöihin kuuluvien työläisten asemaa ja että niihin kuuluu vain 7—10 % maan työläisistä ja toimitsijoista. Kuten tunnettua, kiellettiin v. 1930 mahtavan vallankumouksellisen vasemmistolaisen ammattijärjestön toiminta, johon kuului yli 50 % maan teollisuusproletariaatista.

Ennenkuulumattoman talouspulan neljäs talvi on kulumassa. Ennenkuulumattoman työttömyyden ja talonpoikaisten köyhtymisen ja kurjistumisen neljäs talvi. Keskuslainapankki on laskenut, että lähiaikana noin 15—16 tuh. pääasiallisesti pientilallisia vararikkoutuu, ellei heidän velkojaan jollakin tavoin järjestetä. Lehdet ja talousjulkaisut osoittavat numerotiedoin, että talvi uhkaa väestöä ennenkuulumattomilla vaikeuksilla, että työttömyys tulee eittämättömästi lisääntymään, että työttömien avustus tullaan kenties kokonaan lakkauttamaan.

Maalaisliiton lehti Maakansa 5/X—32 ennustaa ikäviä:

«Kuluneena talvena oli meillä yli 100 tuh. (virallisesti) työtöntä, mutta tulevana talvena tulee niiden luku olemaan vieläkin suurempi. Maakiinteistöjen pakkohuutokauppojen luku on edelliseen vuoteen verrattuna kohonnut puolella, samoin on lisääntynyt kauppaliikkeiden vararikkojen lukumäärä. Ellei tilanne muutu, jatkuu työttömyyden kohoamista edelleen.»

Monet vararikon partaalla olevat kunnat ovat ilmoittaneet valtioneuvostolle, että ne jo nyt lopettavat työttömien avustamisen, pysäyttävät hätäaputyöt. Helsingin kaupunginhallitus on valtioneuvostolle ilmoittanut, ettei sillä ole mahdollisuutta teettää hätäaputöitä ja että se lopettaa kaikenlaisten avustusten jakamisen työttömille.

Kurjuuskuvia Helsingistä

Kaupungeilla: on suuri vetovoima ansiota hakeviin työttömiin. Ensimmäisellä paikalla on tietenkin pääkaupunki — Helsinki.

Siisti ja kaunis kaupunki mainioine satamineen, ihastuttavien kalliosaarien ympäröimänä.

Kaupungin keskus on kaunis, sillä on eurooppalainen leima. Leveät, hyvin kivitetyt puhtaat kadut. Mahtavat monikerroksiset rakennukset. Upeat, suuret kaupat, ravintolat, kahvilat. Paljon valoa, komeita näyteikkunoita,

hienosti puettua yleisöä, äänettömästi liukuvia autoja. Ulkonaisesti elää kaupunki kylläistä, tyytyväistä elämää. Mutta tuossa näyteloistossa huomaa yhä selvemmin ammottavia aukkoja. Jos poikkeaa hiukan kauemmaksi keskuksesta, menee työläiskortteleihin, kaupungin reunamille, niin heti muuttuu kuva.

Työttömyys ja nälkä täyttävät pääkaupungin kadut hengityksellään. Erikoisesti tuntuu se kaupungin reunamilla ja sen ulkopuolella, missä sijaitsevat kaatopaikat, juoksuhautojen unohdetut kidat, kansalaissodan kuolemattomat jäljet. Työttömät työläiset, talonpojat, köyhtyneet ammattilaiset ja pikkukauppiaat virtaavat, joskus perheineenkin, maan eri ääristä, maanteitä, valtateitä ja polkuja myöten keskukseen, kaupunkeihin, pääkaupunkiin. Jälkeensä ovat he jättäneet hylätyt laudoitetut, mökkinsä, lähtien -pakoon kurjuutta ja nälkää. Mitä on edessä, ei kukaan tiedä. Pääkaupunki ottaa tulijan vastaan ankarana ja osaaottamattomana. Kulkurit, kerjäläiset — mitä saattavat he odottaa porvarillisen Suomen keskukselta. Parhaassa tapauksessa on heidän osanaan varovainen inhon katse, pahimmassa pääkaupunkikorttelien rauhaa vartioivien poliisien huuto ja töytäykset.

«Useimmassa tapauksessa ovat nuo kulkurit työkuntoista väkeä, työläisiä, jotka vastikään ovat joutuneet työttömien riveihin eivätkä ole voineet löytää työtä, omalla paikkakunnallaan. Nuo kulkurit eivät tee mitään ilkitöitä niillä paikkakunnilla, joiden läpi he kulkevat, eivät loukkaa yksityistä omistusoikeutta, he vain pyytävät. He ovat lähteneet etsimään armeliaisuutta suurelta tieltä.» — Näin kirjoittaa vaikutusvaltainen ruotsalainen pääkaupunkilaislehti Hufvudstadsbladet 13/I—32.

*

Kaupungissa ei nyt saa minkäänlaista työtä, ei satunnaistakaan. Sillä on oma työttömien perusarmeijansa.

Vastatulleilla ei ole kattoa päänsä päällä. Ei ole minne

päänsä kallistaisi iltaisin, sateella tai kylmän hätyyttäessä koko päivän kestäneiden etsiskelyjen jälkeen. On vain yksi ulospääsy — pelastusarmeijan yömajat.

Kuten jokaisessa säädyllisessä porvarillisessa valtiossa ainakin, niin Suomessakin toimii tuo tekopyhä järjestö — pelastusarmeija. Sen keskus on Helsingissä. Siellä saattaa kaduilla usein kohdata noiden tyhjäntoimittajien kulkueita tai ryhmiä virkalakeissaan psalmeja hymisten tai kadun kulmissa seisovina uhrilahjoja keräten, jesuitan ilme kasvoillaan.

Kuten kaikkialla niin täälläkin pelastusarmeija harjoittaa «kadonneiden sielujen» pelastamista ja heidän johdattamistaan oikealle tielle. Tämä yritys on yksinkertainen ja erittäin tuottava. Pelastusarmeija kerää lahjoituksia, almuja ja pennosia liikaravituilta porvareilta sekä saa myöskin valtioapua. Näillä varoilla pitää se yllä omia yömajojaan ja ruokaloita. Kupillisesta laihaa lientä ja kehnosta vuoteesta yömajassa kannetaan pieni maksu, annetaanpa osa näistä antimista ilmaiseksikin. Pelastettavan nälkäisen sielun on kiitokseksi näistä «hyvistä teoista» pakko ruuan ja unen edellä kuunnella pitkiä tekopyhiä saarnoja, seisoa tuntikaupalla rukouksissa ja mielettömien psalmien laulajaisissa.

Raskas on tuo maksu! Hätäänjoutuneen työtätekevän on mahdoton sitä suorittaa. Työttömät välttävät pelastusarmeijan apua. Vain äärimmäisessä tapauksessa he kuin tuomitut alas lasketuin päin vaeltavat pelastusarmeijan ruokaloihin ja yömajoihin. Tuhansilla onnettomilla ei tällä kertaa ole muuta ulospääsyä. Äärimmäinen hätä pakottaa. Mutta näissäkään ruokaloissa ja yömajoissa ei riitä päivällisiä ja vuoteita. Tarvitsevien tulva on liian suuri. Pelastusarmeija säästää, se ei voi olla liian runsaskätinen, sillä sen on ensikädessä ruokittava ja ruokittava rasvaisesti kokonainen lauma päälliköitä, kenraaleja, adjutantteja ja tämän kunnianarvoisan tekopyhän veljeskunnan rivijäseniä.

Jo illan lähestyessä muodostuu yömajojen nurkalle pit-

kat jonot kodittomia, jonojen loppupää joutuu useimmassa tapauksessa viettämään yönsä taivasalla.

Työttömien häätäminen asunnoistaan vuokran maksamatta jäämisen vuoksi on tullut jokapäiväiseksi ilmiöksi. Talonomistaja heittää työttömät kadulle lapsineen ja tavaroineen, ellei hyväsydäminen talonomistaja jätä viimemainitulta lunnaiksi vuokravelasta. Ulosheitetyille asuntonsa menettäneille jää jälelle vain yksi tie — yömajaan. Sinne pyrkii myös se osa työläisistä, joilla ei ole varaa kustantaa itselleen asuntoa.

*

Yömajoihin aletaan laskea kello 5—6 illalla. Kerran illalla yritin päästä sellaiseen yömajaan. Kävin jonon päähän, joka oli aika pitkä. Sataa tihuutti, mutta jonossa seisovilla ei ollut päällysvaatteita, vain muutamien hartioilla oli kesätakin tapaista. Sisälle päästettiin yksitellen. Ovella seisoi pelästusarmeijalainen silmälasit päässä ja tarkasti papereita. En ensiksi käsittänyt tätä «paperien perusteella pelastamista», mutta kohta pääsin selville, mistä oli kysymys; kun muutamia jonottajia oli päästetty sisälle, niin armeijalainen yhtäkkiä työnsi syrjään seuraavan sisällepyrkijän. Tämä yritti selitellä jotakin, mutta kultakokardinen ärjäisi hänelle. Alas painunein päin laskeutui yösijan menettänyt portaita alas ja lähti hiljaa kävelemään pois päin. Lähellä seisoneet selittivät minulle, miksi häntä ei laskettu sisälle: hän oli tullut kaupunkiin toisesta kunnasta. Tällaisten tulokkaiden olo on tukalampi kuin paikallisten työttömien — heitä ei lasketa yömajoihin eikä työttömien ruokaloihin eikä heille anneta avustusta. Viranomaiset laativat parhaillaan ehdotusta muualta tulleiden työttömien häätämisestä kotipaikkakunnilleen. Pitäköön kukin kunta omistaan huolta.

Ovi paiskattiin kiinni. Sisällepääsy oli lopetettu. En huomannut, paljonko oli sisälle päässyt, mutta kadulle jäi paljon ihmisiä. Kauan seisoskelivat he siinä hienossa sa-

teessä. Kului jonkin aikaa, alkoi hämärtyä. Katulyhdyt syttyivät. Ihmiset alkoivat yksinäisinä varjoina hävitä yön pimeyteen.

Menetettyään toivonsa yömajaan pääsystä joukot hakevat suojaa sateelta ja jäätävältä kylmältä — satamassa, puupinojen takaa, ullakoilla, siltojen alla. Mutta poliisin silmä on tarkka. Kokonaiset poliisikomennuskunnat ja yövartiat nuuskivat öisin kaikkialla, missä kodittomat saattaisivat löytää yösijan, ja nyrkiniskuin herättävät levottomaan uneen vaipuneet onnettomat ja ajavat heidät ulos kaupungista.

On sellaisiakin onnenpoikia, joita onnistaa — he saavat hankituksi itselleen asunnon.

Asunnon! Parempi on hautausmaalla kirstussa kuin, sellaisessa asunnossa. Tuossa on hajoamistilassa oleva hökkeli Ruskeasuolla (Helsingin esikaupungissa). Siinä asuu 73-vuotias leskimummo. Ei kauan sitten hän on haudannut työttömän poikansa. Hän ei halua mennä köyhäintaloon.

— Mummo, kuinka voitte elää tällaisessa mökkirähjässä? Täällähän on yhtä kylmä kuin. kadulla.

Hän kohottaa minuun vanhuksen silmänsä ja osoittaa nurkassa olevaa räsykasaa ja nuoralle levitettyjä riepuja. Niihin hän öisin kääriytyy, ettei vilusta kohmettuisi. Sitten hän kohottautuu ja tekee vanhalla ruumiillaan muutamia voimisteluliikkeitä, joilla hän säännöllisesti pitää itseään lämpimänä. Hän sanoi, että tämä kurja asunto on parempi kuin köyhäintalo tai pelastusarmeijan yömaja.

*

Muutamat onnistuvat saamaan yösijansa tyhjissä vajoissa. Eräs sellainen vaja kaupungin äärellä. Siinä on pitkin syksyä 8 henkeä viettänyt yönsä. Kun vaja on kovin ahdas eivätkä kaikki 8 henkeä voineet sopia siihen,

niin kaksi asettui vajan lattian alle, paljaalle maalle. Tieto tällaisten yömajojen löytymisestä leviää nopeasti kodittomien keskuudessa ja usein löydettyyn turvapaikkaan virtaa paljon asukkeja. Joskus syntyy riitoja jopa tappelujakin paikoista. Ja silloin astuu poliisi ja talonmies näyttämölle ja antaa kaikille «asukkaille» lähtöpassit.

*

Vanhat, puoleksi hajonneet juoksuhaudat ammottavat kaupungin ulkopuolella. Ne ovat jätteitä vuodelta 1918, siltä ajalta, kun proletariaatti kansalaissodassa pyrki kukistamaan porvariston herruuden, estääkseen ne kauhut, joihin porvaristo sen nyt on syössyt.

Nämä juoksuhaudat tekevät nyt myöskin asuntojen virkaa. 10 vuotta sitten, asuntopulan aikana, muodostuivat juoksuhaudat Helsingin ympäristöllä kokonaisiksi asuinleireiksi. Muutamat juoksuhaudoista on lujitettu sementillä ja varustettu katolla ja rautaovilla. Mutta ne ovat rappeutuneet ja joka tapauksessa asunnoksi kelpaamattomia. Kuitenkaan ei nykyisin ole mikään harvinaisuus, että niihin on kotiutunut kymmenittäin kodittomia.

Eräs yksityiskohta. Viime vuosien aikana on Suomen porvaristo sijoittanut satoja miljoonia asuinrakennusteollisuuteen. Kaupunki on täynnä uusia, tekniikan viimeisen sanan mukaisesti rakennettuja taloja. Talous- ja maatalouspula iski lujasti maahan juuri sinä aikana, kun noiden ylellisyysasuntojen rakennus oli päättymässä. Ne ovat nyt tyhjillään. Asukkaita ei ole, kenelläkään ei ole varaa niihin. Ne seisovat kiinninaulittuina ja tuijottavat alakuloisesti sokein ja elottomin akkunoin. Mutta niiden ohitse vaeltavat kaduilla kodittomien työttömien joukot turhaan hakien kattoa päänsä päälle.

«Neuvostoliiton kauhuja» on yhä vieläkin mieluisena ja jo kyllästyttävänä aiheena kapitalistimaiden porvarillisessa ja sosialifasistisessa lehdistössä. Valheestaan kiinnijoutuneet sepustelijat ovat valmiit ryömimään ulos nahkoistaan keksiäkseen neuvostomaasta jotakin pöyristyttävää, joka panisi pikkuporvarien aivopahaset pyörälle pelosta. Ne panettelevat, valehtelevat ja sepustelevat ilman omaatuntoa, ilman häpyä. Suomen lehdistö ei jää tässä kuorossa viimeiseksi. Se yrittää myöskin keksiä kaikenlaisia juttuja pyrkien sillä kiinnittämään toisaalle Suomen työtätekevien huomion, pettämään heitä, tekemään loruksi Neuvostoliiton sosialistisessa rakennustyössä saavuttaman jättiläismenestyksen. Mutta mikä kekseliäs mielikuvitus saattaisikaan luoda ne kurjaa kurjemmat olot, joissa tällä haavaa kituu Suomen työväenluokka ja työtätekevä talonpoikaisto.

.. .Täällä, aivan lähellä, aivan kukoistavan neuvostomaan kynnyksellä.

Varaläpi

Kapean Helenankadun päässä Helsingissä sijaitsee työnvälitystoimisto. Tehtäviltään muistuttaa se vain vähäisessä määrin muiden Euroopan maiden samannimisiä virastoja. Työtön voi, jos haluaa, rekisteröidä itsensä muutamissa kaupungeissa ja piireissä, samanlaisissa pienissä työnvälitystoimistoissa. Hän voi jatkaa siellä käymistään kuukausia ja vuosimääriäkin tai olla käymättä — tulos on sama: kahden tai kolmen työttömän sadasta onnistuu niiden kautta saada työtä. Sanottuja virastoja pidetään yllä kunnanvaltuustojen vastaavien osastojen varoilla. Työnantaja voi saapua sinne ja ilmoittaa tarvitsevansa työvoimaa. Mutta harvat heistä vaivautuvat sitä tekemään. Mistä hyvästä? Työttömiähän on sankkanaan. Erilaiset ammattilaiset kuluttavat joka päivä laitoksien, virastojen, verstaiden kynnyksiä. He ovat valmiit työhön millä ehdoilla tahansa.

Mutta siitä huolimatta istuu täällä työttömiä, seisoskelevat pitkin päivää, odotellen työtä, jota he eivät koskaan saa.

*

Työnvälitystoimisto sijaitsee yksikerroksisessa harmaassa talossa, se on jaettu eri osastoihin ammattialojen mukaan: konerakennustyöläisten. leipurien, rakennustyöläisten, kotiapulaisten, konttorityöläisten jne. Ulko-ovella ilmoitukset suurin kirjaimin: «Työnantajat eivät jonota».

Sellaista on se työnantajien heimokunta. Kaikkialla on heillä etuoikeutettu asema. Jos helvetti olisi olemassa, niin sielläkin luultavasti riippuisi ilmoituksia siitä, että työnantajat käristetään helvetinkattilassa ensimmäisinä, ilman jonotusta.

Huoneet ovat verraten siistit; kussakin yksi penkki odottajia varten. Osa huoneesta on eristetty henkilökuntaa varten. Seinillä riippuu suomen- ja ruotsinkielisinä suuria pahviplakaatteja — järjestyssäännöt. Opastusta siihen, kuinka työttömien on käyttäydyttävä tässä kiirastulessa.

Järjestyssääntöjen kahdessa keskeisimmässä pykälässä sanotaan:

«Työnvälitystoimiston huoneustossa ja sen lähellä ulkopuolella saavat olla vain työttömät tai työnantajat. Sivullisten läsnäolo on kielletty.»

Ja... «Puheiden ja esitelmien pito, samoin kuin agitatio on kielletty sekä työnvälitystoimistossa että kadulla sen ulkopuolella. Julistusten levittämistä ei sallita.»

Tämä koskee vallankumouksellista linjaa. Välttämätön varoitus. Ei saa tuoda tulta lähelle sinne, missä on tulenarkoja ja helposti syttyviä aineksia.

Kiitettävää varovaisuutta! Samojen näkökohtien perusteellä on työnvälitystoimisto sijoitettu 5—6 askeleen päähän keskuspoliisista ja ohranasta. Molempien mainittujen kunnianarvoisten laitosten takaovet aukenevat sille samalle pihalle, missä työnvälitystoimisto sijaitsee. Viimemainitun

huoneistossa päivystävät yhtämittaa ohranan kytät. Jos yritetään pitää kokousta tai jakaa agitatiokirjallisuutta, niin silmänräpäyksessä rientävät eri taholta paikalle sinipukuiset julmurilaumat kumipatukoineen palauttamaan tiedoksisaatettujen järjestyssääntöjen loukattua pyhyyttä.

Mutta sittenkin suoritetaan täällä vallankumouksellista työtä, jaetaan julistuksia.

*

Huoneissa on tungosta. Yksi penkki ei riitä kaikille. Työttömät seisoskelevat tunnittain, päivittäin. Odottavat.

Työtäkö? Ei aina sitäkään.

— Tulen tänne torkahtaakseni. Asunnostani häädettiin minut kadulle. Yöt maleksin kaupungin katuja, aamulla tulen tänne. Täällä on lämmintä. On katto pään päällä eikä poliisi ajele paikasta paikkaan, — selitti minulle eräs kävijöistä, vanha mies kuluneessa takissa.

Konttorityöntekijäin huoneessa oli vähemmän väkeä. Seisoin ikkunan luona keskustellen erään työttömän kanssa. Hän oli ollut kirjanpitäjänä suuressa liikkeessä. Palvellut siellä lähes 20 vuotta. Muutama kuukausi sitten liike meni vararikkoon, hän jäi työttä. Hänellä on perhe elätettävänään, kolme lasta. Vanhin tytär käy keskikoulua. Tänä vuonna ei hän enää pääse kouluun — ei ole rahaa.

— Jo 5 kuukauden aikana olen käynyt täällä joka päivä — ei toivoakaan työstä. .

*

Rakennustyöläisten osasto on tulvillaan väkeä. Monet työvaatteissaan. Muutamilla työkalut kädessä.

Käännyn muutamien puoleen:

— Kauanko olette ollut työttömänä?

— Vuoden, kaksi vuotta, kahdeksan kuukautta. Nuorin on 6 kuukautta ilman työtä.

— Saatteko avustusta?

— Avustusta, — virkkoi käheästi eräs vanhus. — Se avustus pitäisi tikitä niiden kurkkuun, joille olemme rakentaneet taloja.

*

Kotiapulaisten osasto. Vanhemmanpuoleisia naisia, nuoria huivipäisiä tyttöjä, huonoissa pukimissa. Muutamilla jaloissa rikkinäiset kengät. Seisoskelevat seinävierillä.

— Oletteko jo kauankin työttä? — kysäsen kumaraiselta naiselta, joka pitelee nyyttiä kädessään.

— Herra saata, enpä muista enää, milloin on minulla ollut työtä. Saanenko työtä enää kuolemaani saakka.

— Kuinka niin? Ehkäpä onnistutte löytämään työtä.

— Löytäisinkö. Jumalani, jumalani, minulla ei ole enää voimia odottaa, — sanoi hän alkaen itkeä.

*

Työnvälitystoimiston johtaja, nuori, keskikokoinen, ruskeatukkainen, vastaanotti minut sangen kohteliaasti.

— Voisittekohan antaa minulle joitakin tietoja työttömyydestä maassa ja erikoisesti Helsingissä.

— Mielelläni. Mutta se ei ole helppoa. Mitä tulee yleiseen työttömien määrään, niin saatan vain toistaa ne tilastotiedot, jotka on julkaistu. Enempiä tietoja ei itselläni kään ole. Meillä ei ole olemassa pakollista työttömyysrekisteröintiä. Samaa on sanottava Helsinginkin suhteen. Tähän mennessä olemme rekisteröineet Helsingissä 9.800 työtöntä. Tämä luku ei kuitenkaan sano mitään. Se ei kuvaa asiain todellista tilaa. Ennen pulaa ei työttömyys koko maassa huonoinakaan aikoina kohonnut yli kahdenkolmen tuhannen. Kukaan ei voi sanoa, paljonko on nykyisin työttömiä maatalouden alalla. Vain yhden seikan saattaa sanoa: työttömyys on ennenkuulumaton.

— Entä tulevaisuudessa?

— Vaikea sanoa. Mutta pelkään, että työttömyys yhä vieläkin lisääntyy.

— Mille aloille työttömyys eniten ulottuu?

— Rakennusalalle, metalliteollisuuteen, puunjalostusteollisuuteen. Erikoisen paljon on työttömiä naisten keskuudessa. Heidän asemansa on hyvin vaikea.

— Saavatko työttömät jonkinlaista avustusta?

— Eivät kaikki. Sitä. varten vaaditaan köyhäinhoitolautakunnan todistus. Sitä ei kaikille anneta. Avustuksen saajien määrää on rajoitettava. Kuntien varat ovat vähissä. On sellaisiakin kuntia, missä puolet koko väestöstä on köyhäinhoidon varassa.

— Suuriko on työttömien saama avustus?

— 15 markkaa viikossa.

— 15 markkaa — huudahdin tahtomattani ihmetyksestä. — Sehän on 48 kopeekkaa viikossa.

— Entä perheelliset?

— He saavat myöskin 15 markkaa. Muutamat saavat päivällisen työttömien ruokalasta.

Sain häneltä yhden tällaisen ruokalan osotteen. Menin sinne, maistoin «päivällistä»: kupillinen likavettä ja leivän nimellä kulkeva akanakasa. 90 penniä saa päivällinen tulla maksamaan — kaksi ja puoli kopeekkaa. Hyväsydäminen isäntä ei ruoki koiraansa sellaisella sotkulla.

— Minä en lähde «soppatöihin». Teillä ei ole oikeutta pakottaa minua siihen, — tenäsi tulistuneesti työläinen virkailijalle. — Antakaa minulle sellaista työtä, jota olen tehnyt 28 vuoden ajan. Minä olen ammatiltani valuri, mutta te lähettäisitte minut teitä laskemaan.

Tämä keskustelu tapahtui työnvälitystoimiston pihalla, missä toimitsija kokosi työttömistä työkuntaa maantien laskuun.

— Te voitte kieltäytyä. Eihän teitä pakoteta. Teidät

pyyhitään vain pois työttömien luetteloista ja otetaan ruokakortti pois, — lausahti toimitsija hampaittensa välistä. Enempää ei hän halunnut työläisen kanssa keskustella. Kääntyen selin hän jatkoi työkuntaan määrättyjen työttömien nimenhuutoa.

Työläinen yritti selittää.:

— Tämä on pakoitusta. Minä en voi suostua tähän työhön. Kolme vuotta olen ollut työttömänä. Käyn luonanne joka päivä. Lapseni ja vaimoni istuvat kotona ilman leivän muruakaan. Kuulkaa, — hän tarttui toimitsijan käsivarteen, eihän tuo soppatyö minua auta. Minä yksin saan siitä päivällisen. Perheeni jää taaskin ruokaa vaille. Eihän sellaisilla ehdoilla voi työtä tehdä.

Virkailija raivostui. Hän käännähti työläiseen päin ja nyrkkiään hänen kasvojensa edessä puiden rääkyi:

— Te... te... olette tulleet tänne propagandaa harjottamaan. Olette kommunistien lähettämä. Minäpä tutustutan teidät hetimiten etsivään poliisiin. Korjatkaa luunne täältä. Ruokalaan ette tästä päivästä lähtien saa jalallanne astua.

Työläinen viittasi kädellään ja lähti kävelemään ovelle. Ei hän ollut ainoa, jonka nimi. oli poistettu tänään työttömien luetteloista. 183 henkeä kieltäytyi menemästä esitettyyn työhön. He eivät enää saa kupillista mustanpuhuvaa liemensotkua ja akanaista leivänsyrjää.

«Soppatyö», sen nimen ovat työläiset antaneet. Se on laillistutetun orjatyön nykyaikainen muoto Suomessa.

Työttömyysavustuksen varjolla on hallitus viime aikoina alkanut muodostaa työttömistä «orjaprikaateja». On tehty säännöksi, että maksuttomia päivällisiä nauttivat työttömät ovat velvolliset korvaamaan työllään tuon kurjan ravinnon. Aakkosjärjestyksessä muodostetaan heistä vuorottaisia 500—800 hengen prikaateja ja lähetetään maan eri osiin silta- ja rautatierakennuksille, maanteiden laskuun, metsätöihin, strateegisiin sotilasrakennustöihin, Monia on mainitunlaista työtä varten lähetetty Karjalan kannakselle. Joka ryhmä työskentelee viikon kerrallaan

ja siihen osallistuvat saavat kuuden viikon aikana, työviikko mukaanluettuna, ilmaiseksi kupillisen soppaa ja ieivänkappaleen (on muutoin luvattu, että ravinnon määrää tullaan työssäoleville jonkin verran lisäämään). Tästä työstä kieltäytyvät poistetaan ruoka- ja avustuslistoilta, pyyhitään pois työttömien luetteloista ja menettävät he oikeutensa työn saantiin.

Ja kuitenkin, kaikista näistä rangaistuksista huolimatta, ovat monet työttömät kieltäytyneet lähtemästä hallituksen «orjaprikaateihin». Rangaistus ei anna itseään odottaa. Jäykkäniskaiset on poistettu luetteloista, jokapäiväinen soppa-annos on heiltä kielletty, heidät on sysätty «lain ulkopuolelle».

TIENHAARASSA

Talonpoikaisto

Jylhä luonto, karu maaperä, epäsuotuisa ilmasto ovat Suomen talonpojan jokapäiväisiä vastustajia hänen elämässään. Taistelussa niiden kansaa puolustaa Suomen kansa olemassaolo-oikeuttaan. Nämä raskaat elinehdot ja yhtämittainen taistelu niitä vastaan ovat painaneet lähtemättömän leimansa Suomen perusväestön elämäntapoihin ja luonteeseen. Jurous, liikkeiden hitaus, apatia ja tylyys — ne ovat suomalaisen luonteen peruspiirteitä. Mutta samanaikaisesti — rautainen sitkeys ja itsepintaisuus, tavaton kestävyys ja väsymättömyys työssä.

Uutterasti, uupumatta ja vaieten muokkaa suomalainen talonpoika useimmassa tapauksessa pientä maatilkkuaan. Hän kylvää kivikkoon, tonkii aataminaikuisilla työaseillaan savi- tai hiekkaperäistä maata, kahlaa soissa. Hän saa kivistä syntymään leipää, sitkeästi ja itsepäisesti lannoittaa savi- ja hiekkapenkkejä, hikensä ja verensä hinnalla kasvattaen kalpeita vihanneksia. Uupumatta käy hän työteliästä tietään, joka useasti tuottaa hänelle vain puutetta ja nälkää.

*

66,2 % maan väestöstä asuu maaseudulla ja joko harjottaa maanviljelystä tai on muulla tavoin sidottu siihen. Kaksi kolmasosaa maaseutuväestöstä on pienviljelijöitä, 0,5—10 ha omistajia, maattomia torppareita, mäkitupalaisia, loisia, maatalousproletariaattia. Tuskinpa missään muussa kapitalistimaassa saattaa tavata niin räikeää

epäsuhdetta eri maatalousryhmien välillä, kuin Suomessa maaseudulla. Siellä ovat vielä säilyneet aataminaikuiset maanmuokkaustavat. Siellä ovat laajassa mittakaavassa pysyneet voimassa muualla jo ammoin aikansa eläneet puoleksi orjatyön tapaiset palkkatyön muodot — päivätyöt.

Torpparit — vuokraajat, mäkitupalaiset, loiset ja lampuodit muodostavat suurimman osan maalaisväestöstä. Oleellisesti ovat he puolittain suurten maatilanomistajain, tilanherrojen, kulakkien maaorjia. Tilaton talonpoika vuokraa maapalstan, «torpan» rikkailta kyläläisiltään ja suorittaa maksun luonnossa — maan muokkauksena.

Suurin osa torpparin työajasta menee vuokramaksun suorittamiseen suurmaanomistajan pelloilla tai taloudessa. Mäkitupalainen asuu kulakilta, varakkaalta samankyläläiseltään «vuokraamassaan» mökissä (usein vuokraamassaan tuvannurkassa).

Loiset, muonamiehet ovat vielä raskaammilla ehdoilla. Nuo kaksi kategoriaa asuvat isännän ruuissa samassa talossa isännän kanssa, usein perheineen. Heidän työnsä on kokonaan isännän mielivallasta riippuva.

Monessa eri muodossa on ies laskettu talonpoikain hartioille. Kulakkien ja tilanomistajien orjanies, valtion riisto, koronkiskurin imusarvet. Näitä valjaita vetää talonpoika läpi elämänsä.

*

Pula kiiti raskaana pyörremyrskynä kylien kautta. Kaikella voimallaan laskeutui se vähäväkisten kerroksien ylle.

Suunnattomat joukot pientalonpoikaistoa on joutunut kurjuuteen, perikatoon. Yleinen talouspula ja sitä seurannut yhä kärjistyvä maatalouspula on aiheuttanut lukemattomia vaurioita vähävaraisille talonpoikaistalouksille. Maataloustuotteiden hintojen huimaava lasku, sivuansioiden (metsätöiden) loppuminen, työttömyyden voimakas kasvu ovat kietoneet maakylän kuolemansilmukkaan.

Mutta rinnan tämän kanssa on voimistunut työtätekevän talonpoikaiston riistäminen tilanomistajien ja suurtalonpoikien (kulakkien) valtion taholta. Veropuristin on kierretty mahdollisimman kireälle. Köyhät talonpojat ovat joutuneet ulospääsemättömään velkaorjuuteen koronkiskurille. Ennenkuulumaton köyhimmän talonpoikaisten pakkoriisto on käynnissä.

Kulakki-isäntä alkoi karsain silmin katsoa maksukyvytöntä talonpoikaa, liikaa muonamiestä, loista — renkiä. Hän hääti heidät pellolle tilaltaan, mökeistään, perheineen, pikkulapsineen, kimpsuineen kampsuineen, antaen heille vallan valita mihin ilman suuntaan lähtevät.

Valtion virkamiehet eivät ruvenneet hakemaan syitä, jotka olivat johtaneet velkarästien kasvamiseen ja valtion verorästien lisäämiseen. Valtion koneisto toimii sydämettömänä. Vähävaraiset taloudet mitättömine kotitavaroineen ja kalustoineen myydään tukuttain ja vähitellen pakkohuutokaupalla pilkkahinnasta.

Mitä välittää koronkiskuri siitä, minkä vuoksi hänen verkkoihinsa sotkema ja tyhjäksi imemä talonpoika ei ole maksukykyinen. Koronkiskurin puolella on valtiovallan luotottava tuki. Jos et voi maksaa — niin astu mieron tielle!

Hajonneina, lastuiksi pirstoutuneina on onnettomuuden myrskyisille aalloille heitetty vähäväkisten talouksien vaapperat venoset, riekaleiksi ovat repeytyneet niiden purjeet, nääntyneet ja viimeiset voimansa menettäneet, tutuilta tanhuvilta häädetyt kymmenettuhannet talonpojat ajelehtivat hylkyinä maita ja mantereita.

*

Monet kunnat maan pohjoisosissa kamppailevat nälän kourissa; Oulun läänissä ja muutamilla paikkakunnilla pohjois-Savossa on kuntia, joissa ei vuoteen ole leipää nähty. Näistä kunnista paremmassa asemassa olevissa käytetään ravintona juurien ja rukiin sekoitusta. Muissa

syödään pettua ja metsämarjoja. Tästä kirjoittivat peitetysti pääkaupungin lehdet jo viime vuonna. Aika-ajoittain laukeaa se ankara vaikenemissopimus, jota porvarislehdisto noudattaa talonpoikain ja työläisten hädänalaisen tilan ollessa kyseessä. Pääkaupungin ja muutamien maaseutulehtien takapalstoille pujahtaa pikku-uutisia, joista henkii kauhu.

*

Pääkaupungissa ilmestyvä edistysmielisten lehti Helsingin Sanomat, samoin maaseutulehti Kainuun Sanomat ovat julkaisseet erinäisiä tietoja Kainuun alueen kuntien hädänalaisesta tilasta. Tässä muutamia otteita niistä:

«Puolangan kunnassa on tilanne tullut niin vaikeaksi, että puolet väestöstä on siirtynyt köyhäinhoidon varaan. Mutta sen varat ovat mitättömät, ne ovat jo vähissä. Jo lähitulevaisuudessa kunnan varat ja mahdollisuudet väestön auttamiseksi tulevat käytetyiksi loppuun. Saatujen tietojen mukaan Puolangan kunnan kaukaisimmilla kolkilla syödään jo pettua. Väestöllä ei ole varaa kaikkein välttämättömimpien vaatetuksen ja jalkineiden ostoon. Kunta on pakoitettu avustamaan sellaisiakin perheitä, jotka ovat onnistuneet saamaan metsätyöansioita, sillä työpalkka metsätöissä on niin alhainen, että itse työläisetkään, puhumattakaan heidän perheistään, eivät mitenkään tule palkallaan toimeen. Miehen työpalkka on siellä 10 mk. päivässä, samaan aikaan kuin jauhokilo esim. Suomussalmella maksaa Smk. 3:60. Samanlainen on tilanne useimmissa Kainuun kunnissa. Vaikein on tilanne Kajaanin maaseutukunnissa, Hyrynsalmella ja Suomussalmella. Suuri osa työläisistä on ollut pakotettu lähtemään pois valtion metsätöistä Suomussalmella, sentähden että työpalkka osoittautui niin, alhaiseksi, ettei sillä mitenkään saattanut tulla toimeen. Suomussalmella syödään monissa taloissa nyt kylvörukiit, ohrat ja kaurat.

Loput ovat jo menossa, niin että muutamien päivien kuluttua ei monissa talouksissa kylvöjyvistä ole rippeitäkään jälellä.»

*

Monet luonnonkauniit paikat ja syrjäkulmat saattavat Suomea kiertävän matkailijan ihastuksiinsa. Mutta syvimmälle painunevat mieliin pienen Punkaharjun ihanat näköalat. Mainittu paikka sijaitsee maan kaakkoisosassa ja käsittää tuuhean havumetsän peittämän kymmenen kilometriä pitkän harjun. Sen leveys ei millään kohdalla ole 35 metriä suurempi. Molemmin puolin harjua siintävät suuret järvet. Kapea ja pitkä maajuova katoaa rauhallisten sinivesien reunustamana kaukaisuuteen. Kaikkialla, minne katseesi suuntaat, kohtaat ihastuttavia näköaloja, kauneudessaan harvinaisia ympäristömaisemia.

Punkaharju on maan ylpeys ja laajalti mainostettu matkailupaikka. Rikkaat suomalaiset porhot aviosiippoineen ja matkustelevat ulkolaiset tyhjäntoimittajat ovat tavallisia Punkaharjun kävijöitä; sinne tullaan huvittelemaan, saamaan esteettistä tyydytystä, hengittämään havumetsän raikasta tuoksua.

Harjua matkaava talonpoikaiskulkurien ryhmä teki omituisen vaikutuksen. Kohtasin heidät puolitiessä, lähellä kukkulalla sijaitsevaa yritteliään suomalaisen taloa, joka myy turisteille vettä, olutta ja savukkeita huimilla hinnoilla. Se oli verraten suuri ryhmä. Monet ryysyissä. Toisilla oli selässä reput. Tomuttuneet kasvot, hitaat väsyneet liikkeet. Kukkulalle päästyään pysähtyivät he lepäämään. Asettuivat maahan, muutamat heistä laskeuduttuaan maahan loikoivat koko ajan liikkumatta, silmää räpäyttämättä. Kukaan ei syönyt mitään, mutta muutamat kiipesivät ylös ja ahneesti kostuttivat vedellä kuivia huuliaan.

He olivat lähteneet matkalle kaukaa lännestä, kaikki naapuripitäjien: Ilmajoen, Kurikan, Jalasjärven talonpoikia. Monet vararikkoutuneet, pikkutaloudet menneet vasa-

ran alle. Toiset työttömiä maatyöläisiä. Kotiin jäivät perheet, lapset ilman pennin pyöreätä. Ollaan työn haussa. Jalkaisin tehdään matkaa. Paikasta paikkaan liikkuminen ottaa monta viikkoa aikaa. Mistään ei löydy työtä, missään ei sallita pysähtyä. — Ajetaan pois. Matkan päämäärä on Viipuri. Heillä ei ole rahaa eikä ravintoa. Matkan varrella kerjäävät, mutta isännät ovat saitoja — ajat ovat huonot. Mitä on edessä? Kuka sen saattaa sanoa

Löysin taskustani muutamia savukkeita, annoin ne heille. Kaikille ei riittänyt, ne siirtyivät sätkinä kädestä käteen. Talonpoikaiskulkurien lepopaikan yllä leijaili kevyt savupilvi. Välinpitämättöminä kahisivat tuulen heiluttamat nuoret puut. Hiljaisuus vallitsi. Uupuneet ja kiusaantuneet ihmisparat maassa loikoen miettivät ilotonta csaansa.

*

Kun maa oli kukoistuskaudessa, niin koronkiskurit, puijaussäästökassat, pankit, konttorit, joita nousi tuhatmäärin eri paikkakunnilla kuin sieniä sateen jälkeen, olivat myöskin hereillä. Ne kutoivat hienoa verkkoaan. Muokkasivat maaperää ja kylvivät tulevaa sadonkorjuuta varten. Auliisti antoivat ne varoja jonkinkin verran omistaville talonpojille. Ota, pane rahat likoon, rikastu, elä. Mutta rahoja lainattiin harkiten: sekä perusvelkaa että korkoja koskevat sopimukset laadittiin usein kultakurssin mukaan. Se merkitsi: mikä tulisikaan olemaan suomalaisen valuutan kurssi, niin velat ja korot olisi maksettava kultakurssin mukaan. Korot määrättiin «asialliset», 30—35 %, paikotellen 40 %. Tällaisia lainakorkoja on Suomessa nytkin vielä olemassa ja niitä kiskovat paitsi eri koronkiskurit, myöskin yksityiset pankit ja lainakonttorit.

Suurin osa vähävaraisesta talonpoikaistosta joutui velkaorjuuteen maapalstojaan suurmaanomistajilta tai valtiolta lunastaessaan. Uutismaan raivaamiseen, maataloustyövälineiden ostoon, karjan hankkimiseen tai rakennuk-

siin tarvittiin myöskin rahaa. Se ajoi kumartamaan kulakkinylkyreitä, laina- ja koronkiskurikassoja. Työtätekevä talonpoika otti lainoja ja meni viekkaasti asetettuihin velkaorjuuden ja kiertämättömän perikadon pauloihin. Monia ajoi siihen ulospääsemätön hätä, toisille nousivat päähän pettävä kukoistus ja päätäpyörryttävät voitot. Enemmistöllä ei ollut vähäisintäkään käsitystä siitä, mitä merkitsee tuo vaikeatajuinen tuntematon sana «kultaklausuli». Vasta nyt, pulan vainovuosien astuttua esille, tuntevat he nahassaan, miltä maistuu koronkiskurien apu.

Fasistilehti A j a n S a n a 13/9—32 antaa kuvaavan esimerkin:

«Joensuun piirissä asui varakas maanviljelijä, hän oli hyvä isäntä ja pyrki koko ajan parantamaan talouttaan. Paikallisen osuuskassan edustaja kävi usein isännän luona ja kehui hänen hyvää taloudenhoitoaan. Samanaikaisesti hän koko ajan alleviivasi, että tällaista taloutta varten on välttämätöntä rakentaa nykyaikainen navetta. Talonpoika kielteli sanoen ettei hänellä ole siihen varoja. Kassan edustaja kehoitti häntä ottamaan muutaman tuhannen lainan, luvaten että kassa auttaa rakennuksen pystyttämisessäkin. Tuloksena tästä avusta oli, että rakennustyöt tulivat kahta vertaa tavallista kalliimmiksi. Ajat muuttuivat, alkoi pula, maataloustuotteiden hinnat laskivat. Talonpoika ei voinut selviytyä korkojen ja lyhennysmaksujen suorituksissa. Hänen taloutensa myytiin polkuhinnasta huutokaupalla velan peittämiseksi.»

Tämä on yhden vaatimattoman ihmisen historia, kirjoittaa lehti. Paljon tällaisia esimerkkejä on löydettävissä muillakin paikkakunnilla. On saatu selville tapauksia, että osuuskassat ovat kantaneet lamoistaan 35 % vuosikoron. Useissa tapauksissa lainojen uioshaussa kassat ja pankit vaativat lainojen maksua 80 % suurempina kuin mitä he olivat antaneet, sillä sopimukset oli tehty «kultaklausulin» pohjalla ja Suomen valuutan kurssi oli laskenut.

Siellä, missä varakas ja kulakkiväestö on enemmistönä paikkakunnalla siellä koetetaan vielä pysytellä kuilun partaalla. Hallitus, joka edustaa suurteollisuuden ja maatalouskapitalistien etuja, auttaa, vaikkakin riittämättömästi, yhteiskunnallista tukeaan. Erikoisen suurta apua antaa fasistihallitus «pulasta kärsiville» tilanomistajille ja suurille kulakkitalouksille: tilanomistajille annetaan suunrattomia lainoja ja määrärahoja. On säädetty kulakeille edullisia lakeja: leipätulli, vientipalkkiot maataloustuotteille, kotimaisen viljan sekotuspakko. Kaikki nämä uudistukset vahvistavat kulakkitalouksia työtätekevän pientalonpoikaiston kaksinkertaistutetun riiston laskuun. Kulakkeja auttaessaan meni hallitus vieläkin pitemmälle — saattoi voimaan lain «terveiden» talonpoikaistalouksien pelastamiseksi. Kun kulakkien pulakomitea ei kauan sitien kävi hallituksen jäsenten luona selostamassa viimemainituille maaseudun asemaa, niin hallituksen jäsenet lausuivat noille kulakkien edustajille:

«Vankkoja talouksia tullaan tukemaan; muiden on kuljettava luonnollista loppuaan kohti.»

«Muut» — se on talonpoikaisten huomattava enemmistö, se on vähävaraiset taloudet, köyhät talonpojat, maatyöläiset. Heidät on jätetty oman onnensa huomaan, menemään «luonnollista loppuaan» kohti — pohjaan.

Mutta epätoivoon saatetun työtätekevän talonpoikaisten luonnollinen loppu voi osoittautua kokonaan toiseksi, kuin mitä sen itselleen kuvittelevat herrat fasistiministerit. Paitsi alamaista nälkäkuolemaa ja kurjuutta on työtätekeville talonpoikaisjoukoilla olemassa vielä toinenkin, luotettavampi tie: tietoisuus etujensa yhteisyydestä kaupunkiproletariaatin kanssa, ja Suomen peltojen, Suomen maan puhdistaminen viimemainitun johdolla rikkaruohosta — porvarien ja tilanherrain herruudesta. Suomen työtätekevä talonpoikaisto lähestyy nyt tätä ulospääsyä. Lähestyy nälän ja perikadon ohdakkeista tietä.

*

Eräs suomalainen taantumuksellinen sanomalehtimies sanoi keskustellessaan kanssani pulasta ja sen seurauksista väestöön nähden:

«Pula pulana, mutta eniten on talonpoikaisto vikapää. Maamme on talonpoikaismaa. Vuosisatojen kuluessa olemme maata penkoneet. Olleet lujasti kiinni maassa, mutta nyt olemme alkaneet siitä irtaantua. Talonpoikaisto on ryhtynyt kaikenlaisiin hommiin, keinotteluihin, hankkivat autoja, lähettävät tyttärensä ja poikansa yliopistoihin. Ja mitä hittoa nuo maajussit tekevät sivistyksellä? Maata tonkiakseen tai lehmiä lypsääkseenkö? Kyllä se käy kaikkein parhaiten ilman yliopistoa. Nyt tuppaantuvat nuo maajussit kaupunkeihin asioihin käsiksi. Joka puolella näet niiden likaisia naamoja vastassasi. Hävytöntä!

Sanomalehtimies toisti kaikkien aikojen ja kansojen taantumuksellisten orjanomistajain tylsää valitusta. Hänen sanoissaan oli vain pieni osa totuutta — kohta, joka koski kulakkikeinottelijoita. Korkeiden talouskonjunktuurien aikana vv. 1924—28 osa Suomen kulakeista heittäytyi pörssikeinotteluun, jonka valtaan koko Suomen liikemiesmaailma joutui. Omistaen suuren määrän metsäpalstoja kulakit joutuivat suhteisiin puutavaranvientiliikkeiden kanssa. Monet panivat rahansakin likoon. Alkoi huima kilpajuoksu voittojen perään. Kulta virtasi kulakkien syviin taskuihin nostattaen intohimoja, ruokahalua, pyyteitä. Alettiin elää yli varojen: rakentaa kalliita taloja, hankkia hienoja huonekalustoja, arvokkaita ja tarpeettomia tavaroita ja kalustoa. Ei vain kuorma-auto, mutta sangen usein sen lisäksi kallishintainen henkilöautokin tulivat välttämättömiksi tarvekaluiksi suurkulakin taloudessa. Pankit ja pankkikonttorit soivat auliisti kulakeille suuria summia. Velat kasvoivat, kulakit upposivat niihin koko tukevan ruumiinsa painolla.

Sitten alkoi raskas pohmelo. Pula. Seisaus. Puutavaraviennin lasku. Maataloustuotteiden hintain laskeminen. Terävien pihtien tavoin ne yhtäkkiä tarttuivat kulakkikukoistuksen ohueeseen, pöhöttyneeseen pintaan. Hyvin-

vointi oli ollut katinkultaa. Se oli suunnaton mätäpaise. Kaksi kolme pulavuotta — ja luonnottomasti paisuneet kulakkitaloudet menivät pohjaan. Lakeeratut «Fordit» ja «Fiatit» saivat lähdön, pilkkahinnasta menivät pianot ja flyygelit, kaupunkiin välitysliikkeisiin muutettiin kalliit huonekalut, joita kukaan ei halua ostaa. Taloudet, kokonaiset tilat, kalustot ja karja myydään satumaisen huokeilla hinnoilla vasaran alta valtion pakkohuutokaupoissa velkojien — pankkien ja yksityisten koronkiskurien — vaatimuksesta.

300 tuhannesta talonpoikaistaloudesta on 50 tuh. s.o 1/6, siinä mukana suuri määrä aikaisemmin vankkoja kulakkitalouksia, vararikkoutunut ja ilmoitettu huutokaupattavaksi. Yli 10 tuh. talonpoikaistaloutta on myyty huutokaupalla.

6 miljardia markkaa — se on häviöön joutuneiden talonpoikaistalouksien yhteinen velkamäärä pankeille ja yksityisille koronkiskureille. Se on suunnaton painava myllynkivi koko maatalouden niskoilla.

Vararikkoutuvat. kulakit yrittivät tehdä vastarintaa, aikoivat etsiä keinoja poliittiseen taisteluun. Tätä käyttivät hyväkseen kaupungin teollisuus- ja monopolistinen porvaristo ja mahtavat maalaisliittolaiset, jotka olivat kasvaneet yhteen teollisuuden ja pankkien kanssa. Kulakkien poliittinen aktiivisuus, joka yhtäältä johtui pelosta ja vihasta maaseudulla kärjistyvää luokkataistelua kohtaan ja toisaalta itsekohtaisen häviön villistä epätoivosta — johdettiin taitavasti fasistiseen uomaan,

Lapuanliikkeen peruskaaderit ja johtavan nyrkin paikkakunnilla muodostivatkin vararikkoutuneet kulakit, joiden talous oli joutunut huutokaupattavaksi.

Viranomaisten suosimina, entisten fasistijärjestöjen johtajien, suurporvarien sysääminä, pappien siunaamina ja tukemina lapualaiskulakit meluisina rosvoparvina kiisivät maassa, kaupungeissa ja kylissä. Tappoivat, muiluttivat, kiduttivat työläisiä ja heille epämieluisia henkilöitä. Po-oksi polttivat, maahan hakkasivat ja säpäleiksi rikkoivat

työväentaloja ja laitoksia, kirjapainoja, terrorisoivat kaikkia aina epämieluisiin hallitusvirkamiehiin ja ministereihinsaakka. He olivat fasistikumouksen, vv. 1930—31 hyökkäyksellä pystytetyn fasistidiktatuurin elävänä liikkeelle panevana voimana.

Mihinkä sitten pyrki tuo irroilleen päässyt kulakkilauma? Mitkä etupyyteet johtivat sitä, kun se niin kiihkeästi pyrki täyttämään monopolistisen pääoman käskyjä.

Luokkaedut, pyrkimys pulan rasituksien siirtämiseksi kaupunki- ja maatyöläisten kannettaviksi

Suomen maaseutuporvariston herruus perustuu itseasiassa palkkatyönkäyttöön, maatalousproletariaatin, maattomien torpparien, mäkitupalaisten, renkien työarmeijan säälimättömään riistoon. Tämä herruus on synnyttänyt maaseutuporvaristossa kapitalististen riistäjien piirteitä ja tapoja. Siitä on lähtöisin kulakkien ja suurtilallisten leppymätön, katkera luokkaviha kaupunkiproletariaattia, renkien, maatalousproletariaatin ja köyhien talonpoikain johtajaa ja organisaattoria kohtaan.

Pula on yhä enemmän kärjistänyt tuota kulakkien eläimellistä vihaa kaupungin ja maaseudun proletariaattia kohtaan. Suurporvaristo ja maalaisliittolaiset «serveerasivat» taitavasti ja oikeissa ajoin kulakille tunnuslauseet, jotka sytyttivät hänessä toivon, että fasistidiktatuurin pystyttämisen jälkeen kulakit saavat palkintonsa, velat tullaan säännöstelemään, omaisuus pelastetaan ja sitäpaitsi maatalousproletariaatti, joka proletaaristen järjestöjen hajottamisen jälkeen jää suojattomaksi, jää kokonaan kulakkien mielivallan alaiseksi. Ja sitten — kireämmälle riiston painopuristin, halvemmaksi työvoima, pienemmäksi maataloustuotteiden tuotantokustannukset, suurempi kilpailukykyisyys maailmanmarkkinoilla, — uusia voittoja, uusia kultavirtoja... leveämmälle taskun suut!

Kaksi vuotta kurottivat kulakit paljain käsin palavia kastanjoita tulesta monopolisteja, teollisuusherroja, pankkiireja, suurtilallisia varten. Mitä saivat he itselleen? Seisovat särkyneen altaan ääressä. Seisovat huutokauppa-

pöydän ääressä, josta myydään heidän tilojaan, karjaansa, tavaroitaan. Yhä edelleen kaikuu joka päivä eri paikkakunnilla huutokaupan pitäjän, ulosottomiehen ääni. Hän huutaa myytävän omaisuuden hintaa, kolme kertaa kohoaa ja tuloksettomasti laskeutuu hänen vasaransa. Yhä pienenee ostajien luku. Mutta muuttaako se tilannetta! Omaisuus on otettu pois omistajaltaan, kulakki ei ole enää sen isäntä.

*

Osa kulakeista alkoi käsittää, että sitä, oli petetty. Yritti kapinoida, alkoivat kulakkien esiintymiset pankkeja, koronkiskureita, valtionhuutokauppoja vastaan. Alkoi n.s. «pulaliike», jota lapualaiset johtivat. Ajoittain oli noilla esiintymisillä verraten vakava luonne. Viime vuonna Piikkiöllä, Loimaalla ja muutamilla muilla paikkakunnilla pysäyttivät kulakit väkivaltaisesti valtion huutokauppoja, pieksivät ja ajoivat tiehensä ulosottomiehet ja poliisit. Ei kauan sitten tapahtui sama Tyrnävällä. Tällaisia leimauksia toistuu aika ajoin vielä nytkin. Joskus järjestetään huutokauppojen boikottausta.

Kaikissa näissä esiintymisissä on paljon melua ja ääntä ja vähän tuloksia. Esiintymisten tunnuslauseena ovat: «Maatilojen, velkahuutokauppojen keskeyttäminen, pankkien lainakoron alentaminen, halpakorkoista luottoa maanviljelijöille!» Mutta nämä vaatimukset on helpompi asettaa kuin toteuttaa. Ne suuntautuvat pankkeja vastaan. Pääkaupungista, läänien keskuksista lähetettiin kapinoitseville paikkakunnille ratsupoliiseja, poliiseja.ja sotaväenosastoja järeän tykistön ja tankkien kanssa.

«Kulakkikapinat» päättyivät yhtä nopeaan ja äkillisesti kuin olivat alkaneetkin yhdenkään laukauksen pamahtamatta. Paikalle tuodut armeijan tykit ja kiväärit pysyttelivät hiljaa ja vaatimattomasti suojuksissaan.

«Ihmeellinen maa! Tavaton kansa!» — kiihdyksissään huudahtivat ulkolaiset sanomalehtimiehet, joita tulvehti maahan tällaisten tapauksien aikana. He lensivät sinne pää kolmantena jalkana, vainuten suurten sensatioiden mahdollisuutta, ruudin käryä ja veren hajua. Mutta heidän toiveensa pettivät. He olivat kuohuksissaan:

«Järjestetään kapinoita, pieksetään viranomaisia, lähetetään paikalle sotaväkeä ja tykistöä, mutta ei tapella eikä ammuta...»

«Kansa rakastaa rauhaa. Humaaninen, viisas hallitus toimii varovasti. Siksi ei ole verenvuodatusta», — sammalteli porvarillinen ja sosialipetturien sanomalehdistö tapahtumia selitellessään.

Tyhmät tai sellaisiksi heittäytyvät ulkolaiset porvariskirjeenvaihtajat! Fasisti- ja sosialilakeijain lehtien paatuneet lurjukset! He tekevät ovelan ylitempauksen! He hyppäävät yhden aikamäärän — v. 1918 — yli.

Silloin, kun tapahtui todellinen kapina, kun silmä silmää vasten seisoi kaksi luokkaa — kumoukseen noussut Suomen proletariaatti ja työtätekevä talonpoikaisto yhtäältä, ja Suomen porvariston ja suurtalonpoikain valkoiset rosvojoukot toisaalta — silloin pantiin tykit laulamaan. Kiväärit ja konekiväärit tulistuivat keskeämättömästä ammunnasta. Sen jälkeen, kun saksalaisten aseiden ja pistimien avulla oli tukahutettu työväen nousu, niin nykyisin vallassa oleva porvaristo antoi koko maailmalle näytteen humanisuutensa voimasta. Verisauna, jonka kenraali Gallifet toimeenpani Pariisin kaduilla kommuunin kukistamisen jälkeen, oli lasten leikkiä siihen «järjestyksen palauttamisviikkoon» verraten, jonka kenraali Mannerheimin laumat toimeenpanivat Suomessa v. 1918. 15000 ammuttua, hirtettyä ja silvottua. 80.000 vankileireihin heitettyä työläistä ja punakaartilaista, vankiluolissa kidutettuja ja nälkään näännytettyjä.

Se on korkeimman asteen humaanisuutta ja rauhan rakkautta! Oletteko sen unhottaneet, herrat sanomalehtimiehet ja sosialilakeijat? ! Suomen proletariaatti ja työ-

tätekevä talonpoikaisto ei ole sitä unohtanut eikä koskaan unohda.

*

Paikotellen, erikoisesti viime aikoina alkaa talonpoikain liike kulkea toista, vallankumouksellista uomaa. Luokkataistelun areenalle on astunut työtätekevä talonpoikaisto. Puille paljaille joutuneena, epätoivoon saatettuna se kommunistisen puolueen johdolla ryhtyy toimimaan oma-aloitteisesti, aloittaa järjestetyn taistelun finanssipääoman ja siihen yhtyneiden suurtilallisten ryöstöriistoa vastaan, fasistijärjestystä vastaan. Tuo vallankumouksellinen talonpoikaisliike on kehittymässä verraten laajalle pohjois-Suomessa. Sellaisia esiintymisiä on viime vuonna ollut Muhoksessa ja Kalajokilaaksossa. Aivan äskettäin oli pohjoisessa Nivalan kunnassa köyhien ja keskivarakkaiden talonpoikien ja maatyöläisten aseellinen joukkoesiintyminen. Nivalan ja sen lähiseutujen kapinoiva työtätekevä talonpoikaisto pieksi ja ajoi tiehensä paikallisten viranomaisten edustajat ja poliisit, riisui aseesta suojeluskuntalaiset, kapinoitsijat olivat pari päivää tilanteen herroina kapinaan nousseissa kunnissa. Nivalan talonpoikien esiintyminen kukistettiin aseellisella voimalla Helsingistä ja Oulusta lähetettyjen poliisi- ja sotavoimain avulla.

Osa kapinoitsijoista siepattiin kiinni ja teljettiin vankilaan, toisten onnistui perääntyä järjestyneesti, he pakenivat lähimetsiin. Häipyvätkö he sitten kyliin vai asettuivatko pitemmäksi aikaa metsäneläjiksi, siitä ei kukaan tiedä.

Nämä ensimmäiset työtätekevän talonpoikaiston vallankumoukselliset esiintymiset epäonnistuivat. Mutta tärkeätä on alku, tärkeätä se, että työtätekevä talonpoikaisto on astunut itsenäisen taistelun vaiheeseen, joka alkaa sulautua työväenluokan taisteluesiintymisiin, tärkeätä se, että köyhän talonpoikaiston esiintymisiä alkaa johtaa työväenliikkeen etujoukko — kommunistinen puolue.

Ensiaskeleiden epäonnistuminen ei pysähdytä Suomen

vallankumouksellistuvia talonpoikaisjoukkoja. Muuta ulospääsyä ei heillä ole, kuin luokkataistelu.

*

Virallisen tilaston lakooniset numerot kertovat kuivasti: Vuoden 1932 ensimmäisellä neljänneksellä myytiin pakkohuutokaupalla 467 velkaantunutta talonpoikaistaloutta. Toisella neljänneksellä myytiin niitä jo 800. Puolen vuoden kuluessa on myyty 1267 talonpoikaistilaa. Suurin määrä talonpoikaistiloja myytiin huutokaupalla Viipurin läänissä, samoin maan kaakkoisosassa, vaikka ne ovatkin sekä maaperäänsä että ilmastosuhteisiin nähden edullisemmassa asemassa kuin maatilat muilla paikkakunnilla.

«Huutokaupalla myytyjen maatilojen yhteinen velkasumma — auliisti ilmoittaa tilasto — oli 128 miljoonaa Smk., mutta huutokaupassa saatiin vain 51 % veloista — 66 miljoona markkaa.» — Se merkitsee sitä, että tilat myytiin puoleen hintaan. «Myydyistä tiloista oli: 155 kymmenen ha suuruisia, 287 kymmenestä viiteenkymmeneen, 132 viidestäkymmenestä sataan ja 165 — yli 100 ha». Se merkitsee sitä, että tuho on kohdannut paitsi vähäväkisiä, myös vankkoja keskivarakkaita, kulakkien ja jopa puolitilanomistajienkin talouksia.

Tilasto osoittaa lopuksi, että julkaistuihin numerotietoihin ei sisälly suuri lukumäärä talonpoikaistiloja, jotka oli päätetty huutokaupalla myytäväksi, mutta joita ei ole myyty senvuoksi, että huutokauppatilaisuudet olivat menneet pommiin — ostajien puutteen vuoksi.

Länsi Suomessa myydään karjaa pilkkahinnalla: hevosia — 100 Smk :lla (2:50 kop) — lehmiä 140 Smk :lla (4 ruplaa).

Viralliset virastotiedot eivät tavallisesti ole tarkkoja. Ne kaunistelevat tosiasioita. Huomattavasti pienentelevät kielteisiä numeroita, jonkin verran suurentelevat myönteisiä. Mutta sekin, mitä Suomen tilasto on julkisuuteen päästänyt, luo kuvan, joka panee ajattelemaan.

Vuonna 1933 uhkaa pakkohuutokauppa 24.000 talonpoikaistilaa. Pohjoisessa — Oulun ja Kuopion läänissä — on keskimäärin joka yhdeksäs talonpoikaistila huutokaupan partaalla.

211 talonpoikaistilaa kontuineen, karjoineen ja tarvekaluineen myydään keskimäärin kuukausittain kuluvana vuonna pakkohuutokaupalla — veloista, rästeistä koronkiskureille, pankeille, valtiolle. Ne eivät ole hullumpia numeroita hallitsevan porvariston perspektiveiksi!

Huutokauppa jatkuu, porvarillisen Suomen puille paljaille joutunutta talonpoikaistoa myydään huutokaupalla. Historian ulosottomiehen armoton vasara kohoaa ja laskeutuu huutokauppapöydillä Suomen kylissä ja kunnissa.

Pako

Kahdenkymmenen hengen joukkona, miehiä, naisia ja lapsia, kulkivat he katua pitkin jalka- ja ratsupoliisien saartamina. Kaikki olivat puetut rääsyihin, riekaleisiin, useat paljain jaloin. Oli aikainen syysaamu, talven tuloa ennustavine varhaisine halloineen.

Vartion ympäröimä joukkio liikkui hitaasti, vankiryhmän lailla. Asemalta kuljetettiin sitä kaupunkiin, vankilaan.

— Astukaa syrjemmälle, antakaa tietä! Älkää seisoskelko, olkaa varovaisia!

Tässä viedään vaarallisia rikollisia, jotka uhkaavat yhteiskuntaa ja järjestystä. Suuri ja anteeksiantamaton on heidän rikoksensa: he tahtoivat pelastaa itsensä ja lapsensa nälkäkuolemalta. He yrittivät paeta Neuvostoliittoon. He ovat nälkäisiä suomalaisia työläisiä ja talonpoikia. Viimeisillä pennosillaan hankkivat he veneet ja nälkiintyneine perheineen yön suojassa uskoivat itsensä Suomenlahden myrskyisten syysaaltojen huomaan. He toivoivat saavuttavansa koko maailman sorrettujen isänmaan rannan.

Yksi venhekunta heidänlaisiaan meni edelle, häipyi pimeyteen. Tuntematonta on, saapuiko se päämääräänsä,

vai menikö ehkä lahden pohjaan. Lahti on petollinen monine väijyvine kareineen.

Mutta nämä joutuivat harhaan oikeasta suunnasta. Merivartiosto sieppasi heidät: toimeenpani kuulustelun. Viikkomääriä pidettiin heitä vankiloissa lemuavissa kopeissa, yhdessä kriminaalirikollisten kanssa. Heitä ajetaan pitkin etappiteitä, ohranasta ohranaan, kunnes päätyvät kotipaikkakunnalleen.

*

Suojärven etäiselle kunnalle alkoivat aivan odottamatta hyvät ajat. Kunta vapautui työttömyydestä. Monien kuukausien aikana oli kunnan väestö kärsinyt ankaraa puutetta. Sadat ihmiset näkivät nälkää. Kunta oli tuhon partaalla. Ja yht'äkkiä yhden yön kuluessa puute, nälkä ja työttömyys häipyivät kunnan raiteilta.

Ihmekö! Ei.

Sinä yönä kunnan kaikki työttömät, 3/4 sen väestöstä, nousivat ja vaimoineen ja lapsineen pakenivat Neuvostoliittoon. Pelastus! Mainittu kunta on kaiken todennäköisyyden mukaan onnistunein paikka maassa. Ei jäänyt ihmisiä eikä ole työttömyyttä.

Tuutikylästä on viimeisten puolentoista vuoden aikana paennut Neuvostoliittoon enemmän kuin puolet väestöstä.

*

Suomen työläiset pakenevat... vaimoineen lapsineen, usein vaivaisine kimpsuilleen kampsuineen. Jalan piilopolkuja myöten tai venepahaisissa lahden yli, joskus yhteisesti ostetulla autorämällä. Pakenevat ei vain maan rajaseutukeskuksista, vaan kaikilta paikkakunnilta, idästä, lännestä, maan keskiosista ja kaukaisesta kurjasta pohjolasta.

Porvariston on tämä skandaali, Suomen väestön joukkopako porvarillisesta paratiisista, saattanut rauhattomaksi. Jollakin tavoin on selviydyttävä uhkaavasta tilanteesta.

Aluksi yritti porvaristo lehdistön kautta vaikuttaa väestöön pelotuksilla ja uhkauksilla. Yhteen aikaan olivat lehdet kirjavanaan artikkeleita «pakkotyön» kauhuista Neuvostoliitossa, «kamalista piinapenkeistä», joilla GPU rankaisee Neuvostoliittoon saapuneita yliloikkareita, kidutuksista, kuolemantuomioista Neuvostoliitossa. Ja lopuksi aivan realisesti annettiin yliloikkarien tiedoksi, että Suomen rajavartijat ja ohranat tulevat ankarasti rankaisemaan niitä, jotka yrittävät välttyä nälkäkuolemalta luvattomasti siirtymällä Neuvostoliittoon.

Työläisillä ja heidän perheillään ei ole mahdollisuutta laillisessa järjestyksessä ylittää Suomen ja Neuvosto-Venäjän rajaa: ensiksikään Suomen viranomaiset eivät myönnä matkustuslupia työläisille ja talonpojille ja sitäpaitsi passin korkea lunastusmaksu on ylivoimainen köyhtyneen työläisen ja talonpojan kukkarolle.

Pelotukset ja uhkaukset kaikuivat kuuroille korville. Joukkopaot eivät lakanneet, vaan uhkaavasti lisääntyivät. Silloin vedetään esille kasku «Moskovan sormesta». «GPU kauhujen» sijasta kirjoitetaan lehdissä «salaisista» neuvostovärvääjistä, jotka muka harjoittavat työvoiman värväystä Suomesta. Mutta henkevät sepustelijat eivät kauan pysyneet otteessaan. Jo seuraavana päivänä unohtivat he, mitä olivat valehdelleet edellisenä päivänä. Fasistien keskeisin lehti, Uusi Suomi, ulvoi kuukausimääriä neuvostovärvääjistä, jotka viettelevät suomalaisia työläisiä, kun Neuvostoliitossa on puute työvoimasta. Yht'äkkiä eräänä kauniina päivänä, lehti kirjoittaakin Helsingin poliisipäällikön haastattelusta, joka sanoo:

Tutkimuksen tuloksena on saatu selville, että «itseasiassa työläisten paon perussyynä Neuvostoliittoon on Suomessa raivoava työttömyys». Jonkin aikaa sitten lakkautetun lapualaislehden Ajan Sanan oli myöskin pakko tunnustaa, että «tiedot neuvostovärvääjistä eivät saamiemme selvityksien mukaan vastaa todellisuutta. Suomen työläisten perusvärvääjänä Neuvostoliittoon on nälkä ja työttömyys, jotka raivoavat monilla paikkakunnilla.»

Sosialidemokraatit seurasivat tietenkin aseveljiensä jälkiä. Lehdistössään he samoin pitivät hälyä neuvostoagitaattoreista, värvääjistä, jotka viettelivät työläisiä lähtemään Neuvostoliittoon. Tähän liemeen lisättiin hyvä annos fasistilehtien toimituksilta lainattuja GPU:n kauhuja. Mutta sitten tuli sosialilakejainkin äänenkannattajain vuoro suomia itseänsä kansan edessä. Suomen Sosiaalidemokraatti kirjoittaa 8/6—32:

«Siirtymiset maastamme Neuvostoliittoon ovat lisääntyneet hämmästyttävässä mittakaavassa. Voidaanpa puhua omalaatuisesta kansainvaelluksesta. Lehtemme toimitsija on koettanut ottaa selvää tällaisen joukkopaon syistä. Hän on saanut selville, että sen syynä ovat taantumuksen aikaansaamat poliittiset olosuhteet ja suuri työttömyys. Tässä esim: eräs vanha työläinen lähti viime talvena Suomenlahden yli Neuvostoliittoon. Ammatiltaan oli hän puuseppä. Muuta ulospääsyä ei hänellä ollut. Hän ei ollut kommunististen aatteiden kannalla, vaan oli sosialidemokraatti. Työpaikallaan häntä vainottiin «punaisena», nyt hän on Petroskoissa ja kuuleman mukaan hommaa sinne perhettään.

Työläisten paon syynä Neuvostoliittoon ei ole kommunistinen agitatio, vaan työläisten todella hädänalainen asema ja erikoisesti se kehno kohtelu, jonka alaiseksi Suomen työläiset joutuvat viranomaisten taholta».

Tarvitaanko murhaavampaa tunnustusta porvarilliselle järjestykselle kuin se, jonka tahtomattaan lehdessään tekiSuomen fasismin tuki ja uskollinen palvelija. Samalla on se syytöskirja itse sosiaiifasisteja vastaan heidän petostaktiikastaan työväenluokkaa vastaan ja fastistisen komennon tukemisesta.

Nälkä, kurjuus, työttömyys — sellainen on se todellisuus, missä suomalainen työtätekevä elää. Nälkä ja työttömyys — ne ovat ainoat värvääjät jotka häätävät piinaantuneet työtätekevät joukot luvattomille rajapoluille pelastuksen hakuun.

Vankilamuurien takana

Herra Oikeusministerille.

Me Hämeenlinnan Keskusvankilan poliittisten naisvankien omaiset kiinnitämme Teidän huomionne tässä vankilassa vallitseviin huutaviin olosuhteisiin. Yksikään vangeista ei voi kestää siellä olevaa järjestystä, joka ei ainoastaan vaaranna vankien terveyttä, vaan on myöskin hengenvaarallinen. Vankilan viranomaisten suhtautuminen poliittisiin vankeihin osoittaa täydellistä mielivaltaa, töykeyttä, ja epäoikeudenmukaisuutta. Oheellisena esitämme muutamia tosiasioita:

21 p:nä kesäkuuta t.v. syntyi Aino Roinilalle vankilassa lapsi. Viime aikoihin saakka on Suomen vankiloissa vallinnut sellainen tapa, että niin poliittisilla kuin kriminaalivangeillakin on kiistämätön oikeus pitää lastaan luonaan aina kahteen vuoteen saakka. Mutta kuluvan vuoden kesäkuusta lähtien on Hämeenlinnan vankilan johtaja omasta alotteestaan muuttanut tätä tapaa niin, että kaikki vangit erotetaan lapsistaan. Niin myös Aino Roinilan sallittiin ainoastaan yhden kerran viikossa puolen tunnin ajan olla lapsensa luona. Tämä uusi toimenpide on poliittisille vangeille varsin raskasta kestää, kun ottaa huomioon, että vankilan johto luovuttaa lapset kaikkea muuta kuin haluttujen henkilöitten hoidettavaksi: Lasten hoitajina ja kasvattajina ovat kriminaalivangit.

*

Asunto-olot vankilassa ovat huutavat. Huoneet, joissa poliittiset Vangit asuvat, ovat aivan kelvottomia asuttaviksi. 106:sta poliittisesta vangista 48 on pakkoluokassa ja 56 «komppaniassa». Pakkoluokassa on jokaisessa sellissä 3 vankia. Sellissä, jonka pinta-ala on 3X2 on ainoastaan 1 vuode. Näin ollen yksi, ellei kaksi vankia on pakoitettu nukkumaan sementtisellä lattialla.

Pakkoluokassa m.m. on Martta Roinila, joka sairastaa viimeisessä vaiheessa olevaa tuberkuloosia. Hän pitäisi olla eroitettu muista vangeista. On suoranaisesti häpeällistä,

että hän on pakoitettu nukkumaan samassa vuoteessa sisarensa kanssa, joka myöskin on vankina. Heidän kanssaan samassa sellissä asuu vielä kolmas vanki, jota myöskin uhkaa tuberkuloosin tartuntavaara. Samaisessa komppaniassa on vielä Martta Ruosteoja, joka myöskin sairastaa tuberkuloosia, samassa sellissä hänen kanssaan asustaa 2 tervettä toveria. Seurauksena tällaisesta järjestyksestä on ollut, että on ilmaantunut uusia tuberkuloositapauksia, viittaamme Olga Tajakan ja Bertta Puustisen sairaustapauksiin. Viimeksimainittu oli siksi sairas, että hänet siirrettiin sairaalaan, jossa hän pian kuoli.

Hämeenlinnan Keskusvankilan sairaala on siksi primitiivinen, että siellä ei ole eri osastoa poliittisille vangeille eikä edes eri osastoa,, tuberkuloosia ja tarttuvia tauteja sairastaville sairaille.

58 :sta komppaniassa olevasta vangista 45 asuu aivan mahdottomissa asunto-oloissa. He ovat n.s. «yöselleissä». Useat näissä selleissä asuvista sairastuvat reumatismiin. Yösellien seinät ovat siksi kosteat, että niiden seinistä vesi valuu. Nämä sellit ovat yhdessä isossa huoneessa, joka on jaettu kahteen osaan, toisella puolella on 16 selliä ja toisella 29. Jokaisen sellin pinta-ala on 1X2 metriä. Minkäänlaista välitöntä lämmitystä ei ole, samoin puuttuu ilmanvaihtolaitteet ja valo. Tässä isossa huoneessa on yhteinen klosetti ilman viemäripuhdistuslaitetta. Klosetista. leviää huoneistoon sietämätön lemu. Näissä pienissä yöselleissä, joissa vangit viettävät yönsä, ei ole ollenkaan akkunoita. Ovet johtavat käytävään, jossa ovat ikkunat. Ennenkuin vangit suljetaan yöksi selleihin, avataan käytävän ikkunat, josta on seurauksena, että vangit koko ne 10½ tuntia, jotka he ovat näissä yöselleissä, kärsivät tavattomasta kylmyydestä.

*

Edellä jo mainitsimme vankilan viranomaisten mielivallasta ja töykeästä kohtelusta poliittisia vankeja kohtaan. Oheellisena muutamia esim.

Poliittisten vankien ruoka-annokset ovat suuresti pienentyneet.

Ruokamäärä, joka aikaisemmin annettiin 40 vangille, jaetaan nyt 58:lle. Mutta ei tämäkään säästäväisyysmenetelmä riitä vankilan johdolle. Viimeaikoina on se saattanut voimaan uudet säännöt omaisten lähettämien pakettien pienentämisestä. Samanaikaisesti ei poliittisten vankien omilla rahoilla sallita ostaa ryynejä ja jauhoja. Sitäpaitsi on vankilan johto kieltäytynyt vastaanottamasta kollektiivisesti lähetettyjä paketteja (avustusjärjestöiltä), joita jo useamman vuoden ajan on vastaanotettu. Näiden toimenpiteitten tulokset ovat jo nyt havaittavissa vankilasta päässeissä tovereissa. Hämeenlinnan Keskusvankilasta vapautui äskettäin kaksi poliittista vankia. Ennen vankilaan joutumistaan olivat he terveitä ja vahvoja. Vankilassa oloaikanaan (alle 2 vuoden) olivat he niin vanhentuneet, että heitä oli vaikea tuntea. Useat vangit, jotka vankilaan joutuessaan olivat aivan terveitä, sairastavat aliravitsemisen vuoksi sydämentykytystä ja päänpyörrytystä. Vankien kanssakäymistä omaisten kanssa on rajoitettu enemmän kuin koskaan ennen. Tapaamispäivinä, kerran kuukaudessa sunnuntaisin, kaikkia tapaamisia seuraa ainoastaan yksi vartija, jonka vuoksi samanaikaisesti voi järjestää korkeintaan kahden vangin tapaamisen, joka on rajoitettu 15 min. Matka Hämeenlinnaan on kallis vankien omaisille, siitä huolimatta ei omaisilla ole mahdollisuutta edes keskustella vankien kanssa.

Lain mukaan vangeilla on oikeus opiskella ja vankilaviranomaiset ovat velvolliset hankkimaan tarvittavaa kirjallisuutta. Mutta tämä oikeus on vain muodollisesti. Asunto-olot vankilassa ovat sellaiset, etteivät ne anna mitään mahdollisuuksia siihen. Selleihin tulee valo ainoastaan käytävästä pienen luukun kautta ja voidakseen lukea kirjaa on vanki pakoitettu pitämään kirjaa korkealla päänsä yläpuolella jännittäen näköhermojaan. Enemmistöön sellejä valoa tulee siksi vähän, että lukemiseen tarvittaisiin sähkövaloa, mutta sitä annetaan vain sunnuntaisin ja ainoastaan yhden tunnin ajan.

Tämäntapainen kirjelmä jätettiin oikeusasiainministerille

kuluvan vuoden alussa. Se päättyi pyynnöllä, että henkilökohtaisesti tarkastettaisiin poliittisten vankien kirjelmässä mainitut epäkohdat ja ryhdyttäisiin tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Hänen Ylhäisyytensä Oikeusministeri ei suvainnut panna rikkaa ristiin sen johdosta; vain lehtien palstoille ilmestyi hämäriä kaikuja, ministeriön eteisessä inspiroituja. Lehdet kirjoittivat että «epämääräiset ainekset levittävät ilkeämielisiä huhuja» poliittisten vankien asemasta, vaikka poliittisten vankien olot ovat erinomaiset. Omasta puolestaan lehdet armeliaasti kyselivät, eikö noita oloja pitäisi huonontaa, sillä ovathan poliittiset vangit kaikessa tapauksessa maalle tarpeettomia «pettureita ja kavaltajia».

*

Missä ihmisasuntoja, siellä vankila, siellä myöskin ohrana komeroineen. Kirkkojen ja tyrmien maana pidettiin tsaarinaikuista Venäjää. Nykyinen porvarillinen Suomi on yksi suunnaton vankila. Hillittömän, verisen terrorin harjoittamisessa, vallankumouksellisten toimihenkilöiden, kapinallisten työläisten ja talonpoikain joukkoteloituksessa on Suomen porvaristo kätevä. Jo 15 vuotta jatkuu maassa vallankumouksellisten työläisten järjestetty verinen vaino, tuhoaminen, kiduttaminen. Telotus alkoi v. 1918 Mannerheimin toimeenpanemalla kaikkien työväennousuun osallistuneiden teloitus-, kidutus- ja piinaviikolla.

On tilasto Suomen etsivän keskuspoliisin (ohranan), tuomioistuinten ja vankilan toiminnasta v:lta 1919—1926. Tällä ajalla vangittiin 2946 vallankumouksellista työläistä syytettyinä «valtiopetoksesta». Saman ajan kuluessa toimeenpanitiin 56 suurta juttua, 637 työläistä tuomittiin 1707 vuodeksi 4 kuukaudeksi 12 päiväksi kuritushuoneeseen. Vuodet 1930—33 merkitsevät uutta ennenkuulumatonta nousua ohranan ja tuomioistuinten työssä. Fasistihyökkäystä käydään täydellä voimalla, lapualaiset kiitävät aseistetuin parvin maassa, panevat voimaan oman lyhyen ja armotto-

man oikeudenkäyttönsä. Pieksevät sadoittain ihmisiä, käristävät tulella, kiusaavat, kiduttavat. Saatuaan siitä kyllikseen — luovuttavat ohranoille. Moniaita kymmeniä, joiden nimiä ei ole saatu tiedoksi, toimitettiin ilman muuta elävien kirjoista, upotettiin soihin, kuopattiin peltoihin. Enemmistö kuitenkin jätettiin porvarillisen luokkaoikeuden «lempeisiin käsiin». Vankilat tulivat tulvilleen, niitä ei ollut riittämiin.

Lähes 2000 vangittiin, pantiin oikeuden eteen, heidän joukossaan 16 loukkaamattomuusoikeutta nauttivat parlamenttiedustajaa, 600 uutta oikeusjuttua pantiin vireille. Taasen puolitoista tuhatta vuotta vankilaa vallankumouksellisille toimihenkilöille.

Porvarillinen oikeus on runsaskätinen ja puolueeton. Kun ulkopoliittisten näkökohtien vuoksi valtionviranomaisten särkevin sydämin piti pistää telkien taa itsensä häväisseet lapualaisjohtajat — Kosolan, kenraali Valleniuksen, Koiviston ja muut — niin ryhdyttiin kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin vankeuden helpottamiseksi noille «marttyyreille». Turun vankilassa, minne heidät vietiin, annettiin heille: ilmavat valoisat huoneet, järjestettiin erikoisesti heitä varten voimistelusali, tilattiin monenlaisia urheluvälineitä, palkattiin erikoinen kokki ja valmistettiin valikoituja ruokia.

Joskus osaa vankilan johtokin ihka äidillisesti huolehtia vangeistaan.

*

Niitä on neljä — Suomen inkvisition peruslinnakkeita: Tammisaaren pakkotyölaitos, Hämeenlinnan keskusvankila (naisvankila). Katajanokan tutkintovankila ja Viipurinläänin lääninvankila. Se, minkälainen on niiden sisäinen komento, on osittain käynyt selville ylläsiteeratusta kirjelmästä. Eräs Tammisaaren pakkotyölaitoksesta vapautunut toveri kertoo vankien asemasta seuraavaa:

— Poliittisia vankeja pakotetaan tekemään ruumiillista työtä ja heidän on nyt tehtävä kymmenen kertaa enem-

män kuin kaksi vuotta sitten. Ellei vanki selviydy työssään eikä saa suoritetuksi normeja, rangaistaan häntä,— siirretään useiksi päiviksi pimeään kellariin, missä tervekin ihminen voi jonkin ajan kuluttua sairastua. Äskettäin suljettiin 20 vankia sellaiseen «karhunkoppiin», kun he eivät olleet täyttäneet pakollista normia.

Tätä rangaistustapaa käytetään vangin terveydentilaan katsomatta. Eräs kaatuvatautinen työläisvanki teljettiin karsseriin 14 vuorokaudeksi ja erästä silmäsairasta kidutettiin siellä niin kauan kunnes hänet oli lähetettävä sairaalaan.

Kommunisti Järvinen kuoli kidutuksiin, saamatta lääkärinhoitoa. Kesällä tuomittiin kaikki poliittiset vangit 58 päiväksi pimeään karsseriini Vangeille ei anneta vuodeeikä alusvaatteita, mikä aiheuttaa ihotauteja. Vankilan johto pyrkii tekemään vangeista provokaattoreja. Kun maassa alkoi liikkua huhuja vankiloissa tapahtuvista raakuuksista, niin oikeusministeri «puuttui» asiaan. Hän matkusti Tammisaareen, mutta ei mennyt vankien luo, vaan keräsi ympärilleen vankilan fasistivartijat ja kysyi heiltä, hekö olivat kiduttaneet kuoliaaksi kommunisti Järvisen. Vartijat vastasivat tietenkin kieltävästi. Ministeri oli sillä tyydytetty. Vangit kirjoittivat oikeusministerille kirjeen, jossa paljastivat «tutkimus»-ilveilyn. Vastaukseksi ministeri painatti lehdistössä selityksen siitä, että Tammisaaren vankilassa toimii «vankien neuvosto», joka tekee propagandaa vankien keskuudessa. Antaakseen sanoilleen enemmän pontta hän mainitsi useita sellaisten toverien nimiä, joilla oli pitkät tuomiot. Kukaan heistä ei parhaalla tahdollaankaan voi propagandaa harjoittaa, sillä he istuvat yksityiskopeissa.

*

Aika ajoittain suorittavat lapualaiset vankilatarkastuksia. Kuluneena kesänä kävi erikoinen lapualainen lähetystö Tammisaaren pakkotyölaitoksessa, joka on lapualaisten erikoisen huomion keskipisteenä siitä syystä, että sinne

on teljetty suurin määrä vallankumouksellisia vankeja. Eräs lähetystön jäsenistä lausui kyynillisesti: «Poliittisten vankien ruuan ja olojen kaikinpuolisella huonontamisella me pyrimme siihen, ettei yksikään heistä pääsisi elävänä ulos vankilasta.»

Miltei kaikkien sellaisten vankilain johdossa, joissa säilytetään poliittisia vankeja, on päällikköinä ja heidän apulaisinaan ja muina vankilaviranomaisina huomattavia lapualaisia, muutamat heistä ovat paikallisten lapualaisjärjestöjen johdossa. Tammisaaren pakkotyölaitoksen johtaja on Lapuanliikkeen Tammisaaren osaston sihteeri. Lapuan kunnanvankilan johtaja on paikallisen lapualaisjärjeston aktiivinen toimihenkilö j.n.e.

Poliittisia vankeja ajetaan joka päivä pakkotyöhön, joka kestää 12—14 tuntia päivässä. Pakotetaanpa töihin kuumesairaitakin 39° kuumeessa. Harvinaisia eivät ole tapaukset, että sairaat toverit kaatuvat tajuttomina maahan työn aikana. Vanginvartijat palauttavat vangin iskuin tuntoihinsa ja pakottavat hänet uudelleen ryhtymään työhön. Vankilan johdon harjoittama täydellinen mielivalta heijastuu myöskin lääkintähenkilökunnan suhtaantumisessa poliittisiin vankeihin, joka myöskin enimmäkseen on lapualaisista kokoonpantu. Lääkärit ja välskärit kieltävät usein sairailta lääkärin avun.

Sietämättömät olot, kylmyys, kosteus ja aliravitseminen johtavat siihen, että vankilaan terveinä ja voimaa uhkuvina teljetyt toverit sairastuvat muutaman kuukauden kuluttua keuhkotautiin ja tuhoutuvat. Näin kävi Anni Vuorion. Huolimatta siitä, että hän oli vaikeasti sairaana, siirrettiin hänet Hämeenlinnan keskusvankilaan, missä hänen sairautensa yhä paheni ja hän oli kuoleman kynnyksellä. Samoin kävi Bertta Puustisen, 24 vuotiaan, Ensosta. Seitsemän kuukautta sitten teljettiin hänet Hämeenlinnan keskusvankilaan aivan terveenä. Äskettäin kuoli hän keuhkotautiin. Kuolemaisillaan on myös naisvanki Olga Taljakka.

Kun Puustisen tuttavat saatuaan tietää hänen vaikeasta tilastaan puhelimitse pyysivät vankilan päälääkäriä professori Tavastjernaa antamaan välttämätöntä lääkärin-apua sairaalle, vastasi hän karkeasti: «Se ei kuulu minulle» ja löi puhelimen kiinni kesken puhelun.

Vankilan johto sovelluttaa poliittisiin vankeihin pirullisia kidutusmenetelmiä. Eräs vangeista, huomattava vallankumousmies, kommunisti Ville Honkanen menetti sietämättömien vankilaolojen johdosta järkensä ja on siirretty hullujenhuoneeseen.

Vankilan johto käyttää myöskin provokatiosysteemiä keinona vankila-olojen huonontamiseksi ja joukkopieksämisien järjestämiseksi. Sitäpaitsi sen nojalla kielletään vangeilta oikeus päästä pois vankilasta ennen määräajan loppuun kulumista. Vähimmästäkin vankilasääntöjen rikkomisesta poliittisia vankeja pieksetään, heitetään 6—10 päiväksi karsseriin ja sen jälkeen otetaan pitkäksi aikaa pois omaisten tapaamis- ja pakettien vastaanotto-oikeus, oikeus kirjeiden lähetykseen jne.

Tammisaaren pakkotyölaitoksella on nykyisin vangittuna lähes 600 henkeä. Tammikuun 1 päivästä toukokuun 1 päivään tuomittiin heidät 3600 päivän sakkorangaistuksiin.

*

«En jaksa enempää kestää niitä kauhuja ja kidutuksia, joita joudun joka päivä kestämään ja ympärilläni näkemään», — kirjoittaa oikeusasiain ministerille eräs pitkäaikainen Tammisaaren pakkotyölaitoksen vanki.

«Heinäkuusta 1930 lähtien pidetään minua kopissa N:o . . , joka on niin kostea ja kylmä, ettei siinä voi saada unta. Koko ruumis jäykistyy ja yöllä pitää usein nousta ylös kävelemään, saamaan liikuntoa lämmetäkseen, muutoin ei voi aamulla enää tilalta nousta. Muutama aika sitten siirrettiin minut neljäksi päiväksi sakkopuolelle. Siellä lämmitetään koppeja talvisin vain kerran viikossa. Neljän päivän kuluessa en voinut kertaakaan istahtaa minuutiksikaan, et-

ten olisi kokonaan kylmästä jähmettynyt, ja kuitenkin pidetään siellä monia tovereita 60 vuorokautta yhtämittaa. Heidän kärsimyksiään on mahdoton sanoin kuvata.

Ravinto, jota vangeille annetaan, on kamalaa. Syksyllä pantiin vankilan leipurit leipomaan vangeille leipää sellaisista jauhoista, jotka kuhisivat 9 millimetrin pituisia matoja. Yhdestä kourallisesta noita jauhoja voit poimia 10—15 madonvonkaletta. Vankilan johto ei sallinut seuloa jauhoja. Lääkärintarkastus hylkäsi lopultakin 200 säkillistä mainittuja jauhoja, mutta vankilan vartiat sanoivat siihen, että jauhot tullaan sittenkin käyttämään poliittisten vankien leiväksi. Sellaista on muukin ruoka. Jokaista poliittista vankia kohden annetaan päivittäin ruokarahaa 50 penniä (1½ kop.) Vihannekset, joista päivällinen valmistetaan, ovat niin mätiä, että vankikokkien luontoa kiertää niiden haju. Usein kieltäydymme syömästä meille annettua ruokaa — se on mahdotonta. Poliittisten vankien työolot ovat sietämättömät. Esim. leipomossa, jossa jouduin tekemään työtä, piti 10 leipurin marras-joulukuussa paistaa joka päivä 2000 leipää päivässä kunkin. Leipomohuoneusto, välineet ja kalusto ovat aivan mahdottomat. Uunit eivät ole eristetyt. Ilmanvaihtoa puuttuu. Huoneessa on sellainen kuumuus, että ihoa polttaa ja se tulee täyteen valkoisia rakkuloita. Samanlaiset ovat olot muissakin verstaissa.

Kaikkein raskaimmassa asemassa ovat sairastuneet toverit — heitä pakotetaan työhön siitä huolimatta, että heillä on kuumetta ja että he eivät jaksa vuoteeltaan kohottautua. Elävänä on mielessäni toveri Niemisen tapaus, jonka vankilan johto tänä keväänä kidutti kuoliaaksi. Toveri Nieminen sairasteli kaiken aikaa, hänen heikko terveytensä ei kestänyt koppien kosteutta, pimeyttä, kylmyyttä ja mahdotonta vankilaruokaa. Useasti työn aikana kaatui hän maahan. Häntä piestiin lujasti, teljettiin karhunkoppiin. Kun hänet viimeksi sinne heitettiin, oli hänellä 39° kuume. Karsseriin tuomitsi hänet komitea, johon kuuluu muitten muassa myös vankilan päälääkäri. Karsserista kannettiin hänet ulos liikkumattomana. Muttei vielä sil-

loinkaan häntä sijoitettu sairaalaan, vaan heitettiin yksityiskoppiin. Vasta kahden päivän kuluttua vietiin hänet sairaalaan. Seuraavana päivänä heitti hän siellä henkensä.

Toveri Matilainen sairastui vaikeaan hermotautiin kidutusten ja kaikkien vankilassa kestettyjen kärsimysten tuloksena. Hänet eristettiin muista tovereista pimeään yksityiskoppiin. Hän pyytämällä pyysi vankilan johtoa ja päälääkäriä, ettei häntä eristettäisi, sillä hänen hermonsa eivät kestä yksinäisyyttä. Turhaan. Hänet heitettiin yksityiskoppiin. Toveri Matilainen menetti järkensä.

Poliittisia vankeja piestään. Kaikkein petomaisin on A-kasarmin vanginvartija Esa Putti. Näin hänen pieksävän tov. Vepsäläistä, joka oli saanut sakkovankeutta. Putti, tultuaan hakemaan Vepsäläistä kopista, ei jaksanut odottaa sitä, että saisi hänet viedyksi osastoonsa saakka. Ilman pienintäkään aihetta Vepsäläisen taholta alkoi hän samassa häntä pieksää. Löi kasvoihin, päähän, käsille suurella avainkimpulla. Lyödessään saneli: «Nyt Vepsäläisestä tulee kiltti. Vepsäläinen tulee muistamaan, että me pieksämme poliittisiakin vankeja.»

Vepsäläinen tuli piestyksi niin perinpohjin, että hän joutui moneksi viikoksi vuoteenomaksi ja vielä pitkän aikaa senkin jälkeen kulki pää, ja kädet siteissä.

Vanginvartija Ahokas hyökkäsi *27* päivänä maaliskuuta 1932 vankien ollessa kävelyllä käsiksi Kokkoseen ja alkoi häntä pieksää. Kun Kokkonen kaatui maahan, laahasi Ahokas hänet karsseriin ja jatkoi siellä pieksämistä, alkaen sitten kuristaa Kokkosta. Vasta sen jälkeen, kun Kokkonen menetti tajuntansa, lopetti hän pieksämisen.

Vapunpäivänä 1932 keskeytti vanginvartija yhtäkkiä Terävän kävelyn. Terävän kysyttyä syytä, hyökkäsi häneen käsiksi 4 vanginvartijaa alkaen häntä pieksää, kaatoivat hänet nyrkiniskuin maahan ja talloivat häntä saappaineen. Herkeämättä lyömästä laahasivat hänet selliin, jossa jatkoivat pieksämistä. Tarttuivat häntä jaloista ja kaikella voimalla löivät häntä seinään. Terävä sai aivotärähdyksen.»

*

Oikeuslaitos ja vankilan johto on viime aikana ruvennut panemaan poliittisten vankien kontolle kriminaalirikoksia. Suomen laissa on pykälä, joiden perusteella useammiksi vuosiksi poliittisista jutuista tuomittu vanki, jos hän rangaistusta kärsiessään joutuu tuomituksi myöskin rikosasiasta, vaikkapa muutamaksi päiväksi, menettää kokonaan poliittisten vankien oikeuden ja häneen sovelletaan asetusta kriminaalivangeista koko molempien tuomioiden voimassaolon ajan. Oikeuslaitokset sovelluttavat laajalti tätä venyvää lakia — kriminaalirikosten paneminen poliittisten vankien tilille on nykyisin tavallinen ilmiö. Sitä varten löydetään monenlaisia verukkeita — esim. punakaartiin osallistuminen 14 vuotta sitten j.n.e. Tämän yhteydessä on Tammisaaren pakkotyölaitoksesta äskettäin siirretty useita tovereita Turun rikosvankilaan.

Etsivä keskuspoliisi (ohrana) käyttää runsaassa mitassa kidutus- ja piinausmenetelmiä vangittuja poliittisia toimihenkilöitä kuulustellessaan. Erikoisesti on siinä kunnostautunut Vaasan ohrana, lapuanliikkeen keskuksessa. Sen päällikkönä on tunnettu lapualainen Torkkeli, joka aikaisemmin oli Terijoella ohranan päällikkönä. Edellisestä paikasta piti hänet kuskata pois suuren skandaalin johdosta, joka aiheutui hänen petomaisesta vangittujen kohtelusta. Rangaistukseksi sai hän palkankoroituksen.

Viime vuoden aikana on Vaasan ohranan kynsissä ollut 300 poliittista vankia. Monikaan heistä ei ole välttynyt kidutuksilta.

Kuusi pitkää viikkoa piinasi Vaasan ohrana Hildeniä. Tahtoi tehdä hänestä provokaattorin. Joka päivä kidutettiin häntä, sidottiin kädet selän taakse ja ripustettiin käsistä katosta riippuvaan pyörään tunniksi ja kauemmaksikin. Sitä jatkui kuuden viikon ajan. Hilden kesti piinan eikä antanut ketään ilmi. Hänet tuomittiin 2 vuodeksi kuritushuoneeseen.

Eräältä poliittiselta naisvangilta Vaasan ohranassa revittiin hiukset päästä. Ohranat potkivat häntä saappaillaan vatsaan vaatien allekirjoittamaan keksityn todistuksen.

Johten kannettiin kuulustelujen jälkeen ulos ohranasta paareilla yltyleensä veren peitossa ja tajuttomana.

Laihian kunnassa ohrana petomaisesti pieksi ja kidutti työmies Mäkeä. Saavuttamatta, kaiken todennäköisyyden mukaan, toivottua tulosta ohrana vapautti hänet, mutta kotia saakka ei Mäki päässyt. Hän katosi. Seuraavana päivänä löydettiin hänet ammuttuna metsästä. Poliisilaitos totesi Mäen päättäneen päivänsä, mutta paikkakunnalla huhutaan itsepintaisesti, että ohranat ovat hänet ampuneet.

*

Lapualaissankarit avustavat vapaaehtoisesti ja virkaintoisina ohranaa, oikeusistuimia ja viranomaisia vallankumouksellisten kiduttamisessa ja vainossa. Lapualaishyökkäyksen aattona sattui pohjoisessa Rovaniemellä suuri tulipalo, joka tuhosi myllyn ja useita tavaravarastoja. Paikkakunnalla liikkuu väestön keskuudessa itsepintaisia huhuja siitä, että tulipalo oli lapualaisten itsensä sytyttämä provokatio-tarkoituksessa. Tulipalosta pantiin syytteeseen 5 paikallista nuorisoliittolaista. Lapualaiset vangitsivat ja muiluttivat heidät ja yhteisvoimin paikallisen poliisin kanssa toimittivat yöllä metsässä «tutkimuksen», pakottaen heidät allekirjoittamaan tunnustuksen tekemättömästä rikoksesta. Oikeudessa tekivät syytetyt selvää siitä, millä tapaa heiltä tunnustus kiristettiin. Esitämme porvarilehden Helsingin Sanomat 30/1-1931 mukaan syytettyjen sydäntäsärkevän kertomuksen:

Erästä syytetyistä, Jukka Kumpumäkeä, piestiin mitä julmimmin. Ryhmä, mihin kuului 21 henkeä, kuletti hänet yöllä metsään, riisui alasti ja ampumisen uhalla vaati, että hän tunnustaisi sytyttäneensä tulipalon. Kumpumäki kieltäytyi vaatimusta täyttämästä, vakuuttaen syyttömyyttään. Silloin alettiin häntä piestä pitkillä paju- ja mäntyvitsoilla.

Kun se ei auttanut, ryhdyttiin «hieromaan» kylkiä ja rintaa. Kidutettava meni tajuttomaksi. Hänet palautettiin tajuunsa vedellä valelemalla, minkä jälkeen sidottiin kahden puun väliin ja jatkettiin pieksämistä. Välillä pidettiin pieni paussi ja kiduttajat kehoittivat K:ä tunnustamaan, että hän ja toinen nuorisoliittolainen Paaso olivat syyllisiä murhapolttoon. K. kielsi yhä. Silloin pakotettiin hänet kaivamaan itselleen hautaa, minkä jälkeen luettiin aikaisemmin laadittu «kuulustelupöytäkirja», mikä hänen olisi pitänyt allekirjoittaa. Jos hän kieltäytyy, niin uhattiin, että kahta h'änen tyttötoveriaan, nuorisoliittolaisia, tullaan samalla tavoin piinaamaan. Kumpumäki lupasi ottaa omille niskoilleen koko vastuun Rovaniemen murhapoltosta. Kiduttajat eivät siihen tyytyneet. He vaativat, että K. allekirjoittaisi tunnustuksen myöskin toveriensa puolesta. Hän kieltäytyi. Kidutusta jatkettiin. Hänet asetettiin niin lähelle roihuavaa roviota, että sen liekit nuoleskelivat hänen ruumistaan. Siinä asemassa pidettiin häntä 20 minuutin ajan. Sen jälkeen, kun hänen ihonsa oli kokonaan palohaavoissa ja hän menetti tajuntansa, heitettiin hänet muurahaispesään. Kumpumäki suostui täyttämään kaikki vaatimukset pelastaakseen toverinsa kidutukselta. Tämän jälkeen heitettiin hänet vankihuoneen ullakolle, missä hän sai loikoa 3 viikkoa, kunnes hänen haavansa paranivat.

Samassa jutussa syytettynä ollut 16-vuotias työlaistyttö Lempi vietiin poliisikamarille. Käskettiin riisuutua alasti. Hän kieltäytyi sitä tekemästä. Silloin hyökkäsi lapualainen Kokkonen häneen käsiksi ja repi hänen päältään leningin ja alusvaatteet. Hänet sidottiin kiinni penkkiin ja alettiin piestä piiskalla. Pieksäminen oli niin voimaperäistä, että kun tyttö tuotiin vankilaan, oli hänen ruumiinsa kokonaan turvoksissa ja verihaavojen peitossa. Kun hän ei «tunnustanut», niin pieksettiin häntä vielä 4 kertaa. Poliisit uhkasivat heittää hänet koko yön ajaksi vankilan ruumishuoneeseen, missä säilytettiin erään murhaajan ruumista. He naureskelivat, että ruumishuoneessa «saa hän viettää yön sulhonsa kanssa». Tytön hermot pettivät — hän antoi ki-

duttajien vaatiman tunnustuksen. Oikeuden istunnossa ilmoittivat kaikki syytetyt, että epäinhimillisen kidutuksen ja piinan avulla oli heidät saatu tekemään tunnustus rikoksesta, mitä he eivät olleet tehneet. —

Oikeus uskoi vain «kuulustelupöytäkirjoja». Jätti kokonaan huomioonottamatta syytettyjen pöyristyttävät todistukset. Heidät tuomittiin kuritushuonerangaistukseen 5—10 vuoteen, mikä oli Suomen silloisissakin oloissa ennenkuulumattoman ankara tuomio.

Poliittisia vankeja kohtaan harjoitettu terrori ulottuu myöskin heidän oikeusavustajiinsa. Harvinaisia eivät ole tapaukset, että ohrana tai lapualaiset vangitsevat ja muiluttavat heitä oikeuspäivän aattona, alistavat kuulusteluihin tai pieksävät, tai sitten ohrana kerta kaikkiaan kieltää heitä esiintymästä uhaten «isänmaallisten» lapualaisainesten kostolla. *

Lapualaiset pieksivät syytettyjen asianajajan Rovaniemen murhapolttojutussa, lakitieteiden kandidaatti Ernst Hentusen, jutun ensimmäisen käsittelyn aikana. He pakoittivat hänet antamaan allekirjoituksensa siitä, että hän ei enää tule avustamaan syytettyjä.

Turkuun syytettyjä vallankumouksellisia avustamaan saapunut ruotsalainen asianajaja Branting kutsuttiin ohranaan, missä häntä «neuvottiin» kieltäytymään syytettyjen avustamisesta. Hän kieltäytyi noudattamasta neuvoa. Lapualaiset järjestivät hänelle hurjistuneen mielenosoituksen, uhkasivat tekevänsä hänestä selvän.

Sellaiset ovat fasisti-Suomen lait.

*

Suomen proletariaatin johtaja tov. Kuusinen kirjoittaessaan Suomen porvariston hurjasta terrorista v. 1918 sanoo:

«Suomen porvariston koston hekuma on vallankumouksen jälkeen, vaatinut suuremman määrän kuolonuhreja turvattomista vangeista, kuin mitä koko kolme kuukautta kestänyt ankara luokkasota työväeltä uhreja vei. Järjestelmäl-

lisesti jatketuilla tovereittemme joukkoteurastuksilla on Suomen valkoinen lahtarivalta aivan kuin koettanut hermoja järisyttävällä räikeydellä osoittaa kaikkien maiden työväelle, mikä koston hurjastelu heitäkin voi uhata, jos he eivät heti valtaan päästyään pane oman maansa porvaristoa rautaisen diktatuurinsa alaiseksi, vaan noudattavt sekä vapaina että vankeina, olevain luokkavihollistensa suhteen samanlaista herkkätuntoista ihmisellisyyttä, kuin meidän vallankumoushallituksemme Suomessa noudatti.»

Kasvava polvi

Viime vuonna, elokuun 8 päivänä, löydettiin Perhon kylässä Pohjanmaalla, suosta 9-vuotiaan pojan Mooses Vehkalammen ruumis. Hän oli ollut «kunnanorpona» (huutolainen) paikallisen varakkaan talonpojan Jaakko Saarelan hoivissa. Suomessa sanotaan huutolaisiksi kodittomia lapsia, orvoiksi jääneitä tai vanhempainsa hylkäämiä. Kunta luovuttaa heidät huutokaupalla niille talonisännille, jotka suostuvat ottamaan heidät luokseen vähimmästä maksusta. Virallisen tilaston mukaan ennen pulavuosia oli tällaisia huutokaupattavia orpoja maassa 22 tuhatta. Nyt on heidän lukumääränsä huomattavasti suurempi. Armoton nälkä pakottaa perheet luopumaan kotikonnuistaan, jättämään mökkinsä ja lapsensakin kohtalon varaan. Kuvaavaa sille, miten isäntä ravitsee huutokaupasta ostamaansa orpoa, on juuri mainittu tapaus Perhossa. Naapurit ovat kertoneet, että poikanen oli aina nälissään. Kun isäntänsä ei häntä riittävästi ruokkinut, kerjäsi hän naapureilta. Kohtalokkaana päivänä meni hän anelemaan leipää suurtalonpoika Tammiselta. Viimemainittu ajoi hänet tiehensä. Kohdakkoin sen jälkeen löydettiin lapsi suosta kuolleena. Hänen suuhunsa oli sullottu kuolleen linnun raato. Pikkukasvot olivat naarmujen peitossa. Ruumis sinelmissä ja verihaavoissa. Noin eläimellisellä tavalla vapauttivat isäntä ja naapurit itsensä kodittomasta

lapsukaisesta, joka työlästytti heitä pyynnöillään ja nälkäisellä itkullaan.

Yhdeksi päiväksi riitti tästä petomaisesta tapauksesta sensatiota lehdistölle. Arbetarbladet kirjoitti:

«Tämä tapaus osoittaa, minkälaisessa asemassa on Suomessa huutolaislapsi. Jo tämä nimityskin, jonka korkeimmat viranomaiset ovat viattomille lapsille suoneet, kantaa keskiaikaisuuden leimaa. Ihmeteltävä on, kuinka sellainen valtio, joka kantaa kulttuuri- ja sivistysvaltion nimeä, ei häpeä sovelluttaa sellaista nimitystä kansalaisiinsa».

Huutolainen (samoin «kunnanorpo») vaikuttaa samoin kuin loiseläin tai «teuraskarja». Tällaisella alentavalla nimityksellä (maaseudulla pidetään sitä häpeäpilkkuna koko elämän ajaksi) varustettua ihmistä kohtelevat kaikki ylenkatseella, kuin karjaa.

Kodittomat lapset, huutolaiset, sijoitetaan ensimmäisiin tielle sattuneisiin talonpoikaistaloihin, joissa talonisäntien kitupiikkimäisyys ja julmuus ylittää emäntien epäinhimillisen kohtelun ja ahneuden. Lasten sijoittamisella on todellisen kaupan luonne, Tietenkin edellytetään, että kunnan pitää kontrolloida sellaisia «lasten ystäviä».

Mutta minkälaista se kontrolli on, käy räikeästi selville mieliä kuohuttavasta tapauksesta Perhossa. «Kuinka alhaista, minkälaista rikostoveruutta». Näillä riveillä katsottiin pienen Vehkalammen Mooses-paran kamala kuolema loppuunkäsitellyksi...

*

Omille lapsilleen riittää porvaristolla rakkautta. Kehdosta saakka ympäröidään heidät lapsenhoitajien, kasvattajien ja kotiopettajien väsymättömällä huolenpidolla. Heitä hellitään, hoivataan, kasvatetaan kuin kallisarvoisia hentoja -taimia. Heissä kasvatetaan «korkeampien olentojen» tottumuksia ja katsomuksia, heistä valmistetaan elämän valtiaita. Jo varhaisista vuosista vedetään tarkka luokkaraja housuihin puettujen porvarislasten ja housut-

tornien poikien välillä. Ei vain kotikasvatuksessa, vaan kaikkialla — kaduilla, kaupungeissa ia kouluissa.

Jos haluatte nähdä, miten elää nykyisin ,suurin osa lapsista, niin menkää pois keskuksesta, älkääkä silmäilkö siistejä leikkikenttiä keskuspuistoissa. Älkää kallistako korvianne pienten hyvinpuettujen olioiden raikuvalle onnelliselle naurulle noilla kentillä. Menkää työväen kortteleihin, astukaa sisälle työväenasuntoihin, hylättyihin juoksuhautoihin, minne nyt on koteutunut työtön väki. Siellä kohtaatte silmästä silmään jäljentämättömän ankaran todellisuuden, missä kasvaa ja varttuu enemmistö tulevan Suomen kansalaisia.

*

Vaasassa ilmestyvä P o h j a n m a a n K a n s a kuvailee kammottavaa ilkityötä, jonka alaiseksi joutui 14-vuotias palvelustyttönen Taimi L. Hänen vanhempansa olivat köyhiä, juoppoja ja rappiolle joutuneita ihmisiä. Heidän *7* lastaan kuleksivat kodittomina ja nälkäisinä, kunnan huollettavina. 5 heistä myi kuitta huutokaupalla huutolaisiksi Turkuun ja Poriin. Kahdelle hankki se työtä. 14-vuotias Taimi annettiin palvelijaksi suurtalonpojalle Letalaan. Sopimuksen mukaan sitoutui isäntä maksamaan Taimille talvisin Smk. 50 ja kesäsin 75 — kuukaudessa. Paitsi Taimea oli kulakilla vielä useita työläisiä. Taimi sai koko ajan nähdä nälkää. Hänet pakotettiin tekemään työtä pellolla, kasvitarhassa, karjapihassa 16—18 tuntia vuorokaudessa. Ja kun hän yösydämellä saapui kotia, niin useimmiten sanottiin hänelle vain, että kaikki ovat jo syöneet eikä hänelle ole jätetty ruokaa. Siten kitui hän koko vuoden. Muutama kuukausi sitten tunkeutui yöllä vajaan, missä Taimi nukkui, joku mieshenkilö ja raiskasi hänet. Isäntä väitti, että teon teki eräs hänen työläisistään,, jonka hän eroitti. Taimi tuli raskaaksi. Saatuaan tästä tietää otti isäntä tyttöä kädestä, vei hänet asemalle, osti matkalipun Vaasaan ja pisti junaan. Jäähyväisiksi työnsi hän tytön käteen 15: —. Siinä oli palkka koko vuoden raa-

dannasta. Sopimuksen mukaan olisi hänen pitänyt maksaa 600:— Lehden ilmoituksen mukaan on tyttö niin laiha, että nytkin raskauden tilan kuudennella kuukaudella hänen painonsa on vain 30 kiloa.

*

«Läntisen kulttuurin ja sivistyksen vartia bolshevistista barbaarisuutta vastaan». Näin mahtipontisesti nimittävät suomalaiset porvarispolitikot Suomea.

Tämä «läntisen kulttuurin vartian» nimitys on edullinen monesta syystä: sen varjolla voidaan anoa kaikenlaisia armonpaloja «läntiseltä kulttuurilta», s.o. Neuvostoliittoa vihaavilta eurooppalaisilta kapitalisteilta. Se on sopiva veruke silloin, kun on puollettava vimmattua aseistusta, jota Suomi viime vuosina kuumeisesti suorittaa. Sillä saatetaan peittää Suomen alueen aktiivista valmistamista lähtökohdaksi interventionistien hyökkäykselle. Neuvostoliittoa vastaan, jota maailman imperialismi valmistaa. Mutta «läntisen kulttuurin vartian» kaapu ei suorita yksinomaan ulkonaista palvelusta, vaan se täyttää nykyhetkellä myös tärkeätä sisäistä tehtävää. Se verhoaa järjestettyä ja systemaattista hyökkäystä, jonka Suomen porvaristo on aloittanut kouluopetusta vastaan, Suomen laajojen työtätekevien joukkojen valmistamista vastaan, kaikkia kulttuuritoiminnan muotoja vastaan maassa.

Musta taantumus ja valon pelko kehräävät itselleen tiheätä pesää fasistisessa Suomessa. Täällä elvytetään henkiin ja sovellutetaan elämään tsaristisen Venäjän muistettavien valistuksen vihaajien — Kasson ja Schwarts'in — toimenpiteitä.

Ansiokkaan esimerkin antoi Suomen eduskunnan entinen puheenjohtaja, kokoomuspuolueen jäsen Paavo Virkkunen. Tultuaan viime vuonna valistusasiainministeriksi, hän ensitöikseen lähetti kiertokirjeen, jossa määräsi: 1) On lisättävä uskonnon opetusta kouluissa, saattamalla se pakolliseksi. 2) On otettava ruumiillinen rangaistus käytäntöön kouluissa — ruoskarangaistus.

Näiden toimenpiteiden välttämättömyyttä Virkkunen (joka itse on vanha pedagoogi ja erään yliopiston rehtori) moniaissa julkisissa esiintymisissä perusteli seuraavalla tavalla: «Henkilökohtaisen kokemuksen perusteella olen varmistunut siitä, että viimeaikoina löyhtyneiden moraalisten perusteiden lujittaminen koululasten keskuudessa on mahdollinen vain uskonnon vaikutuksen lisäämisellä kouluopetuksessa ja ruumillisen rangaistuksen sovelluttamisella.»

Hyvät esimerkit ovat tarttuvia! Alettuaan hyökkäyksestä «opetusmetoodeja» vastaan kouluissa paisui siitä kirjaimellinen kulttuurinvastainen ristiretki, jonka etunenässä käy hallitus ja eduskunta. Tässä muutamia tosiasioita.

«Ankaran säästäväisyyden» välttämättömyyden varjolla supistettiin kahden vuoden kuluessa huomattavasti, yli 30 %, määrärahoja kansanvalistukseen ja kulttuuritarpeisiin. Eniten koski tämä supistus kansa- ja keskikouluja, joissa opiskelevat työtätekevän väestön lapset. Kansanvalistusartikkeliin kuuluvia määrärahoja lutherilaisille ja oikeauskoisille kirkoille supistettiin hyvin vähän. Määrärahat teattereille, tieteellisiin tutkimusmatkoihin, taiteilijastipendejä varten supistettiin aivan mitättömiin tai poistettiin muutamia kokonaan. Mutta tämän rinnalla on samaiseen budjettiin otettu uusia määrärahoja sotavarustusten lisäämiseksi merellä ja mantereella, uuden panssarilaivan rakentamiseksi, kahden uuden ilmalaivaston rakentamiseksi, armeijan ja suojeluskunnan reorganisoimiseksi.

Muutama kuukausi sitten tasavallan presidentti Svinhufvud kieltäytyi vahvistamasta eduskunnan päätöstä siitä, että kansakouluissa tullaan jatkamaan oppikirjojen maksutonta myöntämistä lapsille, mikä tapa on ollut käytännössä kymmenien vuosien ajan. Kieltoaan presidentti perusteli sillä, että pulakaudella on välttämätöntä noudattaa säästäväisyyttä. Kolmen viikon kuluttua vahvisti presidentti hallituksen esityksen eduskunnalle monien miljoonien markkojen lisämäärärahasta poliisilaitokselle ja uuden 150 henkisen poliisireservin luomisesta. Fasisti-

järjestöjen ei kauan sitten laatimassa fasistisessa toimintaohjelmassa on eräänä perusvaatimuksena:

«Laki pakollisesta oppivelvollisuudesta on uudelleen käsiteltävä, kansanopetusta samoinkuin valistustyötäkin on supistettava säästäväisyystarkoituksessa.»

*

Fasistinen Suomi on maantieteellisesti epäedullisessa asemassa. Neuvostoliitto on aivan vierellä, toisella rannalla. Suomen puoleiselta rannalta erottaa sen paljaalla silmällä. Bolshevikkimaan «barbaari»-tavat ovat tunnetut. Siellä pidetään lapsista erikoisen hyvää huolta, siellä on olemassa opetuspakko. Vuosittain kohoaa koulujen lukumäärä sadoin ja tuhansin. Kymmenittäin avataan uusia erikoisakatemioita ja teknillisiä kouluja. Työläisille, kollektiivitalouksien jäsenille, työtätekeville on kaikki mahdollisuudet opiskeluun. Sosialistisen rakennustyön maassa kasvaa joka vuosi uusia proletaaristen oppineiden ja spesialistien kaadereja. Valtio käyttää miljoonittain kultaa kouluopetukseen, valistukseen, teattereihin, taiteeseen, kirjastoihin. Vastamyrkyksi tuollaista barbaaritoimintaa vastaan, joka kulettaa Suomenlahden yli bolshevistisen tartunnan siemeniä, on Suomen porvaristolla kolmiyhteinen keino: risti, ruoska ja lapualaispuukko. Kuinka vaikuttava on tämä keino, sen näyttää tulevaisuus, mutta toistaiseksi maailman imperialistin huutoon:

«Taantumuksen ja pimeyden etuvartija, kuule!», voi Suomen fasistiporvaristo täydellä oikeudella vastata:

«Täällä olen, vartiopaikallani!»

*

Noin vuosi takaperin kuohutti suomalaisia yhteiskuntapiirejä eräässä helsinkiläisessä koulussa sattunut tapaus. Eräs opettajista antoi lasten kirjoitettavaksi aineen aiheesta: «Mikä miellyttää minua eniten maassamme.»

Siinä syntyi hämminki, lasten töistä kiinnittivät erikoista huomiota puoleensa ja synnyttivät kauhua kahden työläislapsen kirjalliset työt. Toinen heistä kuittasi parilla rivillä Suomen, mutta sen sijaan omisti useita ihailua uhkuvia sivuja Neuvostoliitolle. Lopussa lausui toinen heistä:

«Minä haluaisin mieluummin elää Neuvostoliitossa, missä työläiset hallitsevat maata.»

Toinen pojista esiin toi ajatuksensa vieläkin määritellymmässä muodossa, hän päätti aineensa lupaukseen:

«Kun kasvan suureksi, niin lähden Neuvostoliittoon, sitten palaan sieltä takaisin kotiin ja tapan porvarit.»

Hallitsevan luokan kasvot

Mutta ei kaikki ole hullusti maassa. Eivät kaikki kärsi lamaannuksesta. Ei kaikkien kaulaa kurista pulan kireä silmukka. Kurjuuden, kyynelien ja menetysten meren keskellä on rauhaisia saaria, missä runsauden sarvi vuotaa, missä aurinko entistä ehommin loistaa, missä raikas nauru kajahtelee, on huomaamattomia nurkkauksia, minne silmän kantamattomilta alastomilta pelloilta, nälkäisistä mökeistä, vielä toimivista työverstaista virtaa puhdas kulta välkähtelevinä puroina, lisääntyen, jakaantuen taskuihin, kassaholveihin, kotona oleviin tulenkestäviin kassakaappeihin. Nuo hyvinvoinnin keitaat ovat: kapitalisteja, pankkipösöjä, osakkeenomistajia, suurmaanomistajia. Pula ei ole heihin koskenut. Päinvastoin, se on lisännyt heidän voittojaan, moninkertaistuttanut heidän tulojaan. Sekä nälkiintyneitten työttömien valitus, maaseutuhuutokaupat että laskeva valuutta, — kaikesta takovat nuo verenimijät helisevää metallia. Rikkaudet moninkertaistuvat. Pääomat kasvavat. Nälkään näänty-vien ihmisten kylvö antaa rikkaan sadon.

*

Ruotsalainen pääkaupunkilaislehti Svenska Pressen esitti syyskuun numeroissaan v. 1932 tietoja Hel-

singin kaupungin rikkaiden porhojen, liikkeiden, pankkien ja osakeyhtiöiden tuloista vv. 1930—1931. Mainitut tiedot on otettu rikkaiden porhojen ja liikkeiden edustajain henkilökohtaisesti antamista tuloilmoituksista tuloverotusta . varten. Niiden oikeaperäisyyttä voi epäillä vain siinä suhteessa, että tulot saattavat olla ilmoitetut pienemmiksi kuin mitä ne itseasiassa ovat. Tulos on huomiota ansaitseva! Yli miljoonan markan vuosituloa nauttivien henkilöiden lukumäärä on viime vuonna kasvanut kymmenellä. V. 1930 oli heitä 33, v. 1931 — 43. Yli 2 milj. vuositulon omaavien lukumäärä on kasvanut 5:stä 20:neen. Samoin liikkeiden, osakeyhtiöiden j.n.e. lukumäärä, joiden vuositulo ylittää 2 miljoonaa, on myöskin noussut 34:stä 38:aan. Tämä vaurastuminen, miljonäärien sato on tapahtunut kireän talous- ja maatalouspulan kautena, sinä vuonna kun maa on köyhtynyt arveluttavassa määrässä, tuotantoa supistettu, tuhoutunut ja huutokaupattu tuhansia talonpoikaistalouksia, armottomasti pienennetty työpalkkoja, sadointuhansin kasvanut työttömien armeija.

Missä on koira haudattuna? Selitys ei ole vaikea:

Voimakkaimmat kapitalisti-valaskalat ovat nielleet heikompansa. Monopolistiset yhtymät ovat nielaisseet heikommat liikkeet, jotka eivät ole jaksaneet kestää pulan aiheuttamia menetyksiä. Aivan samoin ovat suurtalonpojat nielaisseet keski- ja köyhän talonpoikaisten ja osan kulakkienkin tuhoutuneista talouksista. Työläisten työpalkan alentaminen on tapahtunut heidän riistämisensä tehostamisen, työnormien korottamisen, työpäivän pitentämisen ja työn sen korkeimpaan pisteeseen voimaperäistyttämisen rinnalla. Sellainen on kapitalistisen pulien laki.

275 miljonääriä ja miljoonaliikettä on lueteltu julkaistussa luettelossa. Niiden yhteinen vuositulo v. 1931 tekee 209.300.000 Smk. Vuonna 1930 olivat tämän ryhmän tulot, 144.950.000 Smk. Lisäys — 64.350.000. — Eipä ole hullumpi voiton kasvu yhdeltä pulavuodelta!

Tulot eivät jakaudu tasaisesti. Mainitsemme muutamia huomattavimpia nimiä: pankkitirehtööri Lilius — vuositulot v. 1931 Smk 8.084.000:— v. 1930 olivat Liliuksen vuositulot ainoastaan 397.000:— Useiden yhtymien osakkaalla, eräällä kokoomuksen ja Lapuan tärkeimpiä johtomiehiä, Talaksella, oli v. 1930 — Smk 1.418.000:— vuositulot. V. 1931 oli hänen vuositulonsa Smk 7.918.000:— Suurimman konditorioliikkeen omistajalla Karl Fazerilla, lapualaisten aktiivisella ystävällä, joka on heille lahjoittanut huomattavia summia ja rahottanut Mäntsälän nousun, oli v. 1930 — Smk. 6.925.000:— vuositulot.

Sitten jatkuu pitkä rimpsu «matalamman veden kaloja» 3 milj., 2 milj. ja 1 milj vuosituloin. Loppupäässä ovat «köyhät»: 900—500 tuh. vuosituloiset.

69 suurliikkeen, pankin ja osakeyhtiön yhteiset tulot Helsingissä olivat v. 1930 Smk. 208.045.000:—; vuonna 1931 Smk 283.754.000:—; niidenkin voitto on kohonnut 76 milj. markalla.

Johtavien monopolististen perusyhtymien ja pankkien (jotka ovat olleet Lapuan liikkeen päälahjoittajia) voitot tekivät:

Kansallis-osake-pankin 21.900.000:—;
Pohjoismaiden yhdyspankin 37.096.000:—;
Helsingin osakepankin — 20.754.000:—;
Monopolistisen yhtymän. (Suomen Sokeri) — 13.280.000
Porvarillisten osuuskauppaliikkeiden liiton (SOK) — 5.420.000:—.

Näitä numeroita tarkastaessa käy päivän selväksi mitä Suomen porvaristo on ajanut takaa kuumeisella hyökkäyksellään työväenluokkaa vastaan. Selvästi kuvastuvat viimeisten 2—3 vuoden aikana suurella johdonmukaisuudella ja itsepintaisuudella läpivietyjen lapualaishyökkäyk-

sen, fasistinousun, maan kiireisen fasisoimisen alkulähteet ja vaikuttimet.

*

Kukkaronsa vakuutus, taistelu ylivoitoista, rikkauksiensa moninkertaistuttamisesta ja... tietenkin, suureksi osaksi myös oman nahkansa pelastamisesta.

Suomen porvaristoa ei saata moittia lyhytnäköisyydestä, ei voi kieltää, etteikö se johdonmukaisesti veisi läpi luokkalinjaansa.

Häkä nousi päähän. Ennenkuulumaton pörssikeinottelu,. puutavaraviennin satumaiset voitot huimasivat päätä. Alettiin tavattoman laaja ja tarpeeton, Suomen mittakaavassa, rakennustoiminta. Siihen upotettiin satoja miljoonia, kultamarkkoja. Se oli sidottua jähmettynyttä pääomaa. Se painoi kuolleena painolastina koko talouselämää ja veti sitä alaspäin. Sitten tuli onnettomuus. Maan saavuttivat pitkäaikaisen pulan ankarat pyörreaallot. Porvarillisen laivan epäluotettava runko alkoi uhkaavasti natista, purjeet kitisivät, tuulahti ikuisesti muistossa pysyvältä 1918 vuodelta. Johdonmukaisesti, toinen toisensa, jälkeen kiirivät maan yli suuret työläislakot, joita vallankumoukselliset ammattiliitot johtivat suurella itsepintaisuudella — metallityöläisten v. 1927 ja satamatyöläisten v. 1928 sekä pienempiä työväenluokan esiintymisiä muilla aloilla. Se oli vakavana varoituksena Suomen porvaristolle. Talous- ja maatalouspulan syvästi järkyttämää kapitalistista taloutta vastaan kohosi työväenluokan vallankumouksellisen aktiivisuuden nousuaalto.

Kaikkien kansallisuuksien ja maiden porvaristo tuntee vain yhden keinon pysyäkseen pystyssä kapitalististen pulien myrskyissä ja puristuksissa — riistonpuristuskoneen kiristämisen rajattomiin ja työtätekevien elintason huonontamisen alimpaan rajaan saakka. Suomen kapitalistit olivat valmistautuneet siihen. Monopolistit ja teollisuudenharjoittajat olivat laatineet ohjelman työpalkan:

alentamisesta teollisuuden pääaloilla. Mutta lakkoilevien metallityöläisten jämerä astunta ja satamatyöläisten teräksinen itsepintaisuus esilletoivat erään totuuden: työväenluokka ei taistelutta suostu työpalkan alentamiseen, taistelutta ei se anna heittää kaulaansa puutteen, nälän ja työttömyyden hirttonuoraa. Reaalinen vaara kolkutti ovelle.

Suomen porvareilla on hyötyäkin läheisestä naapuruudestaan Neuvostoliiton voittoisan sosialistisen, vallankumouksen kanssa. Se on opettanut sille paljon. Erikoisen tarkasti on se painanut mieleensä erään totuuden: vallankumoukselta ei sillä ole mitään hyvää odotettavissa.

Vuoden 1918 «itsekohtainen» kokemus ei ole mennyt hukkaan. Raskaat, unohtumattomat muistot...

Ne saattavat toistua. Mutta se merkitsee loppua. Neuvostoliitto saavutuksineen, sen sosialististen otteiden valtavuus, voittojen — ensimmäisen viisivuotissuunnitelman täyttäminen, sosialistisen talouden kivijalan luominen, uuden elämän luominen kaikille työtätekeville — mahtava reaalisuus ovat yhtämittaa kaikuvana kutsuna, tartuttavana esimerkkinä kaikille sorretuille. Suomen työläinen kuuntelee tarkasti, mitä elähyttävä tuuli tuo mukanaan lahden itäisiltä rantamilta. Jännittyneesti tarkkaa hän, miten valaisee siellä kirkkailla säteillään uusi aurinkoinen päivännousu.

Sitten alkoi kuulua sotaisen ukonilman kumu, alkoi syntyä konflikteja mahtavien kapitalististen valtojen ja Neuvostoliiton välillä. Mieliä hipoivat ajatukset mahdollisen interventioon osallistumisen edullisuudesta. Kaikenlaisen pelon ja aavistusten täyttämät päät valtasi yhä voimakkaammin kuumeiset houreet sosialismia rakentavan vaarallisen maan tuhoamisesta, Suur-Suomen luomisesta, Neuvosto-Karjalan valtaamisesta valtavine metsärikkauksineen, Leningradin, Uralin — ja vähänkö sitä voi haluta anastaa...

Situatio oli edullinen. Maaperä oli tulistunutta. Piti toimia. Koiralauma alkoi liikahdella, äännähdellä. Ja ket-

juistaan laskettiin irti suunnaton parvi hampaitaan louskuttelevia nälkäisiä koiria: «Usu, usu, ota kiinni!»

Koko tämän koiralauman yhteinen nimi on — Lapua. Monenkarvaista on siellä joukko. Mutta kaikki koetuita ja 15 vuoden kuluessa tarkistettuja väsymättömässä ihmisjahdissa.

Suuri sotainen parvi — suojeluskunnat: yli sadantuhannen. Pienempiä — isänmaalliset fasistiset liitot, ylioppilasnuorison ja taantumuksellisten professorien interventioklikki Akateeminen Karjalaseura», pääesikunnan huippu. Perusjoukkue — petomaisessa vihassaan työväenluokkaa ja maatalousproletariaattia vastaan verisiä leukojaan louskutteleva villiintynyt kulakkisusien lauma. Tämän koiralauman komentaja — kokoomus, monopolistien, teollisuudenharjoittajain, pankkiirien ja suurtilanomistajain puolue: «Usu, usu, ota kiinni!»

Lauma ravasi peltoja, kyliä, kaupunkeja, kuntia, rajaseutuja pitkin jättäen kaikkialle jälkeensä hävityksen, synnyttäen jäätävää kauhua ja sekasortoa. Liekkeinä leimusivat työväentalot, pirstoiksi pantiin työväen-klubit, kappaleiksi hakattiin kirjapainokoneet: «Usu, usu!»

Villiintyneen lauman jäljissä kukkopoikina kiekuen, pelokkaasti räkyttäen riensivät raihnaiset sosdemrakit. Hurmaannuksesta oli läkähtyä niiden haukunta, raivokkaasti vinkuivat fasistiveljilleen:

«Kommunistit ovat itse syypäitä, he ärsyttävät lapualaisenkeleitä. Usu, usu kommunisteja ja nuorisoliittolaisia!»

Koiralauman johtaja — yhdistynyt porvaririntama, hykerteli iloisena ja tyytyväisyydestä ynähdellen verisiä kouriaan

Maailmalle levisi lehtien palstoille sensatio: Lapua hyökkää! Kommunismi tuhotaan! Lapualaistalonpoikain moni-

tuhantinen marssi Helsinkiin! Kommunististen toimihenkilöiden muiluttaminen! Työläisiä murhataan, muilutetaan, piiskataan, työväentaloja tuhotaan!

Sinimustina ryöppyinä kohisi Suomessa suunnaton fasistinen hyökyaalto.

Öisin eristettiin muusta maailmasta kokonaisia kaupunkeja, sähkö- ja puhelinjohdot pantiin poikki, lapualaislaumain villit orgiat alkoivat.. Tukahduttaakseen pieksettävien ja tapettavien ihmisten huutoja ja hävitysmoukarien kumua tuotiin kaduille kuorma-autoja ja pantiin moottorit käyntiin, katujen risteyksissä seisoivat sankarit ja ampuivat ilmaan pyssyillä ja konekivääreillä. Mutta työväentaloissa, kirjapainoissa, lehtien toimituksissa tehtiin hävitystä, rikottiin painokoneita ja huonekaluja, revittiin alas seiniä, sytytettiin taloja tuleen. Tulipalonloimu valaisi vandalismin pöyristyttäviä kuvia.

*

Vuoden kesti tätä työtä. Tässä lukuja voitokkaasta balanssista:

Useita kymmeniä tapettuja, kuoliaaksi kidutettuja ja tietymättömiin kadonneita.

450 muilutettua, ruoskittua ja raajarikoksi saatettua. Puolitoistasataa neuvostorajan yli heitettyä vallankumouksellista. Satoja poroksi poltettuja ja säpäleiksi lyötyjä taloja.

Yli tuhat työläistä heitetty vankiluoliin.

Kuusisataa kuritushuonetuomiota, yhteensä 1400 vuotta pakkotyötä.

«Maltillinen» porvarillinen eduskunta hajoitettu. Terrorin ja petoksien avulla kokoonpantu uusi fasistinen eduskunta. Ei yhtään vallankumouksellisten työläisten edustajaa päästetty tuohon fasistiseen parlamenttiin.

Fasistitemmellyksen harjalle, tasavallan presidentin istuimelle korotettiin — Svinhufvud.

Viisi diplomaattista konfliktia Neuvostoliiton kanssa.

Tulipalo kiihtyi, pääesikuntalaiset muiluttivat tasavallan ensimmäisen presidentin, taantumuksellisen Ståhlbergin.

Sattumalta tuli pääesikuntalaisten salaliitto julki ja saatiin selville, että yritettiin provosoida aseellista yhteentörmäystä Neuvostoliiton kanssa. Vihamielisiä mielenosoituksia Neuvostoliittoa vastaan pääkaupungissa, ja rajoilla alkoivat poliittisten toimihenkilöiden ryöstöt ja muilutukset, yritykset eräiden ministerien ja huomattavien sosialidemokraattienkin muiluttamiseksi. Vandaalilauman ruokahalu kasvoi. Kokoomuspuolue, teollisuusherrain ja pankkiirien puolue, lupasi kulakeille etuoikeuksia ja voittoja heidän verisestä työstään, mutta raja oli ylitetty. Niin kauan kuin fasismin verikoirat tekivät selvää työväenluokasta, niin kauan sekä omat isännät että kaikkien maiden porvarit lauloivat ylistyslauluja Lapuan isänmaallisuudelle, taputtivat käsiään, huusivat äänensä käheäksi: «Bravo, bravo, Pulchinello.»

Mutta kun kulakkirosvot alkoivat osittain satuttaa muutamien paksukukkaroisten ryhmäin ja pankkienkin etuja, kun haiskahti vaarallisen konfliktin uhalta mahtavan Neuvostoliiton kanssa, — niin maapallon toisella puoliskolla, valtameren takana, New Yorkin, San Fransiskon, Lontoon pörsseissä alkoi tyytymätön murina: Suomen tasavallan arvopaperit alkoivat luisua alas. Diplomaattisia johtoja pitkin, pääesikuntien salakielellä annettiin jäykkä neuvo: «Leikkiä tulen kanssa heikennettävä, toimittava varovasti, hillittävä hieman intohimoja.»

Alkoi lapualaisriehunnan lasku. «Isänmaallisia» aineksia, pääesikuntalaisia tuotiin oikeusistuimien eteen. Murhamiehet kerskuivat korskeasti fasistioikeudelle uhriensa lukumäärästä, kidutus- ja tappomenetelmistä. He näyttelivät oikeudelle vertatihkuvia käsiään, puukkojaan ja kidutettujen ja tapettujen vallankumouksellisten verellä tahrattuja aseitaan.

Pääesikuntalaiset tunnustivat avoimesti salaliiton olemassaolon ja vallananastus-suunnitelman, jonka tarkoituksena

oli aikaansaada aseellinen yhteentörmäys Neuvostoliiton kanssa.

Oikeus piti arvossa syytettyjen puhtaita isänmaallisia vaikuttimia. Muutamia kuukausia ehdollista rangaistusta — siinä koko myönnytys, mikä tehtiin rauhattomaksi käyneelle eurooppalaiselle pörssille.

Mutta velloontunut likainen virta jatkoi pauhaamista. Talous- ja maatalouspula kärjistyi. Laajojen väestöjoukkojen tyytymättömyys kasvoi. Luokkavastakohdat kiristyivät. Talonpoikaisto joutui perikadon partaalle, köyhtyi. Samoin tuhoutui kulakkeja, pikkuporvaristoa, tyytymättömyys kasvoi. Taloudelliset ja kansalliset ristiriidat oli vain painettu villasella yleisen hyökkäyksen ajaksi. Ne kärjistyivät ja rikkoivat porvarillista yhtenäisyyttä. Syntyi hankausta maalaisliittolaisten ja finanssipääoman välillä.

Kulakit vaativat velkataakan helpottamista, huutokauppojen keskeyttämistä, luottoa.

Kapitalistit, koronkiskojat ja pankit vaativat velkojen takaisin maksua ja sotaväenosastojen avulla toimittivat pakkohuutokauppoja.

Taas levittäytyi kokoomuspuolueen taktillisesti joksikin ajaksi poistama natsionalismin, fennomaanien hyökkäys — ruotsalaista kansallisuusvähemmistöä vastaan. Sisäiset ristiriidat raastavat porvarillista rintamaa.

Pula kiristyy. Vavahti ja lähti laskemaan luikua Suomen valuutta. Pääomat virtaavat ulos maasta. Taloudelliset yhteenvedot ilottomia, perspektiivit — matalia…

Suurpääoman johtama fasistileiri kalasteli sameissa vesissä. Se valmistautui uuteen hyökkäykseen siinä tarkoituksessa, että yhä enemmän vahvistaisi ja lujittaisi fasistidiktatuuria. Mutta esiintyminen pulpahti esille ennen aikojaan. Äkkiarvaamatta, talvisena helmikuun päivänä 1932 syttyi kapina pienessä kirkonkylässä — Mäntsälässä,

60 km päässä pääkaupungista. Sinne oli kokoontunut 400 henkinen kulakkijoukkue, heidän avukseen riensi muutamia kymmeniä suojeluskuntaupseereja, fasistiylioppilaiden sakki Helsingistä. Anastettiin muutamia konekivääreitä, yksi lentokone, eräät paksumahat höllittivät kukkaronsa nauhoja, suojeluskunnan ylipäällikkö, vannoutunut fasisti, kenraali Malmberg, lupasi tukea, toivottiin suurten voimien yhtymistä. Valmisteltiin hyökkäystä pääkaupunkiin.

Mäntsälään kokoontui Lapuan komentajien «parhaimmisto»: kaikkien Lapuan voimien ylipäällikkö, kenraali Vallenius, paksupäinen salakuljettaja Kosola, pappi Kares y.m.

Hallitukselle lähetettiin sähkösanoma: kehotamme ottamaan eron ja luovuttamaan meille paikkanne.

Hallitusleirissä horjumista, levottomuutta. Hallitusta raatelevat porvarillisen rintaman ristiriitoja heijastavat ristiriitaisuudet. Sunilan hallitus, jonka enemmistönä oli pankkien kanssa yhteenkasvaneita huomattavia maalaisliittolaisia, ei halunnut luopua paikoistaan. Lapuan liikkeen uusi aalto ei lyönyt yhteen sen etujen kanssa. Hallituksessa olevat kokoomukselaiset kannattavat kapinoivia, vaativat jyrkästi heidän ultimaatuminsa täyttämistä: Sunilan hallituksen eroa ja kokoomukselais-lapualaisen hallituksen luomista. Lapuan aito hengellinen isä ja opettaja, Svinhufvud, raivostui kuultuaan ilman hänen vahvistustaan tapahtuneesta esiintymisestä. Kansainvälisen pörssin tahtoa on hänen kuultava. Hän käsittää erinomaisesti, että New Yorkin, Lontoon, Pariisin pörssit tulevat olemaan tyytymättömiä Lapuan esiintymiseen. Sen aika ei ollut vielä tullut. Valkoisen armeijan johtaja, kenraali Mannerheim, vaikeni odottaen.

Lapuan emissaarit — vanha haaskakotka, paperitehtailija Haarla, eräs huomattavimpia fasistipomoja kenraali Ignatius, sekä itse «kansanjohtaja» Kosola — kiihoittavat, nostattavat kansaa. ..

Pettymys, epäonnistuminen ja murhe tulivat tällä ker-

taa Lapuan osaksi. Sillä ei ollut, talonpoikain enemmistön luottamusta. Jossakin jokin leimahti, jokin ryhmä esiintyi Riihimäellä, Jyväskylässä, neuvottelivat aikansa ja... hajaantuivat. Lapualaishankkeen epäonnistuminen oli silminnähtävä. Myötämielisimmätkään pikkuporvarilliset ryhmät eivät tällä kertaa menneet fasistien onkeen. Piti pelastaa tilanne, pelastaa häpeällisesti romahtaneen fasismin vaikutus, säilyttää vallan auktoriteetti. Näytellään komedia-taistelu vallasta hallituksen, fasistidiktatuurin ja Lapuan välillä. Hallituksen sotajoukot keskitetään Mäntsälän luo, kuletetaan sinne tykkejä, tankkeja...

Kapinoitsijain päämajassa — Mäntsälässä — on vallalla matala mieliala. Lapuan voimien komentajan Valleniuksen sotanero esiintyy kaikessa loistossaan. Maan sotavoimien johdossa pääesikunnan päällikkönä monien, vuosien aikana ollut kenraali ei kyennyt kunnollisesti järjestämään edes tarvittavan muonan tuontia «armeijalleen», johon kuului kaiken kaikkiaan muutama sata henkeä. Epäusko kasvoi. Vähälahjaiset «johtajat» kuluttivat aikaansa levottomassa odotuksessa, epävarmuudessa ja toimettomuudessa. Toimettomuus ja odottelu merkitsee aina kapinassa puolta tappiota.

Ne pienilukuiset kulakkiryhmät, jotka olivat yhtyneet kapinoiviin, hukuttivat surunsa pirtuun. Alkoi kierrellä pahaenteisiä huhuja johtajien petturuudesta, siitä, että he valmistelivat pakomatkaa. Myöhemmin, istuessaan telkien takana, valittivat «johtajat» sitä, että kapinoitsijat tahtoivat vangita heidät, tehdä selvän heistä.

Ratkaisu lähestyi. Hallituksen välitysmiesten saavuttua ja heidän kanssaan neuvoteltuaan johtajat pettivät «armeijansa» ja antaantuivat.

Myöhään yöllä maaliskuun 6 p:nä saapui Mäntsälän —Helsingin maantietä Järvenpään kylään soihtujen valaisema autojono, jossa kuletettiin Lapuan vangitulta sotapäälliköitä. Jonon etupäässä kulki suuri hallituksen auto. Siinä istuivat hallituksen välitysmies, fasististen suojeluskuntien ylipäällikkö kenraali Malmberg, Lapuan kaik-

kien aseellisten joukkojen komentaja, kenraali Vallenius, vain «kansanjohtaja» Kosola ja muutamia muita johtajien apureita. Kenraali Malmberg istui kenraali Valleniusta halaten, viimemainitun jaloissa virui miltei loppuunjuotu pirtupullo.

Mäntsälän jälellejääneet joukot kuljetettiin erikoisjunalla kotiinsa. Kapina tapahtui ja päätettiin ilman pyssyn paukahdusta. Mutta se ei ole tässä tärkeintä. Erikoisen tähdellinen on koko tässä jutussa eräs tosiasia: erittäin ankaroiden pakkasten aikana (koko hulinan aikana oli kova pakkanen), jolloin mikään haaska ei hajoa, hajosi lapualaisten surkea armeija.

Oli oikeudenkäynti. Oikeamielinen, fasistinen luokkaoikeus. Se päättyi äskettäin. Se katsoi selville käyneen, että minkäänlaista kapinaa ei ollut ollut, mitään nousua ei kukaan ollut valmistellut, että Mäntsälään kokoontuneet Lapuan johtajat eivät olleet muuta tehneetkään, kuin pidättäneet taisteluun pyrkiviä joukkoja ja tukahduttaneet olematonta kapinaa. Vallenius ja Kosola esikuntineen läpäsivät taas ehdollisin tuomioin. Marttyyrit tarvitsevat sädekehää — heitä voidaan vielä tarvita; ovathan he kaikki pääoman uskollisia palvelijoita. Fasismi valmistautuu lähitulevaisuudessa uuteen esiintymiseen — maan yhä täydellisempään fasisoimiseen.

Vaasan porvarillinen yhteiskunta juhli Kosolaa, hänen kunniakseen pidettiin puheita, Hänet kukitettiin. Eikä kiitollinen fasistinen yhteiskunta unohtanut myöskään huono-onnista Mäntsälän ylipäällikköä: hallitukselle jätettiin anomus elinkautisen 18 tuh. markan suuruisen eläkkeen määräämisestä hänelle vuosittain, palkinnoksi hänea palveluksistaan taistelussa v. 1918 vallankumousta vastaan.

*

Siten on kehkeytynyt viime vuosien historia. Mitä teitä se lieneekin kulkenut, minkälaisten syrjähyppäyksien ja halkeamien kautta tahansa, niin on kuitenkin saavutettu

porvariston peruspäämäärä: legaaliset kommunistiset järjestöt hajotettiin, työväenluokka riisuttiin aseista, raivattiin tie auki pääoman hyökkäykselle.

«Elintason alentuminen ulottuu pitkin linjaa ja aiheuttaa suurta pettymystä kaikkialla, missä odotetaan yhteiskunnallisten olosuhteiden jatkuvaa kohoamista. Lapuan liike käsitti Suomen taloudelliseen asemaan kätkeytyvän poliittisen vaaran. Se reageerasi siihen ainoalla oikealla tavalla, kommunismin poliittisen merkityksen nopeimmalla tuhoamisella. Tämän kautta luotiin sellainen pohja, jolla kävi mahdolliseksi ryhtyä valtiotalouden järjestämiseen pulakauden muuttuneiden olosuhteiden mukaisesti. Se on Lapuan perusansio».

Nämä rivit on lainattu kokoomuspuolueen pää-äänenkannattajan Uuden Suomen artikkelista, jossa tehtiin yhteenvetoja lapuanliikkeestä. Se on selvä luokkatunnustus!

*

Jos joku haluaa nähdä Suomen hallitsevan luokan kasvot koko loistossaan, niin se on helppo tehdä silmälaseitta.

Tarvitsee vain tarkistaa ruotsalaisen lehden julkaisemaa veronmaksajien pitkää luetteloa. Siinä ovat he kaikki, kuin paraatiin järjestyneinä. Monopolistisen pääoman porhot, pankkiirit, tilanomistajat. Fasistisen hyökkäyksen pääesikunnan — kokoomuksen — todelliset johtajat, Lapuan kulissintakaiset ja avoimet johtajat ja inspiroijat. Siinä ovat he kaikki kuin valittuina: Suomen monopolistisen pääoman päätukikohdan johto — pankkiirit Paasikivi ja Honkajuuri, vientiliike Valion johtaja —- Pitkäniemi, puutavarateollisuuden monopolistisen yhtymän johtaja, kenraali Valden j.n.e. Kaikki — täyspainoista kultaa, miljoonien ja satojen tuhansien vuosituloja.

Nuo voitot olivat uhatut. Fasistisen hyökkäyksen kautta onnistuttiin ne pelastamaan, turvaamaan; sen kautta

että ajoissa onnistuttiin iskemään suonta työväenluokasta, nitistämään se rautoihin, sysäämään pulan armottoman puristuskoneen alle.

Pitkäksi aikaako? Ei. Sen tietää itse porvaristokin. Puristuskone on kiristetty äärimmilleen. Tuho lähestyy maata. Liikehtiminen ei lakkaa. Huominen päivä on pimeyden peitossa. Ja silmien edessä vilahtelevat kuoliaaksi kidutettujen uhrien, tehtyjen rikosten veriset haamut. . .

Eräs suomalainen valtiomies, jolla on huomattava asema hallituskoneistossa, virkkoi kerran keskustelussa ajatuksissaan, aivan kuin itsekseen, naiivisti:

— «Kun bolshevikit ottavat vallan maassamme, niin hirttävät ne minut ehdottomasti...»

*

«Uskon yhtenäiseen Suur-Suomeen kuin ainoaan jumalaan. Vannon antavani kaikki voimani ja, jos tarvitaan, elämänikin taistelussa Suur-Suomen puolesta».

Näillä sanoilla alkaa vala, jonka «Akateemisen Karjala-Seuran» jäsenet vannovat. Mainitun järjestön tehtäviä vastaava laajempi vala kuuluisi likipitäin seuraavasti :

«Uskon yhtenäiseen Suur-Suomeen Uraliin saakka ulottuvine rajoineen kuin ainoaan jumalaan. Vannon antavani kaikki voimani ja, jos tarvitaan elämänikin annan Neuvosto-Karjalan, Inkerin ja Leningradin valtaamiseksi. . .» Sillä «Akateemisen Karjala-Seuran» tieteellisenä tehtävänä on interventioaatteen propageeraaminen Neuvostoliittoa vastaan, Neuvosto-Karjalan y.m. neuvostoalueiden valtaaminen aina Uraliin saakka.

Järjestön runkona on ylioppilasnuoriso, mutta kuuluu siihen myös professoreja ja pappeja. Työtä suoritetaan suullisesti, kirjallisesti, teoissa.

Yhteen aikaan olivat neuvostobensiiniä myyvät bensiiniasemat ja neuvostotuotteita kaupittelevat kaupat tämän järjestön huomion kohteena. «Akateemiset huligaa-

nit» hiiviskelivät Öisin niiden läheisyydessä ja harjoittivat tervamaalausta, rikkoivat ja pilasivat pumppuja, terrorisoivat ostajia ja myyjiä.

Fasistipiirit halusivat saada aikaan diplomaattisia selkkauksia Neuvostoliiton kanssa. Ylioppilasnuoriso — «Akateemisen Karjala-Seuran» jäsenet — selviytyivät kunnialla tuosta tehtävästä. Toimeenpantiin vihamielinen mielenosoitus Neuvostolähetystön edustalla. Viranomaiset, poliisit, Helsingin kaupungin poliisimestari etunenässä, kunnioittivat lauhkealla läsnäolollaan tuota iloisten nuorten miesten «ajanvietettä». Teko tuli tehdyksi.

Helsinkiin tuli useissa Euroopan maissa suurta menestystä saavuttanut neuvostot ilmi P u t j o v k a v z h i z n j. Viralliset neuvostolaitokset järjestivät suomalaisten viranomaisten ja ulkoasiain ministeriön tieten filmin suljetun esityksen, johon oli kutsuttu ministeriöiden, diplomaattikunnan ja eduskunnan jäsenet. Mutta viime minuutilla kokoontuivat «Akateemisen Karjala-Seuran» ylioppilasjäsenet ja päättivät, että filmin esittämistä suurimmissa elokuvateattereissa ei tulla sallimaan. Elokuvateatterin omistajan Adamsin luo, jonka kanssa neuvostolaitokset olivat sopineet filmin esittämisestä, saapui ylioppilaslähetystö uhaten panna teatterin nurin, jos siellä ruvetaan esittämään neuvostofilmejä. Terrorisoitu ja säikähtynyt omistaja riensi viranomaisten luo. Viimemainitut kehoittivat häntä alistumaan ja täyttämään fasistiylioppilaiden käskyn. Suurella vaivalla, itsepintaisten vastalauseiden jälkeen, onnistui neuvostolaitosten esittää filmi toisarvoisessa elokuvateatterissa.

Kysyttäessä, kuinka tuollaista mielivaltaa voidaan sallia, viranomaiset ja järjestyksen valvojat levittelevät käsiään ja selittelevät syyllisyyden tunnossa:

— «Nuoriso, katsokaas. . ylioppilaita, minkäs heille teet? Nuori veri pulpahtelee.»

— Mutta miksi se pulpahtelee kansainvälisiä selkkauksia aikaansaaden? Miksi viranomaiset ovat toimettomina ja suhtautuvat levollisesti maan lakien rikkomiseen?

Vaitiolo. Mitäpä vastaat? Ovathan ne hallitsevan luokan vesoja, jälkeläisiä. He treenaavat itseään tulevia sankaritöitä varten.

Tällaisin metoodein ja tavoin valmistutaan hallitsemaan maata tulevaisuudessa.

Eräs herraskakarain kasvattajista, professori Valmari julkaisi viime syksynä finanssipääoman pää-äänenkannattajassa Uudessa Suomessa kirjeen, jossa kirjoitti:

«Tietojen mukaan muutamat nuorista spesialisteista, jotka äskettäin ovat päättäneet korkeimman oppikoulukurssin, aikovat matkustaa työhön bolshevikkimaahan, kun eivät saa työtä kotimaassaan. Puhutaan siitä, että jonkinlaisia neuvotteluja on tästä käynnissä. Välttämätön varoitus on annettava. Tietäköön se, joka rohkenee ottaa tuollaisen askeleen, että häneen tullaan suhtaantumaan kuin sellaiseen, joka on tehnyt mitä raskaimman rikoksen maataan vastaan. Ei synnyinmaa ole häntä sitä varten kasvattanut, että hän luovuttaisi tietonsa vihollismaalle. On päästävä siihen, että neuvostomaahan työnhakuun lähtenyttä pidettäisiin valtiorikoksellisena.»

Valkolakkiset yli-ikäiset roikaleet omaksuvat nopeasti tuontapaiset saarnat. He eivät laske käsistään fasistipatukoita. He ottavat aktiivisesti osaa kaikkiin fasismin seikkailuihin ja konnantöihin. Heidän päänuppipahasensa ovat tolkuttomien imperialististen houreiden rienaamat. Mutta heitähän valmistetaan siihen, että he tulevaisuudessa tarttuisivat vallan peräsimeen. Mitä vaaroja olisikaan maalle varattu, jos nuo nuorukaiset todenteolla joskus pääsisivät maan kohtaloita ohjailemaan?

*

Yö. Valaistuja keskuskatuja pitkin kiitää auto... Siinä istuu joukko valkolakkisia nuorukaisia. Vauhdin ollessa suurimmillaan pannaan jarrut toimimaan ja auto pysähtyy suuren, ruotsalaisen omistaman kaupan eteen. Autosta loikkaa ulos muutamia nuoria miehiä käsissään paksut patukat ja katukiviä.

Patukan heilaus, ja kallisarvoinen lasikyltti menee säpäleiksi. Muutama katukiven lento, ja näyteikkunan suuri peililasi särkyy tuhansiksi sirpaleiksi.

Nuoret miehet juoksevat kiirein askelin auton luo, hyppäävät siihen. Taas kiitää auto hurjaa vauhtia. Käännös, seuraava katu. Tunnetun ruotsalaisen valtiomiehen kaunis talo. Auto pidättää kulkuaan. Taas loikkivat siitä ulos nuoret miehet, eräällä on käsissään sanko, toisella suuri maalarinsuti. Muutama minuutti äänetöntä puuhailua: talon etusivu on saanut tervanaamarin, samoin on ikkunat sivelty tervalla ja oviin riipusteltu törkeyksiä ja rivouksia.

Jonkin matkan päässä seisova vartiopoliisi on kääntynyt selin ja seisoo siinä hievahtamatta. Hän tietää tehtävänsä.

Valkolakkiset nuorukaiset ajavat pois. He ovat tehneet mainion tekosen. Tietäköötruotsikot, että he elävät Suomen tasavallassa! Muistakoot, että täällä on olemassa isänmaallista ylioppilasnuorisoa.

*

Kerran keskustelussa kysyi eräs vakava politiikko minulta: Oikeinko suornalaiset vakavissaan tuumivat Suur-Suomen aikaansaamisen mahdollisuutta?

Noin vuosi sitten saivat viralliset laitokset, diplomaattiedustajat ja monet huomattavimmista yhteiskunnallisista toimihenkilöistä maassa ja sen ulkopuolella postitse Suur-Suomen kartan sisältäviä kirjelähetyksiä. Se oli Suomen tavallinen maantieteellinen kartta oikeine rajoineen. Paksuin värillisin vedoin oli siihen merkitty «Suur-Suomen» tulevat rajat, joiden sisäpuolelle jäi enimmäkseen neuvostoalueita, autonoominen Neuvosto-Karjala, Leningrad, Kuollan niemimaa, mutta oli otettu mukaan osa Ruotsia ja Norjaakin. Kartta oli kirjavanaan neuvostovastaisia haukkumalauseita, imperialistisia tunnuslauseita ja vetoomuksia.

Ajat muuttuvat. Kapitalistinen maailma on pulan heikentämä ja raihnaannuttama. Ristiriitani kasvaminen suurriistäjien välillä hajoittaa imperialististen valmistelujen yhtenäisyyttä. Työtätekevien joukkojen tyytymättömyys kasvaa, luokkien väliset yhteenotot kärjistyvät.

Neuvostojen rauhanpolitiikka, neuvostotilaukset ovat tärkeitä tekijöitä porvarismaiden horjuvassa talouselämässä. Vastahakoisesti, mutkitellen, hitaasti, sitten yhä rohkeammin alkoivat sekä pienet että suuret vallat parantaa suhteitaan Neuvostoliiton kanssa. Hyökkäyssopimuksia syntyi kuin sieniä sateella. Rinnan sosialistisen rakennustyön saavutusten, rinnan ensimmäisen viisivuotissuunnitelman voittoisan päättämisen kanssa lujittui Neuvostoliiton kansainvälinen asema.

Suomen porvariston kaukonäköinen osa otti vaarin maailman pörssien konjunktuureista.

*

Muuttuneiden kansainvälisten konjunktuurien painostuksesta etupäässä, mutta myöskin omien sisäisten vaikeuksiensa painostamana oli Suomen hallituksen pakko parantaa suhteitansa Neuvostoliittoon.

Suomen hallitus esitti Neuvostoliiton hallitukselle hyökkäämättömyyssopimuksen solmimista. Siitä huolimatta, että Suomi miltei viimeisenä Itämeren maista teki ehdotuksensa, allekirjoitti Suomi ensimmäisenä hyökkäämättömyyssopimuksen. Jokseenkin samoihin aikoihin tekivät Suomen kauppa- ja teollisuuspiirit alotteita taloudelliseksi lähentymiseksi Neuvostoliiton kanssa.

Lähin tulevaisuus avaa perspektiivejä kaupan vilkastuttamiselle ja suhteiden parantamiselle molempien maiden välillä, josta ennen kaikkea on itse Suomelle suoranaista etua.

Mutta tämä havaittavissa oleva käänne ei muuta Suomen porvariston päälinjaa, linjaa joka tähtää siihen, että tilaisuuden tullen aktiivisesti osallistuttaisiin imperialisti-

seen interventioon Neuvostoliittoa vastaan. Siitä on todistuksena viime vuosien kuumeinen aseistusvimma, sotabudgetin keskeytymätön kasvu, armeijan kiireinen reorganisointi. Siitä puhuu kaunopuheista kieltä sekin seikka, että normaalisiin suhteisiin siirtyminen Suomen ja Neuvostoliiton välillä nostatti Suomen porvariston aktivistisen osan jaloilleen. Sitäkö varten totta tosiaan aktivistit aikapojat rosvohyökkäyksiään Neuvostoliiton alueelle tekivät, neuvostorajan ylittivät, bensiiniasemia ja neuvostotavaroita myyviä kauppoja tervasivat, että kaiken tuloksena solmittaisiin hyökkäämättömyyssopimus Neuvostoliiton kanssa? Sitäkö varten totta tosiaan Suomen pääesikunnan entinen päällikkö, kenraali Vallenius yhteisymmärryksessä muiden korkeiden pääesikuntalaisten kanssa aikanaan teki Suomen pääesikunnasta venäläisten valkopakolaisten, terroristien keskuksen; sitäkö varten Suomen pääesikunta suomalaisten varoilla varusti ja lähetti valkopakolaisten terroristiryhmiä suorittamaan tekosiaan Neuvostoliittoa vastaan, että koko loru loppuisi kauppasuhteiden kehittämiseen Suomen kauppa- ja teollisuuspiirien ja SNTL:n kauppalaitosten välillä?

Suomen aktivistit veisaavat viisi Suomen eduista.

Rinnan havaittavissa olevan asiallisen kauden kanssa molempien maiden välillä alotetaan uusi kamppailu Neuvostoliittoa vastaan.

Suomalaisen lehdistön palstoilla alkaa taas näkyä tökeröitä sepustuksia ja panettelua «heimokansojen kärsimyksistä Neuvostoliitossa» — karjalaisten ja inkeriläisten, — alotettiin uudelleen neuvostovastaiset hyökkäykset ja aktivistien anastussuunnitelmien propaganda.

Ohjelmajulistuksin esiintyi uusi lehti Suomen Kansa «puolueettomien perustuslaillisten piirien äänenkannattaja», miksi se itseään nimittää.

Ensimäisessä numerossaan käsittelee lehti kysymystä Suomen ja Neuvostoliiton välisistä suhteista:

«Tuhansien vuosien aikana saatu kokemus, — sanotaan siinä, — on osoittanut, että Venäjä on aina ollut maamme

vihollinen ja nyt, huolimatta rauhansopimuksesta, on se erittäin vaarallinen ja silmälläpidettävä naapuri. Meidän itsenäisyytemme kannalta on toivottavaa yrittää Venäjän heikentämistä. Siinä suhteessa on kaikkein tärkeintä erinäisten alueiden (Bessarabian, Ukrainan, Kaukaasian, Siperian) lohkaseminen siitä irti.

Kauko-Karjalan (Neuvosto-Karjalan — Tek. huom.) suhteen olisi pyrittävä siihen, että siellä saataisiin syntymään sellainen hallitus, joka takaisi täydet toimintamahdollisuudet suomalaiselle työlle ja pääomalle. Tämä kaikki merkitsee sitä, että meidän kannaltamme on erittäin toivottavaa Neuvostoliiton kaikinpuolinen heikentäminen ja lamauttaminen».

Piirrettyään silmiensä eteen tuontapaisen mieltä hivelevän kuvan hyvistä naapuruussuhteista Neuvostoliiton kanssa säikkyvät aktivistit samalla edessään olevien tehtävien suurenmoisuutta. Ja onhan se ymmärrettävääkin miksi.. V.v. 1918—1923 yrittivät aktivistit viisi kertaa «heikentää neuvostotasavaltoja» ja «taata suomalaisille pääomille: täydet toimintamahdollisuudet» Neuvosto-Karjalassa. Nuo yritykset eivät, kuten tunnettua, olleet lainkaan ilahduttavia aktivisteille. Heillä on vielä tuoreessa muistissa, miten hurskaan kyydin saivat aseellisten interventioretkikuntien osanottajat neuvostoalueelta, miten heidät murjotuin kylkiluin ja verta tihkuvin nenin passitettiin takaisin lähettäjänsä, porvariston, syliin. Monet aktivistiurhot jäivät lumeen nahkoineen Neuvosto-Karjalan aavojen aukeiden höysteeksi. Opetus ei kaikunut kuuroille korville — nyt he ovat varovaisempia laskelmissaan:

«Siitä huolimatta on meidän suhteemme Neuvostoliittoon oltava ystävyyssuhteita, että molemmat maat hyötyisivät toisistaan mahdollisimman paljon.»

Liikuttavaa naiivisuutta! Rosvohyökkäyksiä Neuvostoliittoa vastaan valmistellen aktivistit valmistautuvat hyötymään väliaikaisista rauhansuhteista Neuvostoliiton kanssa. Edelleen:

«Väliemme lopullinen kristallisoituminen Neuvostoliiton

kanssa edellyttää voimakasta kansantaloutta, mahtavaa valtiorahastoa, keskitetympää hallitusta, kuin mitä meillä tällä hetkellä on, ja täydellisempää puolustusvalmeutta, johon me katsomme kuuluvaksi paremman teknillisen aseistuksen ja rautatieyhteydessä olevan talvisataman Atlannin valtameren tai Jäämeren rannalla (esim. lähellä Enontekiötä Skibotnissa).

Siihen saakka, kunnes nämä ehdot tulevat täytetyiksi, on rauhan politiikka ainoana mahdollisena politiikkana Neuvosto-Venäjään nähden. Meidän ulkolaisella edustuksellamme on tärkeä tehtävä — liittolaisten hankkiminen. On olemassa selviä merkkejä siitä, että Suomen ja Puolan välillä on solmittu keskinäinen sopimus mannersodan varalta. Merivartioista on maailmansodan jälkeen vain Englanti laivastonsa avulla moneen otteeseen osoittanut pyrkimystä puoltaa rajavaltioiden vapautta, niin että kaikessa tapauksessa tulee Englanti olemaan sopiva ja mahtava liittolainen.»

Kas tätä varten tarvitaan odotusta ja väliaikaisia rauhansuhteita Neuvostoliiton kanssa. On kiinteämmin liitytävä Neuvostoliittoa vastaan hyökkäystä valmistelevan läntisen kapitalismin yhteiseen interventiorintamaan. On valmistauduttava, aseistauduttava läntisten kapitalistien tiliin. Lähimmät ja varmimmat liittolaiset ovat — Puola ja Englanti.

Edelleen kehitellään kysymystä Suomen välittömistä tehtävistä tulevassa interventiohyökkäyksessä Neuvostoliittoa vastaan.

«Suomen suurista kysymyksistä on kaikkein tärkein kysymys Kauko-Karjalan kohtalosta. Tämän kysymyksen ympärillä keskittyvät n.s. Suur-Suomen toiveet. Kauko-Karjalan kysymys muuttuu Suomelle yhä suuremmassa määrässä kansallisesta kysymyksestä imperialistiseksi. Meidän ylioppilasnuorisomme, erikoisesti Akateemisen Karjalaseuran suhtaantuminen Kauko-Karjalan kysymykseen vaatii perusteellista syventymistä ja täydennystä.

Suomeen nähden tulee Kauko-Karjalan olla siirtomaana,

jonka hallitseminen merkitsisi maallemme huomattavaa hyvinvoinnin lähdettä. Kauko-Karjalaa ei tule ajatella suomalaisena valtiona, vaan eräänlaisena autonoomisena alueena, jossa vastuunalainen sotilasmaaherra vastaa järjestyksestä ja hallinnosta. Kun tämän alueen väestö nykyisin, paitsi maan eteläisiä osia on keskittynyt vesistöjen varsille, niin tärkeimmille vesistöille on välttämätöntä perustaa suuria liikkeitä teollisuustoiminnan harjoittamista varten siellä toimivien venäläisten metsätrustien tai Etelä-Afrikassa toimivien siirtomaaliikkeiden tapaan. Näiden liikkeiden tulisi vuokramaksuperusteella suorittaa tierakennustöitä j.n.e., saada hallintaansa pitemmäksi aikaa metsä- ja muita maapalstoja päävesistöjen lähistöllä. Tässä tapauksessa alkaisi raha virrata Suomeen.

Kauko-Karjala on luovutettava yksityisen yritteliäisyyden käsiin. Hallituksen tehtäväksi on jätettävä järjestyksen ylläpitäminen siellä, maanpuolustus ja muutamia muita yleisluontoisia tehtäviä.»

Avosuiden aktivistien ansiosta on neuvostoyhteiskunnalla tilaisuus vielä kerran varmistautua siitä, että porvarismaiden Neuvostoliiton kanssa solmimien rauhansopimusten verho peittää taakseen hurjistuneen fasismin raivoisan hampaidenirvistyksen ja terotetun miekan, joka odottaa vain sopivaa hetkeä hyppäykseen, interventiohyökkäykseen Neuvostoliittoa vastaan. Suomen fasismi ei jää jälelle tässä suhteessa. Aktivistiporvariston päälinja pysyy muuttumattomana: Suomen alueella jatkuu vihamielisten tekojen valmistaminen Neuvostoliittoa vastaan. Neuvostovastainen propaganda ei päiväksikään häivy lehtien palstoilta. Aktivistileiri valmistautuu. Tulevaisuus osoittaa, kykeneekö Suomen porvariston kaukonäköinen osa ajoissa pidättämään aktivistisiipensä harkitsemattomista askeleista tai joutuuko se taas omissa nahoissaan varmistautumaan siitä, että paljon helpompi on laatia suunnitelmia interventiohyökkäyksiin osallistumisesta neuvostoproletariaattia vastaan, kuin yrittää toteuttaa niitä Neuvostoliiton alueella silmitysten Puna-armeijan kanssa.

Maan on tunnettava sankarinsa.

Areenalle astuvat suomalaisen pääoman ensiluokkaiset mestarit. Koetut urhot.

Ohimarssi.

Suomen porvariston johtaja, sen korkein auktoriteetti Pehr Evind Svinhufvud, Suomen tasavallan presidentti.

Svinhufvud on Suomen porvariston taantumuksellisimman, monilukuisimman ryhmän edustaja. Hän on kokoomuspuolueen, mihin ovat keskittyneet monopolistiset porhot, koettu välikappale.

Ylistäessään ja mainostaessaan Svinhufvudia vertaa porvaristo mielellään häntä Saksan presidentti Hindenburgiin, Mikäs siinä! Vississä mielessä on tämä vertaus mahdollinen.

Kun Suomen porvaristolle kävi välttämättömäksi ryhtyä hyökkäykseen työväenluokkaa vastaan ja fasistidiktatuurin pystyttämiseen, niin kutsui se Svinhufvudin toimikentälle poliittisesta toimettomuudesta, missä hän oli lepäillyt vuodesta 1919 saakka. Silloin oli hän tehnyt suuren poliittisen virheen. V. 1918 vallankumouksen alkaessa kohotettiin hänet valkoisen hallituksen johtoon, hän järjesti taistelun ja Saksan imperialistien pistimien avulla tukahutti työväen vallankumouksen. Saksan imperialismi oli piesty, mutta vielä voimissa — kuolemansa edellä, hankki se saavutuksia. Svinhufvud orientoitui keskusvaltoihin päin ja asetti panoksensa keisarillista Saksaa kohti. Hän haaveili yhdistävänsä piskuisen Suomen kruunun ja valtikan siteillä Hohenzollernien Saksaan. Hänen ja samoin ajattelevien alotteesta julisti eduskunnan ylimääräinen istunto Suomen monarkiaksi ja päätti pyytää saksalaista prinssiä Friedrich Karl Hesseniläistä ottamaan vastaan Suomen kruunun.

Lokak. 9 p:nä 1918 tehtiin tämä historiallinen päätös mutta marraskuussa kärsi imperialistinen Saksa katastroofin. Liittolaiset pääsivät voitolle. Orienteeraus oli ollut väärä — Svinhufvud oli tehnyt laskuvirheen. Hänen oli poistuttava poliittisesta toiminnasta. Hän palasi arenalle

v. 1930 pääministerinä kokoomuksen äärimmäisen oikeistosivustan hallituksessa.

Muistuu mieleen huvittava kuva. Valitsijamiesten vanhimpana joutui Svinhufvud puheenjohtajaksi presidenttivaaleissa. Alkoi vaalilippujen lasku uurnaan. Perätysten yhtämittaisena jonona lähestyivät edustajat puhujakorokkeelle asetettua uurnaa. Svinhufvud seisoi korokkeella nojaten siihen käsillään. Puoleksi kumartuneena uurnan yli seurasi hän silmillään tarkasti vaalimiesten liikkeitä. Svinhufvud sai 151 ääntä 300:sta. Hän sai kaiken kaikkiaan kahden äänen enemmistön. Mutta tuli valituksi. Hänen kilpailijansa, Ståhlberg, sai 149 ääntä. Kokoomuksen valitsijamiehet ja lehterin täyttäneet lapualaiset taputtivat vimmatusti käsiään.

*

Seuraava...

Kevyemmän sarjan voimailija. Eduskunnan puheenjohtaja ja maalaisliittolaisten johtomies, tilanomistaja Kallio. Keskikokoisena, kaljupäisenä ja harmain pujoparroin, myöskin vanhakuosisessa lievetakissa muistuttaa hän maalaisagronoomia tai opettajaa. Agronoomi hän onkin alkujaan, mutta erikoisalallaan hän on työläisten ja talonpoikien ammattitaitoinen kuristaja. Historiallinen persoona. Ollut moniaiden hallitusten johdossa ja joka kerta on hänen hallitusaikansa ollut merkillepantava voimakkaista painostuksistaan työväenluokkaa vastaan ja vallankumouksellisten järjestöjen hajalle lyömisestä.

Hänen nimeensä liittyy tunnettu orjuutuslaki «Lex Kallio» maanhankinnasta tilattomalle talonpoikaistolle ja torppareille kulakeilta ja tilanomistajilta maan lunastamisen kautta. Tällä toimenpiteellä oli tarkoituksena lähes neljännes miljoonasta tilattomasta tehdä maaomistajia. Suuria tuloksia ei siitä kuitenkaan saatu, sillä vain harvat käyttivät uudistusta hyväkseen sen orjuuttavien ehtojen takia. Ne tuhannet herkkäuskoiset köyhät, jotka menivät tähän ansaan, sitoi ankara valtionriisto pitkiksi ajoiksi.

V. 1923 Kallion hallitus julisti lain ulkopuolelle koko val-

lankumouksellisen eduskuntaryhmän, 23 kommunistiedustajaa heitettiin vankilaan.

V. 1930 taaskin Kallion hallituksen aikana alotettiin laaja lapualaishyökkäys, toimeenpantiin legaalisten järjestöjen hajotus. Tälläkin kertaa teljettiin kommunistinen eduskuntaryhmä vankilaan.

Hän näyttää ensinäkemältä hyväntahtoiselta tuo ukko maalaisagronoomin kasvoineen. Mutta lähemmän tarkastelun jälkeen, kun tutustut hänen elämäänsä, hänen urotöihinsä, huomaat, että tuo naamari verhoaakin kapitalistista maantierosvoa.

*

Tuskinpa missään muussa maassa löytyy kaikkien työtätekevien niin suuresti vihaamaa ja kiroamaa nimeä kuin suomalaisille on Gallifet Mannerheimin nimi.

Mannerheim on vanha ansioitunut tsaarinaikuinen kenraali. Kymmeniä vuosia palveli hän uskollisesti Venäjän tsaaria, tuki sen imperialistisia pyrkimyksiä, kansallisuuksien, myöskin Suomen, sortoa.

Porvarillisen kohtalon tahdosta on Mannerheim nyt valkosuomalaisten kansallis-sankari.

Hän se v. 1918 johti valkosuomalaisia jääkäripataljoonia yhdessä saksalaisten pistimien kanssa kapinaan noussutta Suomen proletariaattia vastaan. Hän se peitti koko maan työläisten verivirroilla. Hän se oli joka toimeenpani vallankumouksellisten joukkojen hurjan telotusviikon, vangittujen punakaartilaisten joukkomurhat, proletaarien kylmäverisen kuoliaaksikiduttamisen keskitysleireillä.

Mannerheim oli v. 1918 Suomen ylihaltija. Tuota mustaa nimeä tulevat kirouksella muistamaan vielä monet työtätekevät polvet.

Nyt koristaa tuo nimi Lapuan sinimustia lippuja. Se komeilee Suur-Suomesta ja interventiosta Neuvostoliittoa vastaan hourailevien aktivistiylioppilaiden sotalipuissa.

Mannerheim, Suomen porvariston raivokkaan vihan taistelusymbooli kaikkea vallankumouksellista vastaan.

Kenraali on pääoman arvossapitämä. Häntä ylläpidetään yhteiskunnan laskuun. Kiitollinen porvaristo ei unohda päällystökuntaansa. Mannerheim nauttii elinkautista eläkettä. Nyt on hän taas maan puolustusneuvoston johdossa. Valmistelua tulevaisuutta varten.

*

Väinö Tanner. Suomen sosialidemokraattisen puolueen johtaja, kansainvälisen osuustoimintaliiton keskusvaliokunnan puheenjohtaja. Useiden suurlaitosten osakas. Tilanomistaja, omistaa suuria maapalstoja, tuottavan maatilan. Puoluettaan pitää hän lujasti käsissään. Hänen johdollaan sosialipetturit tukivat fasismin laajaa hyökkäystä työväenluokkaa ja kommunistisia järjestöjä vastaan. Hän oli sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän johdossa, kun se yhdessä muiden porvarillisten eduskuntaryhmien kanssa kannatti ja hyväksyi lakeja kommunistisia yhdistyksiä vastaan. Näiden lakien perusteella Kallion hallitus hajoitti tuhansia vasemmistojärjestöjä.

Hänelle kuuluvat nuo kautta maailman tunnetuksi tulleet sanat: «Hallitus teki oikein. Eihän se voinut lähettää sotaväenosastoja kommunistisia kirjapainoja suojelemaan.» Tällaisen vastauksen antoi Tanner eräälle ulkolaiselle tämän kysymykseen, kuinka hän, Tanner, suhtautuu hallituksen menettelyyn sen salliessa lapualaisten tuhota työväen lehdet ja kirjapainot.

Tuossa nousee hän eduskunnan puhujakorokkeelle, tuo sosialifasistien johtaja Väinö Tanner. Lyhyt pystytukka, hyvin hoidetut kasvot punertavin, lyhyeksi leikatuin viiksin, tukeva ja jykevä porvarivartalo. Hänen puhetapansa on rauhallista ja varmaa. Häntä kunnioitetaan suuresti äärimmäisissä porvarillisissa ja fasistisissa piireissä. Tulisimmankin väittelyn tuoksinassa, jolloin eri puolueiden vastaväittelijät kursailematta heittävät lokaa toistensa silmille, on tapa Tannerista puhua varovasti. Hän on tarpeellinen ja ansioitunut persoona porvaristolle, hän suorittaa sille suurta työtä. Viimeisten presidenttivaalien aikana asetti

kokoomus kandidaatikseen Svinhufvudin ja tallasi lokaan kaikkien muiden puolueiden kandidaatit. Edistysmielisten kandidaattia, tasavallan ensimmäistä presidenttiä Ståhlbergia syytettiin valtionpetoksesta, vaalien edellä lapualaiset muiluttivat hänet, aikoivat tappaa, heittää neuvostorajan yli.

Vain Tanneriin, sosialidemokraattien ehdokkaaseen, ei koskettu. Hänen ehdokkuuttaan vastaan esiinnyttiin harvoin ja aina kohteliaasti ja arvonannolla.

Lapualaiset tarvitsivat diktaattoria. Heillä ei ole sellaista henkilöä, jonka voisi asettaa liikkeen johtoon, joka olisi auktoriteettina koko sisäiselle porvarilliselle rintamalle ja, mikä tärkeintä, nauttisi Länsi-Euroopan pörssien luottamusta. — Suomen Mussolinista oli kova tarve. Arpa lankesi Väinö Tannerin osalle.

Lapuan johdon salaisessa erikoisneuvottelussa valittiin Väinö Tanner kaikkien lapuanvoimien johtajaksi.. Se tapahtui viime vuonna. Tannerin luo lähetettiin lapualaisten valitsema arvoisa lähetystö, paras — paperitehtailija Haarla — etunenässä: «Tule ja hallitse meitä». Tanner vastaanotti lähetystön, keskusteli sen kanssa. Se on tiettyä. Mutta salaisuudeksi jäivät tuon historiallisen kohtauksen tulokset. Lapualaisten pää-äänenkannattajassa Ajan Sanassa luettiin juuri silloin huomiota ansaitsevat rivit: «Meidän pikku Tannerimme on aika lopultakin käsittää, että hänen paikkansa on siellä, missä se kuuluukin olla — porvarillisten puolueiden riveissä. Hän on varakas, hänellä on yhteisiä etuja muiden soliidien ihmisten kanssa työläisiin nähden. Aikaisemmin tai myöhemmin on hänen kuitenkin yhteiseen helmaan tultava.»

*

Eduskuntatalo, mahtava, tyylikäs rakennus koristaa Suomen pääkaupunkia. Kiistämättä on se kaunis, edulliselle paikalle rakennettuna erottautuu se kaikkien muiden rakennusten keskellä. Lähestyessäsi kaupunkia rautateitse tai maantietä pitkin näet jo kaukaa valtavan vaalean, neli-

kulmaisen rakennuksen, klassillista arkkitehtuuria, pylväikoin.

Rakennus päätettiin 1931, pulan nousukautena. Se tuii maksamaan 80 milj. markkaa. Sievoinen summa köyhälle pikkumaalle.

Suomen porvaristo tahtoi häikäistä naapuriensa Itämerenmaiden jopa Puolankin silmät. Ei yhdessäkään imperialistisen sodan jälkeen muodostuneessa maassa ole sellaista parlamenttia, sellaista loistoa.

— Yksikään kommunisti ei tule astumaan uuden eduskuntatalon kynnyksen yli — julistivat lapualaiset ennenkuin rakennus tuli valmiiksi. Sekä he että hallitus pitivät riittävästi huolta noiden sanojen toteuttamisesta: eduskunnan koko vasemmistoryhmä kaseerattiin, osaksi muilutettiin neuvostorajan yli, osaksi teljettiin vankilaan. Mutta sittenkään ei fasismi ollut ottanut kaikkea huomioon, teki laskuvirheen.

*

Porvarillinen parlamentti. Voiko keksiä mitään hyödyttömämpää ja tolkuttomampaa laitosta finanssipääoman porvarillisen hallinnon fasisoimisen kaudella.

Siinä istuvat nuo kaksisataa edustajaa, syksyllä 1930 lapualaisterrorilla, viekkaudella ja vaalipetoksilla valitutettuja.

Se oli fasistisen hyökkäyksen korkeimman nousun aikaa. Vaalilistoilta pyyhittiin pois työläiset ja työtätekevä talonpoikaisto. Vallankumouksellisen liikkeen toimihenkilöt heitettiin tyrmiin. Eduskuntaan ei päästetty yhtään ainoata vallankumouksellista.

Porvarilliset ryhmät suurenivat, heidän rinnallaan säilyi kaikessa petoksellisessa koreudessaan sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä. Ne ovat omia, ne eivät petä. Porvaristo luottaa asiamiehiinsä. He ovat osoittaneet uskollisuutensa, mukautuvaisuutensa ja perehtyneisyytensä.

Sellainen se on — tuo nöyrtymättömien lapualaisten nöyrä eduskunta.

Eduskunta istuu. Hitaasti matelee aika, painostava pitkäveteisyys. Edustajat, jykevät, kaljut porvarit, nousevat istuimeltaan, astuvat puhujakorokkeelle, yksitoikkoisesti lukevat paperilta kotona vaivalla kokoonkyhättyjä värittömiä puheita.

Napsahtaa eduskunnan puheenjohtajan, tilanomistaja Kallion, vasara. Hyväksytään lakeja, päätöksiä, annetaan niille lain voima.

On hyväksytty laki palkanalentamisesta valtiovirkailijoille, hätäaputöiden supistamisesta työttömiä varten, eläkemaksun keskeyttämisestä yli-ikäisille, kansanvalistusbudjetin supistamisesta, määrärahojen pienentämisestä maalaiskansakouluille, avustusrahojen alentamisesta kirjallisuusseuroille. Vasara paukkaa...

On vahvistettu laki aseistuksen viisivuotissuunnitelmasta — uusien panssarilaivojen rakentamisesta, uusien linnoituksien pystyttämisestä, kaasusuojain rakentamisesta.

Viisivuotissuunnitelma tulee maksamaan 700 milj. markkaa. Vuosittain tullaan se ottamaan 125 milj. erissä vajaaksellisesta valtiobudjetista. Nälkäiset työläiset saavat kiristää suolivyötään. Vasara paukkaa.

Fasististen suojeluskuntain määrärahoja on korotettu. On hyväksytty laki eläkkeen myöntämisestä v. 1918 kansalaissodan valkoisille osanottajille. Upseerit tulevat saamaan 18 tuh. markkaa vuodessa, rivimiehet 1200 mk. Eduskunnan puheenjohtajan vasara paukkaa.

Eduskunta säätää lakeja, jotka sille sanelee fasistinen hallitus, lapualaisten suosikin presidentti Svinhufvudin järkkymätön tahto, lakeja, jotka useasti ovat jo aikoja sitten olleet käytännössä voimassa.

Eduskunta — fasistidiktatuurin parlamenttaarinen verho — toimii.

Tapahtuu tuimiakin otteluita. Koko eduskunta, sen kaljupäinen vakava foorumi menettää tavanomaisen traditsioonisen tasapainonsa ja yksivakaisuutensa. Syttyy intohi-

moisia väittelyjä, eri ryhmien väittelijät sinkoavat toisilleen purevia arvosteluja, puhujat pauhaavat, iskevät salamoita.

Juuri äskettäin oli muutamia tällaisia istuntoja. Käsiteltiin tavattoman tärkeätä kysymystä.

Uuden eduskuntatalon avattua asetettiin suureen istuntosaliin, syvennyksiin, edustajien tuolirivejä vastapäätä 5 tunnetun suomalaisen kuvanveistäjä Aaltosen erikoistilauksesta valmistamaa pronssipatsasta. Keskelle asetettiin «Nykyisyys ja Tulevaisuus»-niminen kuvapatsas. Se esittää alastonta naista, joka pitää alastonta lasta sylissään. Nainen seisoi selin saliin. Lapsen kasvot on käännetyt saliin päin. Kahteen vuoteen ei kuvapatsaan rauhaa häiritty. Mutta sitten yhtäkkiä nousi maalaisliittolaisten eduskuntaryhmä takajaloilleen. Moista siveettömyyttä, moista herjausta! Eduskunnan edustajain on koko ajan pakko tuijottaa naisen paljasta takapuolta. Olkoon, että se on kuvapatsas, olkoon, että se on pronssia, mutta se on takapuoli!... Maalaisliittolaiset istuvat juuri keskellä, he ottivat loukkauksen omaan laskuunsa, he tekivät eduskunnalle välikysymyksen, he vaativat pahennusta herättävän naisen poistamista. Pauhaavia puheita pidettiin, sanat vuotivat vuolaina. Monet pitkät tunnit ja päivät harkittiin tätä suuren valtiollisen merkityksen omaavaa kysymystä. Eräs älyniekoista edustajista teki esityksen: «Käännetään kuvapatsas sivuttain». Se miellytti. Käännettiin. Paljas takapuoli joutui nyt kokoomukselaisten tirkisteltäväksi. Kokoomus oli haljeta suuttumuksesta: kuinka, sietäisikö porvarillisen rintaman johtava ryhmä tuollaista pilkantekoa? Siitä ei tule mitään! Kokoomuksen puhuja syöksyi korokkeelle ja vaati: «Kuvapatsas on käännettävä sivuttain, mutta toisinpäin.» — Käännettiin. Nyt osui takapuoli edistysmielisiin. Piskuinen edistysmielisten ryhmä määkäsi törkeästä solvauksesta. Uusia puheenvuoroja, uusia pitkiä kinasteluja. Maalaisliittolaiset uudistivat radikaalisen ehdotuksensa kuvapatsaan poistamisesta suuresta istuntosalista.

Näitä rivejä kirjoitettaessa ei kysymys vielä ole saanut ratkaisuaan — se on siirretty eduskuntakomiteain käsiteltäväksi.

Suomen eduskunnan «Nykyisyys ja Tulevaisuus»-parka...

Luokkataistelu

Yleismaailmallisen työnarmeijan pieni joukko-osasto Suomen vähälukuinen teollisuusproletariaatti — kaikkiaan lähes 170 tuh. koko maassa. Yhdessä maatalousproletariaatin kanssa jonkinverran yli puolen miljoonan, perheet mukaan laskettuna 50 % väestöstä.

Suomen proletariaatti on käynyt ankaraa koulua viime vuosina. Se on kärsinyt paljon vaurioita, sen legaaliset vallankumoukselliset etuvartiot on hajoitettu, eturivit ajettu maan alle. Siellä lujitetaan voimia, korjataan harhaiskuja, kommunistinen puolue — proletariaatin luokkataistelujen johtaja — järjestää uudelleen rivejään. Terästetään sitä asetta, jonka heikkous oli syynä Suomen proletariaatin viime vuosina karsimiin raskaisiin tappioihin, syynä siihen, ettei tehty vastarintaa fasistiselle kiristykselle, syynä taisteluitta ja yhteenotoitta perääntymiseen.

Suomessa oli olemassa kommunistinen puolue. Se perustettiin jo v. 1918, mutta se ei ollut riittävän voimakas ja yhteenvalettu. Sitä heikensivät legalismin traditiot, jätteet helläkätisestä suhtaantumisesta sosialidemokraatteihin, mitä on joskus vieläkin havaittavissa. Sitä heikensi tällä pohjalla pääasiallisesti sen johtamassa legaalisessa vallankumouks. liikkeessä kehittynyt voimakas oikeisto-opportunistinen sivusta. Puolue on tehnyt paljon virheitä ja harhaiskuja vallankumouksellisten joukkojen ohjaamisen järjestämisessä. Erittäin suuri ja kenties kaikkein painavin virhe on sen heikko työ talonpoikaiston keskuudessa, aivan riittämätön huomion kiinnittäminen agraarikysymykseen. Sitä työtä ei tehostettu, se jäi puolueen silmän ulkopuolelle.

Kaikista harhaiskuistaan ja virheistään sai puolue maksaa raskaan hinnan fasistisen hyökkäyksen kaudella. Fasismin onnistui helposti lyödä hajalle kommunistisen puolueen johtama vallankumouksellinen vasemmistolaisliike. Fasismin onnistui saada maaseutu talutettavakseen, vetää mukaansa ei vain kulakkeja, mutta myös osa keskivarakkaista ja jopa köyhistäkin talonpojista. Puolue ei kyennyt järjestämään vastarintaa hyökkäävälle fasismille.

Mutta viime vuosien raskaat opetukset eivät ole menneet hukkaan. Puolue on vapautunut opportunistisesta pohjalastista. Nyt järjestää se rivejä uudelleen, valmistautuu otteluihin. Puolue tekee työtä, tekee työtä syvällä maan alla, suurissa vaikeuksissa. Se johtaa proletariaatin alkaneita taisteluryntäyksiä. Sen auktoriteetti kasvaa työtätekevien joukkojen osattomien, väestön perusryhmien keskuudessa.

Suomen proletariaatti on kirjoittanut monta sankarillista sivua työväenliikkeen historian lehdille menneisyydessä. Nyt aukeaa luokkataistelujen uusi sivu Suomessa.

*

Taistelua käydään terrorista huolimatta. Proletariaatin taisteluyritykset ovat alkaneet.

Kesäinen ilta Sörnäisissä — Helsingin työläiskaupunginosassa. On elokuun 1 p:n — kansainvälisen sodanvastaisen päivän — aatto. Poliisi on valmiina, kytät on mobilisoitu. Siniset virkapuvut ja ohranain sadetakit vilahtelevat joka puolella.

Nurkan takaa tulee esille pieni työläisryhmä Internationalea laulaen. Poliisit ja kytät ryntäävät sinne. Samaan aikaan tulee vastapäisestä kulmasta mielenosoituskulkue punaisin lipuin. Kolmannesta kadun kulmasta ilmestyy uusia ryhmiä. Kokous alkaa, Internationalen sävelet kaikuvat. Poliisi ja ohranat juoksentelevat ryhmästä ryhmään. Kumipatukkain iskut viu-

huvat ilmassa. Ne sattuvat mielenosoittajien päihin ja selkiin; ratsupoliiseja ilmestyy näyttämölle.

Ryhmät hajaantuvat ja kokoontuvat uudelleen toisessa paikassa; «Eläköön Neuvosto-Suomi!» Poliisit riehuvat. Yhä nopeammn ja suuremmalla voimalla nousevat ja laskevat kumipatukat. Mielenosoittajat uudistavat manööverinsä. Hajaantuvat ja taas kokoontuvat uudessa paikassa. Internationalen säveleitä. Nuori kaarti ja Budjonnyin marssi kuuluvat milloin tästä milloin tuosta ryhmästä, sekaantuvat, kaikuvat koko torin laajuudelta.

Kuorma-autolla tuotiin lisää poliisivoimia, itse poliisimestari saapui. Sinipukuiset poliisirumilaat hyppäävät salamannopeasti ulos autosta, piirittävät torin, saartavat mielenosoittajat.

«Neuvostoliiton suojaksi!» «Alas imperialistit, sodan lietsojat!» «Alas fasistit!»

«Alas fasistinen nälkä- ja työttömyyshallitus!»

Tunnuslauseet, laulu, poliisipillien vihellykset kiirivät torilla. Vaahtosuisella hevosella saapuu poliisimestarin luo ratsupoliisi ja huutaa hänelle jotakin. Poliisimestari antaa hänelle määräyksensä. Torvella annetaan kokoontumismääräys, osa poliiseista hyppää kuorma-autoon ja ajaa pois. Puhelimitse oli saatu tietää, että samanaikaisesti oli alkanut esiintyminen Mäntymäellä; sinne tarvittiin lisävoimia. Paikalle jääneet poliisit patukoivat mielenosoittajia.

Muutamia työläisiä, nuorisoliittolaisia, työläisnaisia vangitaan. Tulevat poliisit vääntävät heidän kätensä taaksepäin, potkivat, tyrkkivät, sysäävät autoon.

Heidät viedään pois. Puoli tuntia jännittynyttä ottelua. Mielenosoitus hajoaa. Tori on puhdistettu, poliisi vangitsee ohitse kulkevaa joukkoa. Vangittujen joukko saatetaan vartioituna ohranaan.

Samaisena päivänä tapahtui esiintymisiä Turussa, Tampereella, Kemissä, Keravalla.

Puiden kylkiin ja puhelinlankoihin kiinnitettiin julistuksia, plakaatteja. Eräällä paikkakunnalla liehui puhelinlan-

goissa pitkän aikaa punalippu kirjoituksin: «Eläköön Neuvosto-Suomi! SKP:n komitea.»

*

Tammikuun 18 p:nä 1931 juhli Suomen kommunistinen nuorisoliitto Lenin-Liebknecht-Luxemburgin muistopäivää. Mielenosoitus ja kokous oli määrätty Sirkuskadulle. Kuten tavallisesti vallankumouksellisten juhlien ja vuosipäivien edellä suoritti ohrana nytkin monilukuisia kotitarkastuksia maassa ja vangitsi epäilyksenalaisia. Saatiin siepatuksi julistuksia ja erinäisiä asiakirjoja. Ohranalla oli tieto nuorison valmistamasta esiintymisestä. Toimenpiteisiin oli ryhdytty. Esiintymispäivänä oli torilla ja kaikilla lähikaduilla vahvistettuja poliisivartioita. Ratsupoliiseja, kaksi ohranajoukkuetta, poliisien ja ohranain johdossa kaikkein hurjin,, kaikkein petomaisin ohrana, Karl Emil Mäkelä, eli «Iso Mäkelä», kuten häntä ohranat nimittävät. Tällä nimellä on hän tunnettu työläispiireissäkin. Hän on hankkinut maanmaineen erikoisella julmuudellaan työläisten ajojahdissa ja vangittujen kuulusteluissa.

Mielenosoitus alkoi määrättyyn aikaan. Yksitellen, kaksin, kolmisin, pikkuryhminä pujottautui nuoriso, työläiset ja työläisnaiset, poliisivartioiden lävitse. Levittivät auki ja, kiinnittivät tankoihin takkiensa alla povella tuomansa liput. Alkoivat laulaa Internationalea. Vallankumouksellinen nuoriso oli vallannut suuren Senaatintorin. Poliisi ja ohrana oli työnnetty sivukaduille, kokous avattiin. Nuori työläistoveri, Paul Saarinen alkoi puhua; hän osaa puhua, hän sytyttää kuulijansa. Kirjallisuuden ja julistusten levittäjät toimivat aktiivisesti.

Poliisi ja ohrana kerää vähitellen voimansa kokoon. Kumipatukat alkavat tanssia mielenosoittajien selissä ja hartioissa. Alkaa sitkeä ja tiukka nujakka nuorison ja poliisienvälillä. Nuoriso manöveeraa taitavasti aikaisemmin laaditun strategisen suunnitelman mukaan. Pikkuryhmät siirtyvät torin toiselta laidalta toiselle, järjestävät hyökkäyk-

siä, alettavat valekokouksia vetäen puoleensa poliisivoimien huomion. Pääkokous siirretään keskelle toria, sen ympärille vankka vartio tukevista nuorukaisista vahvoin nyrkein. Toveri Saarinen jatkaa rauhallisesti puhettaan.

Taistelu yltyy. Alkaa käsikähmä. Poliisit pääsivät selville nuorison strategiasta ja keskitetyin voimin, tehden patukoilla itselleen tietä, pyrkivät mielenosoitusjoukon sydämeen. Ensimmäisenä ryntää Iso-Mäkelä. Hän on hirviön näköinen. Suuri, verestävä, hikeä valuva kulmikas naama. Pässin silmät pullollaan, suu vaahdossa. Hän on paljain päin — lakin on joku suistanut hänen päästään. Hän huitoo voimainsa takaa patukallaan. Hän. etenee kauas perusjoukoistaan, lähenee jo puhujakoroketta. Vastaukseksi hänen iskuihinsa pehmittää nuoriso vihamiestään voimakkain nyrkin iskuin. Hän saa ansaitsemansa annoksen, tuo peto poliisin hahmossa. Iskuja jakaen ja oikealla kädellään itseään suojaten Iso-Mäkelä yht'äkkiä vasemmalla kädellään repäisi lipunkantajalta lipun tangosta. Hän rutisti sen palloksi, heitti maahan ja raivokkaasti sotki sitä saappaillaan. Siinä silmänräpäyksessä sai hän lipunkantajalta kaksi perättäistä iskua, toisen kasvoihinsa ja toisen kädelleen. Mäkelän nenästä tulvahti veri, patukka irtosi hänen kädestään, iskut olivat olleet hyvin tähdättyjä. Iso-Mäkelä horjahti, mutta sitä kesti vain hetkisen. Jälleen ojentautui hän ja taas oli patukka hänen kourassaan. Taas jakeli hän iskuja. Tuossa löi hän ensin yhtä ja sitten toista nuorisoliittolaista. Silloin välähti puukon terä Mäkelän pään yllä ja painui syvälle ohranan virkatakin laskoksiin. Hän ulvahti, horjahti ja kaatui kuin säkki katukäytävälle. Nuorisoliittolaiset loittonivat. Iso-Mäkelä loikoi maassa liikkumatta. Hartioissa törrötti puukon pää.

Poliisi sai lisävoimia, se pääsi tilanteen herraksi, mielenosoitus hajaantui. Kokous julistettin päätetyksi. Toveri Saarinen päätti puheensa, hän oli sanonut kaikki mitä pitikin. Sanaakaan ei hän ollut jättänyt pantiksi Useita nuorukaisia siepattiin kiinni, laahattiin ohranakomeroihin.

Kenen puukko se oli, joka törrötti Iso-Mäkelän har-

tioissa? Tuntematonta. Ja jäikin selvittämättä. Jäikö Iso-Mäkelä eloon? Kyllä. Jäihän se koira! Loikoili muutaman viikon vuoteessa ja nousi vielä petomaisempana kuin ennen. Työläiset, vallankumoukselliset mielenosoittajat joutuvat vielä tekemisiin hänen kanssaan.

Nuorisoliittolainen, nuori työläinen Johten sai maksaa sen kalliisti. Hän oli saapunut Helsinkiin pohjoisesta ja oli ensi kertaa mielenosoituksessa pääkaupungissa. Ohranat sieppasivat hänet yhdessä muiden kanssa. Häntä syytettiin Iso-Mäkelän haavoittamisesta, murhayrityksestä viimemainittua vastaan, ja neljää muuta työläisnuorukaista syytettiin rikoskumppanuudesta. Monien viikkojen aikana ohrana epäinhimillisesti kidutti Johtenia pakottaen häntä tunnustamaan tekemättömän rikoksen ja ilmiantamaan toverinsa. Johten kesti piinan. Toimeenpantiin äänekäs oikeusjuttu» Oikeudessa kuultin useita todistajia; kaikki todistivat, että Johten oli vasta saapunut ja että Mäkelän saadessa haavansa oli Johten torin toisella laidalla. Todistajina Johtenia vastaan esiintyi kaksi ohranaa, juuri ne, jotka olivat häntä kiduttaneet kuulustelujen aikana. Johten tuomittiin 2 vuodeksi kuritushuoneeseen.

*

Jokin aika sitten kyvykäs neuvostokirjailija Mihail Kolzov kertoi P r a v d a s s a saksalaisten nuorisoliittolaisten suuresta sutaustaidosta. Maan alle ajetut Suomen nuorisoliittolaiset eivät jää jälelle nykyaikaisista agitation metodeista. Heillä on omat sutitaiturinsa, jotka ovat saavuttaneet huomattavan taituruuden alallaan. Tuskin kuluu päivääkään, ettei jossakin maan kolkassa nuorisoliittolaiset muistuttaisi itsestään metrin pituisilla vallankumoustunnuksilla, joita he pesunkestävällä paksulla maalilla maalailevat talojen, virastojen ja kirkkojen seiniin. Erikoisensuuri työ suoritetaan vallankumouksellisten juhlien aattona. Silloin peittyvät useat rakennukset eri paikkakunnilla, vallankumouksellisin tunnuslausein, pilakuvin, vetoomuk-

sin. Kirkot saavat osakseen aivan erikoista huomiota. Milloin missäkin maalataan kirkko yöllä punaiseksi, peitetään opettavilla tunnuksilla «Alas uskonto», «Papit ovat Lapuan aktiivia», «Kirkko on imperialismin välikappale» j.n.e. Harjavallassa maalasivat paikalliset nuorisoliittolaiset elokuun 1 p:vää vasten yöllä kirkon punaisella värillä. Etusivulla komeilivat suurin kirjaimin: «Työläisten hämäämislaitos», «Kirkko siunaa sodan», «Välttäkää kirkkoa». Löytyy vielä eräs ala, jolla Suomen nuorisoliittolaiset kehittävät itseään — s.o. plakaattien ja lehtien kiinnittämistaidossa. Punaisia lippuja ja vallankumouksellisia plakaatteja kiinnitetään päätähuimaavan korkealle, usein hengenvaarallakin — raatihuoneiden, poliisilaitosten, ohranain katoille, puhelinlankoihin, puhumattakaan tehtaiden piipuista. On ollut sellaisiakin tapauksia, että poliisi on saanut palokunnan kanssa tuntikaupalla vaivata päätään, miten saisi poistetuksi punalipun korkealta paikaltaan. Siihen suunnataan voimakkaita vesisuihkuja ja kaikkein korkeimmilla palorapuilla pyritään siihen käsiksi, mutta turhaan. Joskus jää se paikalleen vuorokaudeksi jopa kahdeksikin. Tällainen tapaus sattui äskettäin. Vappuna 1932 kiinnitettiin punalippu Oulussa tavattoman korkean radiomaston huippuun. Poliisi ja palokunta tekivät työtä kokonaisen vuorokauden, mutta lippu jäi paikalleen. Suurin vaikeuksin saatiin se vasta toisena päivänä poistetuksi.

*

Uskonnollinen juhla. Kirkossa on paljon väkeä. Sinne ovat kömpineet satavuotiset myssypäiset mummot, raihnaiset vanhukset kyhmysauvoineen, ihramahaiset kauppiaat perheineen sekä uskonnollista ulkokuorta ylläpitävä hienosto. Juhlallinen jumalanpalvelus on menossa, urut soivat. Hiljaista ja juhlallista. Yhtäkkiä rukoilijain painuneiden päiden ylitse sataa penkeille ja alttarille pieniä nelikulmaisia paperilippusia. Ne ovat konekirjoitettuja nuorisoliittolaisten tunnuslauseita: «Riittää jo kansan huiput-

taminen», «Uskonto on pääoman palvelija», «Kirkko siunaa sodan».

Suuri hämminki.

*

Urheilu on maassa erittäin pitkälle kehittynyt. Suurin osa väestöstä harrastaa lapsuudestaan alkaen jotakin urheilumuotoa. On kiinnostuttu ja innokkaasti seurataan juoksu-, uinti-, keihäänheitto-, hiihto- ja luistelukilpailuja. Monissa urheilulajeissa on Suomella etusija maailmassa. Valtio myöntää määrärahoja urheilujärjestöille. Tietenkin annetaan erikoisen aulista apua porvarillisille urheilujärjestöille, kerhoille, klubeille. On vanha ja luja traditio, että porvariston ja työväenluokan urheilujärjestöjen välillä on tarkka luokkaraja. Niitä erottaa luokkataistelun Kiinanmuuri. Työläisurheilijain urheilukerhot ja klubit eivät ole kanssakäymisissä porvarillisten kanssa, kieltäytyvät osallistumasta yhteisiin kilpailuihin porvarillisten urheilijain, maanmiestensä, kanssa sekä omassa maassa että kansainvälisissä kilpailuissa.

Hyökätessään kaikilla linjoilla työväenluokkaa vastaan löysi fasistihallitus verukkeen työväen urheiluliikkeen nitistämiseksi. Vasemmistolaiset urheilujärjestöt lakkautettiin, tuhottiin, suljettiin. Vain sosialidemokraattiset urheiluyhdistykset nauttivat legalismin monopolia. Mutta ne ovat epäluotettavia ja pitävät hallitsevan luokan mielet levottomina — niihin kuuluu työläisurheilijoita. Tänä vuonna päätti hallitus: avustusta tullaan myöntämään vain niille urheilujärjestöille, jotka eivät sulkeudu luokkapuitteisiin ja osallistuvat «yleiskansallisiin» kilpailuihin ja kisoihin. Porvärillinen urheiluliitto esitti sosialidemokraattiselle' yhteistyötä. Sosdemokraattinen johtokunta antoi auliisti myöntävän vastauksen. Työläisurheilijat panivat vastaan. Sovittelijain johtokunta sai vastaanottaa parhaiden työläisurheilijoiden kollektiivisen ilmoituksen, että he jättävät järjestön ja että työläiset tulevat boikoteeraamaan kaikkia sosialidemokraattisia urheilukerhoja ja klubeja. Särkevin sydä-

miin piti sosialifasistien ottaa takapakkia ja ainakin virallisesti lopettivat he porvarillisten urheiluyhtymien liehakoimisen. Hallituksen määrärahat on työläisten urheilujärjestöiltä kielletty — ne menevät kaikki porvarillisen urheiluyhtymän kassaan.

Työläisten luokkajärkkymättömyys on säilytetty.

*

Porvarillinen tilasto tunnustaa kamppailun työväen vallankumouksellisten voimien tuhoamiseksi epäonnistuneen. Kaukonäköiset porvarit ovat sitä mieltä, että julkisen työväenliikkeen tuhoaminen oli virhe, joka tulevaisuudessa kantaa hedelmän. He selittävät, että Suomen kommunistinen puolue on maan alla lujittunut, järjestänyt rivinsä uudelleen, että se voittaa yhä suurempaa auktoriteettia joukkojen keskuudessa. Se on luokkaviholisen oikeaa arviointia.

Lehdistö valittaa kommunistisen puolueen maanalaisen toiminnan voimistumista, kirjallisen agitation lisääntymistä, kommunistiryhmien työn elpymistä työpaikoilla.

Eräässä lokakuun numerossaan v. 1932 kirjoittaa Uusi Suomi:

«Punaiset ammattiliitot illegaalisesta asemastaan huolimatta ovat olemassa ja ovatpa laajentaneet vaikutustaan monilla työpaikoilla. Illegaaliset punaiset ammattiliitot syntyivät jo v. 1930 heti kohta vasemmistolaisen ammattiliikkeen hajoittamisen jälkeen. Ne horjuttavat yhteiskunnallisen oikeusjärjestyksen perusteita. Punaisia ammattiliittoja johtaa Helsingissä oleva keskus. Järjestöjen perustana ovat paikalliset ryhmät. Punaiset ammattiliitot yrittävät perustaa niitä jokaiselle työpaikalle.

Punaiset ammattiliitot harjoittavat laajaa kommunistista propagandaa. Kuluvan vuoden kesänä alkoivat punaiset ammattiliitot systemaattisesti julkaista ja levittää kaikkialle maassa Suomen Punainen Ammattijärjestö nimistä kuukausijulkaisua, ja elokuun loppupuolella lähetettiin kai-

kille paikallisille ryhmille työtoimintaohjelma n:o 1. Punaiset ammattiliitot pyrkivät myöskin paikallisten työpaikkalehtien aikaansaamiseen. Sellaisia onkin tietojemme mukaan jo useita: «Punainen Viesti» (Metalliteollisuus O/Y tehtaat), «Punainen Työläinen» (Haukiputaan sahat) ja «Punikki» (Hallan ja Tiutisen tehtaat). Yksityisiä agitatiolehtisiä on levitetty Kemissä, Kotkassa ja Lahdessa.»

Edelleen lausuu lehti: «Punaiset ammattiliitot asettavat tärkeimmäksi tehtäväkseen taloudellisten taistelujen valmistamisen ja ohjauksen ja työttömien taistelun järjestämisen. Ammattiliittojen tärkeimpiä taistelujärjestöjä ovat paikalliset ryhmät. Niitten tehtävänä on kyseessäolevan työlaitoksen työläisten vetäminen vaikutuspiiriinsä»... ja edelleen :

«Punaiset alkavat taasen vallata sosialidemokraattisia kokouksia, sosialidemokraattisia joukkoja.»

«Sosialidemokraatit kutsuvat jossain kokoon kokouksensa. Sinne ilmestyy kommunistisia kiihoittajia. Kokoontuneet työläiset ajavat sosialidemokraattien puhujat tiehensä, eivät halua kuulla heitä.»

Eräs toinen lehti kirjoittaa:

«Sosialidemokraattisten ammattiliittojen kokoonkutsuma työttömien kokous Helsingissä teki vastoin sosialidemokraattisen, ammattijärjestön puheenjohtajan tahtoa päätöksen, jossa työttömät vaativat työtä, työpalkan korottamista varatöissä, työttömyysvakuutusta ja 7 tuntisen työpäivän määräämistä. Kokous vaati uuden työttömäin komitean valitsemista, sillä paikallisen sosialidemokraattisen järjestön perustama komitea ei työttömiä tyydyttänyt. Kokouksen puheenjohtaja ei laskenut tätä ehdotusta äänestykseen, vaan keskeytti kokouksen.»

*

Ensi kerran ovat viime vuosien aikana alkaneet proletariaatin taisteluesiintymiset itse työpaikoilla. Ei läheskään tarkkojen tietojen mukaan on v. 1931 ensipuoliskolla

tapahtunut 12 työselkkausta, toisella vuosipuoliskolla 16. V. 1932 ensi puoliskolla tapahtui jo yli 40 työselkkausta. V. 1931 konflikteista johti 9 lakkoon; v. 1932 ensi puoliskolla tapahtui 10 lakkoa. Ankarasta fasistiterrorista huolimatta päättyivät useat konfliktit työläisten osittaiseen voittoon. Joillakin niistä oli työväen joukkoesiintymisen luonne. Perä-Pohjolassa, (Laitakarissa ja Veitsiluodossa) taistelivat työläiset sitkeästi veromaksujen työpalkasta pidättämistä vastaan. Siellä järjestettiin, mitä Suomessa ei aikaisemmin koskaan ollut tapahtunut, joukkokokouksia työpaikoilla, järjestettiin mielenosoituksia, joihin osallistuivat sekä työssäolevat, että työttömät.

Pietarsaaressa, Pyhtäällä, Kymissä, Tampereella, Kokemäellä, Keravalla, Riihimäellä, Rantsilassa ja muilla paikkakunnilla oli työttömien joukko-esiintymisiä kommunistisen puolueen ja punaisten ammattiliittojen johdolla. .

*

Sos.-dem. puolueen huomattava toimihenkilö tunnusti avomielisyyden puuskassa keskustellessaan kanssani:

— Työläiset eivät meihin luota. Meillä ei ole, millä lähestyä työläisiä. He tekevät meille kiperiä kysymyksiä. Olin selostamassa kysymystä tilanteesta maassa eräässä kokouksessa, jossa oli työläisiä. Olin hukkua kysymystulvaan. Kysyivät, mitä sosialidemokraatit ovat tehneet työttömyyden helpottamiseksi, miten me olemme reageeranneet eduskunnan kommunisti-jäsenten vangitsemiseen, mitä teemme työväenluokan aseman parantamiseksi. Mitä saatoin vastata heille? Työläiset pakenevat järjestöistä, eivät käy kokouksissa. Jotakin on hullusti. Jotakin on muutettava.

Kommunistinen agitatio tunkeutuu armeijaan ja suojeluskuntaan. Useasti näkee lehdissä ilmoituksia sotilaiden ja suojeluskuntalaisten vangitsemisesta kommunistisen toiminnan johdosta.

Pääkaupunkia vastapäätä, lahden toisella puolella, kahden kilometrin päässä on sotilaskaupunki — Viaporin linnoitus. Sillä on oma mainehikas sivunsa vallankumouksellisen liikkeen historiassa: v. 1906 tapahtui siellä tsaristisen laivaston vallankumouksellisten merimiesten kapina, mainehikas Viaporin kapina.

Nykyisin on Viaporiin sijoitettu pääasiallisesti sotaväen osastoja, varastoja, pääkaupunkigarnisoonin reservejä. . . Linnoitusta vartioidaan tarkasti sivullisilta, kapinatartunnalta.

Minulle kerrottiin mielenkiintoinen tapaus, joka sattui linnoituksessa viime talvena. Vanha rykmentinpäällikkö oli opetustunnilla eräässä osastossa. Hän johti poliittista keskustelua. Hän puhui «valtiopettureista» — kommunisteista —, heidän vaarallisesta työstään. Hän kertoi, että kaikista varovaisuustoimenpiteistä huolimatta punainen tartunta tunkeutuu «isänmaan uskollisten poikienkin» riveihin — armeijaan. Todistuskappaleena esitti hän taskussaan tuomansa lentolehtisen, joka äskettäin oli tavattu eräältä sotilaalta. Hän kulki penkkirivistä penkkiriville ja näytti kuulijoille julistusta, pitäen sitä lujasti käsissään. Mutta kun hän palasi pöytänsä ääreen, niin hän kauhukseen havaitsi siinä muutamia uusia kappaleita samaa lentolehtistä.

*

Vappu oli v. 1932 taistelupäivä Turun teollisuuskaupungissa. Suomen kommunistinen puolue oli sinä päivänä kutsunut työväenjoukot mielenosoitukselle. Aikaisesta aamusta lähtien virtasi työläiskaupunginosista ja lähipaikkakunnilta kaupunkiin mielenosoittajia punaisine lippuineen. Paikalle mobilisoidut poliisit yrittivät estää mielenosoittajien keskittymistä, hajoittaa heitä, mutta tuloksetta. Kauppatorille, kaupungin keskukseen kokoontui useita tuhansia työläisiä, työläisnaisia, nuorisoa. Kokous alkoi. Poliisit alkoivat eri suunnilta hyökkäyksen. Alkoi ottelu.

Suurella vaivalla onnistui poliisien hajoittaa kokous ja puhdistaa koko tori, mutta siihen ei juttu päättynyt. Osa mielenosoittajista kokoontui uudelleen ja suuntautui Kupittaan puistoon kaupungin toiselle äärelle. Sinne olivat sosialidemokraatit kokoontuneet pitämään kokoustaan. Vallankumoukselliset mielenosoittajat keskeyttivät sosialidemokraattien kokouksen, pakottivat sosdem. puhujan vaikenemaan ja korjaamaan luunsa puhujalavalta. Mutta hänen suojakseen ilmestyivät viipymättä poliisit, jotka alkoivat pieksää työläisiä ja työläisnaisia. Alkoi käsikähmä heidän ja poliisien välillä. Erikoisella sitkeydellä tappelivat punaliinaiset työläisnaiset. Poliisi alkoi piestä heitä. Sieppasi muutamia heistä kiinni ja tahtoi lähteä kuljettamaan pois. Nuorten työläisten ryhmä riisti vangitut työläisnaiset poliisilta ja ympäröi heidät omalla vartiollaan. Ratsupoliisit hyökkäsivät mielenosoittajien joukkoon paljastetuin sapelein. Poliisit antoivat kumipatukkain vinkua. Mielenosoittajat alkoivat iskeä poliiseja jostakin saamillaan seipäillä, kivittivät heitä. Työläisten seipäät ja kivet aiheuttivat viholliselle suuria vaurioita. Muutamia ratsupoliiseja vedettiin alas hevosen selästä ja pieksettiin. Neljältä poliisilta lyötiin pää auki. Kaupungin poliisimestari sai kahdeksan vaikeata haavaa, verta vuotavin päin ja tiedottomana vietiin hänet sairaalaan. Yli puolentoista tunnin jatkui taistelu, ennenkuin aseistettujen poliisivoimien onnistui hajottaa mielenosoittajat. Monet työläiset tulivat myöskin haavoitetuksi. Kymmeniä sieppasi poliisi komeroihinsa.

*

Nämä tapaukset ovat lähestyvän kevään ensienteitä. Historian pyörä pyörii eteenpäin. Luokkataistelu kiihtyy Suomessa.

Kaksi maailmaa

Viimeinen kohtaus, viimeinen keskustelu Suomen alueella.

Elisenvaaran asemalla Viipuriin mennessä, minne olin matkalla, astui vaunuosastoomme keskikokoinen, hyvävartaloinen henkilö, käynnissään sotilaallista ryhtiä. Kuten tavallista matkatuttavuuksissa olimme molemmat jonkin aikaa vaiti. Naapurini syventyi lehtiin, mutta pian hän lopetti lukemisensa. Aloimme keskustelun. Hän osoitti omaavansa realisen katsantokannan asioihin, sangen laajan maailmankatsomuksen. Hän kertoi minulle hiukan itsestään. Hänellä on huomattava asema maassa. Oli aikanaan ollut hallituksessa, nykyisin on suuren osakeyhtiön johdossa. Kosketelimme tilannetta maassa ja perspektiivejä.

— Näettekös — sanoi puhekaverini — ei meidän maksa leikkiä sokkosilla oloa. Keskustelusta kanssanne olen tullut huomaamaan, että olette paljon nähneet meillä. Asemamme ei todellakaan ole ilahduttavimpia. Pula on painanut raskaan leimansa koko talouselämään. Puutavaran kanssa olemme ihmeessä. Neuvostoliiton esiintyminen puutavaramarkkinoilla, sen kilpailu on suuresti vaikeuttanut vientiämme.

— Mutta Neuvostoliittohan sijoittui omille asemilleen. Venäjä on aina ollut puutavaran vientimaa.

— Niin kyllä. En puhu siitä. Mutta niinä vuosina, kun Neuvostoliitto oli poissa markkinoilta, ennätimme me pitkälle totuimme paremmille ajoille, aloimme elää leveämmin. Neuvostoliiton esiintymisen ja pulan seurauksena olemme nyt palanneet takaisin entiselle viennin minimitasolle. Hinnat ovat sitäpaitsi laskeneet, saamme tuskin neljännesosaa pulan edellisen ajan tuloista. Yritimme tukkea läpeä tuotannon kohottamisella, selluloosan ja paperin viennillä, mutta siinäkään ei ole laajentamismahdollisuuksia. Maailman markkinat ovat rajoitetut, kaikkialla on tullisuojia, hinnat ovat alhaiset.

Ja kaikkein tärkeintä on se, että emme tiedä, loppuuko se

tähän, pysähdymmekö tähän vai luisummeko vielä kauemmaksi. Neuvostoliitto kasvaa, sen tuotanto kohoaa.

— Mitkä ovat tiet, perspektiivit?

— Tiet. Olemme supistaneet äärimmäiseen rajaan saakka, supistaneet tuontia enemmän kuin mitä sitä olisi saanut supistaa. Maa on pantu kerjäläisbudgetille.

Teidän on myönnettävä, että hallituksemme ei hoida huonosti asioita nykyoloissa. On kiristetty kaikkea mistä on voitu. Mutta jousta voi jännittää vain vissiin rajaan saakka, muutoin voi jousi katketa. Olemme vaarojen ympäröimät. Tyytymättömyys on voimakas kaikissa väestökerroksissa. Työväenjoukot ovat ehdottomasti meitä vastaan, samoin huomattava osa talonpoikaistoa. Työttömyys on meidän oloissa ennenkuulumaton. Finanssivaikeuksia on ja tulee olemaan.

Minun yksityinen mielipiteeni on, että on orienteerattava ystävyyteen Neuvostoliiton kanssa, kaikessa tapauksessa ainakin hyviin taloudellisiin suhteisiin. Molemmille maille on siitä vain etua. Neuvostoliitolle ei ole pieni merkitys rauhallisen naapurin omaamisella, me taas saamme taloudellisia etuja, jos lujitamme normaalisia suhteita Neuvostoliiton kanssa. Tämä kurssi saa nykyään vaikutusvaltaisia kannattajia yhteiskuntapiireistä.

Muusta ei ole mitään tietoa. Tietääkö kukaan koko Euroopassa, mitä huominen päivä tuo mukanaan.

— Mutta Neuvostoliitto sen tietää.

— Ehkä. Mutta se on maa omine erikoisine struktuureineen.

...Vaihdoimme vielä muutamia lauseita. Viipurissa erosimme.

Matkamme kävi neuvostorajaa kohti. Oli aikainen aamunsarastus. Uni ei tullut silmään. Mielessäni kävin läpi tässä kauniissa pikku maassa näkemäni kuvat, kohtaukset keskustelut. Yritin analysoida vaikutelmia, tehdä johtopäätöksiä.

Muistui mieleeni eräs Leninin lause:

«. . .vallankumouksen tulemiseksi ei tavallisesti riitä se, että «alimmat kerrokset eivät halua», vaan vaaditaan vielä, etteivät «ylimmät kerrokset voisi» elää entiseen tapaan. 2. Sorrettujen luokkien puutteen ja hädän kärjistyminen tavallista enemmän. 3. Joukkojen aktiivisuuden huomattava kohoaminen osoitetuista syistä johtuen. . . .

Näitten objektiivisten muutosten yhtymistä juuri nimitetäänkin vallankumoukselliseksi situatioksi».

Ovatko kaikki nämä «muutoksen» edellytykset olemassa maassa, minkä jätän? Ei, eivät kaikki. Monet niistä ovat jo muotoutuneet, toiset vielä kypsymässä, maa kulkee luokkayhteenottoja kohti.

*

Lähestyimme viimeistä raja-asemaa, Rajajokea. Katsahdin ulos akkunasta. Taivas oli raskaiden pilvien peitossa, sade valui virtanaan. Asemalaiturilla oli tyhjää. Puolen tunnin pitkäveteinen pysäys. Vihellys, ja juna lähti hitaasti liikkeelle rajaa kohti. Tuossa kaitasen Rajajoen silta. Viimeisen kerran juoksi vaunun läpi suomalainen rajavartia harmaassa saksalaismallisessa puvussaan. Hän hyppäsi junasta sen ollessa liikkeellä.

Jo päättyi valkoväri siltakaiteessa, näyttäytyi punainen — pohjoisraja kapitalistisen maailman ja neuvostomaan välillä. Vielä muutamia minuutteja — ja olemme Neuvostoliiton alueella. Vaunun ovi lennähti auki ja sisälle astui neuvostorajavartia punaisine tähtineen virkalakkinsä sinisessä syrjässä. Tervehdimme. Muutaman minuutin kuluttua juna pysähtyi. Valkeasaari. Tulliviranomaiset astuvat esille.

Lyhyet tullimuodollisuudet. Juna lähti liikkeelle proletaarisen vallankumouksen kehtoa, Leningradia, kohti.

Eräällä väliasemalla astui vaunuun vanhahko lippalakkinen mieshenkilö. Ensimmäinen yksityishenkilö, jonka neuvostoalueella kohtasin.

Pääsimme pian keskustelun alkuun. Hän oli Putilovin tehtaan työläisiä. Tänään oli hänellä vapaapäivä ja hän oli ollut tuttaviensa luona käymässä. Hän tutustutti minua Neuvostoliiton uutisiin, paikkoihin, jotka ohitsemme vilahtelivat.

Vaunun toisesta päästä toiseen ja ikkunasta ikkunaan siirtyen hän vilkkaasti puhui:

— Tuossa on uusi suuren suuri tehdas. Se on jo pantu käyntiin. 5000 työläistä. Tuossa uusi tehdas, katsokaa, mikä jättiläinen. Kaikki on siellä mekanisoitu. Koneet ja koko varustus on mitä uusiaikaisinta.

Tuossa työläisten yhteisasuntoja. Siinä asuu 200 perhettä. Tuolla etempänä 5 samanlaista rakennusta. Asunnot varustetut kaikilla mukavuuksilla, siistit, tilavat.

Tämä tässä työläisasutus, näettekö, että kaikki talot ovat uuden uutukaisia. Tuossa uusi toisen asteen koulu, tuossa työläisfakulteetti.

Rakennamme, toveri! Kasvamme!...

Helsinki — Turku — Moskova
Kesä-joulukuu 1932.

Vast. toim. P. Notko. Tekn.. toim. F. Perho.

Кирья № 159 Ленгорлит № 15409 Сдано в набор 16/V. Подп. к печ. 10/VII Форм. б. 82x110 знак на п/л. 35.000 кол. п. л. 11½ Тир. 3000 Зак. 1326.

Hinta 3 rpl. 50 kop.
1 — III

Борис Спекке: Финляндия — сегодня

Государственное Издательство КИРЬЯ
Ленинград
1933